

PISARNA ALEPH

191245

PRISPEVKI K UVODU

O razlogih in premestitvah (namesto uvoda)

FREUDOVSKO POLJE

Notri je moj otrok, Izabela
Četrto predavanje: Tekmovanje
Devica orleanska
pritisnila si je na svoje prsi škrip škrip
moralizem je moj najhujši sovražnik
Dol mu padem

PRISPEVKI K MATERIALISTIČNI POETSKI PRAKSI

Kar se tiče narodnostnih vprašanj sem kozmopolit
Prerokbe
Priatelj
Lačni glasovi, ki iz dlakastih gri
Ion
On se opet vratio
Velikonočni otok
Vsak dan točno ob šestih se vračam domov ali nostalgija
Vir Urok
Popolna slepota
Zeleni Jurij in zmaj
Psihologi so navadne prasice
Izbrizgana, zasopla zvezda
Zrak
Čutim
Najbolj bran pesnik v vesolju
Red mora Bitte
Ubijte vse, kar vam pride pred oči
Pri njem vse vegetira
Grobnice ostajajo odprte
Zreli plod
Grešni kozel
»VIS«, 1979, Acrylic on canvas 37 "x60"x61/4"
Glej gospod
Tu si hodil ki te zdaj v sebi razpoznam
Tisoče nagih konjenikov mi dere v obraz
Kot žerjav sem se spustil čez

ELEMENTI ZA BRANJE DRAMSKEGA TEKSTA

Četrto dejanje
Dnevna zapoved velikega Maga Netofona

Številka 203 (10, 1980), letnik XVIII

PROBLEMI

Uredništvo: Slavoj Žižek, Rastko Močnik, Rado Riha, Miran Božovič, Ervin Hladnik, Darko Štrajn, Jure Mikuž, Igor Vidmar, Miha Avanzo, Denis Poniž, Marjan Pungartnik, Drago Bajt. Glavni in odgovorni urednik: Slavoj Žižek.

Svet revije: Slavoj Žižek, Rastko Močnik, Jože Vogrinc, Vojo Likar, Matjaž Hanžek, Denis Poniž, Taras Kermauner, Emil Filipčič, Tine Hribar, Dimitrij Rupel, Niko Grafenauer (delegati sodelavcev revije); Marko Kerševan, Sonja Lokar, Andrej Ule, Miha Avanzo, Tomaž Kšela, Mile Vreg, Dušan Skupek, Sandi Ravnikar, Boris Dolničar, Jože Osterman, Drago Zajc (delegati širše družbene skupnosti). Predsednik sveta: Tomaž Kšela.

Tekoči račun: 50101-678-48982, z oznako: za Probleme. Letna naročnina 100 din, za tujino dvojno. Izdajatelj RK ZSMS. Tisk: ZGEP Pomurski tisk, TO tiskarna, Murska Sobota, Lendavska 1.

Revijo denarno podpira Kulturna skupnost Slovenije; po sklepu Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 z dne 14. 3. 1974 je revija oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov.

Uredništvo začasno sprejema sodelavce na Starem trgu 21 (prostori ŠKUC-a) vsak torek in četrtek med 13. in 15. uro.

PISARNA ALEPH se je ustanovila v začetku marca 1980. Pravimo ustanovila? Bolje: dogovorila. Ker tega dogovora na noben način ni podprla katerakoli znana juridična instanca. Kolikor seveda ne zadošča že samo ime.

Stvar je namreč v tem: pisali smo dramski tekst, a dejstvo, da smo bili pisci štirje, je zahtevalo ime, različno od kateregakoli izmed štirih imen (torej ne gre za pokrivanje, temveč za reprezentacijo) in hkrati različno od vsakega prejšnjega imena. PODREALIZEM ni več zadostoval: vse preveč se je naslavljal na »tradicijo« in vse premalo skrbel za to, da bi se poetska proizvodnja iztrgala spet tradicionalni neodvisnosti svoje scene, s katero se tako rada (še vedno) poigrava;¹ vsa njena igra je bila torej v potiskanju ekonomske in politične scene; pogosta figura: pisec kot pisec; odrinjeno: pisec najprej kot politični človek (pravzaprav dvojno potiskanje: figura pisca kot pisca je predvsem politična figura).

Začudujoče prozorna je tudi tale finta: pisec, ki piše za neke bodoče rodove (kot da so razlogi bolj ali manj znani). Nekoč se bo treba lotiti pripovedovati o zaostanku pisca, Hipoteza (ki dela dolg): piščeva izjava o pisanju za neke bodoče rodove organizira zaprt krog poetske prakse; tožba starega mornarja o dobrih, starih časih, ko naj bi se ekonomija in politika še ne vmešali v njegove posle.

Umestno pa se je ustaviti ob temle vprašanju: piščev posel je posel z ideologijo/ideologijami. In pisec svoj posel opravlja bolj ali manj uspešno. Z drugimi besedami je pisec delavec na diskurzu/z diskurzom; in če delavcu s tekstilom rečemo ponavadi tekstilni delavec, potem res ne vemo, zakaj ne bi uvedli še diskurznega delavca. Sama se je ponudila razširitev imena: PISARNA ALEPH — diskurzna delavnica. Zaostanek pisca: način njegovega dela in distribucija njegovih izdelkov. V nekem tekstu se M. Deguy tožba pripoved, ali napoved, ali uvod v razpravljanje o razredni zavesti in razredni borbi v poetskem pisanju. Še vedno pa se pisec ni odtegnil svoji dvojni vlogi: proizvajalca teksta in prodajalca teksta; vloga, ki jo torej mora odigravati neke na sredi med obrtnikom — predrenesanci in še renesančni obrtniški status umetnika torej le še ni povsem odrinjen s prizorišča — in najemniškim delavcem (situacija, ki jo poznamo s konca osemnajstega stoletja npr. v tekstilni industriji, ali točneje, pred iznajdbo parnega stroja). Zelo prozorna je ta situacija v primeru, ko pisec stalno dela za isto založbo, isto gledališče itd., ki velja kot naročnik njegovih tekstov (npr. zahteva se tak in tak tekst, ki ga pisec potem v določenem času dostavi).

Tu se lahko vrnemo nazaj k opisu nastanka PISARNE ALEPH: dramski tekst, ki smo ga pisali v začetku marca, je, skoraj dobesečno, naročila revija »START«, oziroma institucija natečaja Branka Gavella. Vsem je jasno, da se revija »START« ni obrnila posebej na PISARNO ALEPH in od nje zahtevala nek določen tekst. Obrnila se je na vse pisce, še določneje, na vsakega državljana SFRJ in ni naročila kakršenkoli tekst, temveč dramski tekst. Tisti izmed državljanov SFRJ, ki bo, po mnenju posebne žirije, najbolje opravil svoje delo, bo zaslužil pet starih milijonov dinarjev.

Izziv je bil torej dvakraten: enkrat se je ponujala možnost zaslužiti pet starih milijonov dinarjev, drugič se je ponujala možnost vrženo rokavico vrniti: in pod svoje delo podpisati ime firme — izvajalca, ki naj bi kar najbolj očitno postavil v prednji plan ekonomijo in politiko. Menda je razvidno, da institucija lastnega imena tokrat ni zadoščala, niti ne zadošča za naprej.

Gotovo je razvidno tudi to, da imena uslužbencev PISARNE ALEPH (dobesečno: biti v službi pisarne; storiti pisarni uslugo) niso preprosta vsota nekih imen. Pisarna je postavljena v vlogi reprezentanta in navedena imena uslužbencev sporočajo, kateri pisci so bili

¹ Podrealizem — ime za poetsko gibanje je še vedno omogočalo mysticirano razumevanje poetske prakse kot neodvisnega rituala, vsaj v toliko, kolikor se je še vedno naslavljal bolj ali manj samo na literaturo, vzpostavljajoč celo razvidno dvojico nadrealizem — podrealizem. Več o tem: Zbrana dela I, skupina avtorjev, Samozaložba »Edicija Peste«, Ljubljana 1979; posebej Podrealistični manifest str. 78.

za ta projekt (sestaviti številko Problemov) stavljeni v službo pisarni; ta pa naj s svojim imenom jamči za kvaliteto izdelkov

Še tole vprašanje bo gotovo zanimivo: zakaj si je PISARNA ALEPH zadala za nalogo sestaviti številko Problemov kot svoj drugi projekt (če je bil prvi pisanje dramskega teksta)? Odgovor bo najbrž treba iskati v razširjanju tržišča. Vsi vemo, da ima revija Problemi svoje bolj ali manj določene odjemalce, ki so hkrati različni od tržišča (to pot gre za socialno/razredno določbo), ki smo ga lahko pokrili z izdajo Zbranih del I (v samozaložbi) še kot podrealisti.

Morda bo kdo rekel, na prvi pogled, da so razlogi preveč banalni, da bi ustrezali resničnemu stanju. O resničnih stanjih ne vemo kaj dosti, to smo že neke zapisali. O banalnih razlogih pa tole: zdi se, da je dvojna vpetost poetskega diskurza v ekonomijo; enkrat je mogoče govoriti o ekonomiji diskurza (urejevanje/razmeščanje elementov, ki participirajo v njegovi igri), drugič pa o ekonomskih pogojih poetske proizvodnje. Pri tej dvojnosti ne gre za odnos dopolnjevanja ali vzajemnosti obeh nastopov, temveč prej za odnos preslikave. Poetski tekst torej, ne glede na ostale možnosti, najprej odgovarja na vprašanje o ekonomiji. Seveda ne naravnost/neposredno, saj vemo, da je piščevo delo ukvarjanje z ideologijami. In če je že govor o razširjanju tržišča banalen, najde opravičilo za svoje odvijanje vsaj v eni točki: izmakne razpravljanje o poetski proizvodnji iluziji svobodnega prostora poezije-kot-vzvišene igre, ki ji ne more do živega nobena zastava.

* * *

I. Kreten bo,
rojen bo za kozmopolita
tega nebeškega obešenjaštva,
prostor na zemlji bo dobil zastonj!

CREDO — hočem kredo,
ki me bo izrisala v izbris urina,
ki mi bo potisnila v usta pipo Mirou,
ki mi bo porila rano s celofanom,
da se bo sveža kriza cedila izza roba
in da bo rama jasno vidna,
privlačna za mrhovinarja.

Spako hočem, pokveko, pohabljenca, degeneriranca,
hočem mučenca,
hočem gnojnega debeloglavca
z mednatimi razčesanimi bljutavimi ustnicami,
hočem kretena.
Kreten naj bo, usrane, pičkun ooooo!
Zver z enim zobom
poljuba ne;

kredo risalko-brisalko

aaaaaaa

Zjutraj — brisača
Zvečer — me ni, tako da odstopim od u-topije

II.

COGITO	IZDELALI STE KOLEGICA.
ERGO	VAS USPIT JE PONOREL V ZASUNEK VAŠA
	PREMILA
SUM,	ZVEZDAVOSTI. USPENILI STE PODALJSATI
	SVOJE
COGITO	ŽIVAL: KI GRE PO VAŠI DESNI OBRVI V
	V UŠESNI KANAL.
ERGO	ČESTITAM!
SUM?	

Preden nadaljujemo, morate vedeti, da nas potek pripovedi sili naj uvedemo v igro drugo figuro: državljana y. Jasno vam je, kako brez njega ne more biti tekmovanja, veste pa tudi, da bo pripoved že sama poskrbela, da se bo y v primernem trenutku umaknil. Seveda tu ne gre brez grobosti, ki pa je opravičljiva, posebno če veste, da pripoved zanima predvsem njen potek, ne pa ta ali oni junak, posebno potem, ko je zapustil prizorišče,

Državljan x bo prečkal cesto na prepovedanem mestu. Za to se ne odloča na podlagi nekega notranjega vzgiba (ti notranji vzgibi so mi vedno delali težave, rad priznam, še posebno mojemu razumevanju), ki bi ga na vsak način prisilil, češ prekrši že enkrat pravilo. O nikakih prebojih ne bo tu govor. Razen če se ne začnemo meniti o prebitju zvočnega zidu, ali o tistem tihotapcu, ki se je končno prebil do meje,

[z roko je šel prek obraza in jo pustil počivati nad očmi. Obrnil se je proti skoraj neprehodni gošči, skozi katero se je še pred nekaj trenutki prebijal proti meji. Bil je vesel in užaljen hkrati: tako malo truda za tako veliko reč. Preboj! o katerem je sanjal toliko let, potem pa ga opravi s tako lahkoto; grenka pilula, ki jo je moral požreti v tako veselem trenutku. Stresel je z glavo, pustil roko, da je padla ob stegno in rekel na glas, skoraj zavpil:

»Končno mi je uspelo!« Glas se je zgubil v neprehodni gošči pred njim.

»Ne, prijatelj, ni ti uspelo.«

Glas je bil mehak in prijazen. Počasi se je obrnil in zagledal pred seboj, bolj zaznal z vonjem kot zagledal, bolj začutil (srh ga je spreletel po hrbtu) kot zaznal z vonjem in zagledal, financarja, ki je v eni roki držal pipo in jo ravnokar vtikal v usta, drugo pa malomarno potisnil v žep. In se hudomušno režal ...]

vendar gotovo uvidite, da zdaj res nimamo časa za te stvari. Niti ne gre za to. Državljan x se bo odločil za to dejanje prekrška preprosto zato, da bi prihranil čas (in čas je v teh časih zlato kot se rado reče). Da ne bomo preveč okolišili, sledimo državljani x, oziroma njegovi poti. Prav zdaj je prispel do ceste; z eno nogo je še na pločniku, z drugo pa že na cestišču. Ker na prizorišču ne sme manjkati nihče, naj v tem trenutku x opazi policaja, ki mu stoji točno nasproti, na nasprotni strani ceste. X se zmede, ker policaja vse doslej ni opazil, pa čeprav je bil zelo natančno in zelo hitro preletel s pogledom okolico, da bi le kje opazil kako oviro, ki bi mu onemogočala prehod čez cesto na prepovedanem mestu in bi jo bilo treba odstraniti. Mimogrede, odstraniti oviro bo imelo v tem pisanju isti status kot ukiniti razdaljo, ali natančneje: odstranjevanje ovir je ukinjanje razdalje. Z drugimi besedami je ukinjanje razdalje hranjenje časa: delo na prihranku, delo s prihrankom.

Prva poteza, ki jo bo zdaj storil državljani x (zdaj: ko je opazil nasproti sebi policaja), bo kajpak ta, da bo potegnil konja iz nevarnega položaja. Ko pa bo mimo prvi trenutek zmede, ko bo državljani x uredil svoje misli, kot se temu rado reče, bo imel na voljo najprej tile dve možnosti: pič še ne veste o tem, da je petdeset metrov niže od mesta, kjer bo naš človek prečkal cesto, prehod za pešce. Ta se mu ponuja kot prva možnost. Ni mi treba zatrjevati, da te možnosti x ne bo izkoristil. Saj vendar hrani čas. Prvo možnost (ki je, mimogrede imaginaren projekt same pripovedi) torej odrinimo v kraj, saj nam bo sicer samo v nadlego. Odslovimo jo kot nadležnega gosta, ki pa si vendar ne more kaj, da ne bi na vratih napovedal svojega skorajšnjega obiska. Torej nam ostane druga možnost, ki pravi, da bo šel državljani x čez cesto na prepovedanem mestu, da bo storil nekaj, čemur bomo kasneje morda rekli nora akcija, ali kaj podobnega, da bo skočil čez cesto takorekoč naravnost v naročje policaja. Vi bi se najrajši kar takoj odločili za to, da je ta tip zagotovo nor, to se da takoj videti. Ne boste se dosti zmotili, res pa je, da bi bila taka trditev takoj na začetku prezgodnja: prehitivate dogodka, ali: radi bi jih prehiteli, pri čemer ste pozabili, da je pa prav meni dosti do tega, da ta sklep povemo šele nekje na sedemnajsti ali osemnajsti strani. Nočem vam prikrivati, da iz povsem ekonomskih razlogov.

Prav to hočem reči: tudi pripoved ima svojo ekonomijo, rečemo ji ekonomija pripovedi, in tega ji (mi) ne morete odrekati, ravno tako kot jaz nimam nobene pravice, da bi jo odrekal vam (vaši pripovedi). Še prav vsako pisanje se je rado sklicevalo na svoje intimne razloge odvijanja/poteka in mi je pravzaprav žal, da se ta pripoved ne bo prodala kot nekakšna vzvišena zagonetka, ki bi še dolgo potem zadajala interpretom in analitikom veliko težav in veliko užitka. S tem smo opravili, treba pa je priznati, da igra ni zato nič bolj fair kot kdajkoli prej. Še posebno, če pomislite, da večje tveganje nikakor ne hodi v korak s pošteno igro. Nikake nujnosti ni v tem.

Menda si nihče ne dela utvar, da je državljan x silil čez cesto na prepovedanem mestu in to celo v objem kifeljcu brez razloga ali brez smisla. In se gotovo še spominjate državljana y, ki mu bo zdajle pripadla čast, da ga bo pripoved uvedla med nas. Tako je, državljan y je tu zato, da bo tekmoval z državljanom x. Gre za to: oba tekmeča nosita s seboj neko sporočilo, rekli bomo enako sporočilo, ali drugače: gre za dve sporočili enake vrednosti. Recimo, da se je nek organ odločil, da zaradi gotovosti pošlje svoje sporočilo, ki je izrednega političnega pomena, po dveh tipih. To sporočilo mora priti na svoj pravi naslov (gre za organ, ki ima svoj sedež dobrih tristo metrov od ceste, ki jo bo čez nekaj časa prečkal x) čim hitreje. Gre torej za to, da tako x kot y prihranita kar največ časa (odstranita kar največ ovir; kar se le da zmanjšata razdaljo med obema zapletenima organoma). Na cilju bo zmagovalca, to je tistega, ki bo prvi predal sporočilo, čakala posebna nagrada, ki naj bo tiste vrste, ki kdaj pa kdaj docela spremeni življenje tistega, ki jo je dobil. Tisti izmed obeh tipov, ki bo zgubil tekmo, bo torej zajebal svojo življenjsko šanso. Razlogov za to, da se kar najbolj potrudita, je torej več kot dovolj. Hkrati pa lahko uvidite, kako smiselno je lahko skakanje kifeljcu v naročje. In kako je ravno prihranek časa tisti, ki je gnal državljana x čez cesto tam, kjer res ne bi bilo treba. Le da je zguba (ali strah pred zgubo, če hočete) tista, ki žene v hrnjenje; gre pravzaprav za zelo preprosto igro (račun): če nočem zgubiti (časa; in zajebati svoje življenjske šanse; in dopustiti, da moj tekmeč prvi odda sporočilo), moram prihraniti (čas; ...). Ravno v tem je paradoks igre prihranka in zgube: kolikor več bom prihranil, toliko več utegnem zgubiti. Ali nekoliko drugače: več označenih nakopičim, bolj sem izpostavljen udaru označevalca. Perverznost te igre je v njeni nedokončnosti/nepredvidljivosti: grabiti na kup, noro, največ (ali najmanj) kar lahko pričakujem pa so nizki udarci, na kratko rečeno ena sama zguba/poguba.

Razvidna je torej namera te pripovedi: prignati državljana x v take vrste zadrego, prikleščiti ga tako zelo, da bo stekel naravnost svojemu prijatelju (edinemu!) policaju v objem. Menda je tudi jasno, da ne bo dopustila, da bi se ga na kakršenkoli način spravilo s prizorišča (da bi ga podrl avto; da bi ga prestregel kak tuj agent — ne pozabite, da gre za važno politično sporočilo; da bi moral x nenadoma iti srat; ali da bi jo ovirala bolezen ali smrt v družini). Samo do tega ji je, da ga ima v kleščah in da ga vrže policaju pred noge.

Najbrž tudi ni treba posebej opisovati prizora sreče, ko sta bila naša bližnjika končno skupaj. In solz sreče, ki so se mešale z zvinit nasmehom in poudarjenimi kretnjami ljubimcev, ki ju je vihar ločil za tako dolgo časa. Da se razumemo: ni izključeno tudi to, da bi državljan x policaja mahnil na gobec, seveda samo zato, da bi prihranil čas. Celo zelo mogoče je, da ga bo mahnil. Le da še ne zdaj. In nena zadnje moramo tudi resnicoljubnosti v prid pustiti ta izjemno ljubeč prizor ob strani, ali vsaj za eno izmed naslednjih strani.

Našega državljana smo pustili takorekoč nagega in samega sredi ceste celih štirinajst dni. A lahko vam zagotovim, da je še vedno v enem kosu in, vsaj na videz, zdrav. Prav lahko bi bil fenomen svojega časa, če ne bi bilo to preostro in preohlapno hkrati. Torej ni fenomen. In oster pogled bi zagotovo opazil temne kolobarje pod očmi: zanesljivo znamenje, ali nespečnosti, ali napornega stanja, sredi ceste, v njegovem primeru. In če ne bi vpeljali izredne ukrepe (»spraviti v predal za določen čas — vsaj nekaj tednov — in potem preveriti«), bi se nam prav lahko primerilo, da izgubimo svoje nadaljevanje. Dvakrat zajebano.

Od prej vemo, da smo državljanu x pustili na voljo dve možnosti,

dek, s katerim nismo mislili, da bo treba resno računati tako kmalu in je veljal kot nekakšen izhod v sili: državljani x mahne policaja na gobec.

Postavimo, in ne bomo se dosti zmotili, da je policaj izveden pretepač, ki ga je prav težko presenetiti s še tako prefinjeno in samo na videz nedolžno finto kot je brca v golenico, pri čemer pa ne sme trzniti niti ena sama mišica na obrazu, oko se ne sme niti zganiti, kaj šele, da bi se v vaših očeh lahko prebrala pripravljenost za tak epilog kot bi rekel, z vso pravico, policaj. Mirno se lahko sprijaznite s tem, da vam spet enkrat ni uspelo. In s tem, da ne bo noben vaš korak več tako gotov kot pred tem. Vsaj toliko časa ne, dokler vam prilike ne naklonijo boljše sreče.

V našem primeru pa nam bo policaj sam rad priznal, da ga je državljani x presenetil. Prav lahko si predstavljate prizor: našega tipa, ki teče in takorekoč v diru posname nekaj policijskih zob s tečajev. Če drugega ne, policaja je udarec omotil in pustili bomo, da ravno za toliko časa, da je x pridobil tistih nekaj odločilnih metrov, ki bodo zagotovo prispevali svoje h končni zmagi. Mislim in ne motim se, da si je kifelj v tem času (od udarca do te vrste) že toliko opomogel, da je lahko videl, kako x izginja za vogalom — smer ga je zanimala; sled, ki bo pregon pripeljala do cilja — in hkrati segel po walkie-talkiju ter zamomljal tistih par besed, ki jih je dobro vajeno uho na drugi strani (sprejemnik) ustrezno prečitalo kot klic na pomoč in pregon.

ali pa naj ustrežem vaši želji in pustim pripovedi, da ima vrlega tipa od zdaj za pravo svinjo in to samo zato, ker je bil v odločilnem trenutku pripravljen — in še več kot to — udariti policaja na gobec, medtem ko

[Skočil sem na konja, ni bilo težko: bil sem mlad za današnje prilike, in odkimal:

»Ne, sam bom opravil to reč!« in odjahal. Mrk. Mrk in lep kot prehod iz XX. stoletja v raziskavo pogojev bivanja v amazonskem področju. Ko sem jezdil iz mesta, to se dobro spominjam, sem imel ponce za hrbtnom. To je bilo dobro. To je bilo boljše kot nič, če pomislim kako malo adutov sem imel v rokah proti tako od sile nevarnemu nasprotniku, ki je bil vrh vsega še desperados. Jezdil sem proti vzhodu in opazoval igro sonca s sencami. Hočem, da to veste, hočem da veste, da imam, čeprav sem maršal in v službi zakona, razvit čut za lepo; nihče ne bo mogel trditi, da Vajati Erp ni bil ljubitelj in tih kontemplator narave, če je imel čas in široko srce. Nekateri so hoteli, da ga imam in imel sem ga. Prav razločno sem tudi videl šelestenje mraka in bil manj mrk in manj lep. Zaradi vsega tega. Dolgi, črni plašč je v divjem galopu vihral čez prerijo.

»Zjutraj bo moj! Bo v kleščah zakona«, sem dejal in se nasmejal. Tega se spominjam kot bi bilo včeraj. Razumljivo, če pa je bil to eden najtežjih trenutkov v moji karieri služabnika zakona, njegovega orodja, njegove čaše. In druga stvar: samo tako sem lahko pozabil, ali vsaj odrinil na rob misli Rose-Marie, o kateri takrat še nisem vedel, da je hkrati moja sestra in hči. Da sem na malo smešen način ponovil nekega Ojdipa, so mi rekli kasneje. Bo že držalo, posebno če vam zaupam, da je proti koncu moje kariere Rose-Marie postala prava opsesija. Moja opsesija, se razume. In na noben način ni hotela biti mati mojega otroka. Raje da se kurba s tujci. Toda takrat, ponavljam, sem bil tudi jaz zanj še tujec in sem to tudi ostal. Tega ne bi bil vedel tako zagotovo, če je ne bi moral sam ubiti, na grobu njenega očeta kot je trdila. Kot bi ne bila vedela, da sem jaz njen oče!

Vem, da mi je ravno tale stavek prišel na misel: kot luč, je pomislil, kot luč, ko sem zdrsnil s konja in hkrati tudi že streljal. Bil je na levi strani in to je bila njegova napaka. Levo stran sem vedno bolje obvladal kot desno, to so takrat vedeli vsi, čeprav ne vem zakaj. Res pa je, da na desni ni bilo nobenega kritja in je moral Španec — tako ga imenujem zato, ker ni nikoli povedal svojega pravega imena. Brezimenih pa zakon ne dopušča, torej je ostal Špaki mu bosta omogočili, da prispe na cilj prvi. Pravzaprav je samo ena, ki mu bo to dopustila. Odločiti se moramo, katera, pri čemer pa ne smemo izgubiti iz vida, da sta obe hoteli eno samo: prihraniti čas.

Poglejmo si prvo, ki se je zgoraj pisala bolj kot obrobni doko-

nec — zato tvegati. In tvegaj je le malo preveč.

Kajti o tem, kdo je streljal prvi, Španec ali jaz, se mnenja razhajajo — dokumenti molčijo — res pa je, da sem v sedlu — tako se temu reče! — ostal jaz in ne on; Španec je rezko kriknil in zaklel po špansko — od tod tudi njegovo ime. Ne rečem, da vsi napadalci z leve strani kolnejo po špansko, to ne, toda ta zagotovo je. Čeprav po drugi strani kletvica ni prav nič dodala k rešitvi zagonetke molčljivega tuja. Toda priskrbela mu je ime in to je morda za nekoga tretjega že zadosti, mene pa vsaj ne vznemirja.

Po tem, skoraj dramatičnem kriku in kletvici — dramatičnem zanj in še za koga drugega — je Španec molčal. Molčal kot zid. Bel kot zid. Nor kot zid. Polomljen kot zid. Zlizan kot zid (kot pička moje drage Rose-Marie; še danes kdaj pa kdaj pomislim na sramoto, ki mi jo je prinesel ta stavek). Takole je bilo: bil sem razburjen, in skoraj gotovo je, da sem že dolgo govoril. Tujec mi ni dal miru, če sem ga še tako lepo prosil. Samo smehljal se je in molčal. Kot zid ... Ko sem prišel do mesta »bel kot pička«, je dvorano skoraj zlomilo od smeha, razumljivo. Ni mi ostalo drugega kot da zapustim sojenje, to je lahko jasno vsakemu otroku. In ravno to so mi najbolj zamerili: da so bili v dvorani tudi otroci. Še dolgo sem slišal dvorano, kako se krohota in sodnika, kako razbija s kladivom po mizi. Spominjam se še, da sem najprej šel scat in šele potem zajokal.

Špančevega molka ni znal pojasniti nihče, niti jaz ne. Ker po našem svetem prepričanju ni služil ničemur. Niti njegovi nameri, da bi me ubil. Vse je tako kazalo kot da tip sploh ni imel pravih motivov za tako, v osnovi zgrešeno in na propad obsojeno dejanje. Čeprav sem slutil — in še danes sem skoraj prepričan — da je prav Španec tisti, ki naj bi bil zjutraj moj v kleščah zakona. Neutemeljen sum, je sklenila porota in prav je imela.

Zjutraj, ko so Španca, potem ko ni obstal noben dokaz na svojem mestu in je bil vsak sum že vnaprej sklenjen za neupravičenega, izpustili]

Toda premislite: v teh norih in hitrih časih takorekoč vsakdo cilja na prihranek časa. K temu ga sili ekonomija. Tega vam prav gotovo ni treba razlagati. Niti ne gre za to, da bi se apeliralo na vaša čustva — to bi bilo pač prepoceni — ali pričakovalo nekakšno sočustvovanje s tipom. Preveč naivno bi se bilo v tem primeru sklicovati na vaše nekakšno krščansko usmiljenje. Gre namreč za nekaj drugega: za nekaj, čemur bi se dalo reči splošna zahteva po prihranjevanju (s čim vse danes ne štedimo? Eden od odločilnih paradoksov je ta, da ne štedimo z besedami, kot se temu reče; ali bolje: z diskurzom. Vendar o tem več kasneje.)

Polica j je torej dal svoj znak za alarm. Nič ne vemo o tem, ali je oddal artikulirano sporočilo te vrste: »Prosim za pomoč in pregon takega in takega tipa«, lahko da je oddal povsem neartikulirano grgranje; vemo pa, da se policaji med seboj zelo dobro razumejo: tudi v tem primeru so se (torej je vendarle šlo za sporočilo, ki se ga je dalo razločno tolmačiti) in takoj organizirali hajko. Toda bodimo milostni in postavimo tole vprašanje: ali je lahko x v tem primeru tisti, ki bo prvi oddal sporočilo in odnesel nagrado? Zdaj je s stvarjo takole: če je x do zdaj še lahko računal z nami, pa odslej (od te vrste dalje) prav gotovo ne more več. Kar povejmo: v tem primeru x ne more prvi oddati sporočila in odnesti nagrado. Če je še tako hiter — in hiter je bil, saj je prihranil največ časa, ali vsaj več kot državljan y — so policaji vsaj malo hitrejši od njega; hitrejši so v vsakem primeru. Tisti vsaj malo je tu le za to, da bo udarec označevalca silnejši in še nižji kot ponavadi: da jih bo x fasal naravnost v jajca in nikamor drugam. Ne gre za to, da bi hoteli biti grobi po vsej sili, pripoved nas v to sili: tip jo mora fasati v jajca. Pa še to: policija ima dovolj časa čakati; in tako ji ni bilo težko mirno počakati državljana x prav pred hišo, v katero se je nameril. Skratka, ustanova ve, da lahko prav potrpežljivo malo počaka, saj ima tipa povsem zanesljivo v pesti. Pa tudi državljan x se ne bo upiral: ker tudi on ve, kako je že vnaprej vse izgubljeno; kako od prihranka nič drugega niti pričakovati ne more (prav gotovo se vsi še spominjamo, kako so prav pred kratkim reagirali občani na nastalo politično in ekonomsko situacijo: tako da so, v strahu

pred zgubo vse svoje prihranke — ali skoraj vse — potegnili iz bank, češ doma bodo gotovo bolj na varnem. Banke so se, kar je razumljivo, znašle v zelo resni situaciji in morda ni prav dosti manjkalo do zloma. Hočem reči, da je državljani x v gornjem primeru — prvi možnosti, ki jo je imel na voljo — ravnal zelo podobno.).

Najbrž mi ni treba posebej poudarjati, da še zdaleč nismo izčrpali vseh registrov, ki nam jih ponuja ta možnost (po eni strani zahteva vsaj epilog), toda zdi se, da bo to za naše namere zaenkrat dovolj.

Druga možnost:

[»Zbit sem bil še od prejšnjega dne, tisti dan pa me je povozilo. Ali skoraj. Bil sem poražen in slabe volje. Mrak je prepredel sobo, некоč spalnico grofa S, zbrisal predmete spred oči in ponujal igro senc brez ostanka. Ko sem bil mlad, sem zelo rad verjel vsakemu, ki je izjavil, da bo iz mene postal še dober pisec. Da sem se odpovedal temu poslanstvu, so krivi močnejši od mene. Toda gotovo lahko takoj opazite, da še nisem povsem pozabil na to večino. In tudi povsem brez daru nisem. Medla Gretina senca — moje tajnice, če še ne veste — ki se je zelo očitno sklanjala nad nečim, česar še danes ne poznam, toda некоč bom to nekaj prav gotovo moral in mogel odčitati, to sem si obljubil, se je podaljševala prek preproge na steno in se končevala z zlomljeno glavo; gornji del (od oči navzgor) je bil neprimerno daljši in bolj vlažen od spodnjega. Več kot dvajset let že delava skupaj, toda tistikrat sem prvič opazil in občudoval njene razsežnosti in si priznal, da sam kar dveh zlomov ne bi prenesel. Potem je hitro dvignila roko, a tako nesrečno, da je obvisela nad mojo glavo, več kot grožnja in manj kot damski nož za vsakdanje potrebe: sklonil sem se, prehitro, in zadel ob rob mize, da je votlo zadonelo in me omotilo. Ne vem za koliko časa, toda ko sem se prebudil, je ni bilo na svojem mestu. Vrnila se je dosti kasneje, razburjena in bleda. Vsaj tako sem mislil; in slišal, kako globoko diha in kako hitro ji bije srce.«

»In s to žensko delam že dvajset let, si rečem in si še rečem, saj to ni verjetno, če pa to ni, je vsaj neznosno, in zahtevam luč. Predmeti so se vrnili na svoja mesta, čisto mirno je sedela za svojo mizo in kot običajno, zapisovala v notes zadeve, ki sem jih pustil za naslednji dan. Mislim si, da sem se pomiril in da me sploh ni bolelo tisto mesto, ki je treščilo v rob mize.«

»Kaj vem o njej? To, da je povsem povprečna ženska srednjih let, nič izrazitega ni na njej in večinoma je sploš ne opaziš, ko tiho sedi na svojem običajnem mestu. Zgodilo se je že, dostikrat se je zgodilo, da me je kakšen obiskovalec vprašal, zakaj mi pri mojem delu ne dajo tajnice. Da imam zelo dosti dela, to vejo. In prav zato se čudijo. Tako torej: dobra tajnica je, pozna protokol in svoje meje. Kaj še vem o njej? Da že vseh dvajset let, toliko časa sva skupaj, da se razumemo, toliko časa dela pri meni, živi sama v dvosobnem stanovanju, v vzhodnem predmestju, odmaknjena, ničemur na kugli zemaljskoj pripravljen pripadati, in kolikor vem, je še nihče ni nikoli vprašal po tem. Tu se ustavim. Jasno je, da to, kar vem, ni vredno niti tega, da sem njen šef, pa vendar, še bolje, kljub temu: nič ne vem, baba zajebana, toda prav gotovo in ravno zato je vpletena v nekaj prekleto svinjskega. Prosim vas, ali je še kje šef, ki ne ve ničesar o svoji tajnici, ki torej več kot očitno mora nekaj skrivati pred njim, in tisto, kar skriva Greta že dvajset let, gotovo ni malo. Še posebej, če je ta šef policijski komisar z dolgoletnimi izkušnjami in večkrat nagrajen za uspešno opravljeno delo. Če bi pojedel zarebrnico s krompirjem, bi prav gotovo slabo spal, še rečem. Potem sem proučeval primer (enostaven kot le kaj), tisti dan zadnji, ženske, ki jo nadleguje bivši mož. Baraba hudičeva, še rečem.«

»Šla bom, je še rekla, prikimal sem in zamižal. Slišal, kako je odšla, prvič. Koraki so odmevali drugače.«

»Že Tretjič sem analiziral tek dogodkov tega dne. Nobenega mesta ni bilo, ki bi lahko služil kot izhodišče. Vendar je bila ena podrobnost, ki je vsakič silila v ospredje: način, kako je prišla skodelico; hočem reči, skodelico je prišla natanko tako kot bi jo pri-

jela vsaka tajnica srednjih let. Da se razumemo: katerakoli druga tajnica bi ponudila vsaj en migljaj, ki bi pomenil odstopanje od tega modela. Tako da bi odstopanje v vsakem primeru jamčilo za veljavnost modela. To odstopanje potem lahko imenujem delež človeškega faktorja v prijemanju skodelice: razmere v družini, zadovoljna ali ne z možem, preobremenjenost z delom doma in v službi ali ne itd. Vsega tega pri njej ni bilo: ona je skodelico prijemala natančno tako kot prijema skodelico tajnica srednjih let. Nič posebnega, bi kdo rekel. Nasprotno! Ravno v tem je bilo nekaj posebnega in točka, na katero sem lahko oprl svoj sum.«

»Stopil sem k oknu, ravno prav, da sem še videl njeno senco na vogalu ulice. Da je njena, o tem ni dvoma: bila je prava podoba sence v pisarni pred kakšima dvema urama, le da glava ni bila zlomljena; senca je pri tem plesala valček, to me je začudilo. Stekel sem iz pisarne in na ulico, senca je seveda že izginila. Ponavljam, da je plesala senca, o njej ne vem nič. Niti tega ne, kje stanuje! Stekel sem nazaj v pisarno in zahteval — po telefonu — seznam uslužbencev prefekture: na seznamu je ni bilo, lahko pa sem takoj opazil, da je bil drugi list črke S iztrgan in zelo verjetno že pred nekaj leti. Vsaj vratar — v ustanovi je delal štiri leta — ni vedel nič o tem, da bi zadnja štiri leta kdo trgal liste iz seznama. Ne, ne, šlo je za en sam list, rečem. Niti enega samega lista ni nihče iztrgal, odkar sem jaz v službi, reče in se izprsi, gospod, jaz sem vesten vratar, gospod komisar. Bil je užaljen in zelo razumno je bilo, da sem mu takoj dovolil oditi. Tisti večer dolgo nisem mogel zaspiti.«

»Ta večer sem ji sledil, drugače ne bi nikoli zvedel kje stanuje. Presenetilo me je, da je šla naravnost domov, ne da bi se ozirala. Čeprav sem to pričakoval, pričakoval sem tudi, da ve, da ji sledim; ko sem jo kasneje vprašal o tem, je priznala, da je vedela, le da nisem slutila, da ste z zadevo že tako daleč, je še rekla. Potem sem čakal pred hišo, v kateri je stanovala, a zelo dolgo ni prižgala luči. Še potem sem odšel. Šele kasneje sem zvedel, da je tisti večer ves čas sedela kar v temi, v kuhinji in kadila. V tem mi je prišel na misel tale stavek: če sem tako drugačen, kot se na splošno govori, mi nič ni česar ne more.«

»Pozvonil sem. Pozneje sem zvedel, da že zelo dolgo ni nihče zvonil. Pozvonil sem in čakal. Prišlo mi je na misel, da nič ne moremo zato, če je preteklost mračna. Tako nekako kot srednji vek: za nas je gotovo mračnejši kot za tiste, ki so bili pred sto leti pripravljeni priseči, da je bil srednji vek zagotovo najmračnejši vek. Čeprav že dolgo ni nihče zvonil, ni bila presenečena, ko je odprla; čeprav je bila videti vsa iz sebe; zadihana, na pol razgaljena, smrdeča je po švicu in tobaku. Pomislim, da je še kdo notri in se opravičim. Ne, nikogar ni, pravi. Kako vam je pravzaprav ime, pravim. oprostite, ker vas nadlegujem tako pozno, še pravim. Nič, nič, pravi in me povabi noter. Bil sem v zadregi, v glavnem nisva govorila. Pravzaprav sem vam prišel povedati samo to, da jutri lahko ostanete doma, pravim. Osebna zadeva, nič uradnega, še dodam. A tako sem mislil jaz, ne pa ona. Naslednji dan je prišla ob običajnem času na svoje običajno mesto. Seveda je bila vestna in natančna kot vsak drug dan.«

»Zvečer sem ji pa spet sledil: spet je hodila naravnost, ne da bi se ozrla. Pomislim, tako naravnost hodijo samo tisti, ki imajo čisto vest, ali pa tisti, ki so brez vesti. Kam sodi?«

»Danes se je prvič v dvajsetih letih zgodilo, da ni prišla v službo. To vem zato, ker sem telefoniral v pisarno, pa se nihče ni oglašil. Delal sem na terenu, hočem reči, da sem sledil moškemu, ki nadleguje svojo bivšo ženo. Če sem natančen, jo je nadlegoval, ker se je zgodila nesreča. Tip je zgrmel s ceste in crknil takorekoč pred mojimi očmi. To mi je bilo všeč, ker je od zdaj ta zadeva ad acta. Jasno je, da vratarja nisem vprašal, če jo je kaj videl, ker nisem hotel, da bi karkoli vedel o tem. Tudi poročila nisem napisal še nobenega, čeprav bi ga moral. A zadeva je bila še tako nejasna. Na obdukciji so v tipovi krvi ugotovili izredno visok odstotek nekega strupa, ki ga doslej niso identificirali. Zakaj to nesrečo in previsok odstotek neznanega strupa povežujem z njo? O tem ne vem kaj dosti, lahko opišem le to, kako se je sum o povezavi pojavil. Hipno: ko sem videl tipa, z glavo skoraj nežno prislonjenega ob volan in nekakšnim srečnim smehljajem na ksihtu, ki si ga ne znam razložiti,

mi je bilo takoj jasno — še preveč — da je to njeno delo. Če ne njeno neposredno, potem je treba računati s krogom ljudi — o njem še vedno lahko samo domnevam — ki je poslušno izvrševal vsako njeno željo. Pravite, da je to nesmiselno? Mogoče, toda ne za nas, ki moramo računati z vsako malenkostjo in jo vnesti v tolmačenje nekega zločina. Da, pravim tolmačenje, interpretacija poti, ki nas pripelje do zločinca. V tem se moje delo ne razlikuje dosti od dela semiotika.«

»Pravzaprav sem pričakoval, da zjutraj, ko pridem v pisarno ne bom dobil nobenega sporočila. Tudi Greta ni niti z besedo omenila, da je prejšnji dan ni bilo v pisarni. Da bi jo vprašal, se mi je zdelo zamalo, niti nisem hotel prehitevati raziskave. Imel sem čas, veliko časa.«

»Zvečer sem šel k njej. To pot ji nisem sledil, prišel sem kake dve uri kasneje kot ona; seveda je bila tudi tokrat doma. Odprla mi je povsem enako kot prejšnji večer, le da se je videlo, da se moralala haljo, ko je slišala zvonec, obleči na hitro, pravzaprav jo je samo ogrnila, tako da se je skozi razporek bleščala koža. Razburilo me je in hotel sem oditi. Niti opravičil se nisem. Ne, nikogar ni, če tako mislite, pravi in še pravi, le zakaj ste vedno prepričani, da bi moral kdo biti. Odrinil sem jo in stopil v sobo. Skoraj neslišno je stopila za mano in minilo je dosti časa, preden sem se ovedel in pomislil, saj vendar nisem sam. Obrnil sem se k njej in ji ukazal, naj se sleče. Ni se upirala, samo roke je sklenila na trebuhu in pustila, da je halja zdrslala z ramen. Vprašam jo, če se je že kdaj čemu upirala. Ko bi se le imela za kaj, reče in še reče, čemu se sploh upirati. Vzamem kuhinjski nož, ki kot nalašč leži na mizi, ob kateri slonim — prej ga nisem opazil — in začnem z njim risati kroge po njenih stegnih. Ni videti prestrašena, če je, se dobro zadržuje, se zarežim, niti ni razburjena ali kaj podobnega, ko roko zarinem med bedri in dvakrat ali trikrat podrgnem z roko gor in dol po pički. Ostala je suha. Priznaj, rečem. Priznam, reče in še doda s tihim glasom, ne ostane ni drugega kot da priznam. Sestaviti bom moral poročila, rečem in še, to se ne bo dobro končalo za vas, gospodična. Skomignila je z rameni, brez besed; sem odšel.«

»Danes nisem sestavil poročila. Klicali so me na sodišče, češ da se je zgodila nesreča. Eden izmed treh sodnikov je bil mrtev. Nihče ni vedel ničesar o kakem nasilju v hiši, toda še pred pol ure so ga videli, kako je šel, najbolj verjetno, na stranišče. Vendar natančnega ne vejo nič. Ne, gotovo ni nihče prišel k njemu tisto dopoldne, kakršnakoli teroristična akcija je izključena, lahko da gre za samomor. Nakracal sem v beležnico nekaj podatkov in odšel, ne da bi zvedel kaj več. Popoldne so mi sporočili, da so pri obdukciji ugotovili v njegovi krvi preveliko dozo heroína, ki bi utegnila povzročiti smrt. In da gre, po njihovem, za samomor. Nič nisem rekel, toda prvi znaki so me napotili k njej.«

Ta dan sem posvetil Greti, ali bolje, opazoval sem jo. To znam zelo dobro, tako da sem prepričan, da o tem ne ve ničesar. Vendar cel dan običajno. Prinese mi kavo, se nasmehne, vendar tako, da v to ne morem biti povsem prepričan, sicer poteze na obrazu zelo nejasne, ne morem reči, da bi kdaj videl kako izraža jezo, ali veselje, ali kaj podobnega. Gre na kosilo, povsem tako kot vedno, pretipkava poročila in naloge, brezhbno in tako, da so pripravljeni ravno taktat, ko jih potrebujem. Priznam si, da sem razočaran, a da mi je hkrati malo odleglo; nobenega znaka, cel dan! Potem pa je, že zelo pozno popoldne, zamižala. V naglici sem odrinil stol, da je padel po tles in ji dovolil oditi. Dve uri prej kot ponavadi.«

»Danes sem opustil zadnji primer. Ne opustil, temveč prevailil na pleča mojih sodelavcev. Sklenem, da se bom ukvarjal samo z njo. Pravzaprav to sploh ni bilo težko, vsaj navidez. Linije njenih poti so bile pravočrtne, vsaj tako sem mislil. Tako mislim še danes, a samo zaradi enostavnosti, samo zaradi enostavnosti. Zvečer sem bil zopet pri njej; spremenil sem taktiko: slekel sem hlače in ga drkal pred njo. Tudi temu se ni upirala, pomislil sem, saj me še podžiga. To samo domnevam. Ko mi je prišlo, sem pustil, da ji je sperma oškropila trebuh in osramuje. Pustila je, da se je cedila. Brez besed, brez vsakršnega vzburjenja. Zdaj pač lahko greste, ne, je rekla, ne, še ne, sem rekel, čeprav nisem vedel, kaj naj bi tam še počel. Zato sem vseeno odšel.«

»Poklical me je šef. Hoče vedeti, zakaj delam vse manj, zakaj pravzaprav nič ne delam, a mu ne znam povedati nič določnega. Ali bolje, nočem mu povedati. Odkrito rečeno, ne smem mu povedati, če nočem, da me začnejo sumničiti in nadlegovati z vprašanji, ki bi me utegnili spraviti v zadrego, če ne kaj več. Izgovorim se z boleznijo, zelo slabo prenašam hitre temperaturne spremembe, a še največ zdravja mi je pobral zrak, še rečem, seveda se morate paziti, reče, pa tudi dela ne moremo pustiti ob strani, še reče in mi dovoli oditi. Prepričal sem ga, da se prav zdaj vračam k delu.«

»Zvečer zopet pozvonim pri njej. Z novim planom; in to me je spravljal ob živce; to, da sem že tretjič moral menjati plan. Ne da bi dosegel kakšen napredek. Vedel sem prav toliko kot na začetku, ali še bolje, na začetku mi je manjkalo vsaj to, da nisem vedel, kje stanuje. Tako, da mi je ostalo samo to, da menjavam plane in pri tem vseeno pazim, da mi to neprestano menjavanje ne prekine enotnega toka, ki ga bom nekoč sklenil; ali moral skleniti. In navsezadnje problem niti ni v menjavanju planov, ker mi primer dovoljuje verjetno neskončno mnogo variacij okrog osnovne teme, ki pa tudi ni nekaj gotovega. Po drugi strani pa neskončno množenje planov pravzaprav cilja na neskončno pomnožitev obrazov, ki bi mi jih ponudil vsak nov plan, toda na svoj način: obraz, ki ga bom torej dobil s tretjim planom bo naključen odbir v neskončni množici obrazov, prav tako kot je tretji plan to samo naključno. Ali res naključno? Kaj pa če obraz ni vedno isti? Kaj pravzaprav vem o obrazu? Hočem reči, kako si sploh lahko privoščim govor o obrazu. Skušam si predstavljati njen obraz, ki naj bi ga dobil z drugim planom. Nobenega jasnega obrisa, še več, niti ene črte. Po drugi strani pa gotovost, da sem v zaostanku vedno samo za en korak. Če je tako, potem manjka samo to, da dohitim obraz, ki bo hkrati sklenil zadevo Greta-tajnica. Pri vsem tem pa zares ne morem jamčiti zanj. Konsekventno izpeljana zadeva bi torej vstela neskončno množenje planov, ki bi proizvedli ravno toliko slik obrazov in gotovost, da ravno to neskončno mnoštvo kot seštevek, ki še vedno računa z razlikami, dobljenimi z vsakim planom posebej, proizvede pravi obraz. Ali to pomeni, da sem že vnaprej obsojen na neuspeh. In da bo zadnji obraz v verigi obrazov samo še za eno slabo neskončnost, če se tako izrazim, bolj oddaljen od pravega obraza. In koliko pri tem dobim, če Greti obrnem hrbet? Ali moram priznati, da so me ta šibka jamstva gnala vedno globlje v primer, vsaj tako sem takrat še mislil. Mislil sem na primer tudi to, da se vsako novo zasliševanje odvija na osnovi izsledkov iz prejšnjih zasliševanj, da kratko malo napredujem. Čeprav bi bila ta prevara marsikomu še v prid. Čeprav je ravno ta prevara računalna z neskončnostjo, v kateri se bo utemeljila, hočem reči ucvrstila in do črke uspeła ponoviti model, ki se je izgotovil v antologiji rešenih primerov do mojega časa. Pri čemer sem takrat še mislil, da kolikor slabši bo račun, toliko večje možnosti imam.«

»Rečem, da bova nadaljevala zunaj. Nima nič proti, nasprotno, rade volje, je še rekla. Sledila mi je brez besed. Da bi jo zmedel, sva hodila po širokih cestah skoraj ven iz mesta in se vrnila po prehodu, za katerega zagotovo vem, da ga ne pozna. Skoraj tri ure.«

»Potem sva šla v bar. Silim jo naj pije, ne upira se, sploh imam občutek, da nobeden izmed prizorov tega večera ni zanj nič novega. Da jih, nasprotno, pozna celo bolje od mene. Tako ni čudno, da sem bil prej pijan kot ona. Če premislim potek dogodkov, to niti ni bilo v nasprotju s programom raziskave. Pri tem je za nemoten potek povsem obrobno, če je bila Greta pijana. Prisilil sem jo da se je slekla. Rade volje, je rekla in se slekla. Pravzaprav gre za to, da je s tem, ko se ni upirala, točko za točko program zasliševanja zvedla na ničelno točko in s tem omogočila neskončno variiranje plana. V tem je bila vsa spretnost njene igre in sicer tiste igre, ki jo je moj šef vedno imenoval fair play, ne da bi pravzaprav vedel, kako malo koristi poteku raziskave. Samo zato se je vsako novo zasliševanje vedno znova zvajalo na moj poraz, česar takrat še nisem vedel. Linija, ki sem jo določil kot napredovanje do končne zmage, mi je onemogočila, da bi spregledal, da sem še vedno na začetku, če lahko hipotezo o krivdi imenujem začetek. V pičko sem ji potisnil steklenico in poskusil iztočiti nekaj vodke. Šlo je. Potem naj bi s flašo med nogami plesala na šanku. S spretnim manevrom je

obdržala flašo v sebi celih pet minut, potem je morala pustiti, da je padla na šank in se razbila. Z enim izmed kosov je zarezala tik zraven osramja; prisilil sem natakarka, da je lizal kri, čeprav se je upiral: a že značka policijskega komisarja je bila dovolj, da je ubogljivo lizal. In razen upiranja natakarka ni bilo nič takega, kar bi me presenetilo, ali česar ne bi poznal že od prej. Razen to, da je čepela na šanku pred menoj in si dražila anus z očitnim odporom. Ali prav zares z odporom? Ko sem se drugo jutro zbudil, me je bolela glava. Samo po sebi se razume, da sem ležal v svoji postelji, slečen in pokrit, čeprav ne morem reči, da vem, kako se je vse to zgodilo. Ko sem prišel v službo, je bila Greta že tam, kot običajno. Vsakdanje dobro jutro, pa to, šef hoče, da pridete k njemu, je še rekla.«

»Prvi domeni o neskončni menjavi planov se je pridružila druga: o postopnem zvedenju načrta na njegov začetek. Njegov začetek? Težko je reči. Imam pa opraviti z drugačnim zaporedjem: plan zasliševanja proizvede tako in tako sliko obraza. Moj postopek je potem takle: sliko obraza, ki jo dobim s planom, napolniti z neko konkretno vsebino, ali drugače: sliko obraza — plan — pokriti z njenim obrazom; opazovati odstopanje njenega obraza od slike in ustrezno koregirati njen obraz, vkolikor se planu ne prilaga; razvidno je, da je moj postopek v vsakem primeru prilagajanje njenega obraza sliki. Tako imam vsakič znova opraviti z neskončnim množanjem slik, ker vsako novo pokritje odkrije, da sta se pokrili samo dve sliki; da identičnost obrazov zagotovi že preprosto naravnavanje: ne ogledal in tako proizvede ravno tako preprosto neskončno vrsto, ki se, kot je znano, tvori na izključitvi, kaj pravim, tretjega obraza, ki omogoči neskončno vrsto prek pomnožitve v dveh ogledalih. Moj cilj — in zaključek zadeve — je tretji obraz. Kaj vem po vsem tem o njem? Nič, ali vsaj nič več kot kdajkoli prej, minus to, da vem kje stanuje. Z neskončno množitvijo planov torej ne dobim nič, razen da si pridržujem možnost, da v nekem trenutku uvedem nek izreden dogodek, ki bo omogočil vstop tretjega obraza, dogodek, ki je nepredvidljiv in v toliko opravičuje uvedbo vsakega novega plana. Spet pa ni rečeno, da bo izreden dogodek naključen. Njen postopek? obrnjen: ravno ona mora vstaviti vsak nov plan v vrsto, tako da postopno ukinja njegovo imaginarno relacijo in ga vrača v simbolni red. Na kratko: njena skrb je, da po eni strani zareže v idejo napredovanja planov h končnemu cilju — njenemu pravemu obrazu; skoraj da sem že pozabil, da je vpletena v zločin, katerega razmere še ne poznam, slutim pa, da je zločin, ki presega vse prejšnje, kar jih poznamo — po drugi strani pa sili k novemu planu, ki se mora obnašati kot da računa z izsledki prejšnjih, da je torej še vedno na sledi in celo bliže končnemu cilju kot prejšnji. Slaba neskončnost? Oddaljenost tretjega obraza je najbližja mogoča največja njegova oddaljenost.«

»Odpustili so me. Da ne opravljam svojega posla, kljub opominom. Da jim je žal izgubiti sposobnega človeka, a da jih zadnje čase očitno nadlegujem in takorekoč motim pri delu. Soglašam, kajti zelo razumem, da mi v svoji zadevi ne more kaj dosti pomagati, če sem takorekoč razpet med službene primere — ki sem jih že davno odložil na stran — in med primer Grete-tajnice, ki je v določenem smislu še vedno služben, a hkrati moja povsem privatna zadeva. Pravzaprav bi bil dovolj en sam zapisnik o zadevi, toda vsak otrok bo razumel, da ga do danes res nisem mogel napisati. Na osnovi česa? Seveda so mi na prefekturi, kar se tiče prihodnosti, pustili odprta vrata: vrnem se lahko takoj, ko bom prost.«

»Silijo me naj jem, čeprav sem že tako lepo zaobljen in poln in zaprt. Zakaj mi je to všeč? Ker sem tako najbolj priroden, ker sem tako bolj zase, ker glasovi ne sežejo do mene. Če jim uspe, da me razprejo, postanem prava tarča njihovih pogledov in govorov. Da ves čas govorijo samo o meni, o tem ni dvoma. Vseskozi. V tolažbo mi je samo to, da se zelo hitro vračam v svoje prirodno stanje, zelo hitro.«

»Seveda je službo pustila tudi ona. Ne vem zakaj sicer, ne, ne bom rekel, da je bila navezana name, to bi bilo preveč odkrito izživljanje. Spet pa ni nobeno naključje, da je tako ravnala. Ali sem rekel naključje? Ne, priznala je, da bi ji bil novi šef prava muka, ni bilo naključje. Še isto popoldne so mi diskretno sporočili, da je moj

sin umrl v prometni nesreči. Pijan da je zdrknil s ceste, toda že hiter pogled na truplo je zadostoval, da sem se sicer pravilno, toda docela neustrezno odločil za to, da krivda ni na njegovi strani, ne glede na to ali je bil pijan ali ne.

Neustrezno? Če preletim verigo umorov v zadnjem času, se ne morem otresti občutka, ki leti name; niti, ki jih drži Greta v rokah, morajo biti zelo tanke in zelo dolge — kdo bi pričakoval, da se bo vpletla neposredno? — da so me sledi, ki jih ni bilo malo, namesto k cilju vodile vzdolž in počez po mestu, ne da bi se količkaj približal nečemu, kar bi imelo ostre obrise. Pomislim, niti Doyle si ni mogel predstaviti tako popolnega zločinca kot je Greta, saj sta Mortimer in Sherlock Holmes vendarle igrala igro, ki se je srečno končala, tako za Doyle kot za Holmesa. Manj je pomembno, na katero zahtevo je Doyle Holmesa oživil in ga čez tri ali štiri leta vrnil na Baker street; Mortimer je delal napako tam, kjer Greta ni investirala niti groša: igral je v igri »dobrega in zlega« in moral končati (ideološka predpostavka!) v prepadu. Z mano je ravno obratno: igram približno tako kot pes, ki lovi svoj rep, s to razliko, da psu rep uspe celo uloviti. Greta dela drugače in seveda dosti bolj uspešno: izmakne se mi tako, da me spusti v največjo bližino (ta njena brezprizivna priznanja; ta njena popustljivost v vsakem primeru; to njeno brezobzirno uklanjanje vsakemu mojemu ukazu itd.)»

»Pozvonil sem z novim planom. Prišla je odpret kot po navadi, prešvicana, vlažnih oči, vsa iz sebe od tako na silo prekinjenega uživanja; halja, ki je komaj skrivala — bolj odkrivala — osramene dele telesa. Tokrat nisem bil sam: za mano je vstopil Ferdo, šofer kamiona, ki je bil svoj čas moj špicelj — mimogrede, švercal je kif, tako da sva naredila deal: on meni podatke, jaz njemu proste roke in pot ter tu pa tam zaplenjeno robo — in še kar dober znanec. Ukazal sem, naj se slečeta. Ferdo se je nekaj upiral, kratko pojasnilo mu je pomagalo iz zadrege. Ona se pač še nikoli ni upirala, tudi zdaj ne (vemo zakaj!). Stepel sem smetano (njeno najljubšo jed, je še rekla) in jo naložil na njeno osramenje. Povabil sem Ferda, češ okrepčaj se, o seveda, to pa z veseljem, je še rekel in planil nanjo. Občudoval sem njegovo požrešnost, res se mu je mudilo. Tačas me je morala cuzati. Vse to je počela mirno (Ferdo med njenimi nogami je očitno sploh ni motil), navajeno, sem mislil. In nič je ni prešnetilo. Prešinilo me je, kdo je zdaj na vrsti, da umre. Logika je zahtevala mene. Medtem, ko se je Ferdo izštrcal in rjul od ugodja (sploh nisem zaznal, da je kar znenada in odsekano umolknil), sem se poscal v usta. Ni bilo zanalašč, rečem. Nič hudega. reče, saj gre tako ali tako le za rutinski pregled. S čim pa se zdaj preživljate, rečem, tako in tako, malo tu, malo tam, reče, če ste pa vseskozi doma, rečem, vas opazujemo, še rečem, seveda, reče, toda saj nimate nič z nikomer, rečem, priznam, reče in še reče, prav zato, pobesnel bom, rečem, saj se vam ne pride do konca, še rečem, o, pride se, kaj pa vaš sin, zašepeta, in tale tovariš vaš prijatelj je tudi prišel, še reče in obrne glavo vstran; smeh jo je skoraj zlomil. Ozrem se za Ferdom, ležal je negibno, zviti kot fetus (ta primera ni moja!). Stopil sem k njemu, potipal pulz, a bilo mi je že vnaprej jasno, da je mrtev. Kaj ste mu le storili, rečem (kako naivno!), nič, reče, tako je pač, še reče, moral bi bil vedeti, kaj delam, da sem jaz vaba, na katero se bo ujel (razvidno je, kako zares v krogu sem se vrtel, kako s svojo raziskavo nisem prišel prav nikamor, kako zelo slabo sem dojel potek dogodka). Pobesnel sem, potegnil pištolo, tega se zelo dobro spominjam: priznanjite, priznam, je še vzdihnila komaj slišno; še zadnjič, ker, to vi dim, sem že čisto popizdil, zgubil razsodnost. A kar se utegnem spomniti kadarkoli hočem, je strel. En sam, več kot dovolj, da so me komaj rešili; tako pravijo, da se je krogla ustavila tik zraven srca in da me je rešila res samo hitra intervencija. Da so se prav zares izkazali, hvalijo svoje. Pravijo tudi, ležali ste za nekakšnimi kantami za smeti, nagi in poscani, ko smo vas našli, bog vas obvaruj (zakrohotal sem se, češ kako ste vi še naivni, bog da naj me varuje, vprašajo me, zakaj?, tako mi je prišlo, rečem, rajš naj vam ne pride več, rečejo, rana se utegne odpreti, potlej pa adijo) in da se moram za življenje zahvaliti slučajnemu paru, ki si je ob tisti uri še upal sprehajati po tistih zakotnih krajih, saj, najprej se je prestrašil, ko je slišal strel, zbežal, ko pa je bilo potlej vse tiho, se je vrnil in glej, rešitev je bila tu. Kar pa se jim zdi najbolj

čudno, so rekli, je pa to, da sem bil okoli ust ves popačan s smetano. Najprej, so rekli, smo mislili, pijan je ali pa zadet (prav to so rekli: zadet, spoznajo se tiči, vidim in si velja zapomniti in jih kdaj kasneje obiskati), pa da jih je ta misel kasneje minila, pa da so bili potlej še bolj v zadregi]

skoraj en mesec smo pustili, da je državljani x stal z drugo možnostjo ob strani; ... kar je gotovo še vedno bolje kot sredi ceste, kot se je to zgodilo zadnjič, ... ali predzadnjič. Če ne bi imel tako močnih živcev, je zagotovo ne bi unesel. Premislite, prosim vas, tole: da imate opraviti s človekom, ki je bil pripravljen kaka dva tedna stati sredi ceste. Na levo in desno od njega (spredaj in zadaj, če hočete): avtomobili. Na tem mestu ne ravno hitri, pa vendar. Fant je moral preprosto okameneti, ali še bolje, spremeniti se v solno soho, kot bi hotela Knjiga, če je hotel preživeti. Kaj lahko opazimo pri ljudeh njegove vrste? Vztrajnost, neverjetno slo po drugi strani, na kateri bodo lahko naprej odigrali svojo vlogo. In če premislimo položaj državljan x, bi bilo gotovo bolje zanj, če ga ne bi nikoli več pustili v tkivo pripovedi. Če bi bila to seveda stvar naše volje. Tako pa me, po neki perverziji, kot kadar rečemo, da se nasprotja privlačijo, spominja dogodek, ali raje, dogodki našega državljan na tistega češkega pisatelja (ki je bil, mimogrede, skromen židovski fant), ki si je pred kroglami, ki ga bodo v naslednji sekundi zrušile (usmrtili so ga nacisti med vojno; v Pragi) takorekoč izbral celo leto časa, to je ravno toliko, da je uspel dokončati zadnje dejanje svoje drame, ki je, nad tem niste presenečeni, remek-delo češke književnosti med obema vojnama.

Ta uvod naj bi vas malo razvedril in razgibal vaše misli po tisti mučni prigodi s komisarjem. Ne dvomim, da razvedrilo ni bilo prijetno, še posebej, ker je svoj, sicer ne ravno spodbuden, konec v tem odstavku dočakal samo češki pisatelj (mlad fant!). Čeprav bi nam, mimogrede, težko oprostil to dvojno ubijanje, ki pa je po drugi strani eden izmed najbolj pogostih dogodkov, ki je zanje poskrbela zgodovina (in celo filozofija, če hočete; čeprav je bila v svojem poslu dosti bolj zvita — modra — kot zgodovina). Dvojni umor? Nič posebnega, če pomislimo, da je to podvajanje eden najzgodnejših mehanizmov, s katerimi se je oskrbelo pisanje. Mi pa se, pri vsem tem, celo lahko pohvalimo, da je državljani x še zmeraj čil in zdrav, in da je pravkar z drugo možnostjo spet pred nami. Vračamo ga torej na začetek. Ne morem si kaj, da se ne bi malo poigrali s to resno in nevarno iluzijo: vračati nekoga ali nekaj na začetek. Saj nam grozi resna nezgoda, da zabredemo v kalne vode večnega vračanja istega in da bomo odslej primorani z našim državljanom ravnati bolj grobo, kot bi sicer radi. Če na kratko preletimo do zdaj opravljeno pot: v prvi rundi je x mahnil policaja na gobec. To smo kolikor toliko uredili in tipa spravili v luknjo. Naj počiva! Po drugi strani pa bi si hoteli privoščiti nesmotrnosti kot je ta, da bi ga vrnili na rob pločnika, na samo izhodiščno točko takorekoč, iz katere bi ga spet radi spustili na cesto na prepovedanem mestu in mu povrh naložili še policaja na grbo, češ saj že od prej čaka na drugi strani ceste, iz oči v oči da sta si z državljanom x, kot smo že rekli.

Poglejmo, kaj nam za zdaj ponuja figura večnega vračanja istega: nič več in nič manj kot neprestano ponavljanje zarotitvenega obrazca, ki bo našega državljan moral priversti vedno k enemu koncu, pa naj bo tak ali drugačen. Torej: en začetek, ena možnost, en cilj (konec). Vse kar bi mu mogli zagotoviti, je torej kroženje med tem enim začetkom in tem enim koncem. Na voljo bi mu dali le še neskončnost takega kroženja. Kaj slaba tolažba za mladega in vsekakor ambicioznega državljan, ki ima pred seboj, kot se temu rado reče, še celo življenje. A to še ni nič. Samo pomislite na pravo katastrofo, ki bi ciljala nad naše glave. Najbrž mi ni treba praviti, kako na smrt bi se dolgočasili, ko bi vam ves čas in vedno znova in znova plahutal pred očmi s tisto znano pesmico: živel je mož/imel je psa/lepo ga je redil itd. Mislim, da bi s tako neumnostjo izgubil dobršen del vaše naklonjenosti, z drugimi besedami, vaše podpore, če se tako izrazim. Ali sem rekel vaša podpora? Imenujmo to raje

moj zaslužek, predavanje pa v tem primeru funkcioniра kot vsako drugo dobro, ki vam ga trg ponuja v utrošek. Spet pa ni treba pozabiti na razliko, ki zna biti celo odločilna: da je predavanje (diskurzivna praksa nasploh) predvsem posel ideologije, ali pa raje ideologij. Ravno ta razlika uvaja delo na tekstu (tolmačenje, analizo in podobno), ki se nam v tej luči pokaže kot: tisto delo, ki naj pisanje (spet ta stara podvojitve!) opraviči/upraviči pred svetom, hkrati pa je to posel naknadne uvrstitve (naknadno uvrsti: dati v red/vrsto nekaj, kar prej v njej ni bilo; kar je iz reda izpadlo; dati v red nekaj, kar se samo obnaša kot iz-redno itd.), na kratko: izrina razlika v slepo pego pisanja.

Spet smo se oddaljili od državlјana x in spet mu je že grozilo, da ga pustimo stati, prislonjenega ob svojo drugo možnost, kakšne tri ali štiri tedne. A tokrat se nam mudi. Če povežemo eno z drugim, potem lahko zaključimo takole: toliko več bom zaslužil, kolikor več možnosti bomo ponudili državlјanu x. Pri čemer imamo pojem možnosti tu za drugo ime pojma poti. Poglejmo zdaj, kako je z drugo možnostjo, ki jo že toliko časa ponujamo državlјanu x: postavili ga bomo na startno mesto in ga odpeljali po drugi poti. Ker ga ne mislimo nikamor voziti, ga bomo raje pustili, da po tej poti oddirja. Startno mesto naj bo isto kot v prvem dejanju. Če kdo misli, da jo bo x ubral po poti, ki pelje cca petdeset metrov niže čez prehod za pešce, se bo zmotil. In prav mu bo, bo vsaj vedel, da misliti še nikoli ni bilo misliti-na-lastno-pest. Čeprav je ta slika (misliti-na-lastno-pest) dolgo veljala za eno izmed najbolj hranljivih. Kako, pozabili da ste že skoraj na prehod za pešce tam dol? Spravljate me v zadrego, čeprav mi vaša indiferentnost po svoje godi. Lahko vam npr. osvežim spomin, ali bolje še enkrat opozorim na razloge, ki so državlјana x privleli do tja, kjer bo moral počakati še kako minuto ali dve; če ne dve uri; ali pa kar dva meseca, kar sploh ne bi bilo nič izjemnega: možaku gre za to, da prihrani čim več časa, ker računa, da bo tisti presežek, ki bo po prehojenj (ali: predirjani) poti ostal, s pridom izkoristil. Za kateri presežek gre? Da lahko karkoli rečemo o presežku, smo uvedli tekmeца, določimo lahko tudi optimalni čas, potreben, da bi se prispelo na zaželeni cilj. Tako da katerikoli čas, ki je nižji od optimalnega (lahko mu je celo enak, ali je večji), obeta toliko večji presežek, kolikor manjši je čas? V zmoti bi tičal tisti, ki bi hotel tako. Če npr. določimo optimalni čas 15 minut in bo državlјan x pot pretekel v devetih minutah trinajstih sekundah, bo njegov presežek še prav nič, če bo državlјan y — njegov tekmeц — prav tako hiter, ali celo hitrejši; prihranjeni čas se bo v tem primeru obnašal kot čista zguba. Če se pripeti, da bosta oba pritekla na cilj v enakem času, bosta morala spet na start. S prihrankom torej nima ne eden, ne drug kaj početi. Če pa bo državlјan x (zaradi enostavnosti vzemimo, da je zmagovalec v vsakem primeru) samo za delček sekunde hitrejši od državlјana y, bo že imel opraviti s presežkom, ki se bo lahko investiral. Da bo zabava še večja, postavimo, da gre za tekača, ki sta na poskusnih tekih, v različnih pogojih (ki naj jamčijo za večjo gotovost doseženega rezultata), dosegala vedno isti čas. In vedno dala vse od sebe, kot se temu reče. Tako, da bo moral državlјan x, če hoče na cilj prispeti prvi, preseči samega sebe. Saj smo za to, da bo x tisti, ki bo presegel samega sebe? Samo tako bo namreč zmagal. In, ali nismo s tem že prav blizu norosti? Posebej, če se zedinimo, da je ona, namreč norost, samo srce presežka. Predati se presežku, ali ni to norost? Pesem nad pesmimi? Predavanje pa se, kot gotovo veste, rado ima za zgubo. Zgubo česa? Za začetek recimo: zgubo prisebnosti (presegi: oddaljevati se od sebe; imeti sebe obsežnega v oddaljenosti presežka; prisebnost ni nikoli toliko pri sebi, da ne bi bila že vnaprej obsežena v presežku; prisebnost ni nikoli take vrste bližina, ki ne bi bila vsaj malo oddaljena od sebe; nenazadnje, tudi prisebnost je neko hranjenje), res pa je, da vprašanje zahteva previdno ravnanje na odgovor. Še prej pa: s presežkom res ni, da bi se igrali, da bi se mu dajali takorekoč med noge. Njegov stisk utegne biti krepak, zelo krepak in prav lahko bi se vam godilo tako kot tistemu psu, za katerega se je paritev tako nesrečno končala: nožnica gospe psice ga ni in ni hotela pustiti na svobodo (samo zato, da ne bi kdo pomislil, da je norost kakšna prav posebna prostost), z drugimi besedami: v red ostalih potepuških psov (kot vidite je šlo samo za vaginalni krč, ki pa se, vsaj v tem primeru, ni končal srečno). Revež je, povsem jas-

no, norel, kaj pa mu je ostalo drugega: ujet v vagini («ženskem pri-mežu») res ni mogel računati na solidarnost, prej na zavist, vsekakor pa na sočutno (sočutno?) opazovanje ostalih od strani. S primerne, bogaboječe oddaljenosti. Menda ni treba posebej dodajati, da sta bila oba, pes in psica, obsojena na pogin.

Mimogrede, enkrat za vselej obračunajmo z državljanom y. Morate priznati, da njegovo neprestano vmešavanje zelo moti lagoden in enosmeren potek pripovedi. In povrh vsega sploh ni figura, ki bi zaslužila naše odobravanje. Prav nasprotno. Z njim torej na hladno: odločilno cesto je prečkal na prehodu za pešce (ni znano, kako je opravil s prejšnjimi ovirami, vendar sklepam, da podobno kot s to). Njegov prihranek ni bil ravno majhen. Kar pa je za njegov prihranek značilno, je to, da je bil, čeprav ne ravno majhen, vseeno premajhen. Je pa treba priznati, da je šlo na tesno: komaj je x zaprl za seboj vrata, je že na kljuko pritisnil y. Zdaj lahko vidite, v kakšno majhno razpoko se vam zna vnesti presežek. Y je seveda končal v skladu s pričakovanji: nekaj ur kasneje so ga našli na dvorišču hiše slabih sto metrov niže, na isti ulici; s prestreljeno glavo.

[potem sem jo, res zadnjič, vprašal, če je res kar pravi, če se ji sme zaupati. Ona, da ja. Pomirjen odidem, zdaj ne manjka prav nič več. In bilo je prav v zadnjem trenutku. Zadnja priložnost. Moja ali njena?

Danes se preselim k njej. Mimogrede: živi skupaj z bratom, vendar dovolj daleč proč od njega: med vrati njene sobe in njegovimi vrati je razdalja, v katero bi zložil vsaj sedemnajst vrst klasičnih tekstov srednjega obsega. Tako da naju res ne bo v nobenem primeru motil.

Če sva prve tedne — bolj točno: tri tedne — preživela zelo srečno (saj sva vseskozi tičala v sobi), me je proti koncu prvega meseca skupnega življenja — ne vem, zakaj bi zamolčal nekaj, kar velja za dejstvo — začela boleti noga. Brez razloga? ne, ker je štiriindvajseti dan opoldne hotela na sprehod, ne, jaz ne grem, sem še vse preveč utrujen, pravim, grem pa sama, pravi in odide. Vrnila se je zvečer. Ona temu ni rekla, no, vrnila sem se, temveč, saj je tako kot da sploh ne bi odšla. Vendar sem ta dan — in še mnogo drugih — pilulo požrl.

Osemindvajseti dan je bila bolečina v nogi skoraj neznosna, še posebno, ker se je to pot vrnila šele proti jutru. Kje si bila, vprašam, še mirno. Oh, na sprehodu, reče, in čudil se boš, srečala sem brata, prvič po skoraj enem mesecu, na sprehodu, vprašam, seveda, ko je pa tako lep dan, reče, saj je še čisto temno, rečem, toliko lepše, reče, no pa pojdiva ta kos poti skupaj, rečem, seveda, reče, on tako ali tako ne bi imel nič proti. Mislil je mene. In potlej sva stopila še malo naokoli, še reče. A tako, stopila naokoli z bratom, rečem, no to pa res ni nič posebnega, še rečem.

Naslednji dan isto. In naslednji tudi. Potem je šlo takole: če je odšla štiriintrideseti dan, se je vrnila šestintrideseti dan, spet odšla sedemintrideseti dan in se vrnila štirideseti dan. Preprost račun pove, da se bo, ko bo odšla stoenaundvajseti dan, vrnila stoštiriintrideseti dan in tako dalje. A dovolj je bil samo bežen pogled in takoj sem vedel: da, z bratom sem se potepala. Lahko, da bi se našel kdo, ki bi videl v tem nekaj nizkotnega, ne, ne jaz, rečem, to je pravzaprav naravno, pritrdi, res, ljubezen med bratom in sestro je bila že od nek-daj nekaj plemenitega, še rečem. Tistih nekaj ur, ko je ostajala z menoj v sobi, bi težko našli bolj požrtvovalno in ljubečo družico kot je bila ona. Pomislim, da me je noga že zdavnaj nehala boleti in da je sploh ne čutim več; premikal sem se tako, da sem se na pol plazil, na pol tancal; še preveč za tistih nekaj metrov, kolikor sem si dovolil gibanja. Ona pa je bila še najbolj srečna, če sem jo zgrabil za noge in opletal z njo po tleh ter tu pa tam treščil njeno glavo ob kakšen rob (če povežete prvo — nogo, plazenje, tancanje — z drugim — najino, ali raje, njeno najljubšo igro — boste dobili pravo sliko najinih najbolj srečnih ur). Kri, ki je spricnila iz počene kože na sencih, je ponavadi šla skupaj z viškom njenega užitka. In mojega, zakaj ne bi tega povedal na glas in javno. Če je nisem dovolj dobro opletal, sva to popravila tako, da je v moje odprtine zasajala ostre predmete, posebej žeblice in svedraste kline, če je kje katerega našla.

Pustil sem se operiti, saj je bilo to vse, kar sem po ponesrečenem opletanju še lahko storil zanjo. In rad sem storil. Po tej plati sva resnično največ dosegla takrat, kadar ji je uspelo, da sem se hkrati skozlal in usral: čeprav sem bil od užitka na pol mrtev, sem pa vendarle opazil, da drhti, da se na kotičkih njenih ustnic nabirajo pene, da kriči od zadovoljstva. A opazil sem še nekaj: brata, ki je od zadaj izmenoma grizel njen hrbet in jo nategoval, medtem ko se je sklonila k meni, da bi mi popravila odejo, češ, ubogi moj; enkrat ali dvakrat zakričala, ko je bratov kurac s tako silo butnil vanjo, ob steno maternice, da se je ulila kri in mi je morala pasti v objem. Kmalu potem sta spet odšla.

Bil sem ogorčen. Kako se je brat lahko prebil prek hodnika, natrpanega s klasičnimi teksti srednjega obsega? tega vse do danes nisem zvedel. A takrat sem bil ogorčen. In ponižan. In ljubosumen. Prav gotovo sta takole premišljevala: saj nama nič ne more, kripelj, svinja umazana, usrane, ergo počniva pred njim, kar nama pade v glavo. In res nisem nič mogel, niti nisem poskusil oporekati njuni zabavi. To pravzaprav ni čisto res: ne nič, temveč skoraj nič nisem bil storil. Če ne upoštevam tristopetnajstega ali tristosredemnajstega dneva, ko sta se, prvič, povsem nepričakovano vrnila prej kot bi bilo treba. Tristodeseti dan sem namreč sklenil takole: splazil se bom za vrata in čakal, dokler se ne vrneta. Tiste dni sem se lahko samo še plazil in lahko si predstavljate muke, ki sem jih pretrpel, preden sem se tristoštirinajsti dan privlekel do vrat; in prav tokrat sta se vrnila prej in nepričakovano. Njun prihod me je zmedel, samo zato me imate pravzaprav v pesteh. Ko sem zaslišal njune korake, sem moral priprave, to si lahko mislite, močno skrajšati, moral sem všteti možnost, s katero prej nisem računal: da bo kraj zločina ostal zaznamovan za vsako boljše oko, ki se bo že v naslednjem trenutku moralo — logično — obrniti name. A to sem hotel tvegati.

Vzklik začudenja jima je ušel, razumljivo, ko me nista našla tam, kjer sta me vsakič pričakovala (kjer sem ju vsakič pričakoval). In niti v sanjah nista pomislila — njene besede! — da ležim za vrati, z napeto pištolo v roki, namerjeno vanj. To, da sem sprožil, veste. Ne veste pa, da sem takoj po strelu spet lahko čutil kri, ki se pretaka po žilah v nogi, bolečino, ki se je vrnila in kmalu nato izginila. Ozdravel sem, razumete, in zdaj lahko razumete tudi to, kako da ste brata našli na dvorišču one hiše v naši ulici, slabih sto metrov proč od naše hiše. In prav gotovo vam ni težko doumeti njene ljubezni, njene radosti, ker me ima od takrat — končno! — samo zase ...]

Odlog, s katerim imamo opraviti zdajle, je odlog približno dveh tednov. Prav neverjetno je, kako se utegne takale ničvredna pripoved — bo že res, če sama tako pravi — poigravati z možakom, kakršen je državljani x. Kakorkoli že, uspeva ji brez zle sreče. Pogledjmo si samo nekaj iger, v katere je bil pahnjen x: že večkrat je moral (dobesedno: čakati, da pride na vrsto) stati po nekaj dni, ali celo tednov na najbolj neprijetnih mestih (sredi ceste; z eno nogo na pločniku, z drugo na cestišču itd.), že nekajkrat je moral prestati preskušnjo z vračanjem, ki pa opisuje, sami veste, zanj zoprno obsežen krog, moral se je pustiti ujeti in prenesti vso težo nizkega udarca zgube itd. Vendar (in žal nam je) so bile to komaj uvodne igre, glavno ima šele priti. Prav zdaj mora, na primer, prenašati vso (in zelo velika je) hitrost tega stavka, ki naj ga vrne na izhodiščno točko z drugo možnostjo vred.

V tekmi s časom je državljani x prišel tako daleč, da ga je do cilja ločila samo še prometna ulica in nekaj deset metrov tega brez ovir. Na tem je, da stopi na cesto na prepovedanem mestu. Čeprav je prej na hitro in, po njegovem, natančno pregledal okolico, policaja ni opazil prej, preden ni bil z eno nogo že na cestišču. Zdaj ga opazi, stoji mu nasproti, iz oči v oči takorekoč. Nogo potegne nazaj na pločnik, časa za premišljevanje ima manj kot nič. Petdeset metrov niže je prehod za pešce, razumljivo je, da si tega ovinka ne more privoščiti. Saj vendar hrani čas. Zato se odloči, v primer-nem trenutku — ni ga primernejšega od tega; nasproti mu stoji policaj — zakorači na cesto in že je na tem, da začne pogovor s policajem na štiri oči. Prijetno in intimno. O čem se bosta pomenkovala

zumete, x bo v tem primeru dolžan odgovarjati, pa naj bo to karkoli. Zapletla se bosta torej v pogovor in jasno vam je, da bo x zabredel. Zato si pogovora ne bo privoščil, vendar o tem kasneje, to sodi v poglavje o odlaganju diskurza.

Zdaj smo pred temle vprašanjem: kaj bo rekel x, da se ne bo zapletel v pogovor? In drugo: ali sploh lahko kaj reče, ne da bi že vnaprej moral računati z zapletenostjo z drugim v razgovoru? Oglejmo si tole možnost: x stopi k policaju in mu pove nek nesmisel (ki ga je treba videti v navednicah), npr. tegale:

»Praker v ugodnih pogojih deluje vremenskih mlin na veter podobno.« In teče dalje.

Policaj bo vržen s tira: prvič, zagonetka, ki mu jo je vrgel državlján x takorekoč v obraz, je odgovor na nekaj (in hkrati vprašanje), kar njega presega v toliko, kolikor je on reprezentant. Recimo, da se mu plete po glavi tole: kar je rekel ta tip utegne biti: šifrirano geslo, torej gre za zadevo večjega pomena za državo in v tem primeru ne more in ne sme ukrepati; šifrirano geslo kakšne protidržavne skupine, ki bi jo že dolgo radi razkrinkali in v tem primeru mora ukrepati kar se da hitro (lahko že uvidite, kako smiselni je bil nesmisel, ki ga je malo zgoraj navrgel državlján x); preprosta finta, ki naj vrže njega — policaja — s tira, ker bo s tem ta človek, ki se mu očitno nekam zelo mudi (morda mu kdo sledi; morda on nekomu sledi itd.), prihranil čas. In ker policaj ve (ali domneva, da ve), da ljudje, ki prenašajo pomembne skrivnosti (državne ali protidržavne) ne divjajo okrog kar tako brez reda in torej ne more sprevideti nobenega smisla teka in stavka tega človeka, ki bi kazal na karkoli, se odloči (omalovažujoče) za to, da je državlján x nor. In prav bo imel, če bo pustil, naj gre kamor hoče, saj je gotovo razvidno, da je čas, ki ga je policaj potreboval, da se je odločil za to, da ne bo ukrepal, več kot zadoščal državljánu x, da mu je izginil spred oči in celo že dosegel svoj cilj. Zdaj lahko poskusimo rekonstruirati potek dogodka:

Državljan x hoče prečkati cesto, vendar v zadnjem trenutku opazi policaja. Nezavedno odgovarja posegu policaja v igro tako, da potegne nogo nazaj na pločnik; in smer, ki jo zahteva nezavedno, je prehod za pešce, petdeset metrov niže. Policaj je vsekakor učinkoval na pravem mestu (se naslovil na pravi naslov). Policaj se torej obrača k nezavednemu. Umljivo je torej, da ni mogel x videti policaja tistikrat, ko je s hitrim in natančnim (natančnim!) pogledom preletel okolico. Hočem vam predočiti to, da je policaj natančnemu pogledu skrit, da ga takorekoč »odkrije« nezavedno, vendar ne prej, preden se natančni pogled ne umakne teku (v našem primeru dobesedno: ko x začne teči preko ceste na prepovedanem mestu, tudi takoj opazi policaja). Državljan x se torej pred policajem umakne v varno zavetje pločnika. Vendar x je tu za to, da hrani čas. Čeprav to neumorno ponavljamo ves čas predavanja, ne bomo nikoli dovolj neumorni v ponavljanju! Zato, kifeljcu navkljub, krene prek ceste. Odloča se torej za akcijo, lahko rečemo zavestno akcijo/politično akcijo v vsakem primeru. V drugačnih okoliščinah mora njegovo kršenje predpisa proizvesti nov red. Jasno je, da njemu ni šlo za to. Lahko pa mirno sklenemo tole: nobena akcija zavednega (politična akcija) ni povsem čista, če hočete, nedolžna. V vsakem primeru dolguje nekaj prav nezavednemu. In kaj naj mu dolguje, če ne ravno svoj cilj (namen, smoter). Udarec nezavednega torej lahko odčitamo prav tam, kjer bi se hotela akcija zavednega x in policaj, bi kdo lahko vprašal.

Ker x ni od včeraj, ve, da ne sme načeti pogovora o tem, kako tekmuje z državljánom y, kako hrani čas, kako mora prvi predati sporočilo in podobno. O tem se torej ne bosta menila.

Drugič: lahko bi ga npr. vprašal, kje je najbližji skret. Recimo, da stopi k njemu in pravi:

»Poslušajte, tako in tako, kje je po vašem mnenju najbližji skret?« Policaj ne bi bil to, kar je, če ne bi odgovoril. Odgovoril bo, da je najbližji skret res prav blizu, takoj za hrbtom v restavraciji. Toda, nujno ali ne, čez cesto ne bi smeli kar tule, saj veste, da je prepovedano, obenem pa imate petdeset metrov niže prehod za pešce in mene, ki sem vam stal ravno nasproti. Ali pa me morda niste videli, bo še rekel in od državljána x pričakoval odgovor. Prav ra-

(politična akcija) počutiti kar najbolj doma: v njenem cilju.

Vprašanje je, če lahko dogodek državljana x vpišemo v pravkar opisani register. In kako je pravzaprav z njim zdaj? Da se mu ne godi posebno prijetno, je razvidno: nezavedno pritiska nanj, brbljač mu, da je prehod za pešce edina možnost (celo resnična možnost). Zahteva zavednega cilja v tek prek ceste na prepovedanem mestu, ker ni druge poti, če naj pride na cilj prvi, hkrati pa mu predočuje — o zvitost razuma, je vzklíkní — vse mogoče konsekvence, ki utegnejo slediti temu prekršku, ki so pravzaprav vanj že vpisane.

»Dolg in hud se bil je boj« nas skuša prepričati pesnik, toda povsem mu ne smemo verjeti: če je bil že hud, dolg prav gotovo ni bil in ni smel biti.

Državljan x bo torej prisiljen ubrati tretjo pot, ki ji prav lahko rečemo tudi nora možnost. Ali izhod v sili, če hočete. In prav v tej točki (natančneje: na tem mestu) x presega samega sebe. Prav tretja pot, nora možnost, je tisti presežek, ki se od zunaj pridaja prihranjevanju časa in seveda omogoči državljanu x, da pride na cilj prvi. Če gledamo s stališča državljana y, za katerega je prihranek časa čista zguba/utrošek, potem lahko rečemo, da se presežek utemelji ravno na tej zgubi/utrošku, oni luknji, v katero se je zgruznila logika pripovedi državljana y. Kot vidite, res ni šlo brez njega, pa če je še tako zoprn, nadležen in grd. Lahko tudi vidite, da se državljan x resnično ni mogel spustiti v razgovor s kifeljcem. Nora možnost je pravzaprav vseskozna zapletenost v diskurz. Razgovor s policajem, ali bolje, odlaganje razgovora z njim (neskončno odlaganje) je mehanizem, v katerega je vložen neoporečni y, ki zgolj hrani čas, ki dela na izrinu presežka; ki se hkrati obnaša kot smisel tega proti cilju/hranjenju časa. Brezmiselnost njegovega početja je bila ravno v tem da je iz računa izvzel državljana x kot enako močnega nasprotnika. Upam si celo trditi, da se niti eno oko ni obrnilo za njegovim tekom. To pove dovolj.

Za naslednjič nam ostane obljuba (obljuba dela dolg), ki pravi, da bo hotela predavati o odlaganju razgovora (raje: diskurza) po eni strani in preveriti trditev, da je nora možnost namreč že vseskozna zapletenost v diskurz brez ostanka. Prav gotovo boste rekli, da veste, koliko se jih je že opeklo pri tem poslu. Povem vam, saj ne boste presenečeni, da nihče.

Če sledimo, v tej pripovedi dovolj raztrgani, poti državljana y, lahko vidimo — in to ne bo prvič — da ni počel drugega kot hranil čas. In čas je zlato, hoče reči pregovor. Z drugimi besedami: obnaša se kot absolutni ekvivalent; v našem primeru torej nastopa kot ekonomska kategorija. In v primeru državljana y imamo opraviti z zelo edinstvenim grmadenjam/hranjenjem časa, oziroma drugače, označenih. To grmadenje označenih mora biti prav zaradi svoje edinstvenosti/izjemnosti — primer je pač vedno mejen — do skrajnosti izpostavljeno udaru označevalca/zgube. Še se spomnimo, kako je končal y na dvorišču tiste hiše, slabih sto metrov niže od zaželenega cilja: s kroglo v glavi.

Cel njegov projekt lahko torej opišemo takole: če želim priteči do cilja tako, da bom na poti hranil čim več časa, potem na moji poti ne sme biti ničesar, kar bi me zaustavilo. Njegova doslednost je segla celo tako daleč, da je izračunal frekvence prepustnosti na prehodih za pešce, ki so opremljeni s semaforji, v odnosu na razdalje, ki jih je treba preteči med semaforji in hitrost teka, ki mu bo zagotovila najbolj verjetno ujetanje. Ni mi treba pripomniti, da na poti ni imel nobenih težav. S tako precizno pripravo scene si je omogočil zares nemoteno dirjanje proti cilju: dirjanje, ki mu ni bilo treba računati z naknadnimi intervencijami/korekturami poteka. In vendar ni zmagal. Niti ni mogel zmagati. Zakaj?

Z vsemi temi predpripravami, odstranitvami itd. ni storil še prav nič več kot bi lahko storil tudi x (lahko da je to celo storil, vendar je to docela nepomembno). Vsi že vemo, da sta bila v teh mejah enako močna. Razliko je torej treba iskati drugje: za zdaj vse kaže, da je nakana njegovega postopka v odlaganju diskurza (razgovora, razpravljanja, ...). Zdaj torej vse kaže na to, da ovire, na katere naleti katerikoli izmed obeh državljanov niso neke fizične prepreke, ki bi jih bilo treba ročno odstraniti (toliko bolj brezplodno je bilo tisto mahanje policaja po gobcu, ki si ga je x privoščil v

prvem dejanju), temveč je to razgovor/razpravljanje/razmislek. Odložiti diskurz: dati nekaj vstran, potisniti iz vidnega polja; to potiskanje naj po drugi strani omogoči videnje samo cilja, z drugimi besedami Enega (cilj kot figura Enega). In prav na cilju, takorekoč v osrčju Enega, potisnjeno vrne udarec: in si celo jemlje privilegij tistega, ki ne spoštuje pravil. Saj rado podeli kakšen nizek udarec. Cilj torej ni več edinstven in miren in obljubljen/zaželen kotiček, v katerem si bo y končno lahko odpočil, temveč eno samo rezanje ovir; cela veriga, malone neprebojen zid, ob katerem se niti prav ne spotakneš, padeš pa tako, da lahko da nikoli več ne vstaneš (kot y).

Državljan x je za razliko od državljana y predvsem bolj zvit in ve nekaj več: namreč to, da bo do cilja prišel najhitreje kar naravnost, ne glede na to, koliko ovir mu utegne podstaviti nogo na poti. Njegov račun je torej takle: ob kakršnokoli oviro zadenem, vedno je vsaj še ena možnost, ki bo opravila z oviro. Soglašali boste, če rečem, da je ta vsaj še ena možnost/tretja pot: nora možnost. X bo hranil čas na nekoliko nenavaden način, ki postane bolj navaden, če upoštevamo, da je zelo v rabi pri politikih. Državljan x je torej politik, ki si tega vrh vsega ne boji priznati. Vendar je tu skrit paradoks: kako naj x razpravljajoč, razmišljajoč še najde toliko časa, da bo hranil čas?

V našem svetu, ki tako rad štedi, še posebno pa s časom, mora razgovor nastopati kot simptom (razpravljanje/razgovor je predvsem nekaj, kar je odveč, kar moti eno-lično emitiranje programa). »Od besed k dejanjem« je prvo geslo tega sveta. In ni naključje, da spada med politične slogane, da je izjava »od besed k dejanjem« izjava politika, tega največjega norca našega časa. Če to geslo prevedemo, dobimo tole; manj bomo čekali, več bomo naredili (prihranili več časa). Ta prevod nosi v svojih nedrih še tale paradoks: če sploh ne bomo čekali, bomo pač naredili vse. Zelo razvidno je, kako do črke natančno je državljan y sledil temu noremu predlogu politikov. In kako zelo prepreden je bil pri tem x. Ravno ta prepredenost (odlika politikov in vseh ostalih trgovcev) vpeljuje presežek (temu lahko rečemo tudi: odigravanje na robu hranjenja). Z nekaj zlobe lahko rečemo, da delo z diskurzom/na diskurzu danes zagotavlja začuda veliko drobtin z gospodarjeve mize (pri čemer mu je puščeno na voljo, da lahko reče vse; prav od daleč ta status spominja na vlogo dvornega norca). Še posebej, če vzamemo v račun, da sta gospodar in politik dve osebi na prizorišču (tu se piše razlika med delavcem z diskurzom/na diskurzu, nekoliko ponesrečeno: diskurzivnim delavcem in dvornim norcem, pri čemer, mimogrede, obe vlogi — gospodarja in politika — lahko igra en igralec).

Kar sama od sebe se za konec ponuja tale slika: Sokrat v siju prvih sončnih žarkov, ob ptičjem petju, ki mu velja tu pa tam prisluhniti, ko razpravlja eno svojih dolgih in napornih vprašanj; in zajema z veliko žlico iz skleda na gospodarjevi mizi. Sokrat, prvi norec in oče vseh bodočih norcev, posebno največjih, ki se ima za čašo trobelike zahvaliti samo tisti nesrečni istovetnosti (en igralec, ena vloga) gospodarja in politika.

I.

Podpiši se devica,
zapiši se grmadi,
solze in trnova krona
populijo bledico s tvojega
izpranega obraza.
Obrisati ne smeš sramote,
ki se sveti na tvojem licu.
Kurba si satanova,
pizda materina,
ki ne zasluži,
da ima mater.

Zavest zatolčena v tla,
v navzgor obrnjeno svetlobo

v fanatičnih očeh.
Kdo ti je dovolil,
da si ga ravno ti videla
pri svojih 19 letih.

Zakovane noge so ti preprečile,
da bi prestopila kraj odrešitve,
devica jezusova.
Ti nisi jagnje,
ker si jedla njegovo meso
in pila njegovo kri.
Zabila si si ostroge
v krvavečo rano.

II.

Vive Jeanne,
oprano je tvoje
onečaščno krilo,
sparjeno s satanovo zavestjo.
Morala si se očistiti tako,
da si zgorela na grmadi.

III.

Odmeri mi malo ljubezni,
iz tvojih usmiljenih oči
jo vendar lahko pričakujem.
Odkrij mi,
da si vendar ljubeča žival.

pritisnila si je na svoje prsi škrip škrip
in skoraj omedlela od užitka, Matilda Tračanka
vzdolž jezera Oikumene, v modrini jutra trikrat izločena,
a tek magnetizam tela i stanica/trgovina,

les Maudits

Roke, Koruza
Artikulacija označevalcev, vrtinec
Malström, nato
so nekateri odšli za njim

Piove
z boksarskimi rokavicami, njen obraz in rosso di serra.
V modrini jutra trikrat.
V modrini jutra nastavljen.

Kratilos Lakadaemonec, pisar.

V očeh psa Lawryja, ko si je zavihala kolena s
črtastim vzorcem
v znamenju Marxa in Freuda, presekana z referenčnim
»žariščem«

osveščena bit / želja v občevanju

žareče oči psa Humphryja Urbis, kajti hodil je od
križišča do križišča in bral z modi ženske med nogami,
dve nogi, nato trikrat polit z vinom, Harold Tunizijec,
Madamme Rossi, kastriran in vržen na dno med brezrazredne,
jaz, središče tega plesa, Horatius Neron

(evo ti šipak)

moralizem je moj najhujši sovražnik
zagrizen je, še bolj pa zahrbtn
sklonim se, pa mi skoči za vrat
udarim ga na gobec, pa se razleze čez nebo
dobro me ima v rokah
kamorkoli pogledam, nikjer ga dobro ne vidim
on je jaz, jaz sam sem moralizem
v tem je moj lalanque
moja beda vsa, moje sovraštvo, smrdi po
očetu, po štajerski, po kislem nasmehu, po
plafonu, ki ga vedno znova moram prebijati
za vsako mojo črko stoji, za vsako mojo svinjarijo
dobro je zapleten v mojih porazih, napihuje se ko žaba
v trenutkih, ko me prestreljujejo občudojoče oči jasnosti
ki me sovraži
moralizem gre celo tako daleč, da je to vse, kar sem
moralizem, takorekoč, torej sem
odkrivam sebe kot to gnusno napako, ta spolzki gnoj
vsa moja identiteta se tu potroši

senca seda prek sveta, zgodovina stvarno drsi, glej
 čujem njen glas, svet prebija plafone
 ptiči morda tudi letajo in imajo svoj parlament
 jaz pa tu moraliziram in kopičim material za veliko smrt
 odvečen material prav gotovo
 odvečen za nekega pesnika,
 naj bo jasno, da so vsi verzi samo poskus bega pred tem
 moralizmom,
 zalotiti se v tem ozkem rezu, ko spoznavam tisto, kar
 beži v pozabo
 zalotiti se, izginiti z moralizmom vred, pozabiti nekje verze
 zajebrati sebe, da zajebe moralizem,
 v nekem brezčasovnem času zdrseti z zgodovino, z njenim
 brezizraznim stvarnim tokom, poripsati z obrazom sveta
 hladen jezik, lalangue, če je to lalangue, in če ni, kaj drugega
 vse posestniško raste iz korenine moralizma, in moralizem je
 ideologija, sprevržena za plasma te alienacije, moralizem
 pravzaprav raste iz vsega posestniškega
 evo, moja posestva
 so moj najhujši sovražnik
 vem, da sem samo raztrgana senca, ki na križiščih sveta vozlja
 svojo energijo in da je moralizem priča mojega bivanja
 in moje razredne pozicije v proizvodnji sveta
 tako je treba razumeti to kastracijo in subverzijo
 te verze

Padem mu dol,
 sodomistično
 uživajoč
 sredstva j. obv.
 FOTELJ IZ KRISTALA
 FOTER DIVJA NA NJEM KOT IZKLESAN
 IZ KLADE?
 SANJA DA KRADE KADE
 SONJA DA JESTI KANJAM
 KONJE

FAK: sorodniki se zberejo ob krsti lep pomladni dan je
 trava že poganja svoje

Takoj bom izstopil iz kroga
 : SIMPOZIJ O KROGU
 veter starejši kot življenje
 havaj kot naročen
 riba brez kosti
 pes brez kosti
 koš brez kosti
 kost brez kosti
 kost v kurcu so cerkveni stolpovi
 v človeškem srcu pa zima veter pomlad sence se krajšajo
 poletje obala — jesen kamenje pada

KROG: vode zraka olupek oče mati prijeten počitek pod rušo noči

RAST: rasti rasti da čez mejo videti krasti krasti anarhoplu
 tarhistične malike iz templjev provansalskih vinskih podjetnikov

SORODNIK: zvežem pobarvam obletim v letu pokakam posteljem
 ležem nanj rodi pujska

TRAVA:

HVALA DOBRO: dobri sosedski odnosi

EROS: razredni problem šepetam jaz

iztok ključ je v kastlcu

kar se tiče narodnostnih vprašanj sem kozmopolit,
 nekdo, ki se sprehaja svobodno po zemlji,
 meni je histerija tuja in tuj mi je vaš zapozneli kozmos,
 nobenega ne berem in nobenemu ne bom bral,
 pišem s polno zavestjo o vsem kar je okoli mene,
 zrem si v konice telesa,
 če izložim vse informacije jih nimam niti za podkurit,
 sem skladatelj ki jih sklada kot sklada sebe,
 ptiči podarijo nebeške kože oblakom
 ki jih prepuste meni,
 vame padajo kot zapozneli sneg,
 mehko in mrzlo,
 enkrat jim rečem podobe moje drugič vrinjene substance,
 ker pa sem koroziven jih sproti razžrem,
 kontinuirano jedek je moj duh ki me drvi narazen,
 nebeška luč sproti razsvetljuje prostore
 tako da vidim kje se gibljem,
 atmosfera je nabito polna in električna,
 lige ki jih gledam so polne odsotnih divjih mož,
 lasje jim nalahno vihrajo
 med svetovi ki jim sveto definirajo aure,
 in ko hodijo so videti zletljivi,
 znotraj rešenih teles teče neprenehoma veliko kolo,
 energija ki me poganja ne zahteva realizacije,
 smo v pentagramu:
 ta ki binglja cerkveni zvon in ta ki nekaj zabija,
 metulj, ki sesa vijoličasto rožo
 in nima simetričnih kril,
 maček lojze ki se je vstavil na horizontu pogleda
 izginja kot silhueta v prostor onkraj senc,
 in jaz ki se pljuskam ven,
 za besedami moram metati mreže ker sproti izginjajo
 in pršijo narazen in boji se deformacije
 totalne eksplozije ki bi uničila rast,
 hočem linijo obstoja povezati z neskončnostjo
 ker nočem neskončnosti kot bungalow stoječe v veselju,
 kot tak blagoslavljam sveti shod sveta,
 v meni se rojeva kit
 njegovega rojstva jasno ne bom transcendiral
 tokrat odhajam,
 a ker sem v brezčasju v tem kozmičnem soglasju
 ko sem dokončno spravljen in obrobljen
 ko sem jesensko otožen in bijem jekleno pomlad,
 mi gromozanski veter valovi posvečena lica,
 spran sem in voden in neskončno zaljubljen v vodo,
 edina moja možnost je drvenje v twist againu,
 resnično ne bojim se zavganja ker me zavga bog
 ki tako pogosto pada, nepretrgan je moj razhod
 skozi obdobja ki jih nastajam, koloseum ne pade ko pade svet,
 in če sem kdaj nerazumljiv je to zato
 ker imam drug časovni trenutek
 in v toliko sem svet,
 krila moje intuicije so potopljena v matično mleko,
 intuitiven sem do skrajnosti
 in ko plahutam kot komaj rojena ptica
 sem nemočen in neresničen in to samo zato
 ker sem za trenutek obnemogel

Tle me mate, to sem jest, vaš bivši pesnik in bodoči prerok.
 Ne videm nobenga razloga, da se ne bi vse skep kar prec začel.
 Čas je ugoden, kot se reče, se reče, tle me mate, to sem jest.

Odloču sem se, da bom napisou eno kratko knigo prerokb.
 Knigo prerokb in knigo poškodb. O prerokba za današnjo rabo:
 Pesnik vtonu bo v pozabo, preden bo nastavu vabo.
 Bralci vsi, kar jih ni, v jok spolzeli so pred sabo.
 Ker govoril se bo o dons in o juter. O poti od včeraj do zdej,
 od tukej naprej, kjer ni ničesar, kar bi nej ne blo

zlorabljen. Zato pazi, od tebe pričakujemo, da bo vse vse, kar je in bo, z vso previdnostjo uporabljeno.

Dokler je še čas, kratek pogled nazaj, naj bo razumljen kot svarilo in slovo.

KRATEK POGLED NAZAJ, RAZUMLJEN KOT SVARILO IN SLOVO

Od doma, kjer toliko let že v samoti živi, zdaj v svet beži.
Da sreča ljudi. Da se spremeni. (...) (spuščen oziroma s popevko ansambla The Beatles preglašen kos teksta)

Petek zjutrej, ura je pet in se dan začne.
Po prstih potih po štenгах dol gre,
vrata kuhne neslišno odpre,
na mizo listek položi in zbeži.
Od doma beži.
Ker toliko let že v samoti živi, zdaj v svet beži.

Ob devetih zjutrej je že orenk dan in je že kar daleč stran,
ko se mama zbudi.
Najprej stušira se,
pol si gre v kuhno skuhat kofe,
listek zagleda, prebere ga in v istem momentu že kriči na moža:
Naša Jasna je ušla!
Naša Jasna je ušla!
Kako je le mogla nam to narditi!
Kako se je mogel lih nam to zgoditi,
ko smo ji vendar tolk dal,
ko smo zanjo vendar tolk žrtvoval...
Vse, kar si lohк mlada punca želi,
kupel smo ji.

Ona pa po blaznem številu samotnih dni končno od doma beži.
Ne bo je več nazaj, baj baj...

(...) je šel naprej. Besede, ki so se izlile iz petih čutov v dva, so ostale brez svojega plesa s podlago v seksu, brez svojega vonja in okusa, tresoče se na trhljih nožicah vida in sluha (mat, vi ste gluha ko noč! — No, pa lahko noč.), s tresočimi se rokami razuma sintakse. In življenje je šlo skoz svetove mej naprej proti svetu luči, v katerem ni dveh glav, ker pridete skupaj. Strah, prah vesolja —

Od doma, kjer toliko let že v samoti živi, se trga, s strahom beži, sebe lovi, lovi svoj rep, dom.

Kje se začne pravlјica, kjer sreča učitelna, ki pleše, ko hodi. Tega tle ne bo. Če pa je kdo, ki ga zanima ta del stvari, naj izvoli. Andrej Rozman, Pražakova 7, Ljubljana, telefon 312 117 sem mu, cenjenemu bralcu — zanimalcu se, še na razpolago. Po potrebi pojasnim tudi vmesni del ter določena slogovna in tekstovna odstopanja.

ZOPET NA SLEDI

Po tej točki, nakakšnem obračunu s preteklostjo, sem nameraval takoj preiti na obljublјene vam prerokbe. Vendar...

Imam problem. Žal mi je, ampak toliko stvari je na tem svetu in vedno znova pride kakšna izmed njih vmes in me odtegne od začrtane mi poti. Zavlačevanje ni bilo skratka prerokbe naj torej počakajo še nekaj časa, do takrat pa tale pesmica:

Mama pred televizorjem servira gostom kavo,
Bojanu Križaju se je skor zanohtal,
medtem ko si je brat čelado
natikal na glavo.

Ojoj, ojoj,
kva bo, kva bo??!
Ka se sekiraš,
sej ni tko hdo.

Sej mamo rokenrol.
Bom kupu semafor.
Sej mamo semafor.
Si kupu bom motor.
Bom z njim šel gor,
bom z njim šel dol,
bom z njim šel kamorkol.

Kamorkol, samo proč od tega sveta!

Pesemce je konc. Žal problem, ki se mi je postavil na pot, še vedno ni rešen. Do uspešne delovne zmage vašega bodočega preroka si zato preberite še nekaj njegovih pesmi. Tole je napisal kar mimogrede nekoč, ko je močno trpel.

V vrsti
so čakali
zdolgočaseni
meščani
na dogodek
da jih zdrami.
Pa nej bo to vojna,
pa nej bo to vojna,
pa nej bo to Vojna
in Mir, tretji del.

Jest ne poznam vaših manir,
a to mi ne predstavlja ovir,
ker sem nadarjen ambiciozen mlad vampir.
In ni me sram vnašat nemir,
v vaš topel urejen kvartir,
ker če sem zver se bom obnašal kakor najbolj strašna zver.

William Saroyan je zelo plodovit ameriški novelist, romanopisec in dramatik. Svojo prvo knjigo, zbirko novel, je objavil leta 33 in od takrat je napisal izredno število novel (preko štiristo), romanov in dram, od katerih pa je pri nas (kolikor jaz vem) izšel roman Človeška komedija. Rodil se je leta 1908 v Kaliforniji v revni družini znotraj armenske kolonije. Kot pisatelj je samouk, saj ima glede na to, da si je že s petnajstimi leti začel sam služiti kruh, minimalno izobrazbo. Svet v njegovih tekstih je prefinjeno popisan svet preprostih ljudi in njihovih sanj. Mnogokrat opisuje ljudi iz armenske kolonije. Nekateri kritiki ga imenujejo pisatelja ameriških sanj. Novela Nedeljski zepelin je vzeta iz zbirke Little Children (Mali otroci). Tema majhnih otrok je tipično Saroyanova: majhni otroci s svojimi hotenji, soočeni s svetom odraslih.

Evo mene opet, kari ljubci bralci, onaj ovaj vaš stric prerok se je vrnu, vse bo v redu, sej je biu samo hec. Manjša šala — manjša okvara na tiskarskem stroju je odpravljena, možgani naroda so rešeni. Kdor se samega sebe boji, trn je v lastni peti. Logika nacionalizma je namreč v tem, da je pripravljen v imenu ideje o Naciji žrtvovati narod, v imenu katerega govori, he he

ha ha
na križ me prbite,
pizdo mi zašite,
preklete prasice,
k nočte slišat resnice.

Radikalni nacionalizem se zato vselej dovrši v uničevanju naroda, se pravi samouničenju naroda, če se ta izenači z idejami nacionalizma.

Mrtu mrtu
tisočkrat mrtu.
Mrtu mrtu
hočem bit mrtu.
Mrtu mrtu
smrtno resno mrtu.
Mrtu mrtu
miljon milijonkrat mrtu
po zemlji rije krt
tke mrtvaški prt.
As vidu smrt
ks biu na vrt.
Vso noč
na tla pobit
podrt
utrujen po zmagi
obupan
biu sem sfukan
orenk sfukan.

O ti ubogo ubogo telo
kako si trpelo
komej prežvelo
o ti ubogo telo
vse to.

No, zopet se vam oglašam. Tokrat z žalostno novico. Slutnje nekaterih so se uresničile, govornice potrdile. S prerokbami je križ. Še bo za počakat. Za kakšen problem namreč gre. Janez Krjavelj mi je takoj potem, ko sem končal uvodni del in začel pretipkavati KRA-TEK POGLED NAZAJ, RAZUMLJEN KOT SVARILO IN SLOVO, telefoniral in me obvestil o hudi bolezni, ki je v zadnjem letu prizadela njega in vso njegovo družino. Gre za precej nenavadno bolezen francoskega porekla, ki pa se je Janez Krjavelj nikakor ne boji. Še več. Sam je vstal z bolniške postelje, stopil iz pidžame ven, na pot se je odpravil v rosečem dežju tistega dne. Prešel je dva podolgasta bloka, se pri stolpičastem ustavil, se rahlo priklonil, da bi si popravil halčnico, ki je bila verjetno že od samega začetka poti zavihana navzgor, da se je videl vrh sive vojaškaste nogavice in začetek bele noge, ter se nato zopet vzravnaval in nadaljeval pot proti kockastemu bloku, pred katerim je stala telefonska govorilnica. Krjavelj jo je mimošel, stopil skozi vrtljiva vrata, prišel do zaprtih liftovih vrat in pritisnil na gumb, hkrati s tem pa zadirčno hrknil: Želim gor. Tri, dva, ena, p, pizda, pa vrata se odprejo kar sama, pička mater WOW! Krjavelj vstopi in pritisne na gumb številka pet. Vrata se zaprejo sama, pizda, en, dva, tri, šter, pet, vrata se odprejo sama spet. Ohohoho, kako nevidžen je ta svet, si je rekel Janez. Če bom slučajno umrl, hotel bi še enkrat živet. Potem je krenil levo vzdolž po hodniku, potrkal na vrata z napisom SPLOŠNA AMBULANTA, jih odprl, pobalinsko pomežiknil čakajoči mladi mamiči, vrata zaprl, šel mimo naslednjih vrat brez napisa do še naslednjih vrat ter jih, ne da bi prebral napis na njih, brez trkanja odprl. Brez kakršnega koli pozdrava je sedel na stol in začel čakati. Sicer pa je bil daleč naokrog edino človeško bitje. Koga naj bi torej pozdravljal?

Preden se je vrnil doktor, za katerega so rekli, da pride, so en dva minile tri ure in ura je bla že skoraj pol treh. Naprej je šlo hitro in sicer s to težavo, da Janez ni bil zavarovan, denarja pa tudi ni imel. Ko je šel ven, je jezno zaloputnil vrata, spet potrkal na vra-

ta SPLOŠNE AMBULANTE, pomežiknil, pri čemer ga je udobrovoljilo, ker ga je mlada mamica zapazila in se mu spačila, kot bi mu hotela s celim obrazom pomežikniti nazaj. Po liftu se je spustil dol, se skozi vrtljiva vrata pomaknil v popolno bližino telefonske govorilnice, napravil še korak, dva, iztegnil roko, se z dlanjo dotaknil držala na vratih, dlan stisnil, da se je rahlo in sicer z ravno pravišno silo oklenila držala, skrčil v komolcu roko, da mu je dlan, sedaj stisnjena v rahlo pest in držeča držalo, prešla obraz, postavil nogo pod vrata, ki so se sedaj izpred njega premaknila na njegovo levo stran, bil je namreč levičar, da ne bi smuknila nazaj in ga zadela v bok, istočasno izpustil držalo in z nasprotno nogo vstopil v govorilnico. Šele tedaj je pomislil, da potrebuje kovanec za en dinar. Vedel je, da ga nima. Živ je popizdil nad lastno zmedenostjo, brnil vrata, se postavil pred blok in žical mimoidoče. Dinar mu je dal točno tretji izmed njih. Vrnil se je v govorilnico in me poklical.

Pri nas doma smo bili poskriti po svojih sobah, ki so v obliki triperesne deteljice postavljene na zgornjem koncu dolge ozke predsobe, ki je nekakšno steblo te deteljice in na njenem nasprotnem koncu je telefon, ki je v tem trenutku zazvonil. Mama je iz srednje sobe sfrčala proti aparatu, jest sem iz leve sobe zletu proti aparatu. Viljema je iz desne lih tko odnesel tja. »A boš ti dvignu?« »A bom jest?« »Bom jest!« Dvignu sem slušalko. »A tam stanuje tovarišica Marija Rozman, zvana Tepih?« »Tako jo dobite.« »Mama,« rečem, potem ko odprem vrata njene sobe, »telefon zate.« Mama je ležala na tepihu in dremala. »Mama, telefon zate,« rečem in jo rukam v ramo. »A?« Potem vstane, gre počasi v copate in haljo, jest grem nazaj v svojo sobo pisat KRATEK POGLED NAZAJ, RAZUMLJEN KOT SVARILO IN SLOVO in od daleč slišim njeno pričanje. Njen glas je v začetku zaspan, potem vse več in večkrat pride do besede in glas postaja vse bolj razigran. Mama se smeje, joče, preklinja, ploska, poskakuje. Potem začne razlagati o cenah ohrovt, potem o jezikovni površnosti napovedovalk in kaj vem česa, spre se, ustraši in se brzda, glas postane histeričen in v nekem slabem, zares slabem trenutku izmakne sogovorniku slušalko, z zadnjimi močmi prijaznosti se poslovi in od daleč zaslišim tišino. Potem korak v levo in korak v desno. Kaj bo? Potulim se vase. Končno se sama odloči in gre v kuhinjo, kjer se začne igrati s hrano. Krasno. Lahko pišem naprej.

Potem se spomnim, da nekaj ne štima. Obrnem list, z očmi hitim po napisanem in se ustavim pri stavku Janez Krjavelj (...) mi je telefoniral in me obvestil o hudi bolezni (...). Kako da me še ni poklical. Prejšnji telefon bi moral bit zame. To vprašanje mi ne gre in ne gre iz glave. Še enkrat grem čitat že napisan tekst in točno. Seveda, če bi Janez imel telefon, bi to ne bil problem. Prižgem cigaret. Prižgem radio. Prižgem luč. Pozno je že. Po par dimih ugasnem cigaret. Naenkrat pozvoni. Stečem proti vratom in na vratih je listek: PRIDEM PREC. Počakam. Čez kakšnih deset minut se na drugem koncu hodnika prikaže Janez. Stečem mu nasproti. »Kje si bil, zakaj mi nisi telefoniral?« »Saj sem, ravnokar sem ti telefoniral, pa se je oglasila mama in je rekla, da te ni doma.« »Kako to? Sej sem skoz doma. Mama! Ah, brez veze, pustmo to. Kako si? Kako napreduje bolezen?« »Ja, no, sej veš, kako. Počas pa ziher, ha ha. Dopoldne sem biu per dohtarju, pa me ni hotu pregledat, tko da vse, kar vem, vem samo iz lastnih opazovanj. Sem pa eno pesemco napisou. Pa kva tle zunej stojiva. Stopva noter, ti jo bom pokazou.«

In Janez Krjavelj, suh in bled, kakršnega dotlej nisem poznal, mi je, ko sva v njegovi sobi sedla na rob bolniške postelje, izročil list, na katerem so stale tele besede:

Pričaju o bolestima svašta čudesa

kako je to grozno

kako je to strašno

boleče!!

Ampak ko je to u teb

je vendar del tvoje sreče.

Ampak ko je to u teb

je u teb

in je del tvoje sreče!!

Odložil sem pesem in molče pokimal. Potem mi je postregel s čajem. Zavrnil sem ga. Ničesar nisem hotel sprejeti iz njegovih bolnih rok. Silil me je. Rekel je, da mi zameri, če čaja ne sprejemem. Nisem popustil. Tudi on ni nehal siliti vame s tistim prekletim čajem. Rekel sem: Janez, a ma smisu, da se zaradi take malenkosti skregava in da se zaradi enga navadnega čaja v tem življenju nikdar več ne poznavata. To ga je prizadelo. Vendar le za hip, za en bežen utrip, potem je vstal, dvignil z mize šalco, ki mi jo je še pred nekaj trenutki vsiljeval, skremžil obraz in si zlil čaj v usta. Še bolj se je spačil in po njegovem izrazu sem spoznal, da strašno trpi. Potem mu je motna solza, ki sem jo pri tovrstnih bolnikih opazil že večkrat, spolzela po licu navzdol in se, tik preden se je odlepila od bolnikovega lica in kanila na topli pod, grenko nasmehnila. Rekel sem: Janez, Janez, zakva samga sebe tko matraš. Potem sem spregovoril o tem, kar je bil že od vsega začetka moj namen. »Pomlad je zunaj. Sije sonček. A greš, a greva na sprehod. Med potjo pa ti povem, kaj se je med tem, ko tebe ni bilo na sceno, na sceni spremenilo.«

Pomagal sem mu obleči zimski plašč in ovil sem mu šal okrog močno predolgega belega vratu, ranljivega na vsakem koraku. Prijel sem ga pod pazduho in sva šla. Zunaj je res sijalo nežno ljubko pomladno sončece. Krenila sva proti parkcu, se sprehodila skozi jelšev drevored in se pri kostanjevem gaju ustavila in z očmi poiskala daljnogled. Z daljnogledom sva preiskala večji del okolice in si izbrala pod najmogočnejšim topolom ležečo klopco. Svilen robček sem povlekel iz prsnega žepa in ga položil na tisti del klopi, na katerega je nameraval sesti Janez. Počakal sem, da se je že skoraj popolnoma spustil na belo svilo, ter mu ga v zadnjem hipu potegnil izpod riti, da je sedel na vlažen trhek les, sedel na belo blago in se obrnil s svojim obrazom proti njegovemu obrazu.

»Ničesar ti ne bom tajil. Marsikaj se je spremenilo. Fantje so te že precej pozabili. Precej jih je tudi novih, ki zate skor da še nikdar nit slišal niso. Vnaprej ti povem, da te bo stalo precej napora, če si boš hotel zopet ustvariti ugled, ki si ga svoje dni užival v grupi. In še nekaj je. Janko, saj se ga spomniš, tisti mali Janko, ki si je jezik prebadal s šivanko, je zdaj ratal nekakšen šef, kolikor se za našo grupo sploh lahko govori o šefu. V zadnjem času se je precejkrat izkazal in fantje so dobesedno nori nanj. Včasih se kar ustrašim, kam je vse skupaj krenilo. Koliko stvari se je od ustanovnega sestanka pa do danes korenito spremenilo. Takrat smo na primer izrečno poudarili, da bo grupa, ki jo ustanovljamo, neavtoritarna in brez formalnega vodje. To je bil pravzaprav povod, da smo grupo sploh ustanovili. Tudi proti naravnemu vodju, smo takrat rekli, smo. Tisti, ki se v takšni poziciji znajde, naj se tega zaveda in skuša svoje naravno vodstvo ironizirati, kolikor se le da. No, Janko nikakor ni tip, kateremu bi položaj, ki ga uživa, ne dopadel. Naslaja se. Izkorišča ga, zlorablja ga. Postavlja zahteve, za katere ve, da so nemogoče, pa vendar ne odstopa od njih. Fantje mu skušajo ugoditi, trudijo se, naprezajo ...«

»Kakšne zahteve?«

»No, recimo zadnjič. Bili smo Pri Martinu Kačurju, kjer se zbira zavožena inteligenca. Vsi smo ga mel že nekaj pod kapo, pa ti reče: Idejo mam. Res je mel idejo, ampak kakšno!«

»Za posrat se!«

»Čak, da ti povem. Z glavo u rit boš frčou skoz zid, goba šolmoštrska, šminka povožena. Smo jih razsekal ko prasice.«

Tedaj mi je v glavi zabrnelo. Prišla je, prerokba. Dvignil sem se s klopi, neopazno pobral svileni robček in ga vtaknil v zadnji hlačni žep, izvlekel sem beležnico in svinčnik in začel zapisovati:

Stvar stoji tako dolgo, rekla mi je, bit če bolje,
bit če bolje, mi je rekla.

Rekla mi je, bit če bolje,

nije me uvjerila u to,
nije me uvjerila u to.!

Pustil sem prijatelja, klopco, park, vse, kar me je še vezalo s pravkar minulo zgodbo. Stekel sem proti uredništvu.

»Mnogo bolj liberalni Matija Majar, eden glavnih zastopnikov ilirizma na Slovenskem, pa je pisal v istem času: »Vam zdaj, ljubi

Slovenci! na deželi nič ni potreba poganjati se za to stvar, mi smo na Dunaju za vas tudi že vse storili, in novi bolji zakoni in postave se vam že bojo oznanile ... Zdaj moramo pred vsim gledati, da povsod mir in pokoj obderžimo! ... Zdaj bodimo merni po Bogu, zvesti svetlimu Cesarju, bodimo v vsim poštene, in ali bode Bog hotel, bojo prišli bolji časi.«

Tako je tudi inteligenca, ki ni bila vključena v fevdalne odnose in se je morebiti celo strinjala z zahtevami kmetov, v nemirih na kmetih, kakor smo jih našteali, skušala čimbolj pomirjevalno vplivati na kmete, jih odvrniti od obračunavanja s fevdalci in jih pregovoriti za mirno pot. Toda radikalno kmečko stališče, ki se je kazalo v popolnem odklanjanju plačevanja dajatev in ki se je kazalo v novih nemirih ob vseh poskusih izterjevanja — ti nemiri so trajali vse do septembra — je prisililo oblasti in zemljiške gospode k popuščanju. Znova se je pokazalo, da se da kaj doseči le z revolucionarno akcijo in da vse mirne, legalne akcije, zanašajoč se na dobro voljo in uvidevnost vladajočih, ostanejo brez učinka. Če bi ne bilo demonstracij proti ljubljanskemu županu, bi bil mirno ostal na svojem mestu — tako pa se ni nikdar več vrnil. In če bi bile demonstracije v Ljubljani in drugod močnejše in ostrejšje, bi privedle lahko tudi do izmenjave guvernerjev. Če kmetje ne bi nastopili, kakor so, bi ne dosegli niti take zemljiške odveze, kakor so jo, ali pa bi vlada po zmagi protirevolucije obnovila zemljiško gospodstvo. — Taki načrti so namreč tudi zares obstajali.« (Zgodovina Slovencev, str. 445)

Tudi to sem zapisal. Tekel sem, kolikor hitro sem le mogel, proti uredništvu, da bi prispel še pred zaključkom redakcije. Ali mi je to uspelo ali ne? Kdo ve.

Krog mene so ležali suhi listi, ko sem ga prepoznal v svetlobi lune, na tisti strani palic iz železa, kjer mene ni bilo. Ker se je sprva izmikal opredelitvam, sem začutil, da nisem bil edini, ki je gledal vanj. Ničesar nisem vedel o jetništvu, poznal sem le prostore, kjer ni Iona. Zapisal sem: samote ne poznam. Poslušal sem Beethovna, ker je hotel povsod svobodo, tudi za mrličje in za duhove. Kajti zla ni v barvah in ne v temi, temveč v koordinatah in mrežah. Zgodovina vidi v Ionu le ploskve, ki ločujejo prostore, omejujoče živo ekspanzijo, kot da nas družijo le dimenzije, ne govornica. Mislim sem na tujost, večjo od horizontov, in razkrinkal sem zgodovinsko laž. Ker v vsakem klicu se razodeva slutnja o neskončnih daljavah. Brez ločitve od telesa, sem zvedel iz vseh noči, v katerih sem blodil v gozdovih. Rekel sem ljudem: »Ion bi bil rad povsod, ne da bi hotel postati vse.«

on se opet vratio
vrnil se je z jutrom in s četrto uro
ki so jo odbili zvonovi v draveljski
cerkvi
v hrup zaspanega mesta ki s
prvimi avtobusi čemerno in mnogi
s črnimi kolobarji okoli oči
hiti pogledati krmo tovarnam
ko krokarji našopirjeno ždijo
po sedežih
anonimni
z ritmom verza o katerem ne

vedo ničesar in ki ničesar ne ve o
njih
čemerni krokarji jutra in vsak zase tisti
vrnil se je
odgovor na vprašanje o biti
kot beethoven in cvetoče češplje in
pesnik mao wu tien
pijan ko čep, nagnjen nad
ograjo čolna
zazrt v nastajajočo sliko
sliko z dna noči
kako se je tehtala, dokler ni
obležala gola, dovolj da si tu ob njej
z zaprtimi očmi
dovolj, da si tu ob njej, težka, čvrsta slika
udrta polna slika
polna udrtega molčečega mraka
neka slika pač, ki jo morda čaka trg,
ostudni prsti trga, toliko bolj ostudni,
ker skozi sliko zrejo v dobiček
nato pa tudi moja ambicija
boril sem se, borim se
toda ta, ki ga je ta dežela zanosila v kosteh
pričakuje se v očeh tistih, ki
gledajo
on pa se je umaknil, ves v
zapostavljeni pozornosti, ritem in
težki verzi
toda zastaviti besede
besede, te besede
besede, pijane besede, besede, ki vstrajno
opletajo v sledi
zame presenetljive besede, vsa ta
tovarišija besed,
tu na robu jutra, ko jo mahajo
skregane, ali pa so se spozabile s sledjo
ostalo je za njimi, tisti, ki se je
vrnil
nikjer ga ni ostalo preveč
vse se sežema z besedami
z besedami
in z glavnikom
in s tistim: no to je pa tudi vse

z vonjem po svežih barvah
po svežem apnenem senu barv
kako se sušijo in umikajo vase
z jutrom, kljub vsemu že preteklem
hladnim, meglenim, neprespanim
s tistim, ki je preko spanca

velikonočni otok
ob treh ponoči
na čereh noči raztrgan
z bosimi nogami
in s tistim, ki v stopalu misli
molči

zagrižen v valove tihega oceana
nekega oceana, kateregakoli
zapredenega s črkami
zapredenega s skrivnostjo
buta z vprašanjem
buta in molči

pustinja in revščina
gmajna
ali pa tudi idiot

kamen na dnu potoka
vlažen rak
veter na plen preži
preži in morda tudi molči

kaj je bolj znanega
od tega velikonočnega otoka
tukaj ga je zalotila noč
njej pripadajo črke
vkup s skrivnostjo
velikonočni otok in tihi ocean
nihče v besedah ne preži

z valovi in z vetrom
in tudi z neko nočjo
na dnu brezdajne ničevosti
škripljejo v snegu čevlji

IZPIŠI SE
IZPIŠI SI
ZEV V ZOV

Opredmeti si metlo
in pometi z njo nekaj,
kar ni nič;
odpusti snažilko
in počisti pred svojim pragom!

IZPRASKALA SI BOM GRENKOBO,
KI SE MI LEPI NA STENE TAM ZNOTRAJ,
KROGLICO BOM NAREDILA
IN SI JO POSLALA SKOZI UHO,
ČE NE BO ŠLO DRUGAČE.

p o č i l o JE !!!!!!!!!

Počilo je v zvok samozvoka,
odstrgalo mi je
votlo zamolklost.

Po smrti se zbujam,
v bolečini ostajam raje mrtva.
Zmijem prst s sebe. Vidim:

pomivanje umivalnika za sabo,
zbruhala sem grenkobo gnusa.

Ten years after

ob šestih

GDE SI DRAGI DA SE TI POVRATIM?!

zastrito oko, obrni se vstran!
prekleta kača,
zdrobljena dlan.
Osmukam vršičke
ponujenih prstov,
preskočim objem
zoženih rok,
glodam si ramo
v nazaj obrnjenem pogledu,
prisodim mu milost
osmojenega storža,
zamenjam mu vodo studenčnico,
motrim lice blede v napol-snu,
zažgem ploščico kadila
za zorenje medu v hramu
predivnate živali;

vrtil se
vrat,
vrtil se, vrtil se,
obrnil se mili,
prost si, prost!

Zastori pokrivajo moj pogled,
zastonj vlečem za vrstico,
pogleda ni.

METEŽ JE ZUNAJ.

Hodnik je presijan z neonsko svetlobo,
slepi me,
polepljene oči,
zastrita šipa,
zazidano okno.
Ni umika.
Stojim na okenski polici,
zastava je pobešena,
veter je mrtev,
zeva praznina.
Stopim nazaj v prostor,
metež,
zavese potegnem na razbolele oči.
Poslušaj glas:
zakotali se mušica čez zdesetkani zid
polepljen z muhami —
male špranje od krogel.

Zmakni pogled ubeglega psa,
umolkni v dnu kroga svojega zaprtja,
v niču mokrih nog.
Postelji si na vrelih tleh.
kroglo razbij in izlušči si
srčiko neupovedljive besede
marmor-na-v-če-k,
aj, ti mrlič zeleni,
v torbi krošnjarja
se prenašaš okrog,
brez nog, praznih rok
in glave zaspane.
Umij si strdke bolezni,
preobuj se v mehko travnato polje,
izkuj si rešetko zelenega viteza
z majhnim psom v grbu.

DESET LET KASNEJE

Epitaf:

KRADEL JE,
LAJAL JE,
GOSPODAR IN PES
STA BILA OBEŠENA
ZARADI KLOBASE!

Psihologi so navadne prasice. Italijanskih westernov in splošnega notranjepolitičnega evropskega položaja niti ne morem kriviti v tolikšni meri kot ravno psihologe. Shizofrene paranoidnosti, nuklearne nevroze, latentne psihoze, komplekse, Edipove komplekse in Apikomplekse otresem s falusa. To je blef. Do te, morda nekoliko čudne ugotovitve, sem prišel čisto slučajno. Rad imam namreč mlade dečke, čeprav to za zgodbo morda sploh ni bistveno. Ker jih pač iskreno ljubim in občudujem, sem tako v sobi listal po priročniku Knjiga za vsako ženo. Nerač ostajam laik na nekaterih življenjskih področjih, zato sem kar zaklel, ko me je iz poučnega branja iztrgal hišni zvonec. Odprl sem vrata, a zunaj ni bilo nikogar — le malo

večji list preganjenega papirja je ležal na tleh. Šlo je za nekakšno obvestilo, kajti na listu je pisalo, da sem vabljen na ustanovni se-stanek Brigade rdečih egoteistov — infalibilna frakcija. Sprva sem bil prijetno presenečen, nato osupel, potem pa sem podivjal. To so mi prav gotovo skuhalo sosedje, kdo drug. Že dalj časa se pritožuje-jo, da ne bodo več trpeli barbarskih žurov, ki jih včasih prirejam, da me bodo poslali na Škofljico, v Greenwich Village in kaj še vem kam.

Drugače sem miren človek, skorajda plašen, tih in vase zaprt. Ampak vsaka stvar ima svoje meje. Ko sem z lopatico za premog tolkel po njihovih vratih, sem tulil: »Odprite, prasice, prišel je čas obračuna!« Morda sem izgledal res nekoliko neobičajno razburjen, kajti po celem stopnišču so se pričela odpirati vrata, med katerimi so se gnetli osupli stanovalci. To pa me žal nikakor ni moglo pomi-riti, nasprotno, še bolj me je podžgalo. Kljub vsemu sem v toliko ohranil mirno glavo, da sem se po bliskovitem premisleku pognal v sosednji blok. Mimogrede sem iz kleti potegnil še sekiro s kratkim ročajem in že sem bil na ulici. Bil je neobičajno lep dan, sonce je upiralo svoje zimske žarke v še ne posušen asfalt in otroci iz vrtca so nabijali žogo po igrišču. In zdaj se poskusite postaviti v mojo kožo. Prijatelj in iskren oboževalec življenja sem in prav gotovo mi je bilo težko sestaviti tako mračen načrt. Vendar sem moral začeti — in to že v pritličju. Vstopil sem v najbližje stopnišče in zapahnil vrata za seboj. V kleti sem poiskal telefonski kabel in ga s sekiro presekal, nato pa sem nekajkrat globoko vdihnil, da bi se kolikor toliko umiril. Vsako akcijo sem namreč navajen začeti kot pravi skavt — trezno in razsodno. S tem pri ljudeh tudi dosežeš določen učinek, spoštovanje in ne nazadnje občudovanje. Tako sem se torej dobesedno naslonil na zvonec v pritličju levo. Nekaj trenutkov je trajalo, potem pa je prišla na vrata gospa Dornik, zabuhlega obraza in z navijalci v laseh. Zgrabil sem jo za tolsti goltanec in jo pahnil v predsobo. Reagirala je na tipično ženski način, zato sem ji odmeril precizen direkt, da je končno zaprla usta. Z nejevernimi, prestrašenimi očmi je spraševala, kaj se sploh dogaja. »Okupacija,« sem malomarno izjavil in ji namignil, naj mi gre skuhat močno kavo. Še vedno se namreč nisem umiril. Njenih štirih sinov ni bilo doma in kar žal mi je bilo tega. Še vedno se namreč živo spominjam, kako so mi pred leti predrl žogo in me nato privoščljivo zajebavali. »Mi boste že še prišli v roke, golobčki!« sem si mislil, medtem ko sem Dornikovo s kratkimi udarci sekire po hrbtu tiral v kuhinjo. Uči-nek je bil opazen, saj ji je kava prekipela in še iz skodelice se jo je skoraj pol polilo. Gospa je bila očitno vznemirjena — vendar po mo-je reva niti slutila ni, kaj vse se bo še zgodilo. Vsekakor pa je bila Dornikova družabna ženska, kajti na vratih je pozvonilo in vstopi-la je gospa Kantetova; očitno je bila namenjena na klepet ob ka-vici. Zverinsko sem se poigral z njeno naivnostjo. Zgrabil sem jo za lase jo vlek za seboj na stopnice, se spomnil na Dornikovo, skočil spet v stanovanje, jo privezal za štedilnik, ji v usta vtaknil viledo ter se spet skokoma vrnil na stopnice. Kantetova je bila vi-talna ženska, saj bi mi medtem skoraj pobegnila v dvigalo. Zbrcal sem jo torej v kot in pozvonil na njena vrata. Ven je prišel gospod Kante, v dopoldanski halji in s pipo med zobmi. Če ga ne bi dobro poznal, bi mislil, da je mož prava dobričina, saj je ob pogledu na svojo pretepeno ženo kar pobledel. Vendar mu nisem pustil dosti časa za premislek. Bliskovito sem ga udaril po tilniku, da je omah-nil, potem pa sem ga za roke privezal ob stopniščno ograjo. Ne ma-ram ga preveč, gospoda Kanteta, saj je tako narcisoiden, da je že pred mnogimi leti prvi v bloku kupil avto, in to seveda Dafa. Res, patološki narcis je.

V stopnišču je začelo hrumeti. Sprva sem mislil, da se Dorni-kova s svojimi 92 kilogrami osvobaja štedilnika, vendar so ropot zganjali stanovalci, ki so trumoma drli iz stanovanj gledat, zakaj gospa Kantetova tako bolešno vrešči. (Njen zakon je bil namreč res vzoren.) Za vsak primer sem se zavaroval in zgrabil najbližjega otroka iz prvega nadstropja za vrat. In čeprav ne ljubim patetičnih govorov, sem vendar vsem stanovalcem dal vedeti, da bom otroku zlomil hrbtenico in strl lobanjo, če bo kdo izmed starejših neposlu-šen in se skušal upirati. Nekaj trenutkov je vladala grobna tišina, potem pa je zmagala ljubezen do otrok. Prešel sem na naslednjo ak-

cijo. Gospej Kantetovi sem kavalirsko pomagal na noge in ji obrazložil, da bi neznansko rad videl, kako se svojemu privezanemu možu z glavo zaletava v jajca. Uboga gospa je bila sprva v dvomih, vendar je bilo konec kolebanja, ko sem nedvoumno ošinil s pogledom otroka v mojih rokah in mu začel taktno zavijati vrat. To je pomagalo. Gospa je vzdihnila, vzela zalet in moža z glavo udarila v jajca. Odobravajoče sem pokimal in si prižgal cigareto. Gospa je spet vzdihnila in nadaljevala s svojim početjem. Videlo se je, da trpi. Kako je ljubila svojega moža, kako sta si šepetala nežne besede ob sobotah na kavču, zdaj pa tole! Tudi mož je trpel. Spomnil se je, kako jo je ves zaljubljen pred leti vodil po ljubljanskem gradu, ji trgal cvetje, kupoval slaščice in neizmerno ljubil. Kako jo je spoštoval, občudoval in kako iskreno se je veselil poroke, zdaj pa se mu tolikanj ljubljena družica z glavo zaletava v jajca. Kante je zahlipal in tudi gospo so obile solze — ah, kako relativno je to življenje.

Odprla so se še ena vrata in na stopnišče je stopil gospod Ernest iz drugega nadstropja. Kot v posmeh se je pisal Heterovski, pa je vendar ves blok vedel, da je homoseksualec. Za roko je držal svojega 14. letnega posinovljenca in mu blago dejal: »Vidiš, kako prav imam, da te ne puščam od doma. Tam zunaj v mestu bi te lahko obnorala kakšna deklina in te prisilila v poroko, potem pa bi se dogajalo s teboj prav isto, kot se zdajle z gospodom Kantetom. Pamet v roke, fant moj!« Še enkrat se je zazrl v posinovljenca, ga toplo poljubil in odšla sta v stanovanje. Ta kratek predah je izkoristila tudi Kantetova, se zgrudila po tleh in izjavila, da ne more več. To je bilo prav tudi meni, saj vendar nisem iz kamna. Z desnico sem znova prijel za sekiro in se povzpел v tretje nadstropje. Na levi je bilo stanovanje prazno, tako da sem malce počil in poprosil hišnika, da je vdrl. Črnevškovi so bili izgleda pri jutranji maši, kar me je nemalo razjezilo. Vendar križem rok nisem mogel stati. Sprva sem mislil prebarvati velikega stenskega Jezusa na rdeče in mu čez glavo povezniti prezervativ, ki ga včasih — vendar ne izključno v ta namen — nosim s seboj; potem pa sem se spomnil, da bi moral na mizi pustiti 30 srebrnikov, sam pa še za pivo nisem imel. V dilemi sem se prestopal po dnevni sobi in kar naenkrat našel rešitev. Stopil bom do starega Ercegoviča, ki je bil bivši minister v predvojni Jugoslaviji — ni hudič, da senilni starec nima kakšnih srebrnikov. Ko pa sem vstopil — vrata so bila za čuda odprta — sem takoj opustil, svojo namero. Starec je namreč stal sredi sobe z do kolen spuščenimi hlačami. Z levo roko je držal uokvirjeno sliko, s katere je strogo zrl kralj Aleksander, z desnico pa si ga je krčevito metal na roko in si polglasno prepeval: »Ja nemám bogastva i zlatá koje blista, al'je moja ljubav iskrena i čista.« Tako je bil zaverovan, da me še opazil ni in prav je bilo tako. Intima je intima.

Ob vsem tem sem pomislil na svojo kolegico Tanjo, diplomirano veterinariko, ki je sama stanovala v najvišjem nadstropju. Poznam jo že precej časa: inteligentno in brhko dekle je, iskrivih misli in svobodomiselnih nazorov. Zagrnili so me spomini. Nekoč sem jo peljal v bar — ura je bila pozna, oba sva bila nekoliko v rožicah in nasploh je bila situacija precej všečna. Moj namen je bil jasen: hotel sem jo čim bolj pripiti, da bi deklet kasneje, ko bi izgubilo razsodnost, popustilo pred menoj in da bi se lepo po človeško združila — bolj spodaj in manj zgoraj. Vendar me nikakor ni treba smatrati za spolnega blazneža, kajti to bi bila samo krinka. Tanja ima namreč privlačnega mlajšega brata. Priden je v šoli, ubogljiv doma, skratka dečko mile, nežne zunanosti. Moj načrt je bil torej tak: Tanjo dam na ror in v trenutkih njenega sladostrajta dosežem, da me drugi dan spozna s svojim bratom. Od tu naprej bi stvar seveda tekla precej bolj gladko. In tako sva s Tanjo sedela v baru in pila refoško. Dosegel sem celo, da ga je začela srebati iz svojega levega škornja — bistrovidna prebrisanost, tako bo še hitreje pijana. Barski ansambel Grivarjevi otroci je tiho igral staro znano melodijo Sugar baby love, Tanja pa je bila že tako ulita, da mi je skladno z melodijo metala sladkorčke v kavo. Le-to sem namreč naročil iz previdnosti, saj sem na trenutke videl namesto ene dve striptizeti. Nasploh bi najraje kar ušel iz bara, če ne bi bilo Tanje, kajti program je bil obupen. Nobene pestrosti, nobene živosti. Trdno sem sklenil, da če mi spodleti pri študiju, postanem kreator barskih

programov. Kar zamislite si, kako bi porušila vso to monotonost recimo tale scena: na odru sta jelen in stara košuta, z roba odra pa z vinčesterko strelja predsednik prijateljske države. Jelen se zgrudi, stara košuta mu z materinsko kretnjo levega parklja briše kri s čela, medtem ko jelen v zadnjih vzdihljajih hrope: »Veš, mama, lepo, res lepo je živeti, toda za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti.« Žival bi se nato razšla s svojo dušo, striptizete pa bi s klici odobravanja obkrožile predsednika, se mu dobrikale z joški in v falsetu pele: »Orgazem, orgazem, ne gremo še narazen.« Sploh pa, ne vem, zakaj imajo striptizete joške in ne dojk? Opazil sem namreč, da vsi barski gostje vpijejo: kakšne joške! nihče pa ne izrazi svojega občudovanja z besedami: kako prekrasne dojke! Ali ne bodo tudi striptizete morda nekoč skrbne matere, poročene s kakšnim Italijanom ali Avstrijcem, dojile svoje otroke in v toplem družinskem krogu opravljale dojkarsko in ne — poudarjam ne — joškasto vlogo žene in matere?

Vendar ni bil moj namen spuščati se v usodo slovenskih striptizet, zato sem se raje posvetil Tanji. Ko sva nato s taksijem prišla do njenega stanovanja, sva se predala seksualnemu imperativu. Dvakrat sem jo dal na ror in nato v skladu z načrtom po ovinkih povpraševal po njenem bratu. Takrat pa je začela Tanja jokati, mi očitati perverznost in egoizem izdavnika, da je sploh ne ljubim in da sem navaden obturator. Takrat sem jo v skladu z moškim ponosom dal še enkrat na ror in zapustil prizorišče. Jezen kot le kaj sem nato doma pogledal v slovar tujkov in videl, da je obturator čep, mašilec, zapiralo, navadno iz kavčuka, za zapiranje bolezensko nastalih duplin. To me je še bolj pogrelo in ravno zaradi tega sem sedaj korčil proti Tanjinemu stanovanju.

Na stopnišču pa je nastal kaos. Radioamater iz prvega nadstropja, sicer prav dober učenec OŠ Borisa Kidriča, je namreč ujel valovno dolžino sprejemnika postaje LM Ljubljana-Bežigrad in pred blok je pripeljala marica. Ukrepati sem moral hitro in učinkovito. Z že prej omenjenim ubogim detetom, ki sem ga kot ščit držal pred seboj, sem pritekel do marice. Miličniki so končali kadetsko šolo z odliko in so se brez upiranja pustili privezati za usnjene sedeže vozila. Edino komandir se je, priklenjen za lastne lisice, krčevito upiral. »Ne boste me, hudiči! Svoboda je svoboda tistega, ki misli drugače!« je patetično vzklikal in z levo nogo nemirno odganjal šolo-obvezne otroke, ki so ga medtem začeli pljuvati. Otrokom so se pri pljuvanju pridružili tudi punk rokerji, čeprav niso vedeli, za kaj pravzaprav gre. Še celo bivši ravnatelj gimnazije, ki je slučajno prišel mimo, je odobravajoče pokimal, češ — pa pravijo, da današnja mlada generacija živi pust in enoličen vsakdan.

Patološka reakcija množic pred blokom je dosegla kulminacijo. Sam sem bil sicer nekoliko nezadovoljen, saj sem hotel, da ne bi cela akcija ostala brez prave socialne podlage in vsebine, stopiti še v 4. nadstropje, kjer je stanovala tipična delavska družina. Vendar sem se intuitivno raje podal nazaj do našega bloka in skočil na obisk k Milanu Kleču. Le zakaj, boste sprašali? Odgovor je na dlani. Vsako dogajanje, vsaka akcija mora imeti svojo zunanjo in notranjo dialektiko. In kaj ima opraviti Milan Kleč, avtor predavanj o Sando kanu na RŠ in znani slovenski pesnik z dialektiko moje zgodbe? Milan ima namreč brata, ki ga rad cukne in tako ni čudno, da je Milan blesteč pisec — inspiracije dobiva takorekoč iz krvnega kroga. Hkrati pa tudi ni čudno, zakaj je njegov brat vdan pijači — ko pa Milan piše tako očarljive stvari. Važna je sinteza.

Ampak psihologi so res navadne prasice.

1977

Izbrizgana, zasopla zvezda,
ki si spremenjena,
drhteča med koti,
ki si razpredla ognje,
tkivo ravnine kot sneg,
kot prihodnost!
Žarenje, ki se iztrgaš,
ki vdahneš temo
in prebijaš mejo, ki loči

da vzhajam
in dokončam;
vrhunec,
da se pojavim in oddaljim
da lega prehaja
in premaže smrt!
Sinja vata fragmentov sežgana!
Vladar, ki hipoma brizgneš lica
in gozd, ki čaka, da prideš
in pustiš tam
da se brezoblično
kaže v svetlobi!
Srebro, ki si namestilo jaso!
Ples, ki se izviješ in jo razpršiš!

Zrak
poln telesa
krona spomin.
Beli angel išče kri
v zravnanih krogih.

Čutim,
da Primož,
ki je zdaj daleč
od mene,
vidi
to, kar je v meni
neuničljivo,
v prostranstvu
moje
ekstaze,
vzbujene
s krikom
galeba,
kričečega
v istem
prostranstvu
svoje
ekstaze,
ko leta
nad ladjo,
s katero se peljem.

TISTO JE BILO VČERAJ
Kdaj je že tisto bilo?
Tisto je bilo včeraj

Šest lun v cvet
Jaz in ti se imava rada.
Rodila, Rodila, Rodila
Kozo, Krokodil, Vatikan.
Vato pritisniti na naselje,
ki krvavi, postopači preživeli
(napad sivk).
Roženkranjec ima vsega dovolj,
ker je priden
in se ne meša hvalabogu v politiko,
mava se rada
mava mava mava
7-10 krat mava,
potem mi spečeš pogačo
in jaz grem na pot
srečen kot bog
in ti rodiš
visokega do neba Kazimirja,
rečeno, skopljeno, smrtna simultanka,
večer z Marlonom Brandotom,

dobra fukarija je uff,
radikali so se posrali
postrani, čišmovke jim padajo iz
kosmatih riti, repi jim rasejo
kot za stavo,
oslepijo in ozelenijo,
zdaj je pomlad.

Red mora bit rdeč,
Krvava zarja vstaja tvojemu narodu,
sin moj,
s katerim tako rad žagam drevesa,
(hja, tale jabuka ma sigurn ene tri kubike)
Francelj

Pogumni morjaki, dolgoprsti Romi
in obrvati severnjaki zmixani
v cankarjanski skodelici kavnega nadomestka,
da se nau fnt tresu.

Torej (skratka), rdeča (krvava) zarja za rdečim Redom
Raditchom, konja in sonce povezuje
konjeva sled, jutri bo dež, savana.
S sinom podreva še enega orjaka.
Naslonim se na deblo in rečem
Jutri bo dež bolj sebi kot sinu,
bolj drevesu kot sebi.

(Cankar je bil strasten kofeinst,
alkoholist, morfinist, šahist, šofist,
poštist, kropist, vaginist.)
.....

ubijte vse, kar vam pride pred oči,
vse, za kar mislite, da je živo,
bodite dosledni, ker to je vaša proizvodnja,
naj bo to vaša omama, vaše veselo stanje,
ko izvršite ta ukaz, čakajte,
prišel bo vaš krvnik, vaš naslednji ukaz,
tu se ne predajte, bodite hrabri,
v višine pojdite in onemite, kar zaspite,
in pestovani boste od svojih najlepših želj,
vladala vam bo vaša najljubša revolucija,
v levi roki boste držali smrt, v desni svoje gene,
in končno boste siti bičev in ostrog,
a ne dajte se premamiti, pokorite se še za par vekov naprej,
za to si izmislite najboljše muke,
skoncentrirajte vašo imaginacijo na minimum, razvlecite
svoja genialna spolovila po vseh znanih vesoljih,
izmislite si nekaj novih dimenzij, in še kaj takega
kot ste poznali tu: na primer kot smrt, resnico ali celo
novega duha, ja postavite novo željo za novega isusa in
okičite novega boga, ne pozabite pa da ste sedaj definirani z no-
vimi kozmičnimi premiki,
hvala angeli.

pri njem vse vegetira
v plavem,
potem zapusti oko,
gre ven,
naokoli v bližanje,
je center,
ki kipi v opustošena polja,

v rudnike žvepla,
pije hrano iz naročij
mater zemelj
kot naše zvezde,
v obupu preseka ljubezen,
vitez služabnik njegov
samo v lepoti opaža, da je on
pomoč nemim otrplim dušam,
zlit je v postavo molčečih,
ne ponazarja čutenja
vase
in v druge,
ko
zapušča telo pelina.

Grobnice ostajajo odprte
meni ni za mir
gledam
kljujem zrno prahu
ne pusti blizu

kamen obrnem
zora sem
obudim ga
kopel mu naredim
stvorim sonce
gledam jaz

grobnice se zapirajo
nisi zraven ko bambus poje
tretja mala morska deklica
je to jutro umrla v pižami
gledam na uro
moram vstran
kopel
sonce
drobni epitaf:
Vrnila se bom zvečer.

povsod grem, ne najdem otroka,
zaniham nazaj,
obrnem krila,
popolna golota mi ne prikliče odeje.

zavesim se z zastavami prosojnimi,
opasam se s trakovi barvastimi,
podplate si namažem
s svatbeno rdečo barvo;

gledam zrele osladkane drnulje,
v temnem mesu skrivajo koščico,
tipam dišeče meso breskve,
njeno mehko polt,
njen vonjavi sok poskušam;

stopam skozi mlade veje,
upogljive in ranljive,
grebem toplo prst pomladi,
sipljem sveži zrak,

zaniham nazaj,
najdem otroka v sebi.

Pristan objame ladjo,
zoži se vidno polje galeba v golobico,

sidro poišče zavetje v mokri mivki,
 mreža ujame robo,
 voda se pobarva s sipo s slip s flip,
 sifon bruha peno sifon sifon sifon bruhhhhhhaaaaaa;
 B: »Mihhhhaahhhhaaa muhhhaaaahhhhaaa
 Baletnega mojstra je pičila osa«
 M: »Ta je pa bosa.«
 B: »Brez hlač, brez hlač!«
 Lepotica gola ko oskubljena ptica
 z bedri leži na ležalni polici palube.
 »Bubiiiiiiiiii !!!!!!!!!!!«

WATER-PROOF pravi:

»Ta nu pru pravi,
 ku stuji nu glavi med vuluvi
 in gleda lepoticogolobico,
 z daljnogledom tipa po njeni koži,
 ki se naježi.«

Možžaba se od sramu potopi
 in ostane na dnu morja v
 svoji sluzasto-spolzki koži.

Nova riba za Boba.

Bil sem školjka žarnica, uleknjen v sipko mivko na morski obali, kakor v spekter čutnosti, nebo izginjajoče v svetlo globino s silnimi potezami oblakov, morje, ki je kot kitov hrbet masivno plivkalo ob široki pas obrežja; tu smo ležali, kakor je koga naplavilo, smeti življenja, plastični Marsovec brez spodnjega dela trupa, z rokama, odrezanima v komolcih, izpadlih oči, namesto zrkel mu je v praznih očesnih dupljah bival pesek; stalno nasmejan nad usti zoženimi v luknjico; vsakič, ko je morje vlažno obliznilo obalo, mi je šinil sladek stresljaj od srede levega stegna po hrbtenici navzgor, v metalne možgane iz občutljivo nihajočih žičk in liki krhka steklenička podolgovatih vratom, ter razžaril stekleno solzo mojega telesa, bledozelene navoje — rjaveče, in apnenčeve listnate plasti name prisena nega leščurja. Zada, za smetiščem, so se zlagoma vzpenjali v hrib vinogradi, pol ribiči, pol obdelovavci zemlje, so se v modrih majicah, zagorelih hrbtov, in rok premikali med vrstami. Zelena plastična flaška je ležala na boku, zakopana v pesek, sol ji je vse od debele, ploske noge, do prsi, razžrla telo, da je zevalo notranjščino brez drobovja; prava muka jo je bilo videti, ko je šantala, opirajoč se na palico in grgrala nerazumljive glasove v grlu; zdaj je topo strmela v morje in si z roko visečo v sklepu od časa do časa ponesla cigareto k ustom. Kepice kot katran črne morske smole so se potno svetile v pekoči vročini. Pred ribiško hišo na koncu zaliva sta na skalah ležala plastična čolna, tu na obali še eden, manjši. Čakali smo na kruh. Bilo je okoli desete ure dopoldne.

Plutovina z ribiške mreže, po vsem telesu porasla s školjkami iste vrste, kot je bila ta, s katero sem se trdno sparil, je pripeljala s sabo ptičarja. Lep, močan pes, s širokim prsnim košem, težak, igrivo presunjen z energičnim hotenjem lastnega telesa, zdaj v skoku, zdaj na tleh, čepeč kot sfiga, s predse položenima tacama, zapodil se je v plitvo vodo in brizgal vodne krogle v zrak.

»Njegova koža je zdaj vlažna,« je rekel steklenička, prišlec, ki se je naselil pri nas neke viharne noči pred leti. Prijel se je za aluminijast ovratnik, (bogve kje ga je staknil, videti je bil kot kakšen pokrov, z luknjo v sredi, po neki čudni logiki se je ustalilo prepričanje, da mora biti to kakšen del petrolejke), in ga zavrtel. O, steklenička se je rad kinčal!

Stavek je bil za vse nas izrečen preveč pohlepno, tako kot to zna steklenička, kakor bi se te hitro dotaknil s kratkimi prsti in potem nestrpno čakal kdaj ga bo kdo pripustil v svojo bližino. Dobro, ampak čemu smo potem s tihim, neslišno se smejočim odobravanjem opazovali psa, kako se prevrača na pesku? V čem je bil bolj pristen kot steklenička?

Galebji pogled je videl otoke, obrobline s svetlejšim pasom morja in globoko temno modro barvo na odprtem, izginjajočo v sivi meglici obzorja, telegrafske drogove, žice napete čez grmičevnate borove gozdove, temno progo asfaltne ceste, mezečo v migljajočem zraku od pristanišča gor v hrib, mimo kamnitih vasic in vinogradov, ozke poti nalomljenega kamenja, steptane s kopiti oslov in mul, temne sence rib v prosojnem podvodnem bazenu, slikovita govorica, v resnici nič bolj in nič manj ponujajoča zavezo, kot je to primer z govorico enega stekleničke.

In steklenička spet začne. »Često in z velikim veseljem sem v mladosti igral šah. Enkrat sem igral celo s pokojnim Aleksandrom Aljehinom. Simultanka. Poznali so me kot dobrega igralca, pa so rekli, pridi, igray. Ampak takrat smo imeli slabo srečo. Samo dva remija nam je dal, na vseh ostalih štirindvajsetih deskah pa smo poželi poraz za porazom. Da, mislil sem si že, vse življenje bom posvetil šahu, ali zgodilo se je drugače. Figure so mi začele stopati v glavo, nisem več mogel ločiti njihove čisto predmetne služnosti od miselnih kombinacij, ki so jih prisposodbljale. Krasno, bi mi kdo lahko oporekal, saj je za resnega šahista naravnost idealno. Ali tak človek je spregledal dvoreznost opisane predstave. Surova, privlačna sila čutnosti, prihajajoč naravno in kot bi bila povabljen, je zasedla mesto ideje ravno s tem, da se ji je darovala kot trojanski konj, in se nato čez noč razrasla v njej s poželjivostjo alg v tolikšen obseg, da trpeča in nabrekla nosečnica sploh ni več zanesljivo vedela koga naj ima zdaj za prvinsko resničnost, sebe, ali plod na katerega se je čedalje bolj materinsko navezovala. Komaj zaznavno in bliskovito preskakujočo dejanskost miselnih formul, e — 4, e — 5, L d — 4, L f — 6, je sočasno izpodrivala svetla prisotnost snovi, iz črnega lesa izrezljana kralj in trdnjava, prsti nasprotnika porasli z dlačicami na dlani najbližjem členku, dolgi noht mezinca pod katerim se je zlepila tenka črta umazanije; to igre ni motilo, postavljalo pa je pod vprašaj njen končni namen. Če sem igral zaradi zmage, zakaj nisem odnehal že pri prvi, saj je potem vsaka nadaljnja izničila prejšnjo kot nezadostno in nepopolno? V zmagovanju ni bilo videti konca, tako kot ni bilo nauka v porazu, pogled iz kleti na strme stopnice, temna sled podplatov, ki so kot uročni stopali po zlizanem kamnu; druga smer očitno ni bila mogoča. Če pa sem to vzel zares, da se zmaga in poraz dopolnjujeta v nenehnem toku po obodu kroga, ali da se iztekata v spiralo, ki mora po logiki, liki vreteno, spet imeti dva konca, ali sem potem igral samo še zaradi golega vztrajanja? In je bilo to, da tam sedim, se naslanjam s komolci na mizo in s prsti gubančim čelo, medtem ko si nasprotnik s pogledom ves čas uprtim v šahovsko desko živčno prižiga cigareto, so bile figure same, premikane s potnimi prsti, in še kakšna minijatura življenja, ki se je zdaj niti ne morem domisliti, streha hiše, na primer, ki sem jo videl skozi okno, hrup avtomobilov in ljudi spodaj na cesti pred kinematografsko dvorano, breskve, Hamburg, pok, državna založba, avto, Titan, odtis golobove noge v blatu, itd., in ostalo v tem Ge-stellu — je vse to jedlo iz iste skleda kot dija-lektični duel mišljenja? Ne vem. Odgovora niti nisem iskal. Bil je takrat in je tudi zdaj tule nekje ob meni, odmaknjen kot nedoločljiv okus na jeziku. Kar se tiče mene, polagama sem nehal igrati šah. Napaka? Ne, bilo mi je vseeno. Ali pa tudi ne. Začel sem igrati ping-pong in tenis. Dokončal višjo glasbeno šolo in dolga leta poučeval na gimnaziji v Sisku. Oženjen, dva otroka. Prepotoval Francijo, Grčijo, Alžir. V Rijks Museumu občudoval platna starih mojstrov. Skočil na glavo v marmelado čutnosti in prosil boga za pomoč.«

Vročina in dolga pot do trgovine sta me utrudila, glava mi je skorajda kinknila na prsi, a zaradi nekega sramu sem se spet zravnal in se naslonil s hrbtom in s stopalom Pumine copate na zid. Sprva nehoti, potem pa vse bolj odločno, sem začel pritiskati na leščurja — školjko, da so se mu vlažni listi ploščili ob zidu kot gnila solata; ta leščur ni bil nič drugega kot ilustrirana revija, ki se je valjala v travah in pesku na morskem dnu, dokler me ni njeno bohotno, golo telo uročilo, da sem spolzel vanj z dolgima nogama, kakor kobilica v kozarec žganja, tipal obilno gmoto zlepljenega papirja, žvečil množice črnih mravelj, obračajoč strani ... naposled se je tvarina, ko sem šel po kruh, v sončevih žarkih nekoliko posušila v grbast strdek in z mano je zdaj neslišno korakala razcvetena člo-

veška armada, okrašena s starim mehiškim zlatom, noseč na drogovih slike in transparente, z brzostrelkami, rojevajoč v vsakem hipu nove člane, z gepardi na verižicah, cirkus, krpice, srebrn čokoladni papir. Ko sem pred trgovino sunkoma snel jermene nahrbtnika z ramen, da je zviška, le z levico pridržan padel na pesek, ter se hipoma zavlil v temen oblak črnila, želeč prikriti vsebino, ki se je pod učinkom padca vsula ven, je Maršovec spregovoril, negibno stoječ na prodajnem pultu, z votlim, v kolkih odsekanim trupom:

»Kaj vlačiš to sem? Ali ti morje in sonce ne zadostujeta? Ali rabiš več kot tole!« Snel si je z glave kapo ukrojeno iz modre plastične flaške, (v grlo se ji je bila zalezla suha vejica in štrlela ven kot perjanica), in mi jo pomolil pod nos.

Hiter nasmeh mi je trznil v kotu ust, komaj opazno sem glavo obrnil k okoli stoječim in z očmi pomenljivo pomignil proti policam, kjer so bile z okorno roko provincijalnega trgovca razvrščene konzerve sliv, brašno v vrečkah po kilogram in dva, sladkor, marmelada, čokolada, bonboni ... Nekaj ljudi se je namuznilo in se spogledalo.

Maršovec je to seveda opazil, čeprav je njegov nasmeh nad luknjico ostal isti. Previdno si je posadil kapo na glavo, sploh se je zdelo, da temu posveča veliko skrb, kakor si nekdo, naprimer, stalno viha brke, tako se je on še med računanjem dotikal te kape, jo popravljal, potiskajoč jo čez štirioglasta ušesa. Rekel je:

»O, dobro te poznam, prijatelj! Izrabiti hočeš težaško delo teh ljudi, z jezikom oblizniti pot z njihovih hrbtov, opičje površen, tu odtrgaš prečuto noč na ribiški barki, tam z mesnatimi, kožnato rjavimi prsti snameš grozd s trte, o, to vam je želodec, kamenje, asfalt, nič mu ni sveto, niti rodni brat! Poslušajte me, kaj vam pravim, požrl vas bo, ne da bi trenil s svojim kuščarskim očesom! In ko nas bo dodobra zgrizel v ustih, izsrkal ves naš sok, muko in upanje, potem nas odvrže kot izžeti tetrapak! In brezglavo šine z ovijalko v goščo cedečih se listov, grabeč v roko vse kar se zablešči njegovi sračji pameti — kaj pa je njemu znanost? Vprašam vas, kaj mu pomenijo elektrika, radar, kiparstvo? Kaj je zanj človek? Nič več kot glina, ki jo hoče gnesti po svoji volji! — — — Občudujem vztrajno, nenehno se obnavljajočo voljo s katero dela, ne morem pa občudovati njegovega pošastnega razpolaganja z življenjem, tega me je groza.«

Takole mahoma postavljen v položaj Satana, če že ne kar Boga, sem se, razumljivo, znašel pred sabo kot na polovico raztrgan. Bilo je seveda nesmiselno, da je Maršovec metal vse blato name, v njegovih besedah pa sem vendarle izostreno zagledal nek svoj tipičen odnos do sveta: patetično navezanost na snov in v istem prezir, s tiho mržnjo prekvašen v revolt, iščoč s kalnimi očmi samo še nož, revolver, strel, ki bi predril lepljivo opno marmeladnega neba in me odpeljal v brezčutna nebesa, proč od misli, v tišino.

S tega stališča sem Maršovca razumel. To je človeška poteza, izpričana že v starih spisih, takole prenesti ustroj občega na posamezno bitje, potreba in pravica, kakršna je bila lastna Adamu, ko je imenoval stvari. Bilo je značilno, da je meni očital pomanjkanje moralnih principov, medtem ko je sam uporabljal isti prijem, nanašajoč blato na jedro vakuumu. Kdo pa sem bil? — školjka (žarnica), zdršana od morskih valov in peska — da me je mogel s tako gotovostjo označiti kot nekakšno prvinsko pohotnost, čeprav le v območju otoške vasiče, bogu za hrbtom. Trdim: samo zaradi dogmatičnosti mišljenja, nočem pa reči, da sva si bila, takole stoječ na nasprotnih straneh, v bistvu različna; oba sva iskala trdno oporo, to je bilo vse. In končno, črnilo, ki ga je iz sebe spustil nahrbtnik, se je kot madež na blagu razširilo po vsej prodajalni, da smo, prizadevajoč si s celim telesom, lovili ravnotežje na spolzkih tleh.

»Lahko je priti sem,« je tedaj ostro rekel Maršovec in mi ustavil besedo ravno v trenutku, ko sem odprl usta, »in vreči nahrbtnik na tla, potem pa hedonistično stopati z gumijastimi copatami po lepljivi tekočini.« Gibčno se je z rokama odgnal s pulta, se z dlanmi ujel na tleh in se s preračunanimi, opičjimi skoki pognal h gepardu, ter ga prijel za verižico. »Kaj to dokazuje?!«

»Kaj pa dokazuješ ti?« sem rekel mirno. »Tule se šopiriš z modro plastično flaško na glavi, migaš z vejico v njenem grlu in misliš, da si bister, ker ti je pred oči stopila pojavnost drugih bitij. Ubij

me, razpni me na križ, sonca ne boš izbrisal, galebi bojo ostali in morje bo na mivko nanese še dosti stvari.«

»Poglejte, prijatelji,« je nepričakovano rekla zelena plastična flaška, mukoma valjajoč jezik v ustih, »prepirl, ki smo ga imeli pri-ložnost poslušati je bil ploden in je v marsičem razjasnil naš polo-žaj, narobe pa bi bilo, če bi dovolili prevlado strastem, ki so ga vzpodbudile. Če nam je to všeč, ali pa ne, znotraj tega sveta smo, zapopadeni v nestalnih oblikah ...« Glas se ji je pretrgal in z vrha besede omahnil v surov, oslovemu riganju podoben jok. Potegnila je nož in si ga zabodla v trebuh. Potem je z bledim obrazom oble-žala v lokvi črnila poleg nahrbtnika. »Pomagajte mi, prosim ...« Nje-ne vlažne, bele oči so z grozo zrle v nas. Školjka — plutovina je v zadregi stopila k njej in ji pomolila Kiki bonbon. Modra plastična flaška se je kot čepeča sova oglasila z Marsovečve glave: »Zakaj si pa delala samomor?« Zelena plastična flaška se je v zatajevani bo-lečini do krvi ugriznila v ustnico, obrnila se je na bok in si z dlan-mi stiskala trebuh: »Ne morem več gledati tega surovega merjenja moči pod krinko intelektualnih razprav. Vsakdo se kot žival bojuje za obrambo svoje pozicije in sumnič vse druge, da ga hočejo zrniti z mesta doseženega na vrednostni lestvici, nihče pa ne najde izhoda drugje kot v dogmi, nasilni zapičenosti možganov v točko, ki naj bi nekoč trkavcu na stečaj odprla vrata v resnico. A vse to so le blod-nje in sanje pohlepa. Ali se res še nihče od vas ni vprašal zakaj leži na tem pultu za prst debela plast prahu? Ali kdo še pomni kdaj je zadnjič pred trgovino pripeljal pekarnarjev tovornjak? Ali res ne morete, ali pa nočete razumeti, da kruha nikdar več ne bo?«

A vse te misli in besede so boleče nezadosten poskus posnemanja izvirnega življenja. Nihče ne ve kam je odšlo to življenje, kdaj je sploh bilo, le slutnje vstajajo v nas in nam polnijo oči s solzami. Zaman je to. Nihče ni ganjen. Ljubezen pomeni toliko kot gašeno apno. Van Gogh ni zmoget biti duhovnik. Njegove slike so narejene z oljem. Roman o njegovem žitju leži razgrnjen pred nami v plitvi vodi, siti tekočine se listi leno obračajo, slika kmetice, ki gre proti vijoličasti cerkvi na naslovni strani, se dviga na hrbtu gladine in kot krpa obleži v pesku, ko se val umakne — tragična kot usmra-ene konzerve svinjine na policah, uspešna firma Marlboro, pre-mečkana s tolakimi prsti, željnimi otipati v dolarjih izraženo kvali-teto moči; zaman, Van Gogh ni zmoget biti duhovnik. V tem pa steklenička že lahko vidi nedoslednost, blodnjo, nezmožnost obstati na enem kraju in dati trdno izjavo, ki bi naposled presekala klobko telefonske žice, namotane okoli prazne tube paradižnika. Mogoče to niti ni škodoželjnost, prej bi lahko rekli, da so steklenički popustili žvici, saj, če koga pekli — ampak kakšne besede so to, kakšne be-sede so to, kakšne besede, mrtve, brez čustev, in v tem je pekel za vse nas, ne samo stekleničkin, brozga smo, kepe testa, še sence ni-smo, pri tem pa vzpodbujamo drug drugega z iluzijami in se obe-nem pretvarjamo, da hočemo razbiti okove izumetničenosti. Kako naj nas pretrese žrtev zelene plastične flaške, če še tako silno hre-penimo videti bitje v njej. Ne, zdi se nam pretirano in neokusno, človeku nesprejemljivo. Tudi s starim pregovorom, ki ga steklenič-ka tako rad ponavlja, si ne moremo pomagati: »Pusti človeka na biv-ki v zalivu in se vrni čez kaki dve uri. Če nič drugega, našel boš vsaj značko teka ob žici okupirane Ljubljane. «Še to. Kobra imam pod srajco, dobil sem jo v Indiji kot izkupiček boja s fakirjem. Imel jih je kakih dvajset ukroženih. Najprej je položil predme najmanj nevarno. Ves čas sem ga gledal v oči, že takoj v začetku mi je pri-šlo na misel, da bom edino tako lahko vzdržal, če se obnašam po-polnoma mirno, kadim in otresam pepel, ne da bi sploh obračal pozornost na kobra. Uspel sem. »Ta je zdaj tvoja,« je rekel in se prisiljeno nasmehnil, »ampak tule je še ena, hujša, bojujva se še za to.« Privolil sem, druge izbire tudi nisem imel, če bi odklonil, bi me druge na en sam njegov mig pogrizle kot kužnega psa, ta, ki je bila zdaj pod mojo oblastjo, se jim v neravnopravni borbi seveda ne bi mogla upirati niti toliko časa, da bi ušel. Skratka, v dobri uri in pol sem ga obral za vse kobre. Ostala mu je še ena sama. Ampak ta je bila močna za devetnajst prejšnjih. »Vrni mi te dobljene kobre, jaz pa ti dam tole, ki je kraljica,« je tedaj predlagal. Pristal sem, čeprav sem vedel v kaj se spuščam. Ta kobra je bila njegovo zadnje stali-šče, telesno izražen vzpon, ki ga je dosegel v spopadu z naravo. Bilo

mi je jasno, da mi jo daje zvijačno, dirigirana z njegovo voljo bi me imela ponoči na kakšnem samotnem kraju ubiti. Vendar nisem rekel ničesar. Vzel sem kobro in si jo ovil okoli prsi. Potem sem si popravil srajco za hlače in odšel brez pozdrava. Odtlej živijo indijčeve oči v mojem duhu, svetlikajoč se v temi, kakor mačka z obrazom smrti.

glej gospod
imel si temna usta
in rožičke v očeh
tako sem videl te
kot zadnjega pred dnem
ko stal si ohromljen pred luninimi srnami
zatolčen v gnojno znamenje pomladi
odtrgan in nekako že spuščен si trkal
lomil si postavo vrat in nje urok
pošasti si zatolkel v table, v sol kovin
divje stekal si se po robovih ust, po žlebičkih
ko svit ti peno je razdražil
srbela te je koža bradavic
obročki, pulil si jim dlake
pohoten klonil si pred srdom črk

tu si hodil ki te zdaj v sebi razpoznam
črni vran iz vrta eden
potegnil si se vase ki zreš tam doli
sodrgi si pisal table, imenovan si bil nikdo
razčaral si pošasti, bela ptica
veš da moral boš leteti
črna opna si razlizal in razrezal jezik
drhtel si babilonski stolp

tisoče nagih konjenikov mi dere v obraz,
zunaj pa nalahno prši,
v snopih,
ležim med dvema gorama,
verjetno sem strašno velik,
konjeniki so dobri, dež prija,
vsí smo mokri in nagí,
podobni smo konjem, vsaj dišimo tako,
tudi nebo je obokan konj,
malo smo žalostni in hrzamo,
ko boste mislili, da smo mrtvi,
pustite nože in kanibalstvo,
ker verjemite bolelo bo vas.

kot žerjav sem se spustil čez
dežele vaše
videl sem mnogo enega
in malo mnovega ki vam tako razbija glave
vi ki se imenujete sami samcati eni
vaših dežel tako rekoč še opazil nisem
ker mene ni tam,
jaz sem tu na gori
žerjav zlata ptica
sonce
kot vrata uperjeno v vesolje
brez svetov
zapuščam dežele
ki sem jih ljubil kot so one mene
kot žerjav sem si nabral
mного svežega zlata
in za one ki so res ljubili me, bom

sel ostal
žerjav iz vrta
eden

* * *

osebe: Sedeči Bivol, indijanec in stezosledec
Piki — Piki, pigmejec, žveči tobak
Gutan Atanga, avstralski črnc, pijanec
Reza Franček, modri štajerc

Ko se zastor dvigne, je prizorišče tako kot vseskozi doslej, le da v polju A ni več stolov, prostor je prazen, tokrat namesto reflektorja Fikusa stoji v tem kotu velik fikus Reflektor. Po tleh neenakomerno razsute banane in pomaranče, limone in ananasi ter slično eksotično sadje. Na posebnem stojalu pod fikusom Reflektorjem je pripeta velika papiga Jakobinka, ki zna govoriti. Še najbolj bi bilo, ako bi kdaj pa kdaj po mornariško opsovala. V tem dejanju nastopajoči nosijo na glavi melone in cilindre, dejanje je tokrat veliko bolj telesno razgibano, vsake toliko časa kdo od nastopajočih, ki drugače po turško sedijo na tleh, vstane in razburjeno gestikulira ter na ta način poskuša izraziti tisto, česar ne more z besedami.

Tudi tokrat je na desni strani polja A pano, na katerem so zapisane osebe, ki nastopajo (zastopajo protagonista) v tem dejanju.

Bivol: (v rokah drži pipo) Jaz, takole reči: Vzeti špegu, tak, to igra, mimo katerih kdo priti, gledati. Prva prizor: Ona prizor: Kako oni biti izogniti Blackyja, iz biti v Komuna (vstane in tanca po polju A). To res biti dobra prizor iz ona najboljša drama vseh čas (spet sede).

Piki: Dobra drama, ne dobra drama, če ne mala drama. Piki — Piki mali (kaže majhno), teater mali.

Reza: Čujte, ne bomo so prepirali ja ...

Gutan: Ogromni Gutan Atanga z mlečkom v žilah, udari modrega modrega štajerca, da se bodo potočili škafi modre galice in zalili njegov vinograd kisle šmarnice. Na zdravje Dionizu!

Piki: Dioniz, nič Dioniz. To smrt. Gledališče malo, gledališče revno. Glej Piki — Piki, veliki junak.

Bivol: (govori mirno, iz ust vzame pipo) Jaz ne misliti tako huda kot ona Piki — Piki. Štajerac dobra gospod od mene. A biti mali, biti nič, biti manj kot ušiva kojot Komanč. Jaz takole: Vse velika, a veličastna kot ona govor velik od on Šepir: (vstane, se obrne v dvorano, govori patetično privzdignjen govor)

Biti ali biti ne

to ena huda vprašanje naša cajt

ko en vitez na sled onema Komanč

Kateri biti kriva za moja smrt

Piki: (razjarjeno pljune kos tobaka na psa) Piki — Piki ne kojot biti ali ne biti. Piki — Piki ne poznati kojot, velika žival. Piki — Piki želeti Komanč velika smrt Smrdečemu Bivol prinesiti. Velika kviht mu na glavo pof. To želeti.

Reza: (razburjeno vstane in mahta z rokami) Čujte no, ne bomo se zdaj rezali. Toto vprašanje, biti ali ne biti, to danes ja ni več aktualno. Danes je aktualno tisto drugo: Imeti ali ne imeti. Ali je teatr sploh še potreben? Čujte, jaz vendar mislim, to je ta falični tehnokratizem. Na stvari je treba gledati z ekonomsko računico. Kaki šakal neki. To ja ni resen pogovor. Dajte no, tako ne bomo nikamor prišli.

Gutan: Dovolj! Ne grozim, samo svarim. Za majhne človeške strasti tu ni prostora, ideja naj znači junaka. Z glavo segam skozi modro avstralsko nebo nad vrhove Olimpa, moj bumerang leti hitreje od vsake hudobne besede. Bolje je za vas, da molčite.

Piki: Piki — Piki ne govoriti, kadar Gutan Atanga govoriti (začne izvajati vajo »mačka« iz serije vaj gledališča Grotowskega).

Reza: Čuj ti, zamorski Tunga Tongo, tu si ja med civiliziranimi. Kaj opletaš z jezikom, da ti ne bum klino zrinil med tota rebra.

Bivol: Jaz ne meniti tako, jaz praksa, nič teorija, kot ona modra Štajerac, kateri slama vesti ko kaka kača ta večer. Ne biti tako. Ona Piki — Piki pa ne se oglašati ko kaka žaba. Tako treba kot ona gospod Gufan Atanga. (vstane, naredi stojo na glavi, potem pa oponaša slepca in govori:)

Kako naj le zapustim ata, mama, teta, stric
v ena oseba, kako biti v sled
smrdljiva Komanč, brez ga videti.

(sede nazaj po turško, reče:)

Reza: Čujte, tu nekaj gnilega za zavdarja. Kaj pa ve tota Oidipos o Bivolu, ki sedi. Ekonomično gledano, to je razumljivo. Indijanci so ja tik pred iztrebljenjem. Teater pa je ja prostor konflikta. Tako je šele lahko katarzičen. Ta Sedeči Bivol je, tak ti rečem, sumljivo zadovoljen. (ga sumničavo opazuje, nato vstane in prekriza roke na hrbtu) Jaz, Reza Franček sem doma iz podobne familije. (zdaj stopi z obrazom obrnjen proti publiki in reče:)

Reza: Da, tako je treba, po njem, po njem (skoči na Piki — Pikija, trga s sebe obleko in zatuli kot kozel)

Bivol: (vstane in recitira:)

Prelepa Salomé, tukaj glava,
(stegne roke proti občinstvu, prazne in
ponuja glavo)

(se zgrudi)

Gutan: Tako! nič več striženja s peresi, ampak mesarsko klanje. Se-
deči Bivol je korenjak, še Krpan z Vrha od Svete Trojice mu ni
kos.

Reza: (se pobira s tal) Uff, quisquod me udarivi po capite. Tipičen vzgled sofoklejevske antiteze z ironijo. Že v zboru vzbudi veselo upanje. Etopoeia (oblikovanje nravi in značajev). Dajte no, kaki Janez Baptist. To pride šele v XIX. stoletju. Jaz. a ba ba ba, a ba ba ba.

ta ra tara tata ta ta
(pleše in poje)
Mračne stene poželenja.
Mar se nismo nekje že videli?

Življenje je sen.

Jesen. Listje pada

skoro nalik

na blaženstvo (deklamira).

Gutan: Odvisno, s katere strani pogledaš. »Tipičen vzgled sofoklejev-ske antiteze z ironijo«. Hm. Ironija udari tako ali tako izza vrat in te zadene za vrat. Poglej samo Medejo, na kateri so že vidne krvave posledice njenih tetičnih dejanj. Mati, ki si odreže popkovino, da pride do svojega imena, potem pa umori svoja otroka in izgubi ime. To je krvava tragedija.

Bivol: To imeti za moja misel, smisel za bojazljiva Komanč. Ironija antiteze, kako misliti taka nesmisel. Jaz biti ne za europocentristična misel, katera skrita v Sofokles. Jaz ga slediti do njegovi korenina, takole reči: Da Aristotlo genij in ona Skarpet za njim genij kvadrat. Tako jezdit na divja hitra mustang prek prerija (Bivol vstane in teče okoli po polju A; po nekaj krogih se ustavi pred pigmejcem; demonstrira namreč Aristotelovo jezdenje na mustangu in se ustavi pred Piki — Pikijem kot a. w. f. Hegelom) in naleteti na Hegel, ona grizli, velika, neumna zver: »Vse štiri poti moja svet«, reči Hegel, a to ne res. Ne biti res. V tem imeti gospodin Gutan Atanga svoj prav. Ironija antiteze ne biti kaj več od majhna deček, ki nič vedeti. Jaz misliti, kako biti prav le ona odkritje, kako prepoznati Ifigenija svoj brat Krištof. (vtakne v usta pipo in sede na svoje mesto)

Piki: Vi vsi veliki biti, a male možgane imeti. Možgani vse, kar Piki — Piki imeti velikanska. Antiteza, ona puščica, hrabri Pikolin Piki jo pognati v antilopa. Antilopa strašna smrt storiti pif in svojo dušo izpustiti paf. Piki — Piki taka puščico v velika drama pihniti, da mala drama duša ven zleteti. To sama duh ven zleteti. Duh sama bit. Mala drama duša velika drama. Duša svetla ko loj, duša sveta, sama mala teatr sveta. To biti antiteza. A ironija biti to, kar Piki — Piki govoriti, a nihče razumeti, ker mala možgani posedovati. To misliti slavna Sofokles, ko antiteza z ironija napisati. To misliti tudi pametna Piki — Piki in zato velika kot sam Sofokla biti.

Bivol: Gospod Piki — Piki imeti prav do svoja meja. A mi vedeti, da majhna možgana biti v majhna žvot. A to imeti za posledica neverjetna nerazumevanja tetrski problem. Za dobra igra biti nujna velika žvot in mnoga duša. Biti nujna taka prizor, katera ganotje storiti v gledalc in ga imeti povsem v oblast imaginarno. To biti takomenovan teatrska iluzija, tak prizorišče, kateri močno imeti spomniti gledalc, kako imeti prizorišče v svoj vigvam in v svoja familija. Zato ne treba teatr postavljati v trhel tla med Komanč, a dati ga v trdna sredina, v širna prerija. A tako izogniti velika prepir kot rada reči velika Luthr.

Gutan: Heire hetere, živel prijatelj. Sedeči Bivol, resnico govoriš pod modrim prerijskim nebom, neskončna modrina avstralskega horizonta mi širi srce: Duša brezmejna, tragedija porojena iz duha glasbe ne ve za teze in antiteze, ve samo za pretveze, s katerimi zaluča bumerang. *Éternel Retour! Eternité, c'est la mer vai avec le soleil.*

Reza: (če še ne stoji, zdaj vstane, njegove kretnje so široke kot bi govoril: Nad mano je širno nebo, pred mano pa brezmejno polje)

Dajte no, prijatelji, čujte, kaj vam pravim,
posodite mi svoja ušesa.

Veliko je štajerca telo, manjša pa njegova glava,
in najmanjša od vseh njegova duša,
najdaljša pa je lajtnga njegova, ejga. Zato se
zdaj šele oglašam In takole vam povem: Vi pa
Poslušajte in pomislite

Ni čas več, da še bi se sklicevali na
Sofoklesa ali pač na Aristotla

In tudi Hegel z Duhom ne more več v igro,

Ki jo danes v gledališču še igrajo;

Teater ni več prostor, ki bi prek rame gledal v zunanje

In tudi ne več producent lastnega smisla,
Vdrl je v središče vseh stvari nek primanjkljaj,
Ki je pometel z iluzijo
Da kakor žalostna krpa opleta po Kozjanskem
Res je, da je Piki Piki majhen mož in da ima
Možgane kot piščanec
Vsi slavimo čvrsto modrost Sedečega Bivola

(V tem trenutku Sedeči Bivol sname cilinder in začne vleči iz njega kakih dvajset metrov dolgo svilen oživobarvno ruto, oziroma trak.)

In tudi Gutan Atanga ni od muh ampak iz Avstralije.

Toda vsi so zaprti v meje tretjega sveta in
Ne opazijo, da v gledališču vedno že
prvo dejanje umanjka.

Iskati nam je to prvo dejanje
Kajti le s tem bosta temna perot roda in
Mračen meč konca
Odmaknila svoj raztreščeni obraz in kup
Razpočenih zrcal bo pobliskaval v luči, ki
Jo žene elektrika ekonomije in politike,
Zvenketajoč denar, kot pravi mojster v svoji
denarnici

Tako je treba razumeti Sofokla, ki ni nič vedel
še o času tem

Njegovo antitezo z ironijo, pa nam je tolmačiti

V luči te slepote

Ker vsako je dejanje že v antitezi s svojo

stojo/stavo

In ironija je v tem

Da vedno že v potrošnji se resnico išče

Tam, kjer umanjka ta navidezni presežek, ko
Igra se drobi v nedogled in ko odhajajo osebe
Brez vrnitve, ko vsaka govoranca ni drugega kot
Prazen strošek

In ko je duša nekega Štajerca, ki ga prepoznamo
Pod imenom Reza Franček

Samo še prazna skleda, ki zdavnaj že v krogu

Antiteze zgublja svoja tla pod tujimi nogami

In zvito pač ravna, da bi zaslužil tisto, kar

Že zdavnaj mu nekdo je odmeril

V igri tej vseh iger

V povsem sodobni zdaj Antigoni z vsemi Ojdipi

In Shakespearji in Beckettji in z vsemi temi možmi,

Ki tu stojijo v rokah Bivola, ki sedi,

Pigmejca Piki Pikija, ki žveči tobak,

Nato pa Gutan Atanga, s svojim Retour Éternel

In nenazadnje Štajerc Reza Franček, majhen škric

Z antitezo z ironijo že ves čas ravno v tej

Antitezi z ironijo,

Najsodobnejši od vseh, pri mizi tu sedi in šteje

Kar že zdavnaj ni;

Gospoda, zastor!

(Franček imenovan Reza se zruši. V tem trenutku tudi Sedeči Bivol izvleče ves svoj trak iz klobuka — vse skupaj izgleda kot poceni čarovniški trik — in začne daviti Rezo Frančka.)

Gutan: Fanta, šalo na stran, krvava zgodovina se še piše. Zalučajmo sulice v zrak in vzemimo v roke zlate pomaranče. Poigrajmo se z njimi.

Bivol: (renčeče) Tako ubiti vsak, ki preveč čvekati. (to reče tako, da s tem vzklikom prekine Gutan Atango, ta preplašeno umolkne in nadaljuje šele, ko vidi, da se Sedeči Bivol samo šali in da je Reza Franček povsem neprizadet in enako živ kot pred to njegovo šaljivo davitvijo. S tem konča svoje delo tudi Sedeči Bivol, sede na običajno mesto, ravno tako neprizadet in ravnodušen kot Franček — tak ostane v nadaljnjem poteku tega dogodka — in nažge pipo.)

Gutan: Vrnimo se na začetek, ki pa ga še ni bilo. Bojna kopja smo vihteli v bojnem plesu, odvrzimo orožje. Boj, oče vsega, nas je naredil za bojevnike. Bojevnik zna čakati in tudi ve, kaj čaka.

Piki: (z vsakim novim govorom, ki sledi zadnjemu Piki — Pikijevemu, je Piki — Piki bolj resigniran, vse bolj se zapira vase, vse manj se odziva za izgovorjene besede. Od nekod povsem apatično privleče nekaj govorečih bobnov in se vsede z njimi v kot, ustvarjajoč videz, da se ga dejanje ne tiče več. V trenutku ko Bivol začne daviti Rezo Frančka, se Piki — Piki poudarjeno zdrzne in začne tolči po bobnih. V začetku pritajeno, nato pa vse bolj divje. Z zadnjim govorom Gutana Atange bobnanje preide v organističen višek.) Vidim antilopo in ji govorim: »Počakaj me draga, tvoja nežna dlaka se sveti v mesečini kot mehka ženska polt. Srebrna je in prinaša mi vonj drhtenja. Slutiš, da te zalezujem, tvoje nozdrvi nemirno iščejo mojo sled. Počakaj me antilopa, tvoja mehka ženska polt bo pregrinjalo mojega ležišča. Tvoje nozdrvi, zdaj vlažne od strahu in pričakovanja, bodo ustnice, ki mi bodo vsak večer šepetale o preprogah savane. Počakaj me antilopa, ne boj se me — tvoje telo je voljno. Poglej, grmovje, rahlo trepetaja v tvoji sapi. Prišel bom med koče s teboj in pričakal me bo zvok bobnov in petje žena. Baklje bodo svetile, ko bom s teboj stopil v krog. Tvoj vonj jih bo dvignil in moja moč jim bo dala ritma. Privrele bodo maske, tvoja moč kraljice, moj pogled vladarja jim bo zagrel kri. Bobni bodo prevpili savano in prebudili bogove. Stopala bodo euforično božala travne bilke in oči divjine bodo zazrte v naš ples. Pridi draga antilopa, ne boj se tega, kar te čaka (Vmes še rahlo bobna z redkimi izbruhi, z zadnjimi besedami preneha tudi z bobnanjem ter nepremično strmi v točko v daljavi.)

Bizon: Jaz biti globoka razočaran nad modra reč moja brat. Jaz se učiti od modra moj prednik sveta beseda od naša boj. A nič ostati. Njegova jezik, smrdljiva kojot, katera javkati kot bojazljiva komanč ga ne pustiti cela v naslednja prizor. Kdor biti ogenj razumeti moj vigvam, širna nebo, moj prednik. Jaz priti, da pobrati moja delež od ta modra beseda moj brat. Jaz biti zraven kot reka katera niti enkrat ne stopiti v svoja struga. A tukaj, moj brat reči, nič biti od prva prizor katerega željno čakati v svoj vigvam kot stekel pes. Jaz oditi brez ples. Jaz poiskati moja morile v njegov vigvam. Jaz biti v sled od tega prizor, jaz biti dokopati se do njegova zmaga. Njegova zmaga biti moja zmaga. Jaz ne biti ranjen niti v ena boj od moja prva zima. Jaz zato dobiti zdaj svoja del. (Potegne nož, se zabode v srce. Ko se zgrudi, zakriči) Umiraaaaaaam! (Igralec ali igralka, ki je v drugem dejanju igral(a) Lorenza di Medicci in v tretjem Anne-Marie Moser-Pröll, igra v tem dejanju Sedečega Bivola. Krik Sedečega Bivola, ko se zgrudi, naj bo torej povsem identičen krikuha Lorenza di Medicci z začetka drugega dejanja in Anne-Marie Moser-Pröll s konca tretjega dejanja. Scena s krikom: Umiraaaaaaam se torej v igri ponovi trikrat.)

Zavesa po tem dejanju ne pade, igralci naj se brezšumno in naglo umaknejo na desni strani odra. S seboj odnesejo pano, na katerem so zapisane osebe tega dejanja in papigo. T istem trenutku se izklopi tudi veliki Mag Netofon.

Kake pol minute za koncem tega dejanja pride na oder (ki ostane v pavzi polno osvetljen) in sicer v polje B gledališki delavec — oblečen naj bo v delovno obleko — in s seboj vleče velikansko utež, na kateri z dobro vidnimi znaki piše 20 kilogramov. Nekaj časa naj začudeno pogleduje po praznem odru in publiki, nato pa naj se odvleče z utežjo vred.

Intervencijski dogodki na polju B v tretjem dejanju

Na koncu najdaljšega govora, ki ga ima Ksantipa in se končuje z besedami: »...z oslom neke v avstrijskih Alpah«, pridejo izza fotelja Magnusa na polje B štiri dekleta, odeta v bele tančičaste obleke. Pod oblekami nimajo nobenega drugega oblačila (npr. spodnjega perila). Prva izmed njih nosi v desni roki transparent, na katerem piše z velikimi in lahko berljivimi črkami: LOBANJA VOLTAIRA

OTROKA. Ko pridejo v sredino polja B se postavijo v dva dvoreda, pri čemer je sprednja izmed deklet na desni strani tista, ki drži v roki omenjeni transparent. Na polju B stojijo mirno, dokler Madamme de Stael ne reče: »Moj ljubimec Calderon de la Barca ...«. V tem trenutku dekleta odidejo z odra, in sicer po levi strani tako, da tista izmed deklet, ki v desni roki drži transparent, na katerem piše: LOBANJA VOLTAIRA OTROKA, odide zadnja.

Tisti, ki so vstali, da bodo spet legli, naj ležejo, da bodo spet vstali. Toda naj ne pozabijo, da je treba nasekati drv in nanositi vode. Dnevna zapoved velikog M. Dobro jutro otroci. Če ste dobro spali, se mi za to lepo zahvalite. Sprejemam zahvalo. Komur najdem v njegovem dnevniku temni madež sanj s sledečimi simboli: drevo, voda, ogenj, skrinja, svinčnik in cilindar, bo usmrčen pred sedmo uro. Zjutraj. Kako se obvaruješ strasti: vsak dan se zjutraj popraskaš po celem telesu s kitajsko grebljico, ki je narejena v obliki majhne otroške ročice. Nato vzameš v roko pahljačo in prizadevno maješ z glavo sem in tja, saj tako zanesljivo in hitro preženeš iz glave mrčes, ki se ti je tja čez noč zalezal. Očistite svoje zobovje pred in po uporabi, še najraje pa med. Začne se s plastiko in nadaljuje z zobobolom, drgnete od spodaj navzdol in od zgoraj navzdol. Drugače pa tisti, ki so jih poklicali po imenu. Tisti naj se razgaliijo v javnosti. Kajti obmetavali jih bodo s kamenjem, oni pa se bodo smehljali z razbitimi usti. Tisti, ki so brali knjige, naj gredo in pripovedujejo ljudem o zgodbah, ki se jih še spominjajo. Pri komer bom videl, da se mu besede pršijo iz ust in se pretvarjajo v liku niagarskih slapov, tega bomo poslali na opazovanje. Ker, dragi otroci, nikoli ne veš, kdaj si dovolj skrben. Tam nekdo manjka. Kdo manjka? Kdor manjka naj se javi v popolni opremi pred poldnem. Pazite na dlesni, da vam ne uidejo z vajeti. Posledice so često videti nevarne. Če vidite slabo, si pol ure za tem pomanite oči in s tem bo opravljen drugi del dnevnice. Nato vzameš zlato iglo in pobezaš po drobovju; Na ta način prepodiš malo golazen, ki se ti je naskrivaj hotela zarediti po skrivnih hodnikih tankega črevesa in med gubami debelega. In naj se ne poigravajo z imeni, kajti prišel bo čas, ko bo odbilo poldan, sonce pa bo sijalo. Naj odidejo v gore in deset let naj se predajajo duhu. Ob uri, ki jo oznani trobentač, bodo stopili po opravkih. Nihče jih ne bo zaustavljal. Nihče jih ne bo ogovoril. Oni pa naj storijo, kot da jih nihče ni ogovoril in nihče ni ustavil. Bolnih ni, ranjenih ni, mrtvih ni; če so, naj jih pokopljejo mrtvi. Zgodovine ni, farse ni, tisti, ki misli, da je farsa, mu to misel za danes odpustimo, znanje je od danes dalje množica sprehajalcev na elizejskih poljanah. Za danes tole. Za danes imate tole. Prva skupina naj pride in se prikloni, druga skupina naj pride in se prikloni različno od prve. Krožile bodo zgodbe, ki jih bodo pripovedovali med seboj. Pisali bodo knjige, te knjige pa bodo brali in tolmačili tisti, ki bodo prišli za njimi. Toda, ali bodo razumeli, kaj je zapisano v teh knjigah? Tako naj se začne dan. Nato vzameš gostozoben glavnik in natančno tridesetkrat prečešeš lase podolgem in počez, da ne ostane niti dlaka varna pred tvojim prečesavanjem. Kako različno. Tako kot sem zapovedal. Predpis pravim, da je vsak priklon različen od prejšnjega. Kdor se mu ne pokori, dobi najprej ukor, v naslednjem trenutku ga kaj lahko da že preplavi plaz žensk in Maribora. Ta dan naj glasovi zavijajo okoli vogalov kot da je mesto izumrlo in zmedenost s snegom blede obrabi čapelj

tem možganom ni moč izvabiti drugega

Ptičja hišica. Ne pozabite na premražene in lačne živalce, obsojene na golo soočanje s surovo naravo. Tu ste vi tisti, ki lahko največ pripomorete, da bo kruta narava vsaj malo obrzdana! Pazite na stopnico pred vašim vhodom, često je zaledenela — lepa prilika za zvin, ali celo zlom. Da danes iz Maribora. Prva skupina naj potem odide po vrstnem redu, ki je določen in šteje tistih tisoč možnosti interpretacije knjige ali moje zapovedi. Druga skupina naj pobira korake nazaj in v tem delu zdrži do naslednjega ekvinokcija. Do takrat nič vode, nič kruha.

kot zavijanje kojota

smrdljivi šakal preži na droben plen pri vstopu v dolino
ti možgani, hlipajo kakor otrok
njegove oči so otekle od spanja
opoteka se od spanja
mati ga vzame v naročje in ga zaziblje
v spanje s pesmijo

Ko bo pobirala korake nazaj, mora pri tem ponavljati tale ob-
razec: komu so odložili njegovo prošnjo za naslednjih šestindvaj-
set mesecev. Tretja skupina naj odide na teren in se igra politične
igre. Ko zaključiš z daljšimi kocinami na vrhu glave, se posvetiš še
ostalim dlakavim predelom, to je obrvim, bradi in brkom. Pri tem
lahko postorite še nujne stvari na vašem vrtičku. Pazite, da si ne
oblatite čevljev. Stopajte previdno, korak za korakom.

delavec s sekiro v rokah zabija v posteljo žeblje

dekle si popravlja kito

njene oči se svetijo

mož na vagonu tovornega vlaka vihti sem ter tja z rdečo zastavo
prižgal si je cigareto

Posebej se moraš posvetiti obrvem, kajti med redkimi in daleč
narazen stoječimi dlakami so se zadnje čase pojavili mali sesalčki,
ki imajo to zvito lastnost, da so tako tanki, da jih s prostim očesom
ni videti in jim prideš do živega šele, ko si obrvi pobarvaš z jodovo
tinkturo in jih narediš vidne in jih vsakega posebej natakneš na
majhen kaveljček, ki ga posebej prodajajo v naših drogerijah.

v bolnici umira vojak za posledicami

nepredvidene eksplozije šrapnela

v dolini pere starejša žena perilo v potoku

Sherlock Holmes in zdravnik Watson pa v potoku lovita postrvi
v Patagoniji je temnopolti prebivalec Ognjene zemlje ujel pižmovko

Prvo uro naj postavijo na prestol vladodržca, ki mora v nasled-
njih štiriindvajsetih dneh pomoriti dve tretjini članov svoje sku-
pine. Nič zato, potlej bo za svoja grozodejstva usmrčen. Po štiriin-
dvajsetih dneh naj ustanovijo spodnji dom in dve uri kasneje kon-
stituirajo parlament. Ne ozirajte se proti sosedovemu vrtu, lahko
dobite ošpice. Garantiramo vam, da vas bo drugi dan bolela glava,
ne glede na to, kje se vas drži.

in zdaj jo daje iz kože

avtomobilist je za hip zadremal za volanom

nek otrok z velikimi očmi žveči veliko kajlo kruha

bolničar pa z zidarsko lopatko strga z asfalta možgane motorista,
ki se je pred kratkim pognal na svojem novem motorju po ulici

v šiški

Mrtvih: tristošestnajsttisoč. Potem se grejo štiri ure in pol far-
so. Zmagoviti epilog farse: pravica je vedno na vaši strani. Nihče se
ne sme zanašati na svojo čistočo nohtov, kajti za njihovo rožnato
barvo se lahko marsikaj skriva in ne gre zanemariti tisto malo, kar
je za nohtom črnega. Vzpostavitev vladodržca, ki bo izmed vseh hu-
manistov največji humanist.

planinec se je za hip ozrl

prisluhnil je tihemu klicu gora

v Vatikanu si je papež nadel tiaro

zdaj pa je dostojanstveno stopil iz stranišča

v zbiralniku šumi voda

To mu moram pustiti po svoji besedi. Kasneje bo moral tri
leta pucati skrete. Taka je doba. Vladodržcu naj se po dveh dneh
namigne, da je njegova doba že skoraj potekla, da mora določiti na-
slednika.

v rudniku globoko pod zemljo rudar vdihuje zatohli

vlažni zrak

vas se vzpenja v hrib

pot skozi vas je blatna in na njej se poznajo kolesnice voza

v tovarni si je delavka ogrela noge

neka druga delavka pa omahnila na stroj

Poštni nabiralnik je vaš neposredni stik s svetom, zato ga ohra-
njajte vedno v perfektnem stanju. Še najbolj se mu podaja listno
zelena barva, ki daje vtis svežine in pripravljenosti. Posebej primer-
no je jutranje trebljenje nohtov, kajti soljudje so zelo pozorni na
roke svojih bližnjih in ob kancu nenaklonjenosti v sebi takoj ugo-

tovijo, da imaš roke umazane in da se jih nisi umil, pa čeprav prihajaš iz onega kraja.

odpeljali so jo na stranišče

da si odpočije oči

na smučarskem snežišču so pripravili tekmo

nihče ni hitrejši od mene

in moje prsi so kosmate

v čilskih pragozdovih so gverilci postavili tajno naselje

Mimogrede lahko pogledate, če niste slučajno prejeli kakega pisma. Če ste ga, ga ob priliki odprite z lesenim nožem za odpiranje pisem in pismo v miru preberite. Računov ne mečite v koš preden so plačani. Ni nobene zanesljive metode, ki bi trajno ohranjala zamorsko belino zob, zato je najbolj zanesljivo vsakokratno umivanje po pojedenem obroku. Kdor pa tega ne zmore, se lahko zadovolji z manj čistimi zobmi, nikakor pa naj ne pozabi na vsakokratno drgnjenje jezika, za katerega so v zahodnem svetu že izumili posebno strgalo in si ne bo treba jezika več na skrivaj drgniti s kavno žličko. jutri se odpravijo prek meje v Argentino po puške brez karabinov to jim pošiljajo bratski Sovjeti

in škatlo čokolade na kateri z velikimi črpami piše Moskva bolj rdeča od plamena

ki se je pognal iz slemena

To naj mu sporoči njegov naslednik. V njem se mora videti svetla luč prihodnosti. Ko zavlada, naj organizira opozicijo, da se bo lahko govorilo, da je izmed vseh vladarjev ravno on tisti, ki je edini pravi vladar. Če pa to že storite, se zavarujte s cilindrično ključavnico in primerno močno verigo. Veriga je primerna tudi za vašega psa, ki je doslej stal mirno ob strani in čakal vašega ukaza. indijanci so se spustili po vrvi iz puebla.

ošilili so puščice in napeli loke

jutri jih pridejo obiskat turisti iz severnih dežel

tako se svet vrti in nad dežele na vzhodu se spusti noč

Eskim se stisne ob ženo v svojem iglju

To se mu bo odpustilo na smrtni postelji. Seveda, saj je dresiran pes in vam hodi vedno ob desni nogi, priložnostno pa vam prinaša tudi palice, ki jih spotoma mečete v daljavo. Mnogi izgubljajo prepotrebno energijo v skrbi za zatrtje malih glivic, ki so se jim po lastni nemarnosti zaredile v ogromnih količinah med nožnimi prsti.

severni jelen skloni glavo in pod

snegom išče za mahom

pesnik obupan tava po mestu in zaman čaka na navdih

dramatik piše zadnje vrstice svoje igre

jutri gre in jo ponudi v gledališču

On bo edini, ki bo smel piti strup takoj naslednji dan. Če pa pride do požara, potem vedite, da moja beseda dopušča en korak več, kot je sicer v navadi. Dovolite mu, da v miru opravi vse svoje fiziološke potrebe, saj vas drugače ne bo imel za dobrega gospodarja. Zajtrk naj bo obilen, a brez presenečenj. Uporabite ga lahko tudi kot dodatek, ali pa si izmislite kaj podobnega.

na nekem dvorišču v starem delu mesta dekle obeša perilo

na vrvi

politik prepričuje svojo ženo v svoj prav

med nogami se jima mota velik njufundlandski pes

ragbi igralec se požene z žogo proti nasprotniku

toda nek igralec ga z nogometnim copatom brne v ledvica

da se zvije in obleži po tleh

Imejte to za znamenje velikega pohoda. Ko boste na velikem pohodu, pazite na to, da se razglasite po svetu, da predvsem pokažete svoj obraz. Anonimnost in brezobraznost pripadata meni. Neustrezna obutev njihove težave še povečuje in zastoj bi lahko navedla, da je za otroka najbolje, da bos teka po rosní travi, seveda lahko z leti to navado ohrani in jo razvija.

priteče zdravnik in ga pošprica z lokalnim analgetikom

igralec vstane in spet se požene za žogo

tako vse

dokler sodnik ne odpiska konec igre

v kleti vadi nek ansambel

Puščamo vam široko polje svobodne domišljije. Uporablajte.

Ko se sonce približuje točki zenita, je čas za primeren obrok duhovne hrane. Zleknite se v fotelj v knjižnici ter si izberite času primereno čtivo, ali pa si ogledujte slike mojstrov, ki jih imate razobešene po svojih sobanah. Lahko ste zvijačni, lahko ste antropomorfni, če vam na poti pokažem znamenja. To bodo znamenja z roko. Od takrat mora poginiti na dan milijonstodvanajsttisočpetstotriinšedemdeset duš. Ko bo ostal en sam, naj na mestu, kjer bo obstal vsled velikega pritiska, zgradi ustanovo, kjer naj bo prva žrtev.

posamezni zvoki prodirajo skozi vrata
glasba prihaja od daleč kot odmev
kmet je s traktorjem zapeljal na njivo
drobnica pa se je splašena pognala po obronkih
visokega Krna

Še in še je malih pravil, ki človeka odganjajo od strasti, ne dopustijo, da bi že navsezgodaj vstajal slabe volje, nejevoljen na ves svet in samega sebe. Jasno. Ne gre, da bi človek dodajal eno slabost k drugi, vendar, kako naj si ubogi človek pomaga, ko pa ne ve, da je on sam tisti, ki je edini posvečen v svoje napake in tudi vsakodnevno trpi z njimi, jih bolj ali manj stoično prenaša, včasih jih celo vzgoji v svojo posebnost, nekakšno razpoznavno znamenje, ki je znano bližnjemu krogu ljudi, s katerimi občuje. Peta skupina naj pobira tisto, kar bo ostalo za tretjo. Kar ne bo ostalo, je njihovo.

dekle z velikimi črnimi očmi povabi fanta v bundi na kavo
srkata rjavo tekočino in se zavzeto pogovarjata o gledališču
kamion na gradbišču strese pesek
šofer si prižge cigareto in za šalo udari prijatelja po ramenu
otroci se vsujejo iz šole

mlada žena povija deklico
ki še ni stara leto dni

Če se odpravite slučajno na plezalno turo v okoliško gorovje, vam priporočamo, da čim več plezate, posebno še v skalah. Te so najbolj primerne za tovrstne posege. Šesta skupina naj sledi prvi in zbira stare igle od gramofonov. Z njimi naj opremi pot, po kateri bo šla deveta skupina. Deveta skupina naj, medtem ko bo jedla kikirikije, demonstrira proti nasilju v Vojnoritiji in odžvižga marš na Drino v trenutku, ko bodo na njih padli roji kobilic, ki so odslej naravni zaščitniki Vojnoritije. Strošek:

bled in mogoče grob obraz slovenca
ki je zavil okoli hiše

okoli stegen mu opletajo hlače
srajco je malomarno zavihal

pozorno se ozira po vrtu in premišljuje
petnajst vozov z volovsko vprego, šest tisoč hektarjev orne zemlje
in vsak petnajst poljubov prsta na nogi. Težišče prenašajte z desne na levo nogo, izmenoma in shodili boste. Roke polagajte samo na tista mesta, za katera se lahko primete. Ne zanašajte se na lepo vreme ali celo na lepo žensko.

nato pa zaskrbljeno pogleda proti gozdu
v železarni zamolklo hrumijo stroji za valjanje železa
možje z maskami na obrazu molče opravljajo svoje delo
nek delavec se je naslonil na železno ograjo in si prižgal cigareto

po cesti v vasi se pripelje pobalin na kolesu

Lahko vam stopi v glavo. Če vam pade na glavo skala, si nudite prvo pomoč in pokličite najbližjo postajo ljudske milice ali okrajni odbor za vprašanja plezalnih tur. To ni veliko, zato vsak dan pet otrok v vsaki družini izročiti mestni klavnici za vajence.

ametnostni zgodovinar si v galeriji ogleduje slike
zamišljen se ščipa za redko brado
v mislih že piše kritiko za lokalni časopis
brezposelnega delavca grudi lakota

Neverjetno pri vsem tem je to, da večina ljudi ničesar ne stori. da bi si omogočila spremembo v svojem telesu, raje se zadovoljijo z gojenjem asparagusov in hranjenjem papagajev, da strežejo svoji vsakdanji strasti, pa niti ne opazijo več, saj se je strast raztopila v navado, brez katere jim ni moč živeti.

pozno ponoči pijančuje na železniški postaji
iz ust mu smrdi po slabem žganju in pivu
policaj je zaustavil neko žensko

ki je prečkala cesto pri rdeči luči

To bo skupina oseminštirideset, ki se mora vsak dan med peto in enajsto obnašati skrajno bedasto, skrajnost je v meni, in potem začudeno ugotoviti, da so v tem času napravili vse svoje premoženje in povečali prirastek za sedem procentov.

že sega po beležnici

da jo zapiše in predlaga za kazen

vojaki v kasarni postopajo po kosilu

slikar v svojem ateljeju napenja platno

gospodinja se vrača s trga

v rokah nosi polne mreže zelenjave

Zagotavljamo vam, da boste dostavljeni na dom neoporečno, ravno v času kosila. Za kosilo velja enako pravilo kot za zajtrk, le da se trudite v večjih količinah. Tako je življenje do roba zapolnjeno s streženjem skritim strastem, ki so se prelevile v kri pijoče zverinice, ki se počutijo kot doma in se ne selijo kot to počenjajo ptice selivke in ni mi znano, da bi se reinkarnirale, čeprav domnevam, da je kaj takega prav mogoče.

po ulici pripelje voz poln gnoja

možje stojijo ob žičnatih ograjah vrtov in mu z roko kažejo kam naj strese gnojilo

muhe se leno vzpenjajo po šipah

metulji opletavo letajo po travniku

otroci letajo za žogo

pisatelj piše drugo poglavje svojega romana

kuhar čisti lonce in jih pomerja proti svetlobi

Ker jih bo preveč že po 118 urah, naj mlajši od trideset let igrajo roje kobilic in se vdinjajo v Vojnoritiji kot naravna obramba pred elementarnimi nesrečami, ki bodo odelej na vaše veliko veselje veliko bolj pogoste, kot bi morda radi še pred pol ure.

mesto utripa kakor žival

ceste cvrčijo na soncu in v skledi se kuha piščanec

iz gozda stopijo možje in previdno pogledujejo proti dolini

danes je pogreb Kostasa Alexosa

Velja pa omeniti nekaj specialnih načel hranjenja.

1. Vilice se držijo z roko.

Medtem naj 113. skupina je sedemnajst dni in trdi, da ni slajšega kot umreti na vislicah, pritiskajoč na prsi razpadajoče telo svojega gospoda. Tako igrajo dvojni prizor:

in na pokopališču se je zbrala velikanska množica ljudi

general si ošabno popravi epotele

industrijalec pa ukaže, da je treba odpustiti

deset tisoč delavcev

v pristanišče je pridrsela trimaranska jadrnica

Za svoje domneve imam že nekaj razlogov, ki sem jih pridobila z vstrajnim opazovanjem gozdnega slinarja. Gozdni slinar je zelo nenavadna žival, saj se kljub svojemu slinastemu in brezkostnemu telesu izredno znajde v svojem okolju, njegovo telo ostaja baržunasto gladko kljub možnim ranam in praskam, ki bi jih lahko zadelo ob prebijanju skozi s trnjem obdano grmičevje in čez skalovje z ostrimi robovi. Enkrat obešajo perilo in prepevajo ljudske pesmi s tujim naglasom, drugič balinajo kot da se ni nič zgodilo in kot da je res ni sile, ki bi lahko zmotila njihov mir,

regata je

splavarji splavljajo les

spretno skačejo po deblih in jih suvajo z dolgimi ostmi

žena dolgo v noč čaka na svojega moža

ta se v družbi prijateljev zapija v gostilni

nekdo drug pa si je ravnokar kupil vstopnico za v kino

2. Krožnik postavite pred sabo tako, da bo tangenta v točki krožnikovega oboda vzporedna s črto, ki povezuje težišče vašega levega uhlja s težiščem vašega desnega uhlja. Pri merjenju pazite na vlažnost zraka. Tu vdre 21. skupina in odločno koraka v ritmu jezičnega vlaka 120 km/h prvih dvakrat, drugih dvakrat pa naj molče gleda, kako se pripravlja kislo zelje.

zdaj sloni pri vhodu in čaka, da odprejo dvorano

ribe v akvariju so navajene obiskovalcev

ti trkajo po steklu in se spakujejo kot opice

dva študenta se razburjeno zgovarjata pred namo

mraz je, zebe ju v noge in tišči na malo potrebo

Verjetno je slina tisti čudežni sok, ki gozdnemu slinarju daje zavidljivo prožnost, tako da se lahko previje čez rob britve, ne da bi se britev zarezala pod njegovo kožo in mu puščala nekaj hladne krvi.

3. Ne zamenjajte solate z zrezki, ker to izpričuje vaša neolikano nprav.

tako stojita tri ure

potem pa se hitro razideta

ponoči se mesto sprazni

tiho visijo sence nad cestami

gole ulice zijajo v temo

Polovica tega zelja bodi usodna za vse stare zgradbe vzdolž 51 vzporednika in naj bo vzrok za elementarno nesrečno št. 15, ki je sestavljena iz dveh vodikovih bomb in kitajskega porcelana, ki bo v naslednjem stoletju igrala vlogo emancipirane ženske priklenjene k nogi postelje v spalnici in govori tele besede:

Kot je znano, spada gozdni slinar med mehkužce, ki v svojih žilah ne hranijo rdečo, ampak modro kri, katere glavna lastnost je, da se izredno počasi pretaka in potrebuje od enega do drugega vozla trikrat več časa kot običajna kri. Spisek ni dokončen in ga imamo pravico spremeniti brez vnaprejšnjega opozorila. Po obedu je na vrsti počitek, lahko tudi v obliki aktivnega spanca. Priporočamo vam nekaj tipov sanj.

gluha noč visi nad mestom

svetilke glodajo s svojimi sivozelenimi kronami v meglo

avtobusi mrtvo stojijo na postaji in čakajo prve potnike

vlak zapelje preko mosta

po mestu krožijo policijske patrole

plazijo se kakor gliste in prežijo na svoj plen

svoboda, to je dražje od moke in lepše od jate morskih psov.

»Jaz, Ikar«, »Volkovitulijovluno«, »Amore mio« ... Nadrobnejši izbor pa lahko najdete v našem katalogu. Prebudite se, ko sonce zaključi svoj dnevni cikel. Človeku še ni uspelo razvozljati skrivnosti polževega zapletenega ožilja, še posebej pa mu je neznana sestava modre krvi.

neko okno visoko zgoraj v desetem nadstropju je razsvetljeno

nekdo študira nad odprto knjigo

glavo je obesil med dlani

in zdaj se trudi z enačbami

zaljubljeni so se utrujeni od ljubezni potopili v spanec

kokoši so staknile glave pod peroti in kdaj pa kdaj

zajamrajo v spanju

Tedaj se začnite posvečati družini in njenim ožjim sorodnikom. Pri tem se lahko tudi sramujete, obsojanja vredno je le trzanje z očmi. Zlahka boste spoznali pravi trenutek, če je sonce že zašlo. Zastrite svetlobo. Bič je bič dobrega, ki mi daruje svojo kri in svoje imetje in svoje ime v zameno za mojo emancipacijo, ki naj bo cena te spojitve. Ah, moja draga Iza.

mlada mati se skloni nad svojega otroka in ga potipa za roke

če se ni morda preveč shladil

na stranišču zaškropota curek v školjki

zasliši se šum vode

Ze tisočletja muči človeka ta nerešljiva uganka, kar pa mu ne preprečuje, da bi ne zadostil svojim željam, jim ustregel kljub njihovi boleštni naravnosti, lahko bi rekla celo deviantnosti. Dovoljeni so poljubi na obe ličnici in morda podbradek, vsaka drugačna intervencija se kaznuje z odvzemom petih točk, ali z osmimi grami masla.

čebljanje curka, ko se toči v rezervoar

z dežele se v mesto pripeljeta starša študentke

tisti, ki so to noč prebedeli nad svojim delom

se utrujeni zadovoljni in zaspani vračajo v mesto

nekdo je spustil mehur amonijaka iz svojih črev

v sobi neprijetno zasmrdi

Preveč smo hotele za enkrat, premalo dobile za dvakrat. Potem naj si potegne iz trebuha maternico in jo napolni s sokom kristavca. Onanira naj le z levico, desnico naj ima za kraj po samopostrežnih

trgovinah. Pri tej kazni se lahko odločite za varianto, ki vam najbolj ustreza. Komfortnost je zagotovljena v obeh primerih.

profesor Quoalitto pa je galantno vzel s krožnička keks
ki mu ga je ponudila dama

z rutico si je otrl kapljico potu na čelu in spregovoril o
Shakespearju in o drami duhov

Podoben je postopek tudi z ostalimi člani družine, pri ožjih sorodnikih pa se spisek kazni manjša. Vedno pa velja pravilo desnega, razen v primeru zračnega desanta. Ko mine prvi dan, naj bo zadovoljna z doseženimi uspehi in odloži naj delo na naslednji dan. 653. skupina naj večerja. Medtem se vrnejo prvi in si sposodijo soli za v juho.

dama ga je občudujoče pogledala

zbrano je sklonila glavo

kot da posluša

dan se je zvrnil vznok

in zalajal je pes

na polici so poravnane stale knjige

Ob mogočnem tehničnem napredku naše civilizacije bi se človek zlahka odrekel moriji stotisočev polžev, ki so potrebni kot polnilo ene same majhne stekleničke modrega barvila. Jutra so običajno hladna, čez dan pa se otopli. Večerja naj bo hladna. Narezek v treh vrstah po pet, v presledkih lahko skačete pogledat skozi okno. Če dežuje lahko nadaljujete z drugo vrsto, drugače pa pojdite spat in bodite veseli, da ležite na mehkem.

okoli vogalov so zavijali glasovi

drobili so se kakor pesek

in se usipali kot cvetje spomladi

Peta skupina se upre in začne s pokolom. Imenuje naj ga prva revolucija v zgodovini človeštva, tako mi podelite malo veselja in radosti, ki vam jo sicer mora zmanjkati že po prvih treh korakih ... Človek kdo bo tvojo srčno kri poskušal?

prižgal sem si cigareto in se zazrl v dan
benitto finitto

* * *

Materine oči so razpete v sončnice

Kopljem se v znoju,
prepad odprto nastavljen rezilu jekla,
križ nad steno naslonjen.

..... (Pomniš dneve RAJ-anja,
sprehajanja v na-pol snu,
lebdjenja?)

NOTRI JE DETE, BEDEČA MATI!

Prsteno bleđi, zastrti obraz,

zakopan med spominčice ob jarku;
iz muke vstanem,

preskočim sled,

zabrišem okrogli kamen čez vodo!

Ne morem!

Klonim na kolena,

ranim se;

komaj prenašam votlo praznino.

K. sreča zlatolasko

Duhovi spuščajo glasove po mlečni cesti, ko ... K. s steklenim očesom pomežikne ... odhiti proti telefonski slušalki, izpraska iz nje zlatolaso deklico, jo poljubi in izsesa (pri tem iz sebe) vso tekočino ...

Poletita proti apostolom

... s K.-jem se ljubita v senci menihovega obraza.

Uklenjena zasovražita vsako čustvo

Apostoli ju primejo, jima prebodejo roke in noge ... S krvavi-mi telesi, uklenjena v sluzasto blato, zasovražita vsako čustvo, ki naj zamenja dejanje.

V temnici

Izpuhijo jima moč, ju ločijo od vsakega bitja.

Pesem o ohlapnosti in podlosti

Bledične nune prihajajo v blodnjah, iz totalitarnega izniče-nja ... Brizgajo proti njuni nedolžnosti, ker sovražita vsako dušo in boga. Urinirajo po njunih glavah, ... po ohlapnosti in podlosti. Onanirajo s prsti med razpokami, iz riti ustvarjajo mikrobe boga.

Nune skopijo meniha

Občujejo z ukradenimi penisi žrebcev ... Menih potegne vzvod mehanizma, tako da padejo nune v sivo mlakužo ... Razjarjene ga slečejo, izpraskajo iz njega boga, mu odrežejo jajca ... menih hu-dičevsko zarjove in se zgrudi, ležečemu odrežejo roke do ramen ter bedro da ne more hoditi, ... prebudijo ga iz nezavesti in ga učijo plesati.

Menih vidi privide

Menih, brez imena se sprehaja po ulicah, ... na morilski trati vidi privide:
v kloaki kanala plovejo lulčki od včeraj,
poljubi nezdrave kožne bolezni.

Meniha zmečka voz

Menihu iz prstov kaplja kri, ... stoji sredi ceste, ...
... pripelje voz ga zmečka v brezoblično gmoto krvi in blata.

K. in zlatolaska se ljubita do ekstaze

K. z zlatolasko mi kane v roko, padeta na rosne kapljice ...
... spodaj se stiskata za uhlje, ... se ljubita do ekstaze, vidita pri tem:
konje kako razkopavajo po očesnih zrklih.

Srečam ju

Sence nun me spremljajo, ko ju srečam, kako plešeta na hitrih nogah, ... me ne opazita. Objeta primem za roke, se usedemo, na tipalnico črne vdove, ... ona dva se zamakneta, ... postaneta živa-lici enega telesa.

Bledega K.-ja pribijejo na križ

Apostoli ju dvignejo na noge, dajejo jima piti kis, ...
bruhata kri. Bledega K.-ja pribijejo na križ, ...
umre naslednje jutro.

Čaščenje svete trojice

Med grmenjem in bliskanjem K.-ja snamejo z razpela,
s prsti ga razkosajo in použijejo ob čaščenju svete trojice.

Kontemplacija

Medtem, ko K. umira spoznavam, da ne živimo celovito, tetično, živimo fragmentalno (zasidrani v njihova bistva).

Smo zdaj tukaj ob močnih čustvih in hip zatem ob predmetu razuzdanosti in greha. Skratka kakor hitro smo v množici obrazov, se cepimo, smo z zavestjo vsepovsod, kjer se križa nezavedno, kjer so organi človeškega telesa, kjer je smrt preteklosti in sedanjosti.

Vse to nas determinira, smo opredeljeni s socializacijo, za zajedalsko dejavnost, ... se kobacamo skozi proces zgodovine kot »svoboda za« in »svoboda od«, (»na sebi« in »za sebe«).

Smo sesirjeni, zgoščeni v ta strnjeni nič.

portret K.-ja

portret nagega K.-ja ob bosanskem žrebcu ... sedi za stolom, v razpoki ima kazalec in gleda skozi okno.

ob očetovi uri

zlatolasa deklica sloni ob očetovi uri, in urinira na tla.

portret trojnega odseva

tretja v vodi, ... zasopla drka v blazino.

pri poljubljanju

K.- se zdrzne, oblizuje drugi rit, ... si namažeta razpoki s vijočastjo mastjo. tleskata pri drgnjenju vaginic.

predrte dojke

nabrekli dojki predreta z nohti, ... cuzata krvav mlekec.

zunaj ali znotraj

K.- potisne drugi med bedra očetovo uro in ji razpara pizdo.

prilezejo črvi

muhe sesirjejo semena, po nekaj dneh prilezejo črvi. se redijo z gnilobnim mesom. K.- pride vsako jutro v očetovo sobo da prdne na truplo ob uri. požira črve in kašo blata, ... medtem pije z dolgi-mi požirki rum.

metamorfoza tretje ...

v snu se portret deklice (ki, onanira) spremeni v ptiča. se odlepi od stene in zaokroži nad toplim telesom, kremplje zasadi med K.-jevo dlako in ga zbudi.

na periferiji sobe s ptičem rumenega kljuna

zarine v K.-ja s slinastim splovilom, ... mu izkoplje oči, brizga pri tem spermo ... K.- kriči, kaže polomljene zobe, mu postane slabo, ... prične bruhati blato.

rumenokljunaš odleti

ostane sam z iztaknjenimi očmi. iz vagine mu prično lesti organi nagega neznanca ... se nasloni na očetovo uro in umre.

zemeljska utroba se odpre

potem, ko je K.- že dvakrat nenavadno umrl, se je zemeljska utroba po milijon letih odprla, da bi porodila iz brezna ničla ukle-njene K.-jeve zarodke.

razparajo telesa

zarodki K.-ja odletijo z zvoki lir in harf na obred krutosti. dek-licam razparajo trebuhe, izpraskajo iz njih notranje organe.

K.-ji masturbirajo

drug drugemu potiskajo v zadnjice nabrekle penise, ... si po-tegnejo kožo s telesa, ... potem si oblizujejo krvave ksihte do one-moglosti.

ob svitu

nezavestne razkosajo nosečnice s kamnitimi sekirami, da jim izsesajo kri.

abortus

splovljajo zarodke, ... jim z kužnimi prsti trgajo splovila, (jih mesijo v kašo blata in krvi), da si zatem natlačijo v utrobe lulije vseh dimenzij.

smrt

prihaja tema, sistem frustracije, napetosti ... nič.

Ko, sem stopil izza drevesa, sem opazil da je veter potrgal liste iz armenskega tigra ... Zapodim se za njim, on tedaj prestrašen skoči v naročje neke pevke, ki je pravkar stopila iz avtomobila. Na čudovitih stegnih zapre za sabo perilo navadnih vžigalic. Iz oken-ske police medtem skočita Iztok in Zlatka, da ju ne bi pomendrala dirajoča množica. Spoznata me na prvi pogled, ... z dolgimi koraki odhitimo k pevki čudovitih stegen.

Ko, tako že nekaj časa razvneti sedimo in govorimo o spreha-jalcih, pride nekaj gledalcev iz razviharjenega gledališča. Iztoka obtožijo da je pomendral pred leti draguljarno. Med prerekanjem neka pritlikava pokveka izbije Iztoku prednje zobe, ... množica nas hoče razkosati. Da, bi jih umiril potegnem iz črne svile gole ribe. Zadovoljni v mislih me glasno preklinjajo, da bi jih popolnoma umiril jim dam piti dragoceno vino, ... takšni nas spustijo iz objemov. Zunaj radostni od nenadne osvoboditve odvržemo svileni oblčila in se sredi Trga Osvoboditve, goli brizgamo z morsko vodo.

Utrueni odidemo v žametno sobo, skozi okno opazimo kako nam neka žena daje z rokami znamenja, ... spoznamo da je to pevka z armenskim tigrom. Skozi zaveso vidim, kako se ji od zadaj približuje pritlikavec. Hušknil je pod njeno tkanino, ji pobožal boke in dojke, ... gotovo so prsti, ki so se trli ob njene boke prebudili v njej čutne želje, (čeprav je bil pritlikavec trikrat manjši od nje). Raz-tegnila je stegna da je oni zarinil v njo, skozi zaveso sem tako vi-del, da ima pritlikavec na tistem mestu, kjer imajo vsi drugi enega, on dva penis. Z drugim, ki je nabrekal kakor slinasti polž, zarine v pevkino rit, pri tem se stresata v ritmih slastnih krčev in krikov. Na vrhuncu poželenja, potegne pritlikava pokveka iz njene razpoke penis in ga usmeri proti našemu oknu. Sperma brizgne proti nam s silovitostjo nočnega bliska, pri tem pritlikavec izcedi iz sebe vso te-kočino, ... in izžet izdahne.

Tiger pobere s tal pevkin najljubši plen in se naposled prerine na sredo trnjevega grma. Mesto zapira vrata, okna, ugaša svoje sve-tilke, morilec, v temnini uličice zabode nič hudega slutečo spreha-jalko.

Jacques Lacan se je rodil leta 1875 v hiši Stare ulične svetilke, ki nosi številko 1987. Njegova mati je bila Poljakinja iz znamenite rodbine Pilsudskih, v kateri se je še iz davnih časov, v katere družinska kronika ne sega več ohranila neprijetna navada, da matere tik pred porodom hukajo v roke in trikrat pljunejo tobačno mešani-co v srebrn pljuvalnik, prav v ta namen postavljen na nočno oma-rico poleg postelje. Ta pljuvalnik je prvič omenjen v Zgodbi o ple-menitem vitezu iz Manče in ga tam imenujejo Mambrinov šlem, dru-gi viri pa ga imenujejo brivsko skledo. Po očetovi strani se je v ob-redne porode privlekla razvada, ki se ji reče Polnjena žemljica. Da gre tu za polje Resnobe priča še najbolj anekdota o polkovniku La-canu, ko je ta kot častnik v Napoleonovi vojski zavzel leta 1718 Aleksandrijo v Egiptu. O tej dogodivščini najdemo zapis v Aleksan-drijskem kvartetu Roberta Purswardena in gre takole:

Polkovnik Lacan je jahal na čelu manjšega oddelka francoske armade. Njegova naloga je bila, da preišče Tam-al-Rassul, da v tam-kajšnjem skalovju postavi stalno postojanko, ki bo branila Angle-žem dostop s te strani. Od Aleksandrije do Tam-al-Rassula je bilo dva meseca ježe skozi peskovito puščavo. Za vodnika so imeli za-nesljivega Jahlal ludina Rumija, imenovanega med okoliškim pre-bivalstvom, El-Arrabi. Po poklicu je bil mistik in pesnik in je pripa-dal Zahodnemu redu Plešočih Dervišev. Tako se je zdelo, da bi bilo nemogoče, da bi zašli. Toda navade derviša El Arrabija so se močno razlikovale od vojaško izurjenega polkovnika Lacana, ki mu je bila disciplina vse. Tu je prišlo do majhnega nesporazuma. Ko je pol-kovnik Lacan še v Aleksandriji prosil za domačina vodiča, je zahte-val, da naj bo to mož, ki bo discipliniran, vztrajen, skromen, vzdr-žen in zanesljiv. Domačini so staknili glave in mu priporočili El Arra-bija. Žal pa se pomena navedenih pojmov močno razlikujeta pri Arab-cih in pri Francozih. Tako je strog in discipliniran vojak naletel na asketa mistika, ki si je pod vodstvom skozi puščavo predstavljal vse kaj drugega kot navaden vojni pohod. Tako sta se nekega dne pol-kovnik Lacan in derviš El Arrabi razšla, derviš se je trkal s kazal-

cem po čelu, ko je gledal za odhajajočo vojsko polkovnika Lacana, ki se je prav tako trkal po čelu. Tu ni treba posebej zapisati, da se je polkovnik Lacan s svojo vojsko vred popolnoma zgubil v puščavi. Kot je to običajno, je pri tem dal skozi vse preizkušnje razbeljene puščave, zgubil je konja, čelado, spraznil je čutarico, pokadil svojo zalogo finih cigar, in tako dalje. Kazalo je že, da je smrt neizogibna. V tem trenutku pa se prek puščave sem priklati El Arrabi, s pravim imenom Jahlal ludin Rumi, pobere iz peska Tistega, ki je bil nekoč polkovnik Lacan, ga naloži na svojo kamelo in se odpravi z njim po samo njemu znanih puščavskih poteh proti vzhodu, dokler v treh dneh ne dospeta do vasi na bregu Očeta Gornjega in Spodnjega Egipta. Vas se je imenovala Buh-arr-A, kar bi prevedeno v Francoščino pomenilo Dežela Norcev. Tu ga je negoval, dokler ni polkovnik zadobil človeško telo in duha, s katerim je bil spet sposoben razpoznavati konture Sveta. Lacan ni vedel, kje je, gnil pa ga je čut dolžnosti in tudi strah, da ga bodo imeli za dezerterja (desert: FR. — puščava); ali pa morda celo za mrtvega. Na vsak način je hotel priti do Napoleona, pritlikavca s trirogelnikom, ki je venomer vzklikal o Enakosti, Bratstvu in Svobodi, pri tem pa je šel tako daleč, da je delil svojo Josephine s svojim prvim maršalom Lauzunom. El Arrabi seveda ni hotel o tem nič slišati, ne da bi se dal kaj dosti motiti, se je ukvarjal z mističnim; kadar pa je bil vsaj malo tu na zemlji, je pisal polkovniku nerazumljivo poezijo. Ker Lacanu ni ostalo drugega, se je vse bolj posvečal svojemu rešitelju, naučil se je arabščine in tako je kaj kmalu lahko prebiral izbruhe, s katerimi je El Arrabi polnil pergamentske liste. Ščasoma se je Lacan vpeljal v skrivnosti mistične ljubezni. El Arabi se je zanj zavzel in ga začel učiti o Skrivnostih, o katerih Smrtniki ne vedo ničesar. Pouk je bil dolgotrajen in delo naporno, Lacan je bil dostikrat na robu zloma, a se je še vedno trdovratno grabil za nezanesljive konture bežnega sveta. Tako so pretekla tri leta in v tem času, so ga v Parizu razglasili za narodnega heroja, misleč, da je padel za domovino nekje pod razbeljenim Egipčanskim soncem. Imeli so ga za mrtvega in pri tem se niso ušeli. Tu je bila spet na delu razlika v pojmovanju pojmov. Le da je Lacan že stal z obema nogama v grobu, kot to razumejo Arabci in z nobeno v tistem, ki se klati po razumu buržoaznega intelektualca. Da je buržuazni intelektuallec samo agent kapitala bomo pozneje obdelali na primeru umetnostnega zgodovinarja. Lacan je ta dogodek popisal sam v svojih Memoarih in sicer na strani 567-77. Takole gre:

Tisti dan je bil Sabbath. Vstal sem še pred soncem in se umil v blatni vodi Nila. Voda mi je polzela med prsti in čutil sem, kako mi kožo tare pesek. Zajel sem vode z obema rokama in si jo pljusknil v obraz. Zgodilo se je tedaj nekaj nenavadnega. V trenutku so začeli pokati zidovi mesta in nenadoma so se razblinili z menoj in z vsemi mojimi najglobljimi mislimi v popoln nič. To stanje popolne praznine je trajalo brezčasno. In tedaj sredi praznine nenadoma plane iz niča ves svet, vse neskončne stvari so stopile na svoja mesta v svojih neskončnih raznolikostih, pa vendar niso bile vs skupaj drugega kot emanacija Večnega. Torej se je zgodilo to, po čemer sem hlepel vsa ta leta tu sredi puščave, razkrila so se mi vrata poslednje Modrosti, planil sem v Tistega, ki je planil Vame, moja skrivna Metresa se je združila z Mano. Preteklo je deciljon deciljonov v deciljoninki deciljoninke sekunde in spet sem se znašel na bregu Modrega Nila in moje roke so bile polne blatnega peska, s katerega je še kapljalo. Kdo je zdaj vstal in se vrnil v vas, o tem nisem več niti razmišljal niti vedel. Ko sem se približal prvim kočam, mi je nasproti prišel ves nasmejan El Arrabi, stopil sem k njemu, da mu sporočim o izkušnji, on pa me je samo potrepljal po ramenu in mi porinil v roke Polnjeno žemljico. Na jej, mi je rekel, in se zakrohotal. Zdaj se lahko vrneš k svojemu Napoleonu, mi je rekel in mi stisnil v roke pet zlatih sujev, da si kupim kamelo in vse potrebno za na pot. Nisva dosti govorila. Sedel sem v džip in se odpeljal.

V Pariz sem prispel pet let pozneje z vlakom iz Marseilla na Gare du Sud. Vsepopsođ so se gnetli ljudje, bili so oblečeni v plašče in v rokah so nosili težke kovčke. Premožnejši so si najeli nosače, ki so na glavi nosili čepice s šiltom in z značko, na kateri je bilo vgravirano ime vsakega posameznika in številka, pod katero so bili

zabeleženi v seznamu davkoplačevalcev. Na pultih kioskov je bilo vsepolno časnikov in revij, na polknih so bili obešeni zemljevidi Pariza, različni in za različne cene. Po zvočnikih so ves čas sporočali o prihodih in odhodi vlakov in otroci so kriče prodajali časopis, osvežilne pijače, malice, zavite v celofan papir, ponujali so svoje usluge, čistilci čevljev so se vsiljivo metali pod noge in na hitro vlekli s krtačami po čevljih, da bi pokazali, kako imenitno bodo zdaj sijali. Dekleta v kratkih krilih so spogledljivo hitela po tekočih stopnicah, moški sumljivega izgleda, neobriti, zaudarjajoči po slabem vinu in po močnem, delavskem tobaku, so skrivoma ponujali zveščice prepovedanih romanov, foto stripe z neokusnimi temami; dekline so se naslanjale na zidove in se slinasto ponujale za petdeset frankov. Pred postajo so se drenjali taksiji, med njimi so vijugali biciklisti in pešci in se rinili potrpežljivo in počasi, pa tudi ihtavo nestrpno proti avtobusni postaji, kjer je ravnokar obračal avtobus. Lacan senior se je odločil, da prepešači tistih par blokov, kolikor ga je delilo od Ulice starih svetilk, kjer si je kupil hišo še njegov ded Nerval, potem pa se je neke noči obesil na eno izmed svetilk v tej isti ulici. Pot ga je vodila po močno razsvetljenem mestu, mimo izložb, mimo polnih lokalov, iz katerih je udarjal trušč glasbenih avtomatov, vonj po patašeju in tobaku, smeh razuzdanih žensk in temačen hehet Korzikancev, ki so si v teh buffetih poleg postaje uredili svoja gnezda. Stopal je mimo predverij kino dvoran, na hitro je preletel z očmi fotografije, ki so prikazovale najbolj mamljive trenutke iz filma, opazoval je mimoidoče, se zaletel v nekega črnca in se mu mimogrede opravičil, kar je zamorec sprejel s prijaznim nasmeškom na obrazu in s komaj vidnim poklonom glave. In že je bila tu prodajalna rib, pred njo je stal kamionet in z njega so ravnokar raztovarjali polne kište zloženih rib, ki so se v svetlobi prodajalne motno svetlikale, še žive so trzale, ko so jih stresali v velike akvarije, kjer so rabile nekaj časa, preden so zaplavale, se razgibale, se osvobodile mrtvouda. In tu je bila prodajalna kruha, kjer je kot majhen mullec kradel sir, tam na vogalu njegove ulice pa so »Pri psu, ki kadi« prodajali tobak, zvečilne gumiye in pipe. Sem je hodil po tobak za deda, preden se je ta obesil. Zdaj se je spomnil, da ga ni dostikrat videl, deda. Kolikor ni ravno preživel časa svojega življenja v Neuillyski ustanovi za umobolne, v kateri je delal tudi znani doktor Celin, je cele noči blodil po Parizu in povzročal škandale, da so ga stražniki prijeli in ga pripeljali domov, sprva prepričani, da je mrtvo pijan, pozneje pa so samo še skrivnostno zmajevali z glavami in kazali, da mu manjkajo kolesca, ko so pripovedovali, kakšno je ušpičil tokrat. Vendar je imel Lacan rad tega svojega deda. Spominjal se je kako sta sedela na tleh velike kuhinje in trla orehe, ded pa je popeval nenavadne pesmi o Avreliji in Cintiji, dveh majhnih deklicah, ki sta stanovali v sosednji ulici in ki sta vsako jutro redno hodili k maši s svojimi starši, poštnimi uradniki, skrbno opravljenimi v službeno uniformo in s čipkastimi manšetami na zapestjih. Lacan ju je dostikrat na skrivaj opazoval skozi okno dedove knjižice. Odvrnil je pogled s knjige, ki jo je ta dan potegnil s police, zamišljen obrazek je zažarel v čudnem sramu, ko je pogledal skozi okno. Avrelija, Cintija, je šepetal v svoje drobne pesti svojo vročo sapo, v glavi pa se mu je vrtelo, dokler mu ni zameglilo pogleda in je padel. Ko se je zbrihtal, se je nadenj sklanjal ded, njegove tihe, plamteče oči so ga molče opazovale, ko ga je prijel in ga spet postavil na noge. Nikar sinko, si je mrmral v brado, a njegove misli so že letale s pticami in z oblaki in zdelo se je, da ga ni več v sobi. O dedu so pripovedovali čudne stvari. Avrelija mu je povedala, da ga je videla v Luksemburškem parku, sprehajal se je, na vrvici pa je vodil rdečega jastoga. Nekoč se je Cintija za nekaj dni preselila k svoji teti v Puteaux. Tetina hiša je stala ob trgu Marshala Coqua in okna Cintijine sobe so bila obrnjena ravno na tisto stran trga, kjer je stala secesijska fontana iz treh krožnikov. Voda je brizgala na vrhu stebra, ki je nosil vse tri krožnike, v loku je padala nazaj v najvišjo skodelo in se preko zglaženih zaobljenih robov spuščala v spodnjo in iz te v tretjo, največjo skodelo, čvrsto vzdano v granitni tlak trga. In neke noči je Lacanov ded Nerval stal popolnoma gol sredi fontane in z zanosnim glasom prepeval himne na čast božici poeziji, dehteči Cintiji, boginji vseh vzdržnosti in čednosti, kajti odrešila je Mironca ječe v oslu, kot o tem poroča Apulej Retorik.

Drugi del zgodbe o Jacquesu Lacanu

Ko je bil Jacques Lacan star Tri leta, se je odpravil z domače verande na cesto, ki je tekla pod hišo in po kateri so izvoščki priganjali svoje konje, naj stopajo hitreje. Deček si je mislil ogledati dvorišče hiše, o kateri mu je mati večkrat pripovedovala da so tam nekoč živeli neki Poljaki, a so se neke noči, ko so se naplesali mazurke in naigrali Chopina dobrega pijani stekli na tem vrtu in takrat sta tam padla La Martine in Georges Sandova, tista, ki je zmešala glavo Chopinu in ga zvlekla na Azorske otoke, pozneje pa ga je varala z Lamartinom. Njeno razuzdano, pomoškano življenje mu je postavila kot vzgled, ki se ga je treba izogibati. Ob tej priliki mu je navedla odlomke iz Friedricha Nietzscheja, v katerih jo ta imenuje Romantičen babji drek. Da je Nietzsche usoden za pot Jacquesa Lacana, to vsi vemo. Zdaj vemo tudi to, od kod.

Mali Jacques se je torej možato odpravil, da si pogleda, kako je s tem vrtom. Pri tem je upal, da bo morebiti še ujel trenutek, ko se bo rezilo noža zabodlo v prsa znamenite pisateljice imenovane romantičen drek; upal je, da bo La Martina še dobil pri življenju, zdelo se mu je namreč, da bi bilo imenitno videti nekoga, s katerim ti bodo v šoli naphali pamet, še za živega, k temu pa ga je vzpodbujala zgodba o nekem drugem pesniku, ki je otrokom delil kljub svoji ubožnosti fige in bombone in to se je zdelo Lacanu juniorju primeršnje dejanje, ki bi mu prišlo kot naročeno. Dobiti takole bombon od slavnega moža. To je že nekaj več kot pa sosedu Dauphine, ki je dobila avtogram od Brigitte Fontaine. S temi mislimi v glavi in najbrž še s katerimi drugimi, ki so vse pričale o moči besede, ki sebe imenuje resnično, se je v nekem trenutku odločil, da skoči še preko ceste do sladoledarja in poizve, kako bi se dalo zmeniti za kakšno kepo jagodovega in mareličnega, dva, ki ju je imel najrajši.

Na tem mestu je treba našo zgodbo prekiniti in se pozanimati o tem, kaj je ta čas počel himelj André Antoine Mo, vlačilec in vraneč, vprežen v kočijo tretjega razreda z odpirajočo streho. Vajeti, ki so vodile od njegovega gobca pa v roke Jacquesa Preverta, pilota in voznika izvoščka, so lenobno obviseli in himelj André Antoine Mo si je bil na jasnem, da je prišel trenutek, ko lahko v miru zatisne svoje konjske oči in premisli malo o svojem klavrnem življenju najamne domače živali, ki služi kruh svojemu najemniku s tem, da dvajset ur na dan koraka po pariških ulicah, v kolikor ne bi kakšen petičen patron pozval takrat še neznanega Jacquesa Preverta, očeta pozneje tako znamenitega Jacquesa Preverta sina, pesnika in filmskega scenarista, da ga popelje na periferijo Pariza na ljubezenski zmenek, da naj ga počaka, konju pa naj postreže s prosom, ki ga bo našel v vreči obešeni na kljuko vhodnih vrat. Čutil je, kako mu po zobeh prijetno škripljejo kroglice kroglice prosa, tedaj pa je začutil še to, da se mu pod kopitom škripajoče vdaja neka lobanja. Brž se je prestopil, hitro potegnil voz preko malega Jacquesa Lacana in obstal, ne da bi mogel karkoli storiti za malčka, ki je obležal nezavesten in ves krvav, zmlet kakor meso za polpete. Jacques Prevert se je v tem trenutku predramil, ves prestrašen je planil v budnost, prepričan, da se je zgodilo tisto, o čemer bo čez toliko desetletij pisal njegov sin. O konju, ki se je nekega jesenskega dne zgrudil v ulici padlih pilotov pod klavrnimi jesenskimi kostanji. Veter je lizal, zlizal tlak in vrtinčil liste za poslednji epitaf na nepostavljenem nagrobniku na grobu, ki ga ni, nekega konja. Himelj André Antoine Mo se je zdrznil. Ko je Jacques Prevert senior videl da je s himljem vse v redu, se je pomiril, ker še ni vedel, kaj se je zares zgodilo. Slutil pa je nekaj, slutil. Za vsak primer je stopil okoli voza, vedel je, da se Andre Antoine Mo, ne bi kar tako ustavil. Menil je, da se je mogoče kaj polomilo. Pri tem je razmišljal o nenavadnem imenu svojega konja, to pa mu je zvalo solze v oči. André Antoine Mo je bilo namreč ime njegovi rajni teti, ki ga je postavila na noge in mu tudi posodila denar, da si je najel konja in voziček. Po njej ga je imenoval zato, ker ni imel denarja, da bi ji postavil na grobu spomenik, ves njen denar so namreč razgrabili dediči, o katerih ni prej nikoli slišal prav nič. Vse kar je o njih vedel, je bilo to, da stanujejo v nekakšni Ulici stare svetilke in da se pišejo Lacan. V tem trenutku je bil že okoli voza, ko na tleh zagleda razmesarjenega malčka. Ves obupan se skloni nad drobno telesce in

ves srečen opazi, da pravzaprav ni drugega, kot odrgrnine po obrazu in po rokah in da malček enakomerno diha. V tem trenutku je iz stare hiše pridivljala malčkova mati, sestra že omenjene André Antoine Mo, plemenita Palsudska, poročena Lacan senior, vrgla se je na nesrečnega izvoščka in vpila nanj: Ti pritepenec, ti navadna hribovska baraba, ti poscan francoski pes. Pri tem ga je bila s pestmi po obrazu, z nohti mu je grebla po očeh in vlekla ga je za črne goste lase, kar vse je tako v njem kot v njej vzbudilo določene strasti in drgete, zaradi katerih sta se nekoč pozneje, ko polkovnika Lacana ni bilo, tudi dobesedno združila. Iz tega obdobja njenega življenja se je v življenju ohranila deklica z imenom Maud Manoni in deček Jean Jacques Miller. Ko je bilo drgetajoče strastno psovanje potešeno, se je gospa plemenita Pilsudski sklonila nad dečka, pritekel je doktor Maurice De Gaulle, druid Panoramijs in katehet Baudelaire pa sta se zaustavila sredi prijetnega pomenka o mulatkah in z zanimanjem opazovala, kaj se tu dogaja. Na tistem mestu se je ustavil tudi nek prodajalec pisanih steklenih svetilk in ko ga je katehet zagledal, se je v nemu oglasil hudič in ga nagovarjal, da si ga privošči, revež, z dna socialne lestvice, bednega proletarca, ki se je na skrivaj preživljal s preprodajo droge. Tega Gospod katehet takrat še niso vedli. Pozneje nižje doli v temačnem predelu ga je katehet stisnil v kot, potegnil iz žepa jekleno rezilo znamke Opinel in mu grozil, da ga zakolje, če ne sleče hlač in če se ne pokaže v svoji moškosti. Gospod, mu je razburjeno zašepetal mešetar, gospod, gospod, in si urno slačil hlače. Izkazalo se je, da nosi v hlačah poleg mošnje svoje moškosti še drugo z belkastim praškom, za katerega je trdil, da je v nomenklaturi kemičnih preparatov iz družine narkotikov uvrščen pod geslom Morphin sulfat. Katehet je pozabil na tisto drugo mošnjo, z zanimanjem se je pogledoval s praški, momljal si je nekaj v brado in na koncu siknil: Koliko? Mešetar, ki se je spoznal na posel, je ponudil, da ga pogosti na svojem domu brezplačno, ako bi plemeniti gospod hoteli stopiti z njim v njegovo prebivališče. Baudelaire ni bil strahopetec, bil pa je željan nečesa, kar bi stopilo na mesto plina v pariškem zraku in spleena v njegovi duši. Telefoniral je Agathi, da se vrne pozneje, oglasila sta se še pri gospodični Duval in ji pustila listek z naslovom, kje sta, potem pa sta jo mahnila v ulico La Fayette, kjer je prebival dedec. Vstopila sta v razkošno hišo, vendar sta se povzpela po stopnicah za služinčad, ki so se ozke in strme vzpenjale v osmo nadstropje. Starec je s težavo nosil svoje svetilke in končno sta se prerinila v mansardne prostore, kjer je starec najel majhno sobo, velikosti 2 x 2 m. To sobo imam natanko pred očmi, saj sem tu prenočeval skoraj deset dni aprila 1979, v družbi še z Majdo in z Saksido Jackem. Na stenah so še se vedno poznali krvavi madeži in praske nohtov in v zidovih je bilo moč razbrati tisti krvoločni neuklonljivi obup, s katerim se avtor Cvetja zla ni nikoli hvalil. Prostor je nosil skrivnost skozi stoletja in ko je prišla noč in ko ni bilo drugega, ko da dolgo v noč strmim skozi majhno lino na svetlobne točke, ki so označevale vrh Eifflovega stolpa, se je prostor odločil, da mi izda svoje dolgo zamolčane stiske. Mešetar in Baudelaire sta vstopila, mešetar je zabrisal svojo steklenico na posteljo in s postelje za posteljo, zaklenil je vrata, del na gramofon Fantastično simfonijo, najnovejši hit Hectorja Berlioza (njegovo domačijo lahko vidimo naslikano na enem izmed Utrillovih platen. Utrillo je naslikal tudi Passage Cotin, to je tisto stopnišče, kjer je nekoč pred leti še stanoval Valerij Rudolf s svojo življenjsko tovarišico Margarito Tesalsko, kneginjo Habeler — Messner). Zatemnil je lino, prižgal laterno magico, zakuril majhen gorilnik in v skodelici za čaj prekuhal steklene brizge, ki jih je uporabljal še Pasteur za cepljenje proti pasji steklini, kakor se je pohvalil. Kako je prišel do njih ni povedal, vendar si je Baudelaire mislil, kako. Pa kaj me briga, si je mislil in premišljeval, kako bi zajebal starca, kako bi mu ukradel bisago s praškom in jo mahnil k Duvalki na klepet in dober narkotiziran fuk. Spet mu je v mislih zaplesal njen rdeči balkon, njena dolga čokoladna stegna, njen mehak trebuh, ki je mlel kakor mlin za kavo, kot ga je narisal Marcell Duchamp, njena vlažna, sočna vagina, kosmata kakor Walt Whitmann, opazoval je njeno vitko nago telo, ki se je zvijalo pri hoji, njeno rit, ki je kar kričala po fuku, njene dojke, ki so plesale pri zastrti svetlobi petrolejke tango. Duvalka, Duvalka, je šepetal katehet pri svetlobi la-

terne magice in si živo predstavljal, kako zleze nanj s svojim satan-skim obrazom in kako mu s strastnim sopenjem ukazuje: Izvleci svoj meč, ti zadnji od junakov Ahaje. Daj, da tvoja zvesta sužnja okusi sladke solze tvojega poraza, daj da tvoja pohotna gospodarica zažari in plane na semenu tvoje v strasti in prekletstvu razčefukane duše, ki zaman išče svojo muzo v mehki copati moje pičke. Baudelaire je skoraj omedlel od silne strasti, ki je plala skozi njega kakor reka, za katero se ne bi dalo reči, kje so njeni bregi. Daj stari, podvizaj se s svojo pikapolonico, ga je vzpodbujal s postelje, zanosno stegnene in z zaprtimi očmi in z roko, vdeto skozi razporek svojih hlač na trzajočega plodilca jalovega rodu. Amadeus Kalvinius je v tem času napolnil brizgo z žlahtno kapljico. Baudelaire je zavihal rokav svojega plašča in pokazalo se je blede in drobno mišičje, sredi katerega je plala vozlati žila. Katehet si je prevezal biceps z vezalko nekega gojzarja. Žila je izbuljila oči in se napela kakor bik. Starec je zasadil iglo v žilo in počasi spraznil brizgalko. Ko je bila prazna jo je hitro potegnil iz žile in Bodelaire se je zvrnil vznak kakor narkotizirani bolnik zvečer. Omahnil je na posteljo, da bi se v naslednjem trenutku skrčil kakor glista, na katero je stopil nekdo z podkovanim gojzarjem, pa spet omahnil v temotno in temno težko blaženstvo narkotične omame.

V tem času je v kletnih prostorih Moulin Rougea mulatka Mademoiselle Duval visoko dvigovala vitke noge in kazala s čipkastim platnom prevlečen razporek, kar je moške, zbrane v dvorani prijetno ščegetalo v koraku.

V tem času je na plaži pri San Tropezu Antonio des Mortes posnel na fotografsko ploščo slikarja Toulousa Lautreca, ko je ta sral v pesek Sredozemskega morja.

V tem času, je bilo jasno, da se malemu Jacquesu Lacanu ni zgodilo nič hudega.

V tem času je mesec zatonil v pozabo.

Tretji del zgodbe o Jacquesu Lacanu

Pri petnajstih je Jacques Lacan junior ležal na kauču v dnevni sobi gospe Ferenčak in bral roman z naslovom Ozri se proti domu, angel, ameriškega pisatelja Thomasa Wolfea. Bil je ravno na strani 109, ko je v sobo vstopila gospa Ferenčak, vdova, v rokah je imela dve plastični vrečki z napisom Nama in v njih je nosila vse polno jestvin, katere pa so bile te jestvine, Jacques ni mogel videti, ker so bile v vrečki.

Dober dan Jacques, kako ste kaj.

Dober dan gospa Ferenčak, ravnokar prebiram nek roman.

O, ti lump ti, mu je požugala gospa Ferenčak.

Oh, saj ni nič takega, je z narejeno malomarnostjo rekel Jacques in zardel do ušes.

No če ni nič takega, kaj pa potlej je. Gospa Ferenčak je stopila v kuhinjo in odložila vrečki na mizo. Potem se je vrnila v sobo in si slekla plašč ter ga dala v omaro. Nato je sedla v naslonjač desno od klubske mizice in ga pogledala v oči.

No Jacques, povejte mi po pravici, ste položili izpit.

Jacques je neumno pogledal in zajecljajal: Ja kako pa veste.

Je že tako, da vem, je dejala in se stegnila po reviji na mizi. To je bila revija Start in na prvi strani je bilo preko cele strani fotografirano golo dekle.

Ste to vi kupili, Jacques.

Ne, ne. To mi je dal nek prijatelj. No saj ga poznate. Valerij Rudolf. Res smešno ime.

Ta baraba. No sicer je pa kar prijeten človek. Vsekakor zelo nenavaden, se vam ne zdi. Pisatelj po poklicu, tu iz mesta po rojstvu.

Gospa Ferenčak je zvonila z nogo na kateri je samo na prstih bingljajal čevljev z visoko peto. Listala je po reviji, ko da je že pozabila na to, kar sta se malo prej zgovarjala.

Jacques si ni mogel kaj, da ne bi pogledoval gospe Ferenčak pod noge. Takole je divjal s svojimi mislimi:

Mater baba bi te nategnula. Vrgu bite s tistgale fotelja, potegnula bi ti kiklo nad tistle grmiček, ki ga noseš pod trebuhom, malce bi

motovili in onegavila, potlej pa bi segla po mojmu tiču in si ga naperila tja v svojo kotanjo ...

V tem trenutku je pozvonilo in gospa Ferenčak je pogledala iznad revije na način, ki je popolnoma jasno povedal, da je uganila vse njegove misli. Jacques se je po mladeniško nerodno zarežal, se skopal s kauča in stopil proti vratom, da jih odpre.

Še enkrat je zazvonilo.

Že grem, že grem, je godrnjal in vpil in se privlekel ves nejevoljen do vrat ter jih odprl. Tam na vratih je stal Valerij Rudolf in mlaskajoče zagostolel:

Oh moj bog, Jacques, ti si doma. Mar nisi položil izpita. Toda ni čakal na odgovor, vstopil je, počohal mladca po laseh, slekel plašč in sezul čevlje, odložil marelo in klobuk, nataknil copate in kopalni plašč, si nadel na glavo gumijasto kapo in na oči masko iz črne svile, ovil okoli trebuha šal iz surove bele svile, potegnil iz rokava kopalnega plašča zajca, iz žepa na prsih rdečo torrearro in se z glasnim olé zagnal v sobo, pripravljen da z enim samim sunkom preboče nehvaležnega kupca, ki je v tem trenutku preplašen skočil skozi okno in se ujel za napušč pri sosedovih.

Ja Valerij Rudolf, kaj za vruga pa počenjate.

Oh, madam Ferenčak, ravnokar sem zadel na loteriji.

No, kaj takega, kdo bi si mislil.

Jacques je zaprl vrata za seboj in mirno rekel: Valerij Rudolf, ti si Idiot na Kvadrat.

Sobo je zajelo veselo vzdušje.

Pogrnili so mizo in jedli, kar je Gospa Ferenčak prinesla iz trgovine. Tu je bilo vsega. Sredi mize je bilo v buteljki rdeče vino, v skledici, ki jo je pokojni Damjan Ferenčak prinesel iz Indonezije, so bile rdeče redkvice. Na krožniku iz češkega porcelana je bil narezan sir in česen, potlej pa nariban hren in malo prešane šunke za priboljšek. V kozarcih se je svetlikalo belo vino. Valerij Rudolf je izpod kopalnega plašča potegnil zavitek jabolčnega zavitka in debelo knjigo, ki jo je med jedjo neprestano prebiral. Vsake toliko časa je segel po beležnici in svinčniku in si nekaj zapisal. Gospa Ferenčak je pomežiknila Jacquesu in ga pod mizo prijala za nogo. Jacques se je sklonil čisto k njej.

Ne dajta se motiti, je v tem trenutku rekel Valerij Rudolf in si popravil naočnike. Spet si je nekaj zapisal, tokrat se je zdelo, ko da zapisuje neko število od ena do deset.

Pogovor se je zdaj obrnil na bolj površne teme.

Jacques, ki je medtem že počohal Ferenčakovo po grmiču, je počakal, da je Valerij Rudolf prenehal s čitanjem, nato pa ga je obotavljivo vprašal:

Saj veste, zakaj sem v vašem mestu.

Hmm, daa, je zapel Valerij Rudolf Fungus svoj obraz.

No, ni da bi se pritoževal, je zdaj momljal s polnimi usti jabolčnega zavitka Jacques Lacan.

No in? je napel obrvi Valerij Rudolf in se pri tem poskušal obnašati kot da ni univerzitetni profesor na oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo.

Najbolje bom storil, če grem spat, je dodal Jacques.

No, ne jemlji si tega izpita k srcu, ga je bodril profesor.

V tem trenutku je pri vratih zazvonilo.

Mogoče je Derganc, je rekla Ferenčakova in se namrdnila. Namreč tega Drganca ni trpela v svoji hiši. Jacques pa je bil ves nor nanj. Spet ga bomo pili, je vzkliknil in že hotel vstati, ko se je nenadoma spomnil, da bi lahko bila Meta Pečarjeva, tista, ki okoli vratu nosi konjske žvale.

Ko jo jebe, si je mislil.

No, mogoče je pa Meta Pečarjeva, je rekel Valerij Rudolf ves vesel, to dekle je res imel rad. Že je vstal, ko se je spomnil, da je čisto možno, da je Saša Miklayc, fuzbaler nogometnega kluba Vojvodina. Tega tipa ni prenašal, zato je kar obsedel in se spet poglobil v branje.

Spet je pozvonilo. Toda niti enemu od treh ni niti na kraj pameti prišlo, da bi vstal in odprl vrata. Toda tisti na vratih se ni dal. Očitno je vedel, da je nekdo doma in na vsak način je hotel, da bi mu nekdo odprl, kajti imel je nekaj, kar je na vsak način hotel oddati. Tisti trije tega niso vedeli, ampak bil je poštar z nekim sporo-

čilom. To sporočilo je moral pod nujno predati. Mislil si je pač, da se gospa Ferenčakova morda kopa, študent je pa ves v knjigah, pa nič ne sliši. To je čuden dedec, tale študent, si je mislil, po ves dan čepi v knjigah, le redkokdaj stopi do biffeja, pa še takrat ga zvrne le šilce in se koj vrne med knjige. Mora, da je malce za luno.

Spet je pozvonil.

Premišljeval je o gnusnem dolgčasu, ki mu ne da miru. Poštar Jakob Singer je prišel v Ameriko že pred kakimi tridesetimi leti iz Poljske. Njegov oče je imel nekje v gozdovih Galicije majhno branjarijo, s katero je preskrboval kakih trideset vasi. A sčasoma je postala draginja in ni kazalo, da bo lahko preživel vse svoje otroke. Bilo jih je sedemnajst, od tega tri dekleta. Mati je bila pobožna ženska, hodila je na sabath in v sinagogo, kjer je z zvonkim glasom prepevala Saliim in toro. Vedno se je nosila spodobno in iz njenih ust ni nikoli prišla bogokletna beseda. Spoštovala je tradicijo in venomer je opozarjala svoje otroke, da je tradicija tista vez, ki še drži žide skupaj. Ko bo popustila ta vez, nas ne bo več. To pa je proti Mojzesovim zakonom in proti Abrahamovemu semenu in Sarinem mesu. Mar ni iz Abrahamovega semena in z Sarinega trebuha zrasel rod, ki sega do nas. Todá ničesar ne bi bilo, nihče ne bi vedel za nas, ko ne bi bil Bog tako pameten, da nam je dal Knjigo. Knjiga, otroci moji, Knjiga je več kot vsaka tradicija, Knjiga je zapisana Božja Beseda, je Večna Luč, ki nam sveti na teh temotnih nočnih poteh po svetu. In samo tisti, ki bo poznal knjigo, se bo nekega dne z Mesijo vred povrnil v sveto deželo Josafat, v Kanaan, v Izrael, kjer pomaranče zorijo preko celega leta, in koder puščavski veter ne ve za utrujenost. Izrael, ta davna zibel narodov, maternica žita, zibelka polisa in politike, dežela, na katero se naslanja v svojo slano glavo Morje Smrti. Tako mu je govorila Rahela Rasomon, poročena Singer. Tako je govorila in tako živila. Umrla je v Dachau. Bog ji daj večni mir in pokoj. Salem alajkoom.

Spet je pozvonil.

Tokrat so vsi trije vstali, vsak pripravljen, da sprejme nase mo-ro tistega, ki drugemu vzpodbuja dušo. Tako so stali vsi trije zdaj pred poštarjem Jakobom Singerjem, rdečeličnim, bledikastim možakarjem v poštarški uniformi, s torbo preko ramen, s pismom v roki.

Tovarišica Nadja Ferenčak, je uradno poklicala.

Da, to sem jaz, je rekla Nadja Ferenčak.

Monsieur Jacques Lacan!

Oui, c'est moi, je prikimal Jacques.

Gaspud Valerij Rudolf, magister!

Ibi Rhodos, ibi salto, je dodal preudarni Valerij Rudolf.

Pismo za vas. Prosim tule podpišite.

Na kar so vsi trije podpisali na pokazanem mestu v zvezčiču. Jakob jim je predal pismo, pozdravil s tem, da je primaknil k čepici tri prste, se obrnil in odšel po stopnicah, da je še nekaj časa odmeval njegov korak po hodniku, dokler ni skoraj povsem zamrl.

Potem so tresnila vhodna vrata in slišati je bilo samo še so-seda ki je tulil na svojo ženo, da je nemarna gorenjska prasica, uhrna ko vsaka svinja in da ji bo vse kočnike zatolkel v zid.

Nadja Ferenčakova je zaprla vrata in pogledala na kovertu. Tam so bila napisana vsa tri imena.

Stopili so v sobo in sedli okoli mize. Potem pa so odprli pismo. V pismu je bil en sam listek. Na listku je pisalo:

POČAKAJTE, DOKLER NE PRIDEM

GODOT

Konec zgodbe o Jacquesu Lacanu

V vmesnem času sem spal trinajst ur in pet minut.

V vmesnem času sem iz desak zbil lesono hišico za vrabce, ki se po tej žalostni in nadvse deževni jeseni skitajo po našem balkonu. Ta hišica povsem spominja na mojo duševnost, saj je zbita iz ne-pravilnih delov, ki zgolj organizirani stojijo v držah, ki niso zares tudi njihov edin in glavni namen. Zdi se, da je v tej hišici na delu tista teorija sveta, ki pravi, da ni nič večnega, da se vse venomer spreminja in tako je videti, da se je hišica spremenila iz prej neče-sa drugega, saj so še vsi posamezni deli od tistega prej, samo orga-nizacija, ki te dele spet združuje v neki novi celoti, je druga. Ta

hišica predvsem spominja na penzion Edelweis iz letoviščarskega kraja v vzhodni Švici z nazivom Altamont.

Spominja pa tudi na podstavek za na kateder, ki univerzitetnemu predavatelju olajša naporno sledenje zapiskov za tekoče predavanje.

V vmesnem času je prišel na obisk Iztok Saksida Jakac najboljši jugoslovanski literarni teoretik in zelo dober glasbenik. Prišel je s svojo hčerko Amando.

V vmesnem času so na luni postavili prvo vesoljsko postajo s povsem človeško posadko. Med njimi je tudi neka žena, Valentina Terjoškova, junak Sovjetske Zveze z redom socialističnega dela in mojstra športa, poročena Semjonov — Tjanšanski.

V vmesnem času je nadaljevanje zgodbe o Jacquesu Lacanu počivalo v rokavu plašča;

z vonjem po breskvah, uvoženih iz južne Italije, okraj Abruzzi;

z vonjem po trhlem lesu in po železovih opilkih, razzarjenih;

srebrn prah, ki se kopiči pod konico noža v stružnici. Za stružnico je tovariš Tito, kovino strugar in predsednik socialistične ljudske republike Jugoslavije;

z vonjem po suhemu brašnu v tovarni suhih kosmičev v Bistri, poleg nekdanjega kartuzijanskega samostana in v bližini ene izmed prvih papirnic na našem ozemlju; z vonjem po skrbno urejenem samostanskem vrtu spomladi, ko se v jutranjih urah dviga rahla meglica iznad bajerja, po katerem drsijo race s prirezanimi perotmi; z vonjem po nekdanji kovačiji in po solzicah, s katerimi je porasel breg nad samostanom in vznožje kamnitega viadukta, po katerem pelje proga Dunaj Trst;

z vonjem po dežju in jeseni in po dimu, ki se vleče težak pri tleh, dim iz vlažnega lesa, ki ga ni uspelo spraviti pred dežjem in prvim letošnjim snegom na suho;

z vonjem po otroških solzah, po poscanih plenicah in po hrpavem joku, ki se prebija skozi vneto grlo;

z vonjem po dvotaktnem stroju z notranjim izgorevanjem, z vonjem varburga, ki je pred pol ure peljal po cesti in za seboj zakadil mesto z modrikastim dimom;

z vonjem po pticah, ki jih že dolgo ni bilo na plot pred oknom stanovanja v nekem pritličju, zjutraj ali proti večeru, ko se noč plazi s svojim do kosti mokrim plaščem proti koncu pete ure;

z vonjem po nakradenem radiču, ki se povit v časnik naložen v hladilniku konzervira za nedeljsko kosilo, z vonjem po nakradenem zelju, ki povit v časnik v hladilniku molči, z vonjem po krompirju, ki od zemlje blaten, velik kot otroške glave v kleti v zaboju spi preko zime;

z vonjem po prešvicanem proletarcu, ki se vsede poleg stare ljubljanske dame na avtobusu, potegne iz žepa časnik in ga lista in malomarno bere;

z vonjem po revoluciji, ki se je scvrknila v malomestno diktaturo birokracije, anonimne, pa vendar se ve, kdo so tisti, ki jim ne gre slabo;

z vonjem po kapitanih linijskih ladij;

nenazadnje z vonjem po zatohli kopalnici sredi noči, ko delavni ljudje spijo in morda zaradi preobloženih želodcev v sanjah obnavljajo vse dogodke, ki jih po televiziji niso prikazali do konca;

nenazadnje z vonjem po elektrolizi, pri kateri mehurčki plina brbotaje hitijo vsaki na svojo stran, ta na anodo, tisti na katodo;

nenazadnje z vonjem po čudnem otroštvu;

nenazadnje z vonjem o zavesti o istosti tistega, ki je kot otrok živel stisnjen v stranski prostor tekočega in delujočega sveta, in tistega, ki živi danes in se ukvarja z nizanjem črk;

nenazadnje z vonjem po neumitem telesu tistega, ki je svojo bolezen preležal v postelji, potan in sredi vročičnih sanj o uspelo napisanem romanu;

nenazadnje z vonjem njegove žene, ki za lonci ropota, okoli nog pa se ji mota hči in se dere;

nenazadnje z vonjem po obljubljenih obiskih, ki jih nikoli ne bo, z vonjem po soncu, ki sije nad Kranjem, z vonjem po Nejcu Zaplottniku, ki je prvi Jugoslovian, ki je prilezel na vrh Samargathe;

nenazadnje z vonjem po Andreju Štremfiju, ki je dvajsetleten prilezel na Skriti Vrh, v času, ko njegovi sovrstniki filozofirajo po

kavarnah in razpravljajo o tem, kaj je treba storiti in pijejo pivo in kadijo Dravo in drage cigarete;

nenazadnje z vonjem po zakajenih kavarnah, v katere se proti sredini noči stekajo vedno eni in isti ljudje;

nenazadnje po romanih, ki jih izdajajo mladinske založbe in v katerih dobro vedno zmaga nad slabim in je dobro vedno nekako povezano z narodno osvobodilno borbo;

nenazadnje z vonjem po tovarnah, v katerih črni možje krivijo žarečo železo in razbeljene kače lovijo z dolgimi vzvodi, z vonjem po razmočenih tleh stanovanja, ki ga je zalila sredi noči voda za ped visoko, ker je odpovedal hidrostat pralnega stroja;

nenazadnje z vonjem po skednju, ki je pogorel in je bil vreden okroglo štirideset milijonov starih dinarjev, z vonjem po ožganih štrcljih, ki se mokri svetijo v zahajajočem soncu;

Nenazadnje z vonjem po Grmadi in po Toškemu čelu, do katerega je s tega mesta tri ure peš;

nenazadnje z vonjem po poznem kosilu;

nenazadnje jaz sam s svojim romanom, v katerem nastopa Jacques Lacan s svojo življensko zgodbo, kateri se počasi bližamo h koncu.

Jacques Lacan in njegova življenska zgodba, ki se steka proti Koncu

Nenazadnje z vonjem po Raduhi.

Jacques Lacan je genialen šarlatan!

Antifon iz Abdere (480—411)

Antifon iz Abdere je bil ne le po času, temveč tudi po pomenu prvi sofist, kakor se je sam imenoval. Kot tridesetletnik je zapustil domači kraj Abdero v Trakiji ter živel poslej nemirno življenje potujočega učitelja. Tudi v južni Italiji in na Siciliji je bil. Zlasti rad pa je prihajal v Atene ter se tu po dlje časa mudil. V atenskih izobražencih je našel navdušene častilce. Celo Perikles (Tukidides, HG, IV, 205 c) mu je odprl svoj dom in srce in Euripides (Enneadae) ga je močno spoštoval. Ob ustanovitvi Turiov v Lukaniji 444/43 je prejel častno nalogo, naj izdela osnutek zakonov za novo naselbino — za tujca vsekakor lepa odlika. »Občudovali smo ga kakor boga zaradi njegove modrosti«, govori o njem Platon po Sokratesu v Teaitetu. Kamor je prišel, povsod je očaral mladino s silo zgovornosti in z osebno prikupljivostjo. Predaval je o hidrolizi, retoriki, pravoznanstvu, analizi duše, etiki in pedagogiki in je bil sofist, ki je od učencev pobiral denar. Malo pred smrtjo je bil zaradi uvodnega stavka v svoji knjigi Seminarji XX obtožen in obsojen na smrt. Eksekuciji se je sicer izmaknil, toda na begu v Sicilijo se je ladja, s katero je potoval preobrnila in potopila. V zvezi s tem kroži med zgodovinarji in poznavalci njegovega dela naslednja anekdota:

Nekega dne so se na zahtodu nabrali črni oblaki, veter je narsel in ladjo so začeli premetavati visoki valovi. Kapitan na ladji je bil izvesni Gordon Plim. Antifon Abderski in Gordon Plim sta marsikatero urico presedela ob bokalu na premcu ladje, v prijetni senci takoimenovanega prečka jadra. Nekoč, nedolgo pred tem viharim dnem sta se razgovarjala o gramatiki in o slovstveni kritiki, kajti Grk je bil mnenja, da je za moža glavni del izobrazbe v tem, da je v tem dvojem dobrega podkovan, da je zmožen ocenjevati pesniška dela glede na to, kaj je v njih dobro, kaj ne, dalje, da se razume na analizo in more odgovorjati na zadevna vprašanja.

»Kapitan je brezdvomno vsestransko izobražen mož. Gotovo ste do potankosti podkovani v navedenih veččinah,« se je nasmehnil Grk ves rahlo razburjen vsled dejstva, da se bo mogel tu daleč v izgnanstvu pogovarjati o rečeh, ki so mu bile najljubše.

»Zal sem popolnoma nepismen in o teh rečeh nimam najmanjšega pojma, porkaduš,« je priduškal kapitan Gordon Pim.

Ooo, potem ste izgubili vsaj polovico življenja, je razočarano vzkliknil zadržani Grk Antifon Agentski.

Gordon Pim, kapitan, je samo skomignil z rameni in si natočil kozarec. Nato pa se je molče zazrl prek vodne ravni in se z očmi zapletel z dvema galeboma, ki sta popolnoma negibna drsela nad ladjo. Kakšni neverjetni mojstri letalci so ti galebi in kako nespretni so, ko enkrat pristanejo na trdnih tleh, tako ljubih človeškim bit-

jem, je zamaknjeno dejal in ga zvrnil po grlu, na dušek ga je, poln kozarec vina.

Da, da, je mornjal zamišljeno Grk in se ves predal nekemu problemu, ki se mu je prav ta hip porodil v glavi. Šlo je, namreč, za problem »šibkejšo stvar napraviti močnejšo«.

Tako je preteklo več dni in noči od tistega pogovora, pa do dne, ko so se na zahodu zgnetli oblaki v neprodirno črno steno nad nemirnim morjem. Kmalu jih je vihar dosegel, mornarji so zvili jadra, strahopezdljivo pogledovali proti nebu in na ves glas molili. Videti je bilo, da bo šlo tokrat zares. Mornarji so izvolili med seboj svoje predstavnike in ti so stopili do kapitana, nagovarjajoč ga, da žrtvujejo Pozejdonu, še preden bo prepozno. Kapitan ni bil vraževeren, vendar je poznal človeško naravo in je vedel, da bo to dalo vsaj nekaj moči preplašenim in vraževernim možem. Izpod palubja so privlekli meketajočega kozla in ga zaklali na žrtveniku pod glavnim jadrom. Kozla so razkosali, zajeto kri pa zlili v morje, mrmrajoč pri tem uroke in verze iz Homerjevih pesnitev, ki so govorili o nagovorih raznih bogov, med drugim tudi o nagovoru Pozejdonu, Trizobcu in Ščitonoscju, pohotnemu starcu, ki mu je teknilo rahlo meso žlahtnih, komaj se razcvetelih devic.

O Tisti, ki v Besnosti Z Brakreno Gorjačo Pobija...

Aj, aj, aj... ki V besu z Bakreno Gorjačo Pobija...

Preko morja se je med divjanje viharja zaganjalo preplašeno tarnanje devic in mornarjev.

Kapitan Gordon Plim si je bil na jasnem, kako se bo vsa stvar iztekla. Stopil je do kabine, v kateri se je po postelji valjal razuzdani Grk, potrkal je na vrata in vstopil. Grk je bil tokrat bel v obraz. »Kaj se dogaja,« je vprašal.

Ali znate plavati, je vprašal kapitan Gordon Pim.

Žal ne, je nestrpno odgovoril Antifon iz Abdere.

Potem ste izgubili celo svoje življenje, gospod, kajti potapljammo se.

Tako je torej končal tisti, ki je obvladal analizo in gramatiko. Oblast je dala poiskati vse njegove spise pri zasebnikih ter jih je javno sežgala. Ohranilo se je iz njih komaj nekaj vrstic. Toda povejmo na tem mestu in za konec njegove zgodbe še to, da Platon samo njegga omenja v svojih dialogih kot misleca in ga skupno s Herakleitosom, Parmenidesom in Empedoklesom imenuje »modrega«!

Jacques Lacan je tako obrnil še zadnji list svojih izpiskov in pogledal po zbranem avditoriju. Gospoda, je preudarno in z zvinitim nasmeškom na obrazu dejal: Prihodnjič si bomo ogledali, v čem je ključ do te navedene zgodbe o mojem že pokojnem kolegi, ki se je zapisal v zgodovino s stavkom, za katerega lahko rečemo vsaj to, da je preroški. Od kod je lahko nek antični modrec modroval o mojem stališču, o mojem poreklu, o znanju, s katerim se ponaša tisti, ki vam posreduje neko znanje, za katerega lahko uporabimo samo take naideve, ki vzpodbujajo pri poslušalcu spoštovanje do tega uma, ki si lahko pripiše, da ga besede zaman lovijo v svoje stanove. Predlagam torej, da si za prihodnjič ogledate obravnavano literaturo, da se pri tem izognete površnemu hvalisanju urednikov antologij, ki v uvodnih sestavkih nakladajo o modrosti, o kateri se sami nikoli niso pričali na mestu, za katerega je znano, da zahteva natančno in dolgotrajno študiranje. Predlagam vam torej, da se obrnete na sam vir in da si za začetek preberete Hrestomahijo Kitajskih Litanijs izpod peresa Rudolfa Meistra, Prevajalca.

Predavanje o Z in o Gaussovi krivulji št. 3, ali o Irmi

Preden smo se zadnjič razšli, sem vam predlagal, da si natanko preštudirate nek tekst. Zanima me, ali ste to storili, kajti moje izvajanje bo toliko bolj strokovno, kolikor več vas je prebralo ta ključen tekst. No, po številu dvignjenih rok sodim, da se niste ravno zavzeli, še več, povsem mirno lahko trdim, da ste vso stvar vzeli preveč lahkotno, toda o tem se bomo menili na izpitih, ki vas še čakajo. Dovolim si vas opozoriti, da bom na izpitih strog in nepopustljiv.

Zadnjič sem vam povedal neko zgodbo o nekom, ki se je ukvarjal z analizo in z tolmačenjem pesniških del s posebnim ozirom na dobro, oziroma slabo v teh pesniških delih. Žal vam zadnjič nisem

govoril o rečeh, o katerih ste se lahko podučili v navedenem tekstu, tako da lahko popolnoma zanesljivo trdim, da ne veste, da se je možakar predvsem ukvarjal s politiko in vzgojo, in da se pojma dobrega in slabega razkazujeta ravno v toposu politike na način politične vzgoje, to je tiste vzgoje, ki se daje v službo državi in njenemu dobremu oziroma slabemu. Kaj to pomeni, to dobro v navajanem smislu?

Da lahko to razumemo se moramo posvetiti še eni izmed rečenic, s katerimi nas zasipajo skopi antični viri. Ne smemo pozabiti, da so se našli, ki so njegovo politično vzgojo razumeli preveč dobesedno. Ti so se v zgodovino človeškega dejanja uvrstili kot požigalci njegovih knjig. Seveda ne vemo ničesar o njihovih imenih. Morda pa lahko sklepamo, saj se je nekaj podobnega lotilo tudi moža, s katerim smo si dali opraviti pred časom. Tudi sam kamnosek, veliki vzor antike, vemo, da v njegovem življenju zajadra nad Atene senca tiranije Trinajstih. Mar ni njegova filozofija skotila tistega Alkibiada. In v času tiranije ni nobenega govora o tem, da se ne bi smelo filozofirati. Mar bomo naklonjeni temu čudnemu tiču, ki ga zgodovina plasira kot svobodomisleca. Naše mnenje je tu merodajno, tako nas uči naš človek. Po sledi njegove modrosti se bomo odvrnili s simpatijo, ki se je zazrla proti Drugemu.

Ko že govorimo o Redu, omenimo še tistega, ki je v carstvo logosa kekosmenosa vpeljal eidos štečila. Povsem lahko razumemo ta razburljiv trenutek. V topos je planila večšina, ki ji do tedaj ni bilo moč blizu. To nenavadno znanje, ki se nam zdi udomačeno in samoposebno razumljivo je nekakšen ključ tudi do dobrote, o kateri se bomo razgovorili. Vendar pa se na tem mestu še hvalimo s svojo modrostjo, do katere vas hočemo še pripeljati. Seveda ne bo nič nadomestilo let, v katerih je to razvidno zorelo. Tu je še vseeno na delu kvaliteta, s katero ne morete skozi šivankino uho. V toliko sem vedno že pred vsemi vami in moja prednost poslovično narašča z vsako resnično besedo, ki vam jo podarim svest si svoje ljubeznivosti. Pa vendar, mar je zdaj še skrivnostno, čemu ves ta rompompom okoli denarja. Končno si denarja nisem zmislił jaz, ali pa lahko rečem, da se je denar zmislił mene. O tem kdaj drugič, mi pa stopimo po sledi tega začudjujočega dobrega.

Ni treba, verjamem, opozarjati na to, da se to dobro vedno pase nekje v bližini filozofov, ki se postavljajo s političnim nazorom. Zaradi vsega tega imenujemo na tem mestu tudi zagrizenega sovražnika Sofistov Platona enega izmed sofistov. Še več, tudi sebe imenujemo sofista in sicer si samovoljno lastimo naziv Mojstra. Mar to ni dovolj, da bi se lahko tu tudi že odvrnili od besedičenja. Pa vendar, mar vas naša zgovornost ne privlači. Tu je treba uvesti neko korekcijo. Naša zgovornost nima z vami prav ničesar. Na delu je neka splošna zgovornost, o kateri niti vi, niti mi nimamo razen nekaterih misli, nobenih niti v svojih rokah. Upamo pa si na podlagi izvajanja, ki si ga na tem mestu lastimo, trditi, da nas drži v rokah. Toda, naša misel je moderna, pogledjmo v začetek, ki se je preprosto ekspliciral, žal pa se je ravno zaradi svoje preproste eksplikacije odel v neko nerazumljivost, ki ji je še treba izboriti njene skrivnosti.

Tu zapuščamo takoimenovano politično historičnemu materializmu. Mi pa se bomo odkrili do mere, ko bo sofizem stopil v luč sindroma. S kakšno modrostjo se postavljamo. S tem začnemo pot modrosti. Vaš molk je vzpodbuda za moj pogum. Tu smo si torej edini. Vendar je tu težko trditi, da sploh še lahko govorimo o izhodiščnem nivoju. De te ga srat no. Tu si pomagamo s tehnicističnimi prijemi. Vse, s čimer se lahko proslavimo, je v tem, da smo nek tehnicizem vpeljali v svojo stroko. Edini smo si glede modrosti, o kateri modrujemo. Vendar pa vaša zmeda še ne odreka moji odkritosti njene temotne žlobudrance. Herakleitosa so imenovali temni in se sladili ob njegovih aforizmih. Mar poznate to delo, ta slasten čar, ki ga ripsanje črk uvede v gnoso. Mi se ne postavljamo s kakšno noviteto. Samo vpeljujemo sindrom, vaša modrost, ki je hkrati tudi moja, pa se ob njem razodeva kot sindrom, kar je isto, samo da tu ni nikoli nihče neobremenjeno razmišljal. Ne bodite no smešni, tu vendar prodajamo. Treba je nekaj vedeti o trgovini. Gibljemo se v polju simptoma. Tu je denar, ki ga radi primaknete. In mi naj vam razložimo, kar veste že sami, toda bog vam pomagaj, vi ne veste ni-

česar. Da bi tako hitro končal svoje poslovanje z razprodajo. Mar ni vsak izmed vas že priučen do mere, ko prevzame poslovalnico sam. Tako torej bodi. Ključ pa le naj obtiči v mojih rokah. Tako boste še kdaj prišli s svojimi dobički, da jih zamenjate za navodila, o katerih se vam še sanja ne. Zanašajoč se na človeško dejanje, ki mu kot ljudje ne moremo ubežati, mar nismo animal politicum, smo razpeli že razpeto mrežo za lastno prakso. Ni slučaj, da vseeno ostajamo tu, kjer se poslovalnica imenuje ordinacija. Samo ostajamo človeški, o bogovih pa prav nič ne vemo. Na tem nivoju torej inštaliramo svoje podjetje.

Za zdaj smo bili potemtakem preveč ontološki. To svoje dobro smo pač vnovčili, mar to ni dobro. Zdaj bi naj se razkrilo tisto, kar naj bi šlo dobro v prodajo. Mar ste nori. Da bi nas takole s trepetljivo ali belo omelo kar pomedli s tega sveta, še prej pa da bi se kar poreakcionarili za nekakšno prevlado enega samega, ali pa petih. To ni naš način in ne naša pot.

Pa vendar pričakujete zdaj nekakšno objavo, ki bi vas potešila v vašem pričakovanju. Ali naj vzklknemu pri tej priči, da se nam vse sladko jebe. Pa vendar še ni čas za kaj takega. Pa tudi ni, da bi pozneje govorili naokoli, da je staremu spodrsnilo. Še vedno pa vas držim v svojih rokah in še nisem uporabil kemične formule, kajti vaše pleteničenje presega mojega in tu je še dosti dela.

Oglejmo si primer takoimenovanega strahu (le Peur). Tisti, ki se spoznajo na te stvari trdijo, da je v sredini votel, okrog ga pa nič ni. To se nam ne zdi nezanimivo. Pa vendar, ostanimo v območju resnične besede s tistim znamenitim vzklkom: Meister Rudolf, požri svoj nič (Nichts). Razkriti nam je torej, kako je s to hišo življenja in na žalost še ni priče o kakšni smrti te modrosti. Če smo poštene in zakaž ne bi bili, potem se bomo oglasili in izjavili z že omenjenim Asindromom, ki pa se v trenutku v lokalni nekega stanu spremenil v sindrom. Toda o tem vam ne bomo povedali ničesar več. O tem vas podučijo klasični študiji veliko izčrpnije kot pa mi, ki — k temu nas priganja čas — počasi končujemo svoje predavanje. Osnovni element, ki se tu umešča, mar ni to spet neka struktura, ki se pod našim pogledom kar razprši na številne podmnožice. Kateri je torej zdaj tisti osnovni element in katera je tista končna struktura. Verjamem, da me ne spustite prej iz predavalnice, dokler vam ne podarim tega malega darilca. Torej, tu smo zdaj, kako je zdaj s to rečenico.

Toda sklenimo tu neko pogodbo. Naj si pomagam z navedkom iz neke knjige, ki sem vam jo zadnjič predlagal za študijsko snov. Tam piše dobesedno takole: V soboto zvečer ob 17.30 so popokale cenzure, ki so se vmeščale. Han Shan idiot, ki mu ni para, je vzklknil: Res je, blebetam, toda to mi povsem odgovarja. Mar to ni homo mensura stavek. Vpeljimo zdaj v svoje teoretske slovarčke ta dva izraza: idiot, idiotirati. To je torej križišče, kjer se opija učenost z modrostjo, takoimenovana sled budalosti.

To bi bilo torej za enkrat vse, gospoda.

* * *

miracle de la rose

ničesar si ne izmišljam
zapisujem le dejstva
stvari takšne kot so
ko rečem da si roža
s tem ne mislim da si takšna kot roža
ampak da si roža
z vonjem
trni
cvetnimi in
rožnimi listi
zalivam te (pa čeprav na poseben način)
in uveneš če te kdo utrga
razmišljam o tem kje si zdaj
kod potuješ

vrtnica
roža
kako cvetiš
vrtnica
povesile so se ti prsi

te amo

črne lase
obarvane s kano
deške boke
zaspano zjutraj
otroško
in kdaj zoprno
predvsem z vsemi napakami
s prevelikimi zobmi
z nasmehi
in pridigami
prestrašeno pred svetom;
kot svež kruh z marmelado
in močno črno kavo zjutraj

ki včasih je drugič pa je ponesrečena vodena brozga
z kdaj povsem materinskimi skrbmi
z obarvanimi očmi
po prekrokani noči
(kako kuhaš mulo ali mi držiš pridigo)
med nebom in zemljo si
enkrat bližje nebu drugič zemlji
ko poslušáš šumenje listov jeseni
(pod nogami sprehajalcev ali v vetru)
s prstom v nosu
s polnimi žepi metuljev
z grozo
namišljenimi boleznimi
depresijami
s skodelico toplega mleka v rokah

nosim ti jagod in vrtnic
ko ti prišepnem
otroci smo in to ostanemo

...ustvarjaš svet tako živ da
v njem umirajo cvetovi in je
poln žalosti...

p. neruda

z majhnimi rokami zajemaš vodo iz potoka

(v resnici tvoje roke sploh niso majhne
to sem zapisal zato ker se mi zdi bolj nežno, žensko, dekliško. pre-
cej velike roke so, skoraj moške s krivima palcema in kazalcema,
ampak vseeno nežne obložene s težkimi masivnimi prstani. včasih
so mokre od dežja ali suhe od sonca, dva kameleona, zelene ko leživa
v travi, modre, ko po nebu iščejo oblake ali nabirajo borovnice, rde-
če so ko nabirajo jagode, maline, nikoli od krvi, zdaj so brez barve,
vonja in okusa, polne vode, pljusknejo jo v obraz, kapljice se odko-
talijo preko obraza, zdrsiyo po trepalnicah in se vrnejo k ribam od
koder so prišle in kamor spadajo, nekaj jih ostane na licu, svetijo se
skupaj z očmi kot dežne kaplje, ne kot zvezde na nebu, čeprav obsta-
ja podobnost, po obrazu drsiyo počasi potem padajo vedno hitreje in
jaz rečem: poglej, zvezda ti je padla)

dežne kaplje so se zapletle v pajčevino

je suis un chevalier

ne bojim se te veter
čepico sem stlačil v žep
ko sem zajahal konja (mornar sem na morju
prosjak med popotniki v obcestni krčmi)

dedicated to coshava and friends
ej veter
kaj delaš
poscal sem si hlačnico
namesto trave

pomlad

kot po tržnici se sprehajam
po tvojem telesu
otipavam in poizkušam kar mi ponuja

poletje

jesen

nekaj zvezd odpada z listi

zima

za psico dva psička
režeta sneg kot ladja morje
(okno je zaprto, ne čutim vetra in ne duham snega)

maj-oktober
sem
ter
tja
se med
listjem
ki frfota v vetru
kot
kresnice
prižigajo
cestne
svetilke

jonu, in braun bojanu
(ne mak ne cvet detelje nista
čepjav odprta v jutru)

kako si majhen jon
ko ješ lubenico je ona tista
ki te je
velikan si ko ješ češnje
ko ješ borovnice
si velika starinska lokomotiva
vsa črna okoli ust

zaprepaščen sem bil
ko sem spoznal
da so prelepi živopisni
turbani in pregrinjala
(izza njih prihaja tisti
skrivnostni helou mister)
marokank ki sem jih videl na

razglednicah
čisto navadne
frotiraste brisače
in da so banane dražje kot pri nas

sinjorite-mehika

beli zobje
temna mastna koža
črni trdi lasje
in
čvrste
sinje rite

vidim te ko se sprehajaš v lomeu
vedra
lahkotna in nasmejana
med črnci in afriškim sadjem
med nebom in zemljo

pretvarjaš se da si rastlina cvetiš v enem cvetu zelenega ki je list
imaš boke ki gorijo pečejo ali zarežejo in pokajo kožo če ti bingljajo
prsi je to iz veselja
zraščas se sproti iz dneva v dan vedno polna skrivnih vhodov votlin
in vem da nisi roža, vrtnica ki je vrtnica ni roža
če se pokriješ s palmovim listom (nikoli se ne skrivaj za figovim
listom ki spominja na vse izgubljeno) odpadejo mehki velikanski da-
teljni da tlakujem ceste poti

sladke in lepljive
in imaš skrivnosti ki jih nikoli ne spoznam ker nisi jaz ker nisva
isto in ker si vseeno roža vrtnica (o, vrtnica prve pomladi)
lahko se komu zdi da je to smrad genitalij
kar ni res

to je vonj češnjevega cveta vrtnic, rožnega olja, duh cvetočega bezga
spomladi, v gozdu oprezujemo najvišje bele cvetove, veverica nas
opazuje s smreke mane si oči ravno prebujena iz svoje noči nestrpna,
vonj svežih iverkov mizarjev, vonj stegen, prepotenih otrok, evkalip-
tusa, popra, čaja, paprike, starega plesnivega kruha,
slabo umitih genitalij,

jaz sem tisti ki ubijam življenje, ti ga delaš čeprav cvetiš
odmiraš in ti odpadajo cvetni listi
če umrem jaz je to stanje, umiranje traja vekov veke celo življenje
ti umreš takoj v trenutku in te ostaja več
bolj polno te je življenje

tudi jaz bi bil rad kot frank o hara bogat in slaven
rich and famous

in bi posvečal čisto malomeščansko svoje pesmi prijateljem
če bi bil kmetič bi pasel krave in igral na piščal
se na senenih kopicah valjal z dekleti
zobe bi si spiral z vodo in drgnil s prsti
grel noge v kravjem dreku in onaniral za grmovjem
ker pa ni tako hodim po ulici ki ni aleja niti se ne pretvarja da je
to imenujmo postopanje

in tudi jaz bi rad na tej poti srečal
anreja bretonca, apollinaira ali kakšnega drugega mrtvaka
(poezija je tako intenzivno življenje da je skoraj smrt)
ampak verjetno ne bi rekel nič, preveč utrujen, mačkast, pijan,
sramežljiv

samo tako kako si in potem si, vseeno živiš,
hodiš, noge ti odpadajo in
ali je življenje muka ali kaj

in

ti vseeno nisi muca čeprav si kosmata
čeprav praskaš
plesalka si v moji postelji ali še spiš in te ravno prebujam

pojasnilo: ne le to da smo nosili stare umazane obleke
učili so nas ubijati
govorili o zgodovinski nujnosti
zeblo nas je
in to leto sem videl veliko podgan

* * *

samo to

Jakub Rabin, Ljubljčan

borovnice, neodtujljivo samostojne med soncem

med vlažnim leskom listja,

zven motocikla in top udarec pleha, ko trčita

dva avtomobila. vrvenje ljudi na živilskem trgu,

blatno telo reke, kitaste, ki se peni pod mostom,

drzna vožnja z biciklom po mestnih ulicah,

prekršek za prekrškom, na kar sem že pozabil.

v knjigarnah kradem knjige, ponosem na svojo večino

kot kakšen zelenec

pobalinsko razposajen ščijem po stroki in poeziji.

pijan te sončne livade, kot to gre po pripovedovanju

nekega pesnika.

prvi gobec v gostilnah. ugaja mi smrad tega, kar se tu

prodaja kot tobak, nerazločni šunder pijane množice,

razgret pogovor ob pivu o slikarstvu s Sergejem Kapusom,

z resnim in zavzetim fantom, ki zagovarja svojo stvar.

pijan svojih lastnih besed, za katere mi je jasno, da že

davno niso več moje. v povsem razvidni mistifikaciji, ko

besede ne prebijajo več nikakršnih plafonov v meni,

in vendar živalsko zdrave in prepojene s sokovi, z

šuštečimi vriski prepovedanih liričnih spodrseljajev,

prezirljivo posmihanje, deset metrska ženska in debelejša

kot sod, sopihanje kreme za čevlje, lesk zlate zapestnice,

preboji stvarnih zidov socialnih norm, vse zamolčano,

stol v kopalnici, vlažen zvok dežja, visoko na obrazu skale,

radostno zavijanje krepkih prstov, globok filozofski pogled,

lahko odšfraufam samega sebe, se izklopim, anihiliram,

ni mi do ugodja, ali do velikega denarja,

sumljivo škripanje žerjava, strah, zelen od svežine in zdravja,

srebrni rob groze, da kar hlipam od stiske,

daleč naokoli sami bogovi in nikjer nobenega boga.

polucija, smrt, o kateri ne vem ničesar, svet, o katerem vem

vse, kar človek o svetu lahko ve,

vrelec, neusahljiv, neuničljiv,

brezbrižen, brez pretiranega zanosa, zbran, vedno pripravljen

zapisati dobro pesem, pesem o noči, gluhi ko top,

bratrec mesečevemu kraju, nihče ni bolj domač v tem času, in

vendar presenetljivo tuj,

dno — anonimno — samo to

Distančni stimulus sveta

je umorjeni cvet.

Kdor v čistih barvah vidi smrt,

kontrastno v rast zajet,

ne bo, dokler ne umre, nikdár

občutil drugega

tako kot sebe. Tudi krik

je logika sveta.

drvenje, drvenje, neskončno drvenje,

drvenje v popolni samoti

V tihi glasbi se sklanja vame

speča glava in zbuja

trope zvezd, ki pršijo kot kaplje,
ko steče konj čez potok.

V mojih mislih se vrste
doline, obtežene
s kamni, ki se kotalijo
z rekami navzdol
po strugah.

Uvijek sam znao
da suhi list
na prolječnoj grani
pati za sebe.

I u danima
kad sam bio
daleko od njega
ipak sam znao
da suhi list
na prolječnoj grani
pati za sebe.

Mrmranje posod in srebrni sij sten
prebuja ozek lesk padle zveri,
zven v drevesu,
razsuta semena v hladu;
zlato se obrobļajo žile,
davnina.

Obraz, kot da je vanj stekel ogenj,
bel, na veji žari.
Zagrnjena zver v snegu;
splet med očmi,
senca možgan!

sanjana ruda;
potopljeni v trdo kri
tolčejo kralji ognja
slepo vsajenega med nitmi mesa,
da izvrže oblak,
kjer vstajajo, beli
v noč in žareče rezilo na veji
v odprto oko, golo v sobi
speči do kraja, slana razumnost!
iz vode vzdignjeno mesto
v zraku prozorno
obrobļeno v živo meso!
kot zvezde ugašajo zlata žezla
tiha nevidnost;
nerojena leta v žilah.

Temna usklajenost
med premikom figure in njenim šepetom
nadaljuje v vstajenju ozek pomen;
rezana usta, topla v pesku
prebirajo sinovom ubito legendo,
v davnini spremenjeni korak;
v potemnelem zlatu se ustavi misel, ki pada
da združi belo meso z ledenimi zvezdami;
procesija križa
potopljena v edino morje,
ki je prozorno do dvoma v konec
zarobi trajanje v prostor,
napolnjen s svetlobo.

they take me for their parole e liberta
ponoči so se zvrnili in prebili plafon z imenom
chore
jaz pa sem se peljal pijan od piva in se smehljaj kot bebec
mislil sem na milana jesiha in majakovskega in jesenjina
mislil sem na te tri in še na koga
ob drugi uri ponoči in oprezoval sem za tem da bi kaj ukradel
odkritosrčen kot sem
vse se mi je dalo, odprlo se mi je, zvalil sem se v travo toda mesec
se ni prikazal na nebu, bil je pač čas mlaja
to je bila nora igra dolga petinštirideset minut in kot breg
nagnjen v bolnico vi pa si osladite občutljivo dušo
umrljivi kot se je to pokazalo ob uri smrti
napredujem ob uri ko ljudje spijo vzdolž te poti
podobe se mi valijo po ustih ki pa so neka druga suta
usta misli in črk
vse se je utrgalo zaman si študiral predsednik iztok
vse je izginilo, pustilo je tele naplavine
korak za korakom sem žvečil verze in jih bljuval na papir
prsti so mi plesali in padel sem na hrbet
tudi želje so se vpletle v igro, hotele so hlipati in se vستي za
volan. dobro sem se držal, nisem dopustil, da bi se ta noč premrcvari-
la v klobčič, v prazno mesto, na katerega bi se lahko sklicevali ana-
litiki
zdaj me politiki puščajo pri miru, da uživam sad svojega kakor zavi-
tega
glas pa se je v loku polegel po bregu
ob vznožju je tekel potok njegovega sprenevedenja, sweeney
slamnat od rose in razigran kot grablje v laseh madamme micobuši
pijanost in ljubezen sta vedno priče degradacije
samo nepopustljivi zapustijo svoja imena atlasu zgodovine
odkrit sem in povem, ta pečat se pase tudi po mojem
kaj je tu kojega kar ne bi bilo moje, to je zdaj vprašanje
vse pa je odteklo s časom, ostale so kosti v novem času, da nanje
nasedajo ujede z ostrimi in slepečimi očmi
bila je znana kot žena oscarja vilibalda glucka
očeta matilde urcas in violinskega koncerta z naslovom vaš spomin
rdeč nos je žarel v soncu ko je zagrgal motor avtomobila
z nožem v glavi je končal večer v jarku
leno se je vila perutnica grškega odra čez omaro v kateri ni nobenega
boga
znani ste po tej trmi gospod toda povem vam da je to zmeda mojega
življenja
tisto kar naj bi vdrlo skozi vrtno je tisto kar zadržuje vsak udor

telebnil v te ure, ko je treba
drhteti s celicami
s tihimi in sončnimi celicami, zvenečimi celicami
naslonjen z razgretim čelom na hladen zid
rožljati z besedami, z barvami
žuboreče, tihe, kosmate, vase
zastavljene barve
na vse strani polne barve
čemu bi se odrekal v tej uri
natančnosti
goloti barv ali besed
naj sikaajo, naj sikaajo, naj sikaajo

tisto pozabljeno
pozabljeno, pozabljeno, pozabljeno

pravim
naj notranje samo govori
ni, da bi nad samega sebe stopal
te besede — naklonjene besede —
ostale so
z vonjem po svežih barvah, to je
pozabljeno

z vonjem po svežih barvah in z jutrom
ko je pijan obležal tisti mao wu tien
pod razcveteno slivo v kraju kwanon
v deželi sedmerih zmajev
imenovani tudi
dežela ob južnem jezeru

in ko je skozi jutranji hlad
hušnila podgana
prek njegovega zaspalega obraza

beethoven kot ga prikazuje podoba
naslikana z olji
gorska pokrajina z jezerom in
čaplja ali kaj
kako skozi tihoto jutra leti kot
steklenica nad gozdom

* * *

Ena od ključnih vizualnih izkušenj, glede na katero bom skušal opredeliti slikarstvo Kapusa Sergeja, njegov razvoj in njegovo pozicijo v slikarstvu 20. stoletja, je izkušnja zadnjih Cézanovih slik, ki vzpostavljajo sistem ploskev, ki se povezujejo med seboj po principu optične podobnosti, popolnoma neodvisno od označenih predmetov, neodvisno od razlike med označevanjem predmetov in atmosfere, in ki se razteguje čez celotno površino podobe tako, da jo docela izpolnjuje. Tako je vzpostavljen v sebi avtonomen nivo površinskega branja slike, in v kolikor so zadnje Cézanove slike iluzivne, iluzija ne sledi iz površinske organizacije slike, temveč iz pripravljenosti gledalca, da bo sliko bral mimetično, iz pripravljenosti, ki je slika ne razveljavlja. Barvne lise niso več zdiferencirane glede na stopnjo globine reprezentiranega prostora, temveč so med seboj izenačene glede na samo dejstvo, da lahko gledalčeva naravnost k iluziji, ki ne sledi iz površinske strukture slike, prebije njihovo površinskost. Tako se med izgradnjo slikovne ploskve in iluzijo postavi cezura, prociira mimesis v prostor zgodovinske vizualne izkušnje, s katero pride gledalec pred sliko, in ki je zdaj prepuščena prosti refleksiji. S tega vidika razdeli Cézannova izkušnja slikarstvo 20. stoletja v dva pola: en tok vzpostavlja površino slikovnega polja kot avtonomno vrednost, z odpiranjem vpogleda na njegovo izdelanost, ki se mu mimesis pridružuje kot zunanja investicija, ne da bi površinska struktura slike analizirala njegove pogoje drugi tok pa problematizira utečenost prostorskega branja podobe in vzpostavlja odnose med postavkami, ki omogočajo izgradnjo tridimenzionalnega prostora, za relativne in spremenljive. Šele ko je bila analizirana relativnost odnosov med evklidovskimi prostorskimi postavkami, je bilo omogočeno slikarstvo, ki dosledno razveljavlja gledalčevo iluzivno naravnost in jo v celoti znivelizira na površini slike, kar je pogoj za takšno konfrontacijo z uporabljenostjo slikarskih sredstev, ki je brez primanjkljaja subjektivne investicije prostorske imaginativnosti, ki temelji v gledalčevi osebni izkušnji in ki zanjo razvidenje izdelanosti slike ni potrebno. Abstraktno slikarstvo prve polovice 20. stoletja se je odpovedalo mimetični analognosti predmetom, ki pripadajo zunaj slike prepoznavnemu materialnemu svetu, ni pa se odpovedalo prostorski iluzivnosti; mnoge abstraktne slike Kandinskega ohranjajo vse vizualne konstituante za reprezentacijo predmetov.

Za opredelitev pozicije slikarstva Kapusa Sergeja v odnosu do toka slikarstva 20. stoletja, ki teži k avtonomizaciji materialnih sredstev slikarskega postopka izpod nadvlade iluzivnega principa, opredeljujem notranjo dvojnost renesančnega perspektivističnega principa, ki omogoča impresionizmu, postimpresionizmu in fauvizmu, da temeljni princip izgradnje podobe ni perspektivičen, četudi je mogoče reprezentirani prostor do neke mere preveriti s perspektivičnega vidika. Perspektiva temelji na interakciji naslikanega in nenaslikanega: prva konstituenta za perspektivični vizualni princip je

bila dana z Giottovo izkušnjo, da ena točka označevalca lahko reprezentira več kot eno točko označenega prostora. To je Giotto dosegel s postopkom, pri katerem kontakt dveh likov na slikovni ploskvi, ki reprezentira različna predmeta, ne reprezentira nujno fizičnega kontakta dveh predmetov v označenem prostoru, kot na podobah izpred Giotta, temveč je možno, da razmejujoča linija reprezentira tudi nenaslikan prostor, razdaljo med njima. Te razdalje med prekrivajočimi se plani je pozneje renesansa sistematizirala z linearno perspektivno mrežo, in za to sistematizacijo je izkušnja nenaslikane razdalje pogoj. Prav ta linearna sistematizacija je tista perspektivnost prostora, ki je razvidna iz formalne strukture podobe in ki vzpostavlja enotnost očišča za temeljno izhodišče branja podobe. Impresionizem je to dvojnost perspektivnega principa razkril in izpostavil tako, da je v strukturi podobe ohranil tisti njegov element, ki temelji na nenaslikanem — to je prikrivanje različno oddaljenih planov; odpovedal pa se je temu, da bi bili s formalnega vidika ti plani temeljno usmerjeni k vzpostavitvi linearne prostorske mreže. Tako je vsaka poteza dobila avtonomno vrednost v vzpostavitvi prostorskega plana, in s tem je odprla možnost za reprezentacijo prostorskih vrednosti, ki sledijo iz direktnega odnosa med posameznimi potezami in ki jih ne blokira posredništvo volumnov, h kateremu so bile usmerjene poteze predimpresionističnih slik. Ker te prostorske vrednosti — atmosferske, svetlobne vrednosti, optične vrednosti različnih barv — niso več bile vključene v linearno perspektivno mrežo, je s perspektivo mogoče na impresionistični sliki preveriti le postavke globinskih planov, imaginarni prostor pa se od tu naprej lahko izgraja le z razbiranjem tistih prostorskih vrednosti, za katere je potrebno razbirati posamezne barvne poteze. Ta prostorska izkušnja, ki dominacijo linearno — perspektivnega principa izžene iz formalne strukture podobe, je temeljnega pomena za tisti tok slikarstva 20. stoletja, ki projicira mimesis v prostor subjektivne gledalčeve investicije.

II.

Slikarstvo Kapusa Sergeja, ki ga zaradi preglednosti razdeljujem v tri faze (primer za prvo fazo je slika Tračnice, za drugo fazo slika Svetišče, za tretjo fazo slika Brez rdeče barve), je v prvi fazi zanimiv poskus, da kljub ohranitvi linearne perspektivnega principa spodbija njegovo dominacijo z vidika naravnosti slike k enemu samemu negibnemu očišču tako, da izpostavi spremenljivo vrednost linearnih prostorskih konstituant, s čimer se, negeometrijske prostorske konstituante razkrijejo kot nepogrešljiv pogoj za prostorsko iluzijo. Temeljno sredstvo za to izpostavitvev je optična izkušnja da projekcija robov kocke na ploskvi ne določa, kateri od projiciranih robov kocke označujejo bolj oddaljene robove volumenske kocke. Projekcija kocke določa iluzijo volumna kocke na dva različna načina. Če je ta izkušnja uporabljena pri izgradnji slike, je odvisno od negeometrijskih prostorskih konstituant in od vpetosti kocke v obdajajoče prostore, katera od dveh možnosti razbiranja projicirane kocke je pri razbiranju slike aktualna. Tako se odpre mnogo možnosti za problematizacijo različnih prostorskih vrednosti in za medsebojno integracijo različnih prostorskih konstituant: tu so zanimiva zlasti različna razmerja med površino in materijo, ki je za njo; in različna stanja materije v odnosu do svetlobe. Z vidika mimetične reprezentacije to pomeni, da obdajajoči prostor lahko pri gledanju slike naenkrat zadobi vrednost od zunaj omejenega objekta. Zato so te slike abstraktne v tem smislu, da ne aludirajo že imenovanih predmetov materialnega sveta zunaj slike. Edina izjema je obraz, katerega površina je vzpostavljena kot še neizoblikovana, spremenljiva in gibliva.

Ta koncept je razvit po celi površini slike z intenzivnostjo iluzivnosti, z geometrijsko poudarjenim bežiščem, ki se z branjem slike sproti razveljavlja in vzpostavlja na različnih krajih. Tako se vzpostavlja pot za iluzijo gibanja. S tem gibanjem se vsa površina slike transformira v sistem prostorov, katerih posamezne vizualne konstituante (barvne lise) lahko funkcionirajo prav tako kot vzpostavitelji odprtih prostorov tudi kot nositelji zaprtih, izpred obdajajočih jih prostorov izstopajočih predmetov. Preskok, imaginacijska razpoka

med odprtimi prostori in izstopajočimi predmeti, ter med prostori, katerih globina je različna, se izničuje samo proti robu slike.

Zamisel očišča je zamisel otrplosti pogleda (četudi je ta otrplost na eni sliki vzpostavljena z različnimi časovnimi konstituantami, kar očišče problematizira — kot npr. na slikah 15. stoletja, ko negibnost gledalčeve pozicije pred naslikano sceno ni pomenila enega samega trenutka dogodka). Pri perspektivni sliki, ki se ji globinska probojnost veča proti centru, se spreminjanje zornega kota v kontinuiteti, ki sledi iz gibanja očesa, obračanjem glave itd., lahko izkusi samo tako, da se med eno in drugo sceno vzpostavi zareza zamisli nevidnega in popolne teme, v kateri se izgubi prva scena in iz katere vznikne druga. Časovna vrednost perspektivne slike je v konstituiranju scene pred gledalcem in ne v izkušnji gledalčevega gibanja pred sceno. Če se bežišče problematizira tako, da se barvne lise, kjer je bežišče skoncentrirano, z mentalnim gibanjem sproti razveljavlja in vzpostavlja nanovo (kot na sliki Tračnice), se ta zareza, ki je pri perspektivni sliki pogoj za situiranje gledanja slike v celotni izkušnji časovno — fizične usmerjenosti pogleda, prenese na samo branje slike. Zareza nevidnosti med scenama se prenese v tisto lastnost barvne lise, ki bežišče razveljavlja in ga vzpostavlja nanovo na drugem mestu površine slike: lisa je konstituenta več kot enega samega kubusa, in nevidnost je v preskoku med predstavo enega kubusa do drugega. Ker pa je (za razliko od kubizma) na Tračnicah vzpostavljeno takšno gibanje skozi kubuse, da se pot nikjer ne prekine s cezuro, in da nepretrgana pot skozi celotno površino slike pripelje usmerjenost pogleda na tiste označevalne parcele, ki so bile že prepoznane za vzpostavljalce poti, a ki so zdaj videne v popolnoma drugi funkciji, z druge strani zareze nevidnosti — zato je korelat tej zarezi čas poti, prepotovane med dvema takšnima videnjima iste označevalne parcele. Ta čas in hitrost potovanja sta pospešena z željo po izpolnitvi te korelativnosti z vidnim. A ta izpolnitev se sproti razveljavlja, ker se kljub vrnitvi k isti označevalni parceli ne ukine pogoj za nadaljevanje poti.

III.

Pred očmi je svetlo, za očmi je mrak.

Vrtenje glave je totalna utopija.

Tomaž Šalamun

V sliki iz druge faze (Svetišče), ki se še ne odpove iluziji globine, so vzpostavljene za vsako točko površine takšne imaginacijske vrednosti, ki so v principu aludirane razdalje medsebojno enakovredne do nosilca. Struktura barvnega nanosa, ki aludira negeometrijske prostorske vrednosti, zlasti atmosferske, je takšna, da je za vsako formo prepoznaven isti princip nanosa tudi na ostalih površinah slike, s čimer izgubi forma vrednost fizične omejitve predmeta. Vsaka forma je vpeta v imaginarno plast, ki se razteza čez vso površino podobe. Prostorska organizacija form je takšna, da vsaki pripada pozicija, ki je glede na vsako od drugih form hkrati bližja in bolj oddaljena. Imaginacijske prostorske plasti se torej čez vso površino prikrivajo in odkrivajo. Odvisno od trenutka variabilne prostorske predstave slike se določa, kateri formi in odvisno od nje celotni imaginacijski plasti pripada v nekem trenutku večja ali manjša oddaljenost. Zato so forme v svojem diapazonu globinske variabilnosti enake med seboj. Zato ni na sliki lika, ki bi nosil večji ali manjši globinski prodor kot drugi liki. Zato so vse barvne lise na sliki po vrednosti prostorske probojnosti med seboj izenačene. S tega vidika dobi celotna površina slike z vsako točko isto vrednost, kot jo ima okvir. Rob slike torej ne pomeni prekinitve reprezentirane scene. Ne pomeni, da je naokoli slike nevidno, nič, od katerega bi sliko razločeval. Razmerje scene do nevidnega, ki je naokoli nje, je konfrontacija videnega pred očmi s temo za očmi. To določa vse, česar ta hip ne gledam, kakor predvidenje časovne spremembe. Če proboj v globino prostora ni enakovreden po vsej površini, slika definira čas z vidika fizične usmerjenosti pogleda na drugačen način kot Svetišče, ki definira izkušnjo gibljive usmerjenosti pogleda tako, da s svojo prostorsko strukturo, ki se na vso površino nosilca veže enakomerno, (v tej vezanosti ima rob slike popolnoma enak

status), ne vzpostavlja nobenega pogoja za prekinitev te strukture zunaj slike. Slika ne daje pogoja za misel, da bi se karkoli, kar vidim, ne skladalo s takšno strukturo prostora, kot ga slika vzpostavlja. Investicija teme za oči v strukturo slike je izbrisana. Kakršnako koli sprememba scene, ki ji je pogoj gibljivost očesa in telesa, se vključi v vidno, ki je samo pred oči. Stvari ne izginjajo, temveč se prikrivajo med seboj. Pri gledanju Svetišča občutim to prostorsko strukturo tako, da slika teži k strnitvi v izpolnjen krog, ki se razteza okrog mojega telesa.

IV.

Za pozicijo zadnjih slik Sergeja Kapusa je pomembna Pollockova izkušnja enformela, ki pomeni skrajni sestop v temelje refleksije o pogojih za iluzijo, da se odpoveduje renesančnemu principu izgradnje prostora do take mere, da popolnoma opušča kombinatorko prostorskih planov: z barvo nepokriti grundirani deli platna imajo z optičnega vidika globinske probojnosti popolnoma enak status kot barvne poteze. Vendar omogočajo pogledu, da formira barvni preplet v centre, ki se pri pregledovanju ene slike sproti razveljavljajo in vzpostavljajo nanovo na drugem mestu. S centri se vzpostavljajo skrite podobe, ki manifestirajo željo po iluzivnem preboju površine, po gledanju, ki se osvobodi misli o narejenosti barvnega prepleta, ki skrite podobe vzpostavlja. Centri se razgrajujejo in nanovo formirajo, ker poteza, ki določa neko drugo potezo kot center pogleda, lahko sama postane center. Premestitev centra se dogaja preko prepoznavne barvnih potez, preko informacije o kretnji, ki jih povzroča. Prepoznavna potez se dogaja s polno zavestjo o njihovi površinskosti, o njihovi povlečenosti po planu, a brez zavesti o robu slike. Center se opazi takrat, ko zapažanje prepleta potez naraste do take mere, da postane določeno od roba slike; a z zapazitvijo centra pride do iluzivnega preboja površine, ki potezam odvzame vrednost narejenosti. Tako je v sami formalni strukturi nosilca navzoč konflikt med dvema poloma: rob, ki omogoča centre, vzpostavlja tudi iluzijo; zapažanje izdelanosti potez, ki razveljavlja centralne iluzivne preboje, vzpostavlja površinskost nosilca.

Sergej Kapus s svojimi zadnjimi slikami to dvojnost tako premošča, da Pollockovo strukturo brani sliko:

center — skrita podoba — poteza — še ena poteza — ... — rob — center — ...

zreducira na strukturo:

poteza — rob, ki določa centralno vrednost celotnega slikovnega polja — poteza.

Za pot do te strukture je pomembna slika, ki začenja njegovo zadnjo serijo: rdeča forma, locirana centralno na pravokotni oker podlagi. Barvna risba rdeče forme je takšna, da hkrati omogoča iluzijo omejenega predmeta in odprtega prostora. Zaradi optičnega razmerja rdeče in okraسته barve izstopa forma pred podlago na predmeten način; podlaga tako funkcioniра kot njeno ozadje; težnja pogleda po globinskem preboju v center podobe pa vzpostavlja rdečo formo kot prostor, ki je globji kot oker podlaga. Tako sta dve različni prostorski vrednosti barvnega lika — barvna in pozicijska — eksplicitno vzpostavljeni v odnosu do nosilca kot enakovredni med seboj, in njuno nasprotje se na površini slike ujame in znivelizira. Ta slika mimetičnega branja še ne razveljavlja. Dešifrira ga v okviru zastavljenega koncepta. Naslednje slike (npr. Brez rdeče barve) zreducirajo strukturo interakcije in površinskega uravnoteževanja različnih prostorskih vrednosti, ki je pri prejšnji sliki pripadala formi, izgrajeni z mnogimi potezami, na vsako potezo brez simbolnega posredništva. Ker so poteze povlečene z lopatko, se jih da optično diferencirati. Medsebojna organizacija potez se izogiblje tega, da bi zaradi nadvlade ene prostorske vrednosti nad drugimi kakak skupina potez vzpostavila znamenje, ki bi po svoji prostorski globini ali po svoji predmetni odbojnosti izstopilo iz strukture drugih parcel slikovne površine.

V kolikor je tu prisotna možnost za imaginacijsko investicijo, je zreducirana na opazovanje poteze, in z zapazitvijo vsake poteze se vzpostavlja nanovo, z nujno vmesno zavestjo o celi površini slike.

Če naletiš na Kroniko kralja Zambrija, jo zabriši v ogenj!

Ob nekakšni knjigi Iztoka Saksida Jakca s tem kočljivim naslovom Kronika kralja Zambrija, izšli pri Mladinski knjigi v Ljubljani leta 1979, 89 strani, cena 198,00 din, spremno besedo napisal Iztok Osojnik

V skladu z Zakonom dne 14. 12. 1979 ob 01,42 uri
pripisano avtorju

... med afirmacijo in zlorabo, stiska tistega, ki z nezaustavljivo brezbriznostjo raste in tistega, ki okostenel in utemeljevajoč spomin v čast in slavo inštitucije — naj bo imenovana akademija — vcrkuje s pompoznim nagovorom. Naklonjenost, o katerem teče molk, tu se prodaja z nabrušenim nožem aksiologije Erosa v roki in sovraštvo, ki pljuva svoj strup prek istega rezila, isti rez, dvakrat razločen. Tu je na delu konsekvence: izmik je gib temeljnega, to pa psuje ko Črnogorec in se ne ustali v temelj ko kakšen propadel pisatelj, ki ga namesto naduhe daje še demagogija, da se od časa do časa kar skozi la med jokom. Torej tako potuje ta ontologija, pisava, ki posvečenim pove vse o svojem vedenju in osredotočenju. Za njo pa namesto kurčeve glave plava še ves svet, ali kot se že temu reče. Vdira torej že, toda vdere ne, to zamolčano odgovarjanje. Kdo pa sprašuje in kje so ta vprašanja? To je pot pajdašenja. Skupaj sva tu pri umazanem poslu in ni rečeno, da nisva že ves čas v toku purgatorije. Vdere ne, to možnost nam brez odloga ponuja nek tekst. Vztraja vse do nekakšnega križišča, tu pa se znajde v ironiji brez para, res tole je ta resnična ironija. Zabriše ga takole nazaj vase, to križišče, tu na križišču razpet kot Kristus. Zapomnimo si, ali pa tudi ne, tale stavek s strani 16: »... pa vendar se je ta prekleti juzus (avtor tega spisa meni, da gre za neodgovorno podstavljanje črk pri tiskanju) (že) zažrl v njegove žile ... « Da to ni jamstvo, v tem se morda tudi ne strinjamo, toda tako je. Tu skozi je tale Saksida Jakac razpel svoje potovanje/prakso. Stalno je gotova le sled, toda ne ve se prav ničesar, kako je s to sledjo. Stalno v sledi, sled, tisti, ki kot slednji ali sledeči stopa v sled, do tu je mogoče govoriti in pisati o nekem začetku, tu dalje pa je igra, za katero ni moč izvesti konca. Toda to se nas tu ne tiče. Pa vendar mu posthumno na licu mesta pripišemo sled. Pisava je nedvomno priča, kot taka pa simptom. Toda Saksida Jakac pa kot histerik tu ne nastopa več kot polog, s katerim bi še lahko kaj služili, vrglo ga je v izginotju in to ne more biti več zanimivo, če se odločamo za knjigo. To naporno in izmikajoče vstavljanje, predor, ki kaže v prehod. Mar ni tu razviden klic nekakšne transcendence, ko nastopa to transcendirajoče že ves ta čas (to prehajajoče), tistega, ki bi utegnil vstopiti po poti dvoma, pa je preprosto izgubilo/zmanjkalo. Tako je torej s to stisko, da je gnoseologijo reci in piši sunilo v rit, če je sploh kakšna takšna rit.

Ali pa zdaj tako obrnjeno ne pomeni spet praznega darovanja? Ali pa je zdaj v tej nezmožnosti, če le stopamo po poti znanosti, čas in prostor mita? Ali pa je to bolj mitologija, ki se ji v trdovratni radosti nastavimo/nastavljamo? Mitologija, ki se v osnovi nerazločno družijo z Erosom nekega ključa in tu ni kakšnega posrednika in ko smo ravno v toposu, vztrajajmo še s pogledom vzdolj pisave, te črke, ki jih nevede pripisujejo manj semiotiki, pa bolj Moabitom. Nesmrtnost, ta račun o trgu, ki se razprostira iz prikritja knjige in v ideologiji zgodovine, na kraju pa pade v kvadrofonijo znaka, referenta, nekega potrošnika in seveda misticizem analitika, poetičen fluksus, prakticanje mita, unifikacija, stisnjena kakor rit pred tem poslednjim, s to resnično besedo med zobmi, vzdržljivost v razliki. Vsi ti rezi/sonde v tkanju, ki niso drugega kot priča arheologije na sledi eksploatacije in ekspanzije nekega plemena. Kako malo vedo o tem neki Sloveniaboisi! Genealogija je kupčevanje z resnico. Prav tu plane pokonci Biblija (Vsej tu Svetu Pismu!) in kralj Zambri, ta prvi ponaredek in klavrní usodnostni avanturist (kako brez veze je njegov odpor) ter utopist/materialist. Njegov te(r)orizem nas klofne po molčečem gobcu, blebetajoč jezik nam zatolče v gol-tanec. Pa vendar ta ponesrečena nomenklatura na premoti izurjenega nezadovoljstva. Tu je na delu sentimentalni roman, kot pribito. Kurba nas nagovarja — seveda o tem prikupno molči, toda manj te držim v svojih rokah, bolj te ljubim — da naj prestopimo mejo neke

asocialnosti pa v srce konec-koncev tudi nekakšnega bitja, življenja, za katerega sporazumno in povsem v duhu druge polovice XX. stoletja navedemo cezuro, rez v verz.

Zidje kot nesmrten model, pošastni šarm smrti-na-delu, žvenket onto-logosa, ki hoče biti nethos logismos, literatura, ki koketira preko polja okrašenega trupla dekadence (Barok ali pa tisti Gongora, kdorkoli izmed dveh že, zaškripal je z zobmi), tokrat vzpostavljene v telosu historičnega materializma. Razpadajoča in izmzgana trupla proletariata, ta strahovita zmaga romantičnega humanizma, ki ji ni ušel niti nekakšen Karl Marx, niti ne tovariš Iztok Saksida Jakac, niti ta tekst, ves in z vsem svojim srcem v tako utemeljeni anarhiji (kot bi vzdihnil Iztok Saksida Jakac: V objemu z Irino Kolontaj). In vdor mitične subverzije, psovke kot mitologije, ki nas prepričuje s šarmom diskurza in z njegovo visoko usodno tragedičnostjo.

Kdo je tu tisti, ki ne popusti, pa vendar je, še preden je zapisal prvo črko, že klavrno/zmagovito popustil?

To ni drugega kot odnos, »v pričujočnosti svoje različnosti«.

Subverzibilni nihilizem mesa, ki duha drži za vrat, buta z njegovo betico ob zid in sika v njegova ušesa pljunke s prekletstvom njegovega izuma, pa seveda tudi nemoč svoje stoje v čudežnem svetu števila sedem. Duh je tu »femme fatale«, sadizem je samo pretveza za moralično in potentno praznenje jajc. Bolj kot simptom telesa je priča o zlorabi zgodovine, o materialni moči diskurza, kar mu meče nazaj v obraz. Suverenost se kljub vsemu pošči na histerijo, vdor necenzuriranega nezavednega, to, kar ukine mehanizem prehoda, ta veličastna farsa, ki jo socializem ugonobi z elektriko. Tu skozi spomin spregovori Vojko Gorjan. In nekdo z imenom Friedrich Hölderlin. In še en tak Friedrich, to pot Nietzsche. Inštanca socializma pa: pištolji in norenhaus, vrv in čorka. Romantikem stradeža in ideologem genija. In končno dobro plačan govor akademika, ki ve več, kot je to sploh možno, o stvareh, o katerih se mu še sanja ne. In trg, ki ga je brž treba doobra podkuriti s plastičnim razstrelivom velike razstrelilne moči, še preden svoje štanke razorganizira prek kanalov in kloak. Subverzivna moč nezavednega se bengalično razleti in inštitucijo Zakona, Zakon se seriozno sklopi s pravljico o Nezavednem. Tragedija tako mešetari z nekakšno stisko ideologije. Razlika pa je tu na delu le kot tržni mehanizem in čvrsto dela za tiste, ki jim je pri srcu kupčija. Tistim in pa tudi — to je treba navesti — njihovim vdanim, slabše plačanim agentom — teoretikom!

Račun je z Zambrijem, ta pa ga slaboumno zastavlja v svetu resnice. Mar se mesto sredi svojega dna ne zvije nenadoma v blebetanju sebi razkritega diskurza. Tu se tkanje izpiše kot diskurz, imaginarno se odene v simboliko arheologije. Pa smo spet v čeljustih črk, s časom, z zgodovino, dodobra ujeti v čudno iskrenost in resničnostno moč historičnega materializma, ki se preverjen na polju individua scvrkne v histerični materializem, ne da bi pri tem ušli tistemu, kar nas je spotoma pridobilo zase in vase. Spreminjanje se hoče preverjati v zibelki, temu ne ubegne nobena te(r)orija. Ta majcena laž navija ceno polizdelkom, kajti ni preverljiva. Zato ni nikakršnega preverjanja, razen širokoustnega kokodakanja drugega (kje so pa meje tegale brezmejnega, tegale sebe). Kdo je potem takem kogarkoli zagrabil za vrat? Ta nihče, ki ga nese? Mar naj po vseh teh letih le verjamem stiski, ki se prihuljeno nastavlja na trgu? Torej je le možno nadeti ime in formula o radostnem diskurzu dobi eno temeljito na gobec. Zdaj počí tlesk pesti in top udarec črke, ko jo pritegne na papir. To je prvo. Tako nas vsaj prepričuje tale bastard dveh tipologij. Zambri-Saksida Jakac, ki ga srbi tule in tamle okoli jajc. Še bolj pa, ko ga zapusti moč, ušiv, zares očitno zarukan gorenjski kmetavz, nekakšna zdrava pamet, bog ji daj zdravje, itd.

Iskati tu eno samo črko, ki označuje eno samo črko iz knjige za 198,00 din, kaj takega lahko doleti samo kapitalnega tepca. Po vsem tem, ko smo pogubljeni v knjigi, v kateri se nam vse izmika. Slavimo klavrno sodobnost, zabrišimo jo na bohotno gnojišče večnega drugega in igranja s kamenčki. Naše razumevanje se kosa s tistim mravlje, téga ne prenese, tu ga je pogubilo in potrebna bodo leta, da se bo otreslo svoje zlobe in majhnostne omejenosti.

Tisto, česar črka ne doseže več in zaradi tega je nekoč potreben pisatelj, kdaj pozneje pa tudi nekakšen bralec in ko ga jebe tega

bralca. Mar ni sam svoj jebator, drugače pa ves na teh popisanih listih? To sem vam hotela reči, je rekla in njeno ime bi lahko bilo Matilda Urbas. V njenem naročju sem užil mukotrpne slasti svoje stoje. Potovanje in požar, blišč in raskoš neke palače, ki je končala v ruševinah in plamenih, vse to ne pogojuje nesmrtnosti knjige.

Zato je nisem še nikoli bral, pa sem že napisal vse o njej. Matilda Urbas, deklina s katero sem podrgnil sramne kocine, udaril z njenimi kostmi po svojih bokih, opravil tisto zadevo zadovoljivo in tokrat za spremembo sam odnesel poleg peta še plod, ki škripa z zobmi in veka izpod obrvi. Vse je tu in še več, kot je kdorkoli kdajkoli zapisal.

Vse blebetanje tistih, ki vedo nekaj o življenju in še manj o moderni poeziji. Misterij jim je pred nosom zaloputnil vrata, priščipnulo jim je malo brk, pa cviliijo.

Janus, tisti, ki ga podtikajo v nacionalističnem zanosu za prednika sedanjim prebivalcem Norica. Nekdo, ki hkrati v resnobi nastavlja svoj register zadetih in čudno razpetih vprašanj, iz njega rastejo in bežijo z odgovori v igro, ki ji ni moč poriniti rapirja očitka v trebuh, ker konsekvентno nastavlja vsa polja, ki jih je za relevantno početje treba vdeti v »soft ware« magacine klockotalnikov. Kdo tu ne bi razbral učenjakarskega karierizma, pa vendar raztolčene ga z davki prahu in pepela razsrediščnenosti in malenkosti.

Preberimo in raztolmačimo zdajle tale stavek s strani 59:

»Prvine so tele: jezik in smrt nočnega čuvaja, čajnik in naključje.«

In s tem smo ga tudi že raztolmačili.

Tu smo torej na sledi pisave, ki je s predniki potovala skozi legitimno prakso teorije v poetični diskurz nadrealizma, ga zadavila z nervozami paradigem in sintaks jezikoslovja, mu prdnila v obraz skozi solarni anus individualizma; svojo intimo je vodil preko njih historičnega materializma in psihoanalize v razprti konec poetične neizvjesnosti. Se izvila iz založenosti z vsem, s čemer se zaplete spreten trgovec proti koncu XX. stoletja, dodobra poučen v marketingu in naklonjen recimo takelemu stavku: »... krvava sled v soncu najprej porjavi, spere jo prvi dež in ništa.«

Toda zapustimo prekrokano noč orlom in vojakom na straži, ki sredi gluhote noči s cigareto za barako fantazirajo o fantastičnih fukih v Tivoliju;

in popoldanski predstavi v kinu Sloga;

in golobom, ki v razpenjeni jati letijo prek neba nad parkom sredi mesta;

in reki, ki meče na obalo mokro senco in razburkana ščije pod kamnitimi oboki Tromostovja;

in mislim, ki bi jih bilo treba zaplesti v črke namesto teh zapletenih, da, predvsem te misli, pravzaprav samo te misli;

in črkam, ki jih nikoli več ne zagrabilim za rit, da zacvilijo kot ženske;

in samomorilcem, smradu dreka, ki jim je nepoučenim ušel v hlače, z dvignjenim kurcem, da je že kar ogabno, ko takole visijo na vrvi in lenobno pozibavajo pri odprtem oknu, skozi katerega vdirajo kriki podgan in hišnice in vsi tisti glasovi in zvoki, ki jih je sovražil in ljubil, predvsem pa ves čas psoval politiko cen in jakon o združenem delu. In fotografija dekleta v oprijetih usnjenih hlačah, o kateri bi vedel povedati, da ima vlažno in kosmato pičko in da je zagamana feministka

in seveda še kaj.

Samomor. Vsaka črka ni drugega kot vedno nova priča samomora. Samomor je privilegij kraljev, je tehnika umiranja, je način življenja, vse to ali nič ...

Res, tule je govor o privilegiju, ki se mu v tem trenutku že ni več mogoče izogniti. To vedeti in vendar stati s tem vrženim v obraz in krakanje vran ali krokarjev, kot to gre. To nedvomno je nesmrtnost. Tale Saksida Jakac—Zambri. Naj bo enkrat za vselej jasno, v kakšen vzorec se je spletlo tkanje, ki tu zaman išče domovino. V tej gnili, smrdljivi provinci, kjer še nikoli niso kovali sesterčijev. Tu so nažicane sesterce skrivali v luknje v zidovih, kot o temu pričajo številna arheološka izkopavanja pod organizatoričnim vodstvom Damjana Vahna in pod strokov-

nim nadzorom tovarišice Ljudmile Plesničar. Kaj bi jo s stisnjenimi zobmi opazovali, to knjigo/kurbo, ko se pozibava po razpočenih pločnikih, kup razbitih ogledal, ruševine, ki pred seboj taji svojo razrušenost. Tu nas v prezirljivi naklonjenosti psuje in razvaja tisto, kar nam trga glasove in črke iz goltanca, mi pa pri tem nimamo nič. Kajti tu ni stan velikih poslov in velike kupne moči. Naj to kdo zdrži, pa vendar ga že nikoli ni, tega tistega ...

Mačka, ki mjavka sredi noči ob 03 uri zjutraj in samomorilec ...

Epilog ali o fragmentu

(akt o vezah in razvezah, s katerimi je Zambri resno računal, pa so se vseeno — ali ravno zato — izjalovile)

Tu naj v zmernem navdušenju planem s perotni teksta v razvezo zastavljenega tkanja, ki me je dodobra vodilo za nos in to ni trajalo le pet minut. Ali je sploh trajalo ali je sploh možno, da ne traja že ves čas, ki ga lahko domislimo. O tem naj stečejo stavki, ki se jih bom razveselil, kar ni specifična teža, o kateri bi na dolgo in široko sporočal.

Mar ni ravno tu knjiga Iztoka Saksida Jakca stopila skromno v sijaj, ki ji ga nikoli več ne bo moč odreči.

Mar ni v koncu izpričana vsa slast in veličina, s katere je padel težkobni fuzel dosednosti, krč preverjajoče se pisave, razlikovanje, ki se je vzdrževalo v toku z neuklonljivo in nepopustljivo voljo in doslednostjo, o kateri ve samo tisti, ki se je polotil tega podjetja, svojo skrivnost pa je odnesel skupaj s plameni in dimom v nebo, tisto, kar se je s takim molkom pognalo v začetku, v brezupnem naporu, da bi znova potrdil svoje razočaranje, toda to razočaranje ni več temoten, stisnjen pogled izpod obrvi, ampak smeh, himna življenja, razvezanost, radost, nesmrtnost, jasna kakor zlizan rečni kamen ...

Mar je tu še kak tak tekst, ki ga je tako udarila razveza, gluhota noči, divja in dolga, zložena v črke, hladna kava, prek katere se je napela smetanasta koprena, cigarete, od katerih porumenijo prsti in čuden trud, na dnu noči iz nekakšne nore radosti nenadoma stopiti skozi, v zaznačenju tega skozi

in stopiti skozi v to stopanje skozi

se vedno znova znajti v začetku, drhtenje, ki se razvibrira v zagamanem tratenju, spodrsavanju in ponavljanju:

kako razkrinkati napako ...

se udariti s plosko dlanjo po čelu in pozorno in zbrano opazovati pod dlanjo prerijo kot winetou, ko je kot negiben kip sedel na negibnem vrancu ihatitlu ...

Posvetiti se temu velikemu tekstu, mu zlesti za oči, v drob, v čreva, telebniti v drek, v svoj lasten drek, povsem

in srati, srati brez mere, brezmejno srati, po tem tekstu, po tem mestu, po tem svetu, srati v osončje, po meni, kakorkoli že ...

usrati se

storiti to malo junaštvo:

tu, zdaj, kjerkoli ...!

Pisanje o pesmih Iztoka Osojnika zahteva soočenje z nekim paradoksom: te pesmi zahtevajo popolnoma nov in neponovljiv pristop (kar je lastnost vsake dobre pesmi), hkrati pa se izmikajo interpretaciji v tem smislu, da naj bi interpret vzpostavil kontekst doumevanja pesmi, v katerem bi se pomenske plasti pesmi adekvatno zrcalile (to pa je v tem smislu, kot bom zdaj skušal opredeliti, specifična lastnost Osojnikovih pesmi). Pesmi Iztoka Osojnika namreč namensko bralcu neprestano razkrivajo, da nimajo pomenske verige in pomenski ciklusi, ki se jim Osojnikove pesmi sploh ne izogibajo — nasprotno, le-teh v Osojnikovih pesmih kar mrgoli — prav nič skupnega s poetičnostjo. Tudi to, kaj mislim s poetičnostjo, zahteva v mojem tekstu vsaj ekstazo razkrivajoč sklop besed, če že opredelitev ne bo mogoča, kar slutim; vendar pa že zdaj poudarjam: Osojnikove pesmi so skrajno poetične, ni pa v njih nobenih zunanjih znamenj poetičnosti. — Še enkrat se obračam nase kot na pisca o Osojnikovih pesmih: tudi ta izjava o zunanjih znamenjih poetičnosti velja za vse dobre pesmi; za pesmi, ki so slabe zaradi zunanjih

znamenj poetičnosti, imajo Angleži izraz »kiss — me — I'm poetical — junk«; celo v nekaj stoletij stari pesmi je n. pr. rimanje in vezana ritmična forma samo v škodo pesmi, če izražajo kulturni status pesnika, ne pa živega, organskega ritmičnega zaporedja njegovih misli, niti živega pesnikovega glasu, povezanega s pesniško informacijo o tem, kje si pesnik predstavlja, da naj glas narašča, kje naj glas upada, kako si predstavlja povezavo označenega z intonacijo glasu, s premori, z zajemanjem sape, itd. Vendar pa ni odveč, da zdaj ponavljam ugotovitve, ki se vežejo bolj na estetiko kot na interpretacijo, kajti z Osojnikovimi pesmimi ne more najti stika tisti bralec, ki meni, da se poezija izdeluje zaradi kulture, ne pa zaradi eksistencialnega rituala. Saj pesniki sami že dolgo rešujemo poezijo pred tem, kar kultura kot družbena nadstavba, kot odtujena oblika zavešči, smatra za poetično. Primerov je še in še: n. pr. čudežno lepi Wordsworthov Uvod k liričnim baladom iz 1800, v katerem pesnik dokaže, da kaj takega kot specifično poetični jezik sploh ne obstaja; japonski haiku je za razliko od forme waka, iz katere se je haiku razvil, postopoma dosegel skoraj popolno tematsko svobodo; Whitman je pokazal, da je za njegove pesmi treba iskati poetičnost v dejstvu, da je kot pesnik popolnoma soočen s tem, o čemer piše, in da je prisoten pri tem, kar imenuje, ne da bi bil za to, o čemer piše in kar imenuje, že vnaprej s tematskimi polji dan kriterij za poetičnost; Yeats je postavil antinomijo nekoga, ki se rodi kot pevec, je brez teme, piše iz iskanja resničnosti, ne pa iz tega, kar se zdi, ter nekoga, ki potrebuje temo iz strahu, da bi sicer onemel v preprostosti ognja, in iz spoznanja, da celo začetnik evropske poezije Homer ni bil tematsko prost, temveč skrajno omejen v tematiki: pisal je le o izvirnem grehu (realistični pesnik, ki je tematsko prost, mora torej biti močnejši od tistega kompleksa pesniške tradicije, ki izhaja iz Homerja); šalamun, ki odvzame tematiki poetično relevanto tako, da v pesmih razkriva pesnika kot svetovni pojav, s čimer vzpostavi tudi pesem za svetovni pojav.

To sem napisal, da očistim prostor za pristop k Osojnikovi poeziji. Zdaj pa se vprašam: kakšen je odnos Osojnikovih pesmi do poetičnosti, če ni v njih nobenih zunanjih znamenj poetičnosti? Dotaknil se bom predvsem tistih Osojnikovih pesmi, ki so osupljive zaradi množičnosti in navidezne nepovezanosti tematskih bolj, ki zmorejo priti v eno samo pesem.

Četudi v Osojnikovi poeziji ni takšnih sintaktičnih eksperimentov, ki bi bili agresivni do etabilirane indoevropske sintakse, ni mogoče za Osojnikove izjave najti principa, po katerem bi jih lahko na konotativnem nivoju sistematiziral ali pa vsaj dosledno povezal od začetka do konca pesmi. Rečem lahko celo, da Osojnikova poezija dosledno onemogoča bralec, da bi vzpostavljal takšne principe. Vendar pa je vsaka Osojnikova izjava na nivoju označenega zelo direktna in nedvoumna. Ene izjave z drugo, ali pa ene skupine izjav z drugo skupino, pa ni mogoče povezovati po principu takšne direktnosti in nedvoumnosti. Če se pesem izliva v kontinuirano pripoved, ki je zanjo material pesnikov osebni spomin na kak doživljaj, ali pa pesnikovo prepuščanje imaginaciji, se ta tok pogosto (a ne zmeraj) prekinja s tem, da pesnik vnese v pesem sporočilo o svojem psihofizičnem stanju v trenutku, ko izdeluje pesem, in to v odvisnosti od tega kar je v pesmi že napisal; ali pa vnese v pesem teoretični diskurz o poetiki, ki ga vzbuja pesnikov odnos do tega, kar je v nastajajoči pesmi že napisal. Vsaka taka izjava, bodisi spomin na minul dogodek, bodisi imaginacija, bodisi sporočilo o psihofizičnem stanju v procesu kreacije, bodisi filozofski diskurz, bodisi poetična teorija, je vzbujena od enkratnega toka nastajanja pesmi, sledja izjav — in te vzbujenosti Osojnik niti najmanj ne prikriva, temveč kliče bralec, da se svobodno razgleda po mašineriji nastajanja pesmi. Prav zaradi te odkrito enkratne pogojenosti nastanka vsake izjave — enkratne v procesu nastajanja pesmi — se te pesmi izogibljejo temu, da bi jih bralec pomensko sistematiziral; zato pa te pesmi odkrito kažejo, da je logika kontinuitete pesnikovih izjav enkraten in neponovljiv pojav za vsako pesem, in to kazanje je integralen element poetične strukture njegovih pesmi. Pri branju Osojnikovih pesmi ne vidimo le tega, kaj se dogaja v pesnikovi imaginaciji, česa se spominja, kaj razmišlja, kaj namerava storiti, temveč ga tudi vidimo, kako sedi pred pisalnim strojem, kako se po-

čuti, kaj vpliva na njegovo stanje — in glede na dejstvo, da ti faktorji v vsakem primeru, ne samo pri Osojniku, vplivajo na končno obliko pesmi, so Osojnikove pesmi zelo zanimive po tem, da je ta pogojenost razkrita direktno in s prekipevajočim navdušenjem. A tu ne gre le za navdušenje, ampak tudi za princip, ki pripomore k razkrivanju poetičnosti Osojnikovih tekstov. Če hočem v odnosu do vsega, kar sem doživel, najti za vse podobe, ki zdrviijo v spominu mimo mojega notranjega očesa, nek splošen princip, neko splošno definicijo, ostanem brez besed — doživljaji in podobe so preveč raznoliki, preveč raztreseni po različnih koncih sveta, da bi jih sla povezovanja, razumevanja in sintetiziranja lahko obvladala. Za to, kar sem v življenju premislil, pa čutim drugače — veliko je takšnih problemov, ki lahko dam nanje natančen odgovor, za katerim sto procentno stojim, če so le ti problemi v vprašanju dovolj jasno definirani. Mislim, da je z večino ljudi podobno kot z mano. Vendar ta boleča razlika med zmožnostjo definiranja tega, kar sem videl in slišal, in med zmožnostjo definiranja tega, kar sem premislil in ugotovil, ne pomeni nič drugega kot to, da smo v svojih mislih naduti do tega, kar vidimo in slišimo. Z drugimi besedami — naše misli se večinoma ne ukvarjajo s tem, kar je okoli nas, temveč si prizadevajo, da do tega, kar je okoli nas, kar vidimo in slišimo, pridobijo takšno distanco, ki se je zunanji svet ne more dotakniti. Osojnikova poezija izboljšuje to stanje.

Na mnogih mestih se Osojnikova poezija ukvarja s problemi estetike, poetike in pisanja pesmi, in čeprav takšni verzi razodevajo zelo visok nivo teorijske osveščenosti, vendar ne težijo k temu, da bi vzpostavili sistem poetike. To pa zato, ker estetska in poetična vprašanja, ki se z njimi pesmi ukvarjajo, vznikajo iz enkratnih situacij nastajanja enkratnih pesmi. Enako je z vsemi drugimi vrstami Osojnikovih izjav. Tudi te — spomini; opisi stanj, sinhronih pisanju; imaginacije, ki se jih Osojnikove pesmi dotikajo — vznikajo iz enkratnih situacij nastajanja enkratnih pesmi. Nobeno področje bivanja nima prednosti in nobeno področje bivanja ni zavrženo. Vse, kar je v pesmi imenovano, je upravičeno do bivanja v pesmi skozi razkritost situacije pisanja, s katero prihajajo v pesmi novi in novi pojavi. Ta razkritost v mnogih pesmih doseže tisto stopnjo, da si večje razkritosti ne morem zamisliti. Zato nosi vsak nov pojav, ki pride v pesem, usodnostno težo enkratnega, neponovljivega prihoda, ki ni upravičen z razmerji do drugih pojavov, temveč z direktnim odnosom do pesnika in njegove ritualne, ekstatične razkritosti. Od tod notranja napetost in intenziteta Osojnikovih pesmi.

Vsaka podoba, vsaka misel v teh pesmih, je analogna prizmi, skozi katero se usmerja žarek bralčevega zanimanja (Osojnik namreč skrbi za bralca, ga vključuje v tok pesmi, vključuje včasih tudi njegovo hipotetično reakcijo na pesem, včasih ga celo provocira, kar se ujema z Osojnikovim pojmovanjem pesnjenja kot kolektivnega rituala, k čemur se bom še vrnil). Koti, v katerih te prizme lomijo in usmerjajo žarke bralčevega zanimanja, se od izjave do izjave menjajo. Od prvega do zadnjega verza pesmi se ti žarki medsebojno tako razpršijo, da njihove svetlobe ni mogoče sistematizirati z vidika objektivne informacije, v katero pesnik ne bi bil vključen. Pač pa ti žarki tvorijo svetlobno polje, ki mu lahko rečem: pesnik v ritualu pesnjenja — pesnik, ki mu vsaka izjava, ki jo izkriči, za hip blokira tisto ekspanzijo, ki ga žene v krik; a v naslednjem hipu, ko se je konfrontiral z dejstvom, da je zaslišal svoj krik, že zbira moči za novo ekspanzijo, za nov krik, ob katerega njegova kreativna energija spet trči. Dogajanje tega trkanja pesnikovke kreativne energije ob pomen tega, kar pesnik izkriči, je v strukturi pesmi tako homogeno, da se svet, ki ga Osojnik imenuje, razprši v množico barvnih šipic, črepinj, skozi katere vidim pesnikov Jaz, ki je neopredeljiv z atributi sveta, neimenovan z besedami tega sveta, a vendar konstanten in večni. In ta Jaz zahteva bralčevo ljubezen, in to brezpogojno. Ta zahteva po brezpogojnosti ljubezni za pesnika je globina rituala, skozi katerega se pesnik povezuje s poslušalci. Vendar ta zahteva po ljubezni ni namen pesmi, niti pesnikova samovoljnost: to je za bralca pot v svet pesmi. V temelju strukture pesmi uporablja Osojnik svoj Jaz kot sredstvo za naselitev pesniškega prostora. Tako je tudi ritualni pristop k pesnikovemu Jazu — ritualni na tak način, da ritual predpostavlja združenost pesnika s poslušalci — uporab-

ljen v temelju strukture pesmi kot sredstvo, ki služi naseljenosti pesniškega prostora. Ta prostor hoče biti naseljen s pesnikovim Jazom. Težnja, da pesnik zastavi ves Jaz za pesem, ki jo izdeluje — da zastavi svoj Jaz brez odštevenka, ki bi sledil iz opredelitve Jaza z atributi zunanjega sveta — ta težnja je veliko tveganje, velika drznost, saj je nastajanje pesmi večkrat eksplicitno izraženo kot proces, ki nosi za pesnika usoden pomen. Ljubezen do pesnika je ljubezen do pesmi; pesnik pa se recipročno izgrajuje skozi pesem. V tem smislu Osojnik radikalizira izkušnjo romantične poezije: romantika je želja po popolni identifikaciji pesnika s svetom, vzpostavljenem v konfliktno razmerje do sveta zgodovine. Romantični pesniki so se nasploh zavedali razmerja svojega pesniškega sveta do zgodovine, zavedali so se tudi želje po osebni identifikaciji s svojim pesniškim svetom, posledice takega pristopa pa se v Osojnikovi poeziji kažejo v novi luči. Kajti večina romantikov opredeljuje svoj pesniški Jaz z atributi zunanjega sveta; Osojnik pa se temu odpove, in zato njegova poezija jasneje in radikalneje razkriva posledice romantičnega pristopa k poeziji. Če trdim, da je Osojnik v tem smislu romantik, ne trdim, da je zato neaktualen in preživel — romantika je bila že zdavnaj definirana kot konflikt pesniškega sveta z zgodovino in kot težnja po identifikaciji pesnikovega subjekta s pesniškim svetom; vendar pa je vprašanje, če je poezija uspešno premostila to stanje, še zmeraj odprto. Kajti s tega vidika so veliki pesniki 20. stoletja povečini romantiki: William Yeats, Gottfried Benn, Georg Trakl, Božo Vodušek, itd. Romantik je celo šalamun v zaključnih akordih Druidov in Metode angela. Tudi moja knjiga Zemljevidi je romantična.

Kot sem že nakazal, Osojnikove pesmi predpostavljajo situacijo, v kateri so poslušalci na mističen, ljubeč način povezani s pesnikom. Če bralec v kulturi pogreša to situacijo in ima zato težave z lokaliziranjem Osojnikovih pesmi, ni to njihova krivda — te si namreč z vsemi močmi prizadevajo, da ustvarijo to situacijo. To pomanjkljivost zdajšnje kulture lahko izrazim tudi z mislijo Dušana Pirjevca, formulirano v Uvodu k umevanju Murnove poezije: »Znano znanje o poeziji je nenehoma prisotno. Vendar pa ima ta moderni in posredni način tudi svoje nevarnosti. Vse prehitro pozabljamo, da je poezija kot poezija nekaj nenadomestljivega, da torej nobena še tako bistrovidna razprava ne more nadomestiti neposrednega stika z njo.« — Velikokrat se je že dogajalo, da je poezija predpostavljala situacijo, v kateri so poslušalci na mističen, ljubeč način mnogo bolj povezani s pesnikom, kot se to dogaja v zdajšnji kulturi: n. pr. črnski blues, Sergej Jesenin, ciganska poezija; v poeziji primitivnih ljudstev pa je ta povezanost bolj pravilo kot izjema.

Pesnikov mistični Jaz, neopredeljiv z atributi zunanjega sveta, čutim kot moder dih, moder veter, ki veje skozi razpoke med črepinjami, barvnimi šipicami, s katerimi simboliziram svetovnost posameznih Osojnikovih izjav, ki se vrstijo od verza do verza, od začetka do konca pesmi.

To sem napisal za tiste Osojnikove pesmi, ki braleca osupnejo, s heterogenostjo tematskih polj, ki pridejo v pesem. Osojnikova poezija sicer prepoveduje na nivoju poetičnosti primerjavo z drugimi pesniki; toda glede na pesmi, ki imajo z Osojnikovimi pesniki nekatere skupne zunanje značilnosti, kot npr. heterogenost tematskih polj ene pesmi, asociacijske povezave, lahko rečem, da Osojnikovo poezijo povzdiguje nad večino poezije s temi zunanjimi značilnostmi nepretrgana zavest o pesniškem ritualu, ki je izkušena in boleče intenzivna in ki z vsako novo pesmijo nanovo konstituira pesniški ritual, ter takšna stopnja ekstatične odkritosti, kakršno zmorejo le redki pesniki. To misel ponazarjam z analognim primerom iz slikarstva: Pollockove slike so boljše kot slike vseh drugih slikarjev, ki so uporabljali tehniko drippinga. Kakšna je zgodovinska pozicija Osojnikovih ritualov, bo pokazala prihodnost.

Osojnik piše tudi drugačne pesmi. Nekatere konstituira en sam doživljaj, kot npr. popotni soneti, ali krizo duha pred enim samim predmetom, kot npr. pesmi o kamnu. Včasih zadošča ena sama podoba, kot npr. haiku o preobilici vode. Pri teh pesmih je njihovo mojstrstvo očitno na prvi pogled, barvnih šipic je manj, družijo se v podobe, katerih lepota je razvidna tudi v razmerjih njihove svetovnosti in ne samo v ritualu, s katerim pesnik šele prihaja med zna-

menja sveta, poetičnost ne zahteva zase bralčevega potovanja, temveč le en sam skok vanjo.

* * *

Kakor hitro je prepoznal Eponino, to deželno sramoto, ki ni nikoli zamudila priložnosti, da ga ne bi mimogrede izzivala k ljubezni (če ga je opazila na ulici, se je smejala in tako kot se požvižga psu, je ona tlesknila z jezikom in zaklicala: »Devičnik«), je naredil korak nazaj, oditi pa ni več mogel; in ko je že prišel na vrh stolpa, je hotel ostro odgovoriti na njen predrzen izziv.

Za trenutek je okleval: v tej nori situaciji mu angelska milina, razsvetljeni smehljaj razumevanja, nista mogla pomagati. Nasproti njemu sva, Eponina in jaz, bila zmožna blodnje, prestrašena in posmehljiva obenem, zla. V najini zmedenosti sva vedela: moralno gledano sva bila izrodka! V naju ni bilo meje, ki bi zamejevala strasti: na nebu sva imela črnino demonov! Kako prijetno je bilo, celo pomirjujoče, nasproti abbejevi togotni koncentraciji občutiti vrtoglavo drsenje kot svobodo. Bila sva, ona in jaz, otopela, popolnoma pijana; prav gotovo se je zaradi moje omedlevice na lestvi moj brat ujel v past, ki sva jo midva napela.

Razdraženi, zasopli, na zelo majhni ploščadi, oddaljeni od sveta, zaprti — na nek način — v zračno praznino neba, smo bili postavljeni drug proti drugemu kot psi, ki jih je nenaden urok ohromil. Nasprotovanje, ki nas je združevalo, je bilo negibno, omejeno, bilo je kot smeh v trenutku izgubljenega užitka. Mislim da je, na tej točki, tudi moj brat začutil čas pred nevihto: ko se je presenečena glava gospe Hanusse prikazala na vratih lestve, ji je grd smehljaj hitro spačil bolešno napete črte obraza.

— Eponina! Ah, vlačuga! je zakričala gospa Hanusse.

Njen robati glas, ki ga je kmečka sočnost dokončno naredila neprijetnega, je prevladal hrup vetra. Stara je prišla ven, za trenutek jo je veter zmedel: držala se je zravnano, z velikim trudom je zadrževala svojo pelerino (njena zunanost je imela strogo sivino preteklosti mrzlih zakristij, toda bila je prostaška).

Planila je na svojo hčer, kot furija je kričala:

— Kuzla, opila se je in pod plaščem je čisto naga.

Eponina se je umaknila proti ograji, mati, ki je nameravala razkriti njeno sramoto, jo je očitno prestrašila. Videti je bila kot potajena psica, in že se je skrivoma prestrašeno smejala.

Bolj hiter in bolj odločen kot stara, je abbe C. pohitel.

Njegov šibki glas, zvišan z vzgibom globokega sramu, se ni več zlomil: razlegel se je v ukaz:

— Gospa Hanusse, bi povedali, kje mislite, da ste?

Stara je bila upoštevanja vredna v svojem besu in je od presečenja obstala, upirajoč oči v mladega abbeja.

— Vi ste, je povzel glas, na posvečenih tleh cerkve.

Stara je omahovala, razorožena.

Eponina, nekoliko razočarana, se je s trudom nasmehnila.

V nenaravni otopelosti in abotnosti Eponine je bila neke vrste nezanestljivost. Pijana in molčeča je bila, na vrhu cerkve, sama pohlevnost in grožnja obenem. Jasno je bilo videti, kako sta njeni roki stiskali plašč k sebi, tam pa bi lahko bili le zato, da bi ga odprli.

Tako je bila oblečena in naga obenem, sramežljiva in brezsramna. Silovite kretnje stare in duhovnika so se medsebojno izničile in so jo naenkrat potisnile v to neodločno odrevenelost, v to paralizirano stanje, ki je v hipu iz njene golote naredilo predmet željnega pričakovanja.

V napeti tišini, skozi vinsko omotico, se mi je zdelo, da se je veter polegel, globoka tišina je izvirala iz brezmejnosti neba. Abbe

je zlagoma pokleknil; pomignil je gospe Hanusse in ona je pokleknila zraven njega. Sklonil je glavo, prekrizal roki na prsih, in gospa Hanusse ga je videla: sklonila je glavo in ni prekrizala rok. Malo kasneje je pel s skrušenim glasom, počasi, kot ob mrliču:

Miserere mei Deus,

Secundum magnam misericordiam tuam ...

To ječanje sladostrastne melodije je bilo tako dvournino! Tako čudno je izpovedoval grozo pred radostjo golote! Abbe bi nas moral prepričati s samozatajevanjem in taisto prizadevanje, ko se je poskušal izmakniti, ga je toliko bolj razkrilo; lepota njegovega speva v tišini neba ga je zapirala v odmaknjenost pobožne naslade: ta neverjetna lepota, v mraku, ni bila nič drugega kot poklon grehu, edinemu predmetu te komedije.

Neomajen je nadaljeval:

Et secundum multitudinem miserationum tuarum.

dele iniquitatem meam ...

Gospa Hanusse je dvignila glavo: negiben, roki je držal prekrizani, njegov rezek glas je poudarjal melodijo na občudovanja vreden način (predvsem »misera-ti-o-num« — zdelo se je, da ne bo nikoli nehala). Osupla, se je gospa Hanusse naskrivaj namrdnila in znova sklonila glavo. Eponina je sprva spregledala posebno držo abbeja. Z obema rokama na razporku plašča, s privzdignjenimi lasmi, odprtimi usti, je bila tako lepa in tako razuzdana, da bi najraje, v pijanosti, na abbejevo jadikovko odgovoril s kakšno veselo staro pesmijo.

Eponina je priklicala harmoniko, vendar se mi je uboštvo meha ali varieteja, kjer je pela (med golimi lutkami), zdelo bedno nasproti nespornemu zmagoslavju. Cela cerkev bi morala odmevati v bobnenju orgel in visokih glasov zbora, če naj bi bil sijaj, ki ga je nosila, dostojanstveno proslavljen. Norčeval sem se iz pesmi, pri kateri sem jo rad poslušal, bila je pesem z neumnim napevom:

Ona ima

značaj iz zlata,

Eleonora ...

Zamislil sem si donenje Te Deum! Določenega dne doseže smehljaj zadovoljne zlobe vzgib, ki ima ostrino smrti: je njen rezultat in znamenje. Tako sem se zdrznil v svojem miru ob srečnem vzkliku, neskončnem, a že blizu pozabljenju. V trenutku, ko je zagledala abbeja, se je očitno vrnila iz sanj, v katerih je omamljena čemela, se začela smejati in to tako naglo, da jo je smeh stresal: obrnila se je in sklonjena nad ograjo je bila videti tresoča se kot kak otrok. Smejala se je z obrazom med dlanmi in abbe, ki je ustavil slabo potlačen hihot, je dvignil glavo in roki v zrak šele pred golo zadnjico: veter je privzdignil plašč, kajti v trenutku, ko jo je smeh razorožil, ga ni več mogla obdržati zaprtega.

Po premolku, mi je abbe naslednjega dne priznal (dovolil sem si norčevanje in on je iz dostojnosti umolknil), da je imel p... Eponina je tako urno zaprla svoj plašč, da gospa Hanusse, ki se je počasneje dvignila, ni nikoli razumela, kaj naj bi pomenil očarani obraz: abbe, z rokama proti nebu, je imel usta odprta!

V svoji noči oblegam svojega kralja, počasi vstanem in mu zavijem vrat.

Prišel je k sebi, vrnem se nadenj in mu še enkrat znova zavijem vrat.

Stresam ga in stresam kot staro hruško in krona se mu trese na glavi.

In vendar je moj Kralj, to vem jaz in on ve to in nedvomno je, da sodim k njegovi strežbi.

Medtem ga ponoči strast mojih rok brez oddiha davi. Vendar tu ni strahopetnosti, prihajam golih rok in stisnem njegov Kraljevski vrat.

In davim ga, svojega Kralja, že tako dolgo zaman v skrivnosti svoje majhne sobe. Njegov obraz, spočetka pomodrel, kmalu postane običajen in njegova glava se dviga; vsako noč, vsako noč.

Skrit v svoji sobi prdim v obraz svojemu Kralju. Potem pokam od smeha. Poskusi kazati vedro čelo, s katerega bi bila zbrisana sleherna žalitev. Toda prdim mu v obraz brez prestanka, neham le toliko, da se obrnem in se mu zakrohutam v plemeniti obraz, ki poskuša ohraniti veličastnost.

Tako se obnašam do njega; brezkončen začetek mojega temačnega življenja.

Sedaj ga podrem na tla in mu sedem na obraz — njegov vzvišeni obraz izgine — moje grobe, z oljem popacane hlače in moja rit — saj se končno tako imenuje — brez zadrege postajajo na tem, za kraljevanje ustvarjenem obrazu.

In ni mi nerodno, ah ne, ko se obračam na levo in desno, kadar mi pade v glavo in še več, sploh se ne menim za njegov nos ali oči, kadar so mi na poti. V resnici odidem šele, ko sem sedenja sit.

A če se ozrem, kraljuje njegov neprodorni obraz, vedno.

Klofutam ga, klofutam in mu nato v posmeh obrišem nos kot smrkavcu.

Vendar pa je povsem očitno, da je Kralj on in jaz njegov podložnik, njegov edini podložnik.

Z brcami v rit ga naženem iz sobe. Pomažem ga z ostanki iz kuhinje in z umazanijo. Na pod mu nastavljam črepinje. Polnim mu ušesa z nizkotnimi in natančnimi žalitvami, da bi ga dodobra zadell, globoko in sramotno, s posebno umazanimi kletvicami na napolitanski način, prav podrobnimi in enkrat izrečene so madeži, ki se ga ni mogoče znebiti, sramotna obleka po meri: resnična gnojnica obstoječega.

In zjutraj moram začeti znova.

Vrnil se je; tu je. Vedno je tu. Ne more se dokončno pobrati. In neizbežno mi mora vsiljevati svojo prekleto kraljevsko prisotnost v moji, že tako majhni sobi.

Prepogosto se zgodi, da me zaplete v proces. Zadolžim se, se pretebam z nožem, nasilen sem do otrok, nič ne morem pri tem, v duh zakonov ne uspem prodreti.

Ko je nasprotnik razložil sodišču svoje obtožbe, moj kralj, ki se komajda zmeni za moje razloge, nadaljuje z zagovarjanjem nasprotnika, ki v njegovih vzvišenih ustih postane obtožnica, strašna predigra, ki se bo zgrnila name.

Šele na koncu določi nekaj ničevih omejitev.

Nasprotnik, ki sodi, da je to malenkost, raje umakne teh nekaj dodatnih obtožb, ki jih sodišče ne prevzame. Preprosto je zadovoljen, da mu je zagotovljen ostanek.

Takrat pa moj Kralj povzame argumentacijo od začetka, kar naprej kot da bi sam stal za njo, le da jo še malce obteše. Ko je to opravljeno in ko se o teh drobnarijah vsi strinjajo, obnovi argumentacijo od začetka in ji tako po malem zmanjšuje moč, po stopnjah, od povzetka do povzetka jo zvede na take smešnice, da se osramočeno sodišče in cel sodni zbor sprašujejo, kako so si jih drznili sklicati zaradi podobnih malenkosti in sredi smeha in vulgarnih šal publike izrečejo oprostilno sodbo.

Nato moj Kralj, ne da bi se še ukvarjal z menoj in kot da ne bi šlo zame, vstane in nedoumljiv odide.

Človek se lahko vpraša, če je to posel za Kralja; pa se prav tu izkaže za to, kar je, ta tiran, ki ne more dopustiti ničesar, kjer se ne bi pokazala njegova drobeča moč urokov, zoper katere ni pomoči.

Bedak, ki ga je skušal postaviti pred vrata! Mar bi ga mirno pustil v tej sobi, ne da bi menil zanj.

Toda ne bi. Bedak sem bil in ker je videl, kako preprosto je kraljevati, bo kmalu zatiral celo deželo.

Namesti se povsod, kamor gre.

In nihče ni presenečen; videti je, da mu je bilo tam mesto že od vekomaj.

Čakamo, ne zinemo niti besede, čakamo, da On odloči.

Živali prihajajo in odhajajo iz moje sobe. Ne hkrati. Ne cele. Toda gredo skoznjo, povprečen in smešen sprevod naravnih form. Lev vstopi s sklonjeno glavo, zatekel, grbast kot star zavitek cunj. Njegove uboge tace lebdijo. Človek sam ne ve, kako se sploh premika, na vsak način pa kot bednik.

Slon se je zalezal vase in še srna je trdnejša od njega.

Prav tako ostale živali.

Nobenega aparata. Nobenega stroja. Avto vstopi natančno sploščen in bi bil komajda dober za parket.

Taka je sobica, v kateri moj neuklonljivi Kralj noče ničesar, ničesar, s čemer ne bi brutalno ravnal, česar ne bi pomešal, izničil, kamor sem vendar poklical toliko bitij, da postanejo moji tovariši.

Celo nosorog, pošast, ki ne prenese človeka (in tako trdna, izklesana iz skale), celo nosorog sam je nekega dne vstopil meglen, komajda otipljiv, plašen, ne da bi nudil odpor ... in zalebdel.

Stokrat močnejša kot on je bila mala zavesa na strešni lini, stokrat bolj kot on, močan, nasilen nosorog, ki se ne umakne pred ničemer.

A moj Kralj noče, da bi nosorogi vstopali drugačni kot šibki in curljajoči.

Drugi pot mu utegne dovoliti, da kroži z berglami ... in ga obrezati v nekakšno komajda kožico, tanko otroško kožo, ki jo bo odrlo že zrno peska.

Na tak način moj Kralj dovoljuje živalim, da se pojavijo pred nami. Samo na tak način.

Vlada; ima me; ni mu do zabav.

Ta toga ročica v žepu je vse, kar mi je ostalo od zaročenke.

Suha in mumificirana ročica (pa je v resnici možno, da je bila njena?). To je vse, kar mi je pustil njenega.

Ugrabil mi jo je. Izgubil mi jo je. Izničil mi jo je!

V moji sobici so zasedanja dvora kar se da bedna.

Še kače niso dovolj nizkotne, ne dovolj plazeče se zanj, celo negiben bor bi ga žalil.

Tako je tisto, kar se pojavlja na njegovem dvoru (v naši ubogi sobici!) tako neverjetno razočaranje, da bi zadnji izmed proletarcev ne bil zaviden.

Sicer pa, kdo bi se, razen mojega Kralja in mene, ki sem tega vajen, lahko polastil kakega spoštovanja vrednega bitja v napredovanju in nazadovanju temačne materije, teh malih vrtincev suhih listov, teh maloštevilnih kapljic, ki resno in razočarano padajo v tišino.

Sicer pa, ničeve časti!

Neopazne so kretnje Njegovega obraza, neopazne.

Tis is religion

to je papa kinjal bend

to je naslednji marksov stavek

to je modro jutro in pet dek kave

to je papa kinjal bend

to je je jezdec na štajerskem

to je pelikan v roki in zlom stavka

v naslednjem verzu

to je svilena ruta okoli tvojih oči

to je avtomobil zabiti in šofer

povit v kilometre vožnje na boku

otrdel od neprespanosti

tis is religion

tis is religion

hitrejša od njega in od nikogar ki bi bolje gadžal

pesmarica povita s trakovi žalosti in veselja

posebno opoldne

to je pralni stroj več kot oče in manj kot mati

to je čustvo imenovano so sorry

kdor dobi dvakrat je pred njim tretjič

to je papa kinjal bend

to je religion

to je papa kinjal bend

to je sled vrane v trebuhu morskega psa

šivalni stroj in očetova morska bolezen

na srajci pa madež veter hujši od spomina

krokodila fauna

manj od jurja in več kot tri dinarje

manj od po buč in več od ključ

to je papa kinjal bend

na valovih starega oceana

pozdravljam te stari ocean

pa magari v braziliji med srečnimi ljudmi

rudarji zagoreli od premogovega prahu

zasopli od podmorske višine

gluhota noči prevrtana s kostjo in čtivom

nato pa štirje prisilni paradižniki in, in, in
 tis is religion
 tis is religion
 tis is religion
 bolj votla od nagovora in bolj votla od padanja
 na glavo japonca surozakija iz jokohame
 kotaljenje ceste in videnje, za njima pa je tekel
 to je zamorec ali kača
 trudil se je bolj od vetra na račjih nogah
 težilo pa ga je srce
 nedostopno kot sneg
 in hladno kot varvara ivanovna mikulinova
 zletela je proti luni
 karta, ki nikoli ne pade slučajno
 nadevana kot kruhek z vinom iz njegove kleti
 in nikoli ni mogla ugotoviti
 ker jo je dan prehitel za dolžino enega pisma
 in s huduljami
 to je papa kinjal bend
 to je religion
 to je religion
 blaznost pa se kotali vzdolž njene obrvi
 onkraj njega je minula
 bila je že vsepovsod
 toda eden manjši s težkim nosorogom na hrbtu
 in s točenimi solzami, kajti padec desetih je vzor
 ostalim
 tis is religion
 pok mine je trikrat zavrt avtobus preden so ga rešili
 izpod krempljev neugodnega nasprotnika
 v višini levega podočnika in s psihoanalizo pod pazduho
 pezdontar
 bil je manjši kot on
 pa vendar: pozdravljen stari muhožderec ocean
 sargaško morje, trup prevrnjene žuželke, gnusna podoba
 preobrazba v postejno stolico, prevezana z žico
 povračal je v snopu zgražanja zaražen
 delavec na avtobusu ob petih, čvrst in možat, z vonjem po
 čvrstih mišicah in svež od naporenega dela
 spomenik, mimo katerega je peljal kmet na traktorju
 kajti noč ga je poslušala
 ptica pa mu je navrtala oči in jih prebodla z zvezdami
 zdolaj ob reki, med žebli, z zlomljeno čeljustjo
 pozdravljen stari ocean, bolj star od krivulje psa
 bolj pasji od spreminjanja oceana
 ker te niso ujeli
 preobrnjeni in zabodeni v trebuh, mastni od kožuhov in brkov
 tis is religion
 skrinja bolana od ritma ki udarja na sencah
 toda hitrejša od zamorcev, spretnih v spotikanju
 milena urbas, šivilja iz bežigrada
 milena urbas, neznan obraz iz ljudstva
 niti lep niti drag in niti poceni
 ker ji je padla zapestnica v vodo
 kot bi jo magnolija boksnila v nos
 boksarko, negovala je spomin vzdolž kanala grande
 ker sovraži zlomljene roke
 to je papa kinjal bend
 to je papa kinjal bend
 s kislo kumarico v desnici
 prek zaspane amande v snopu razšpricano zarezano z nožem in z
 obrazom in z ličnicami
 ker je našel šminko
 in jo je to bolelo, stisnjena od stiske in precepa
 potežkali so sekiro

tis is religion
 to je ta papa kinjal bend

Priti tako daleč in nenadoma napisati pismo
 S psom, ki mi je ne vem kdaj začel slediti, na obali
 Potem ko sem videl Bon-lampijone v mestu, vkrcam se na čoln
 Jaz, pivski tovariš gorskega meniha, okrogli mesec
 Česanje gostih las, mesečna noč
 Čudoviti tepci, tu je komar
 Vihar na osamljeni vrbi, most jutranje zore
 V viharju, večerjata, mati in otrok
 Vihar mimo; norec je prišel krošnjarit z ribami
 Ko si operem podplat, postane bel
 Kamnita gora, brenčeči insekti, sonce tone
 Mogočni borovec sem odstopil vrabcem, sam imam to kolibo
 Videti je košček morja, imam majhno okno
 Tam je bil, moj obraz; kupil sem majhno ogledalo in se vrnil domov
 Tako daleč proč ne morem slišati šuma valov, morja, tako modrega
 Kačji pastir prijazno prileti sedet na mojo samotno mizo
 Pet ali šest ljudi tiho dela, solnata obala potemni
 Borovi storži, prav tako zmetani na ogenj, fižol je kuhan
 Vlažno je okoli vodnjaka, večerni veter
 Povzpел sem se na hrib, samotne vasi
 Ne ve, kaj naj stori z lepoto svojih las
 Podrsavajoč z lesenimi coklami pod usipavačo kamelijo,
 prišel je na obisk

Cvetje, različno razcveteno, vse naproday
 Jesenski kamen vetra rodi otroka, to je tista zgodba
 Kot da so zavržene, lubenice, še naprej se redijo
 Ženska v časopisu na zidu vedno joče
 Potem ko je mimo hušknil morski veter, vedno sam
 Bon praznik se je sprevrgel v dež, majhne otoške hiše
 Prehladil sem se, stojim, čudak, ne recitiram sutre, mrtva tišina
 Sredi le šelestečega vetra, vlačim vodo
 Krompir, pojedle so ga podgane. Zaspal sem
 Pod Bonovskim lampijonom sem prespal noč in zapustil domače
 mesto

Otroku, ki je rahlo prehlajen, kupim zlato ribico
 Veter piha, okoli hiše, nobenega cvetja
 Gora, ki prestreza morski zahod, ne skriva ničesar
 Hiše so zagnetle mesto, krošnjari vpije
 Vsakič, ko pijem vodo, stopim na plano in piiiii, na plevel
 Dobra hrana na ladji, ni prostora, kamor bi jo položili
 Tesno zaprta, papirnata vrata polna lukenj
 Pozna luna, zaprta izven mesta
 Menjam papir na vratih, le en sam majhen nož
 Prišel sem na nepričakovan kraj, na cesti, jesenska trava
 Cvetje, porezano, pohabljenec ga opazuje
 Berač, z zastavo vzhajajočega sonca, za zavijanje stvari
 Praznovanje, dete spi
 Te roke, do kdaj, udarci po bobnu
 Mokra vrana, pred sončnim vzhodom, leti
 Alethein cvet, cel dan se je zibal, stemnilo se je
 Romar občuduje cvetlice aletheie, ima popotno palico
 Na povratku s pogreba me je malce namočilo
 Pohabljenec, dovolj ozdravljen, da ureja cvetje
 Jutranja meglica, pojavi se svinja, pojavi se človek
 Kot človeško bitje me kuha vročica zaradi prehlada, razumeš
 Zadovoljivo posejal semena redkvice in odšel
 Po dolgem času dežuje, škropotanje šumečih kapljic
 Dobra na samisenu, stara otoška nočna ženska
 Papirnata vrata pustim odprta, morje se je stemnilo
 Ubral jo je po bližnjici, prek polja, prihaja
 Vem za sledi vrabcev, ki so stopicali po rogoznici
 Vihar je iz njega naredil popolnoma modro nebo
 Osamljen kot sem, mrzlice ni več
 To je majhna hiša, v njej živita mati in otrok
 Sam sem, spat grem, nobenih knjig nimam
 Mesečna noč, komaj slišen veter, sam, pokašljujem
 Vrabci, vsi naenkrat, odleteli so
 Za ladje, ki pristajajo, en sam otok
 Roka na lubju nočnega drevesa, čakam

Kjer jesensko sonce sije na kamen, s svojega hrbta odložim otroka
 Valujoč plevel z drobno cvetko, razcveteno v vetru
 pogledam skozi luknjo v papirnatih vratih, še vedno nikogar
 Jesenski hribi, pridem na široko cesto
 Vzdolž potoka stopam, ustavim se
 Končali so s sejanjem pšenice, okoli kolibe
 Potem ko se umiri veter; borove iglice popadajo
 Začenja se nočno delo, šumenje reke
 To jutro je padla gosta slana, stopam kot učitelj
 V pravem trenutku, prišel je berač
 V hladnem miru, s spuščeni jadr, jambori
 Papirnata vrata kolibe so odprta, kupujem majhno ribo
 Udarjanje po ribi podobnem bobnu, decembra
 Ponoči se je vihar umiril; pijem vročo vodo
 Bežeč in ujet, v vetru
 Edini sem, ki ga je prečkal, zapuščen, kamnit, zimski most
 Pred menoj, leteče ribe, poskakujejo, v sončnem zahodu na
 otoku, kamor sem prispel
 Zgodnja zora na obali, zaletiva se drug v drugega

* * *

ulna ili laktenica je duga kost, smještena iza žbice, s kojom se kod odraslih dobrim dijelom srašćuje.

Dijafiza (corpus ulnae) je trostrana i distalno se zašiljuje. Dorzalna strana (facies dorsalis) nalazi se uz volarnu stranu žbice, s kojom je ispod međukoštanog prostora srašćena. Odsječak, koji sudjeluje kod tvorbe međukoštanog prostora, gladak je i obično ima nutritivni otvor upravljen proksimalno. Iznad ovog prostora ulna je hrapava i spojena sa žbicom većinom postojanim ligamentom. Medijalna strana (facies medialis) je glatka i slabo konkavna. Lateralna strana (facies lateralis) je ravna. Medijalni i lateralni rub (margo medialis et lateralis) tanak je i oštar, osim na međukoštanom prostoru. Distalni okrajak je zašiljen i obično se nalazi ispod polovine žbice. On se redovno nastavlja vezivotkivnim trakom do distalne kvrge na žbici, ali ovaj ligament može djelomično ili potpuno okostiti.

Extremitas proximalis čini veći dio kosti. Ona strši proksimalno i volarno iza distalnog okrajka nadlaktične kosti i služi kao poluga ekstenzorima lakta. Medijalna strana ovog dijela je konkavna i glatka. Lateralna strana je konveksna i proksimalno hrapava. Dorzalni rub u sredini ima zašiljen izdanak, processus anconaeus, koji nadvisuje polumjesečastu usjeklinu (incisura semilunaris). Ova usjeklina je po obrisu trokutasta, podužno konkavna, poprečno konveksna i artikulira s nadlaktičnom kosti; u njenom donjem dijelu je velika sinovijalna udubina. Ispod usjekline nalaze se dvije fasete, koje artikuliraju s isto takvim fasetama na volarnoj strani proksimalnog okrajka žbice. Volarni rub je gotovo ravan po duljini, inače je zaobljen. Slobodni kraj ili vrh ima hrapavo zadebljanje, na kom se završava musculus triceps brachii i neki drugi mišići.

Prvobitna extremitas distalis, kako smo spomenuli, srašćena je sa žbicom.

Razvitak. — Ulna okošćuje iz tri centra, od kojih je jedan za corpus, jedan za elocranon i jedan za distalni okrajak. Hrskavična embrionalna ulna proteže se duž cijele podlaktice. Distalni dio dijafile reducira se na malen ligament ili potpuno nestaje. Distalna se epifiza spaja sa žbicom prije poroda. Olecranon se srašćuje s ostalom kosti u trećoj i po godini.

* * *

Markiza je odšla ob petih. Niti pisnil nisem, ko sem zaklenil vrata, da ne bi škripala bolj kot kdaj koli: vest, ki hromi od zadaj; kot vest, da sem se vrnil hrom (po tistem odmevam kot koraki po ulici ali po zapuščenem skladišču ali po bitki, če sem vsaj eden od

zmagovalcev: vedno več nas je bilo, ko sem pobil prvega, je prišel drugi in tako naprej. A še vedno nočem, da bi se plen delil: ali bo vse moje, ali pa ne bo ostalo nič za nikogar); v romu sem tiho kot vest (pustiti vse in zadržniti in ostaviti prazno in nedotaknjeno nekaj več kot devet ur)¹. In vendar je tako (je že tako...), da bolj sem tiho in hrom, dlje je do stopnic kot od Santa Monice do Schull: pot, ki jo zarišem s prstom, preseka oblo na pol, oddvoji pole in vrne red na svoje mesto (kjer se pot izgublja, je čas premisleka in definicij; nejasnost zadnjega dela je nejasnost »budučnosti i njenih govora: ustaknuće moći — neću moći da radim, da se kladim, da se vežbam kao poslednji hitac: bilo ko(ji)...«) Lahko bi do stopnic prišel že v tej vrsti, vendar nočem: do petih popoldne je še celih sedem dni, a nekemu se je zdelo prav, da odide že danes; zato napredujem počasi in lahko pridem do stopnic šele na tretji ali četrti strani, ali pa sploh ne pridem (odločitve so tako trdno v mojih rokah, da me gonijo od postaje do postaje kot steklega psa). Pot, ki jo začrtujem, bomo torej že kako (že kdaj) prehodili. Zahtevam edino to, da ostanete na sledi (kot stekli psi) celih sedem dni. Vse ostalo prepustite meni in moji palici (»in rekel je: zadal si udarec, od katerega si še dolgo ne bodo opomogli, čeprav bi si radi. A jih vseeno pusti, da delajo, kar hočemo. Spravi meč (ki ga ni) v nožnico (ki je ni) in povej ljudstvu tele besede: 'Ljudje, kar vas je na zemlji in v zraku, žrite, fukajte in pijte v mojo slavo. Ko boste pa lačni, vam ne bom dal jesti, ko boste pa žejni, vam ne bom dal piti; ko se boste pa hoteli pariti, vam bom dal svoje brezorgansko telo in ne bo je ženske, ki bi vas marala. Ko boste taki, boste moji sinovi in ljubil vas bom kot stekle pse. Tako bodi'. Potlej pridi in bogato boš poplačan...«)². Odtlej se je zgodilo — in vse po resnici (»Edina resnica mojega pisanja je, da lažem«) — tole:

Šlo je za to, da jo srečam za zidom. Zaklenem vrata, na izbiri imam dve poti: eno skozi džunglo, vendar si po tej poti že vnaprej odrekam vse šanse: in vendar bi bilo morda najbolje iti po tej poti, je dejal in se nasmejal... Vzamem palico, da ustanovim obe kraljestvi (nebeško in zemeljsko); potem bi bilo videti laže: leže, iz naslonjača; potem bi lahko ravnal kot vsaka druga brihtna glava, ki si je kdajkoli vbila v glavo, da se bo šla zakonodajalca in ustanovitelja mest.³ Ustanovim obe kraljestvi, vidim: v džungli mrgoli golazni in najmanjša je večja od moje hoje skoznjo: od vseh me je najprej zapustilo srce, za njim drugi organi (kot da nočejo sodelovati; in res nočejo); roke so služile propagandi in pamfletom (toliko da se ve, kdo je močnejši), noge so odšle po svoje že kakšno uro prej (ne da bi za to vedel).⁴ Tako sem ostal sam: neuporabna mačeta, dve premočeni cigareti, dolgovi in volkovi (dolg in širok kot postelja na begu pred roko pravice šteje ravno toliko kot volk v zobeh prasice); ko pridem na vrh, si sedem nasproti kot krep papir in markizov pribočnik na invalidskem vozičku: skozi vrata se valijo jeziki in vežbajo zgodbe; najboljši izmed njih je zastrupljal druge s spretnostjo struparja Juberta Regensburgskega in jim risal vedno manjši krog, iz katerega niso smeli stopiti; napredek je bil silovit šele v zadnjem delu, ko sem kdaj lahko (že) spregovoril resno besedo s predstojniki (o njih vem samo to, da sem pred njimi slep od jeze, gol od strahu in gluhi od prebitja zvočnega zidu: polet se ponavadi končuje nad saxovino, nad kraji, ki jih je Sveti Mešter Matija Padovanski ljubil posebej kot zakonodajalec enak bogu in veliki pisar, ki trosi božje seme nad vsako mojo glavo: tako daleč sva si bila v tistih časih!, če seveda ločim dneve od noči in me scanje — narava me pač ne pozabi nikoli več: že zato ne, ker je moja intervencija obrnila proti njej (koliko tega je sploh ostalo?) celo skunke in pume in jo prisilila, da se je razpasla kot kuga in božično parjenje z materjo (edini dan, ko se lahko obrnem nase in rečem, da so bila dela zagotovo moja dela) — na hodniku ne sili več na bruhanje; samo zato, ker je naslednji dan sama negotovost...) »ko sedi na vrhu, džungla daleč pod nogami (zemlja kot omleta na jedilnem listu v Evropi), puh na dlaneh gnila toplota življenja (za njim!)« potem so edina prepreka in nevarnost vode njenega ustja, globoke kot stik med Diomedom in ukradenimi kobilami (tokrat sem moč tistega, ki v norosti ubija s kijem)⁵; ritmi velike turbine so njeni ritmi (ki poganjajo telo kot svoj mrtvi nastavek); vonji razpadajočih notranjih organov so njeni vonji (posebno vonji sramnega notranjega, kadar

žre sama sebe in jo je manj in manj skoraj iz dneva v dan).

Za zadnji spopad in srečanje je izbral vse sile: bergle so mu služile za kolesa (obležal je v parku z zlomljeno spodnjo čeljustjo, tako da je nehal govoriti in se je pripoved pripovedovala — od tod naprej — kot plazenje, kot plazenje in sikanje; kot nič dokončnega in z modi, stisnjenimi med kolo in kamen); le da vse to ni nič, je mislil, glavna stvar je božični večer in občevanje na Visokih Frekvencah (nad dvatisočpetstometri nadmorske višine), ki se ponavadi končuje z razbijanjem po vratih, ki bi v boljših časih vodila v večnost (na skrajnem robu Hudičevega rta): tu nastopijo vojaki, vendar je njeno ustje še vedno globoko in vlažno (ravno tako kot je ta noč suha in mrzla). Iz vode so jo potegnili na dan zmage (ko se je zastonj pilo in zastonj žrlo): 19. septembra, 108 leta ob petih popoldne, zabuhlo in v skoraj razpadlem sivem kostimu (ki ga je najrajši nosila takrat, ko je bila povabljena na čaj). Ko je odhajala, je voda še curljala iz ust, bila je presenečena: rezultat je segel dlje kot njena roka in šele to jo je zares posušilo in izpraznilo (ko sem — končno — prišel, je bilo ustje prazno — a močno poraščeno — in suho)⁶.

Bergle mu na tem mestu služijo kot kolesa, pa če se še tako neverjetno sliši, je izginil v megli s hitrostjo premega govora.

Druga pot: nazaj do izvora, potem navkreber (na sledi senci drevesa, ki stoji ob izvoru točno opoldne: je vlak pripeljal, počakali so ga z odpetimi puškami in godbo kot masko; preslepil jih je tako, da se je odpeljal naprej — sonce je imel za hrbtom in to je bila njegova prednost); izvor je suh in kamnit, puščava. Prvi, ki ga srečam, sem zakopan do vratu v pesku; pred tristo leti: na glavi je lovil ravnotežje kristalni lestenec, hoteli so, naj pleše okoli nje. Plešem, ampak okoli kosti, zloženih v skladovnico prvič, razmetanih po pojedini drugič (kolikor jih niso raznesli psi in zakopale hijene): kosti so smrdele po moji navzočnosti in slišale na moje ime, dokler jih ni zbrisal puščavski veter (nobene resnice in ničesar lepšega od tega ne zveste, razen če odnehate), tako da se preštejem na prste ene roke: ali sem slep in v vaši oblasti, ali pa nisem slep in sem v vaši oblasti: vedno sem na dobičku; če primerjam kosti, so moje. Odšel bom drugi teden⁷.

Izvor (ali mesto, kjer je bil nekoč izvor. Nekoč?: ko sem bil zadnjič tukaj, je bilo kosti in glav manj, a so govorile jezik, ki sem ga razumel) je bil prepreden s sledmi, ki so se križale (pod vsemi koti; pred božjim likom: vozli so bili celo povsem nečitljivi); je bil prepreden politik in revolucionar (zvit kot lisica, nevaren kot jež; noge so odšle že kakšno uro prej: vrnil se je na bergle. Vedno je trdil, da ni nič boljšega kot dober razgled...); je bil prepreden trgovec (kdo se v tistih časih ni rad ponašal z židovskim rodovnikom: samo tako je veljal kot draga in cenjena dišava, ki ima celo svojo zgodovino). Kam zdaj?

Jezik se mu je zapletal in njegov govor je bila molitev in razbijanje kozarcev (namerno razbijanje se zaračuna trikratno): ko se je utrudil, so bile celo stvari še vedno na svojem mestu (kdorkoli se je premaknil, je bil na mestu mrtev). Kdaj?

Čez sedem dni, ko jo bo srečal; do takrat mora razplesti mreže, prodati ulov, obrezati živo mejo, zravnati zemljo (da bo bolj ravna kot okrogla)

če se seveda ne izgubim. Takrat je Sveti Mešter Matija Padovanski spet spregovoril: k oknu je prinesel mizo, stopil nanjo, se prijel za rešetke, se še malo privzdignil, oprl na komolce in rekel:

»Čez sedem dni, sem vam rekel, bo markiz bolj mrtev in bolj nevaren kot kdajkoli prej. Morda je ura pet. Tega ne vem. Morda je markiza res že odšla, gotovo pa je, da od markiza ni ostalo dosti več kot od markize, ko jo bodo požrle piranhe. Pravim vam, da bom jaz, ki sem markizov najboljši sovražnik, da bom jaz...«

(Sveti Mešter Matija Padovanski je umrl 10. 3. 603 (p. št. po lousi). Njegov zadnji izrek je bil tale: »Če si daste izkopati oči, boste bolj slepi kot kdajkoli prej«; tako blizu sva si bila tiste čase!)

Kot vedno sem bil tam (za zidom) pol ure prej kot sva se domenila. Namesto nje sem pod kamnom našel pismo (ki ga navajam v celoti, a brez njenega imena):

»Dobiva se na običajnem mestu (za zidom), ob običajnem času (ob petih popoldne), čez sedem dni. Ljubim te kot steklega psa

(drugačnega te ne morem in nočem ljubiti). Tvoj falooo (falos je vedno pisala s tremi oji in brez sja, op. p.) je najveličastnejši izmed vseh, dokler ga ne poznam. Dokler te nikoli ne bom srečala, bom vedno tvoja ljubeča...»

OPOMBE:

¹ Ko zaklenem vrata, je od njih do stopnic diše kot od Santa Monice do Schulla. Pohod, ki se konča pod obzidjem Schulla, označujejo tile podatki; umorjenih, umrlih in izginulih: 5004 konjeniki, 33.267 pešakov, 17.944 konj, 79 topov, 2615 žensk med posiljevanjem, kar 13.831 med porodom ali takoj po tem (umirale so kot psice in z zanosom v oči; op. p.); rojenih: 21.200 moških otrok, 25.333 ženskih otrok (umrljivost: 32 odst.). Pohod, ki je trajal 49 mesecev, tri dni, se je začel 16. avgusta 315 leta (p. št. po lousi) in se končal 19. septembra 311 leta (pred štetjem po lousinim koledarju).

Obleganje se je začelo in končalo 23. septembra 311 leta (p. št. po lousi): zjutraj so se markizove enote uredile in napadle po pravih vojskovanj kot so jih poznali konec 4. stoletja pred štetjem; že v naslednji uri je obležalo več kot pol njegove vojske. Ob petih popoldne je padel prvi in zadnji mož pohoda: markiz sam...

Ta zmaga je Rdečim Kmerom dokončno zagotovila premoč na bojišču: reakcija je bila premagana v istem trenutku kot revolucija... »Od takrat nosijo svet tatarske oči in vladajo zakoni, ki bodo nekoč pravični. A nad vsem je bdela roka neke močne ženske, o kateri vemo samo to, da je bila nekoč svetiščna kurba. Po zmagi so jo poslali v vsako malo bolj pomembno luknjo in ji pustili, da vlada za šipo, obešena na žebelj...» (Pripovedi hunskih lovcev, ko se vrnejo z lova domov)

² Hitro zmago Rdečih Kmerov ponavadi pripisujejo domiselni spretnosti v pripravljanju bitke. Postopek poznamo več ali manj vsi: meso se položi na konjev hrbet, čez se vrže sedlo in meso se paca, cmari (kar je boleče tako za konja kot za jezdeca; tod najdemo tudi razloge za danes že razpito rdečemersko nespečnost in materializem) in tensta, dokler ni gotovo. Jed okrasimo s šopkom peteršilja, z na kose rezanim, trdo kuhanim jajcem in paradiznikom. Jemo po malem...

³ Videti: Sveti Mešter Matija Padovanski: Zbirka zakonov ali o zbrki, ki jo je storilo brez zakonje do mojih dni (Padova, 621 leta pred štetjem po lousinim koledarju); glavna referenca, Aurelius Augustinus: De civitate Dei (tretja in sedma knjiga) in tile govori: izgnati in vsekakor iztrebiti uši; najnevarnejše uši so: pesniki, slikarji, muziki in rimači vseh vrst (pobiti, izločiti pogledom kot opomini); urediti državo tako, da bo povezanost med sloji zagotovila takšna participacija v registrih oblasti, da bo vsak sloj tako izpostavljen, da mu bo varnost zagotovila šele ta participacija, ki bo hkrati merilo lojalnosti; filozofijo (in druge podobne znanosti) spraviti v najžejšo zvezo z norostjo (za primer, ki se postavlja — odzadaj — kot obče pravilo in definicija, naj velja pripovedka o Diogenesu v sodu), jo tam pustiti, vseskozi opazovati, ne pa uničiti, ker je brez haska in lahko naredi več škode kot koristi (zaradi vse večje priljubljenosti filozofije med ljudstvom; stopnja naraščanja priljubljenosti je 3,4 odst. letno); ravnati tako, da bo sosed sosedu najboljši prijatelj in najbližji sovražnik (»sosed je tisti, na katerega se z vso gotovostjo lahko zanesem, da me bo prvi izdal in zadnji vrgel kamen name«; Sveti Mešter Matija Padovanski, op. cit., str. 114)

⁴ Šlo je za sklicevanje na MOJ POHOD, s katerim oni nimajo ničesar opraviti; vse pritožbe so naletele na zid, v katerem bi nekateri radi videli zapisano usodo sveta in natančno zarisano sliko vseh mogočih križišč, preko katerih je doslej (in poslej) divjala zgodovina, ampak: zid je zid, zidan al' kamnit, črn al' bel, ubranljiv ali neubranljiv, prehodni ali neprehodni in za njim (za vami, najdražji zid!) se velikokrat in celo največkrat dogajajo stvari, o katerih ne boste nikoli ničesar slišali...

Markiza je odšla ob petih, ne da bi pustila sporočilo. To ga je razkačilo, velikega in močnega: a za njo ni mogel, še tako dolge noge bi bile za kaj takega prekratke (če se je morda zanesel na čarobno moč besede, tega ne vemo, vemo pa, da urek ni deloval). Velikega in močnega kot je bil, in razkačenega, je napadla od zadaj, z dolgim kolom, ki ni nič kaj pristajal njeni nežni in rahli podobi in še manj njenim drobnim (a še vedno lepim) rokam; pa vendar: od zadaj in s kolom je bila neranjljiva; napadla je s silami vode in s silami zemlje (tako se temu reče, op. p.), a njegovo telo je drhtelo od jeze in strasti; sparila sta se na tako široki osnovi, da je na Nevi pokal led in je puščavo prvič po 311-ih letih namočil dež (takrat so svojo državo ustanovili Voinoriti); vsak zid je bil prenizek in preslaboten da bi lahko zadržal ta plaz govorce, ki je navsezadnje storil, da je pohod obležal pod obzidjem Schulla in so Rdeči Kmeri prav kmalu obvladovali vse pokrajine, ki so se nekoč imenovala Evropa (to ime bo odslej veljalo za prepovedano).

⁵ Nije utvrđeno da li je kralj Diomed bio sin Areja i Kirene, ili ga je rodoskrvno začela Asterija sa svojim ocem Atlantom. On je vladao ratobornim Bistonima i njegove su šale, u danas nepostojećem gradu Tiridi, ispunjavale užasom čitavu Trakiju. Diomed je čuvao kobile sapete gvozdenim lancima za bronzane jasje i tovio ih mesom svojih nenadnih gostiju. Jedna verzija ove priče govori da su to bili pastviri a ne kobile, i da su se zvali Podarg, Lampon, Ksant i Dejno.

⁶ Ko se je zjutraj dvigovalo sonce; ko je markiz pregledoval razporejene čete in obćudovale modri klin, ki se bo zdaj-zdaj odvalil proti obzidju; ko so se ponosno napela prsa, ko mu je kri stopila v glavo, ki je otrdela v napadalnega ovna in živčno trzala proti vratom (po pripovedovanju očevidecev, ki trdijo, da je bil markizov kurac res veličasten; op. p.); ko je na pol vzdignil roko (znamenje četovodjem), je pridirjal iz tabora hitri sel, podal markizu pismo in se

umaknil. Pa je markiz pismo odprl takoj? Ne, temveč šele popoldne, med kratkim predahom (ko je od njegove celotne vojske ostala na nogah bora petina); zaklel je, globoko vzdihnil in se poslal v prve vrste. Ta napad je bil zadnji, markiz je kot že vemo, padel s konja, vendar je še imel toliko moči, da je klical Ludviku, Otu, Jožefu in Sveti aliansi, češ da kolje zadnje ostanke rdečih kurbirjev (revolucijo je imenoval rdeča kurba; in bil je mož starih nazorov in trdnega prepričanja; kako le...) in poginil; v pismu stoji tole (hrani ga muzej revolucije v Schullu):

»Kdo upa dvomiti v tvojo moč? Kdo ne vidi v tebi moža in vodje, ki bo poginil (še isto uro) kot pes; ki bo zgnil kot moji pošvedrani čevlji. Ubil bi te, če se ne bi zgodilo nekaj boljšega. Ubil bi te kot mačko bi te kresnil ob steber in lizal kri: tvoje ime, ki slovi kot smrdljive butanske prasice; ki so te prsti ubogali; ki si operativen in ves svet; ki si sestanek (moj sestanek!) za zidom in srečanje med garjami in kožo. Takole je rekla tista, ki je nosila tvoje imo (naprodaj; in jaz sem bil zvodnik. Ali te je kdaj zanimalo, zakaj je markiza vsa v modricah, ko se vrneš s pohoda? Vprašal bi jo, kaj pa si se delal lepega, kaj pa si čakal vse dokler ne boš nikoli zvedel): 'piši svojemu gospodu (temu steklemu psu!), da odidem ob petih. Spečala se bom z nekim dvigalcem uteži in mu pripovedovala o svojem otrostvu in markizovi nezmožnosti. Tako se bo začela in končala njegova slava...'.«

* Če dobim tole sporočilo: »V petek, 26. 10. 109 bomo jedli saxove srce, jetra, ledvica in pljuca. Dobimo se ob petih, za zidom. S seboj prinesite...«. Markiz je od jeze pozelenel. Hotel je zaspati, pa ga ni nihče poslušal. Potem je hotel pribočnika, da bi mu spucal čevlje; našel ga je (našel je glavo), nabitega na kol, z očmi krave, ki teli: »Res, pribočnik je imel tople oči kot kakšna krava, ki teli« (kar je v njihovem jeziku pomenilo: ubijal je kot za šalo) (je rekel ob njegovem grobu). Vendar govorijo arhivi drugače: pribočnik je ubijal samo, če so mu dobro plačali. Tudi oči so bile tople in izbuljene (kot krava, ki teli) samo, če so dobro plačali. Zato ga Rdeči Kmeri niso marali v resnici: postavili so ga pred vrata (kot sovražnika revolucije); vrgli so ga v jamo s kačami; in nasadili na kol (bojevali so se po svoje in tega markiz ni nikoli doumel; niti takrat ne, ko so mu dokazali, da se tepejo po vseh mednarodnih pravilih bojevanja in spoštujejo sovražnikovo ranljivost). S tem si markiz res ni mogel kaj dosti pomagati: ob petih popoldne so ga (za zidom) sestrelili kot steklega psa (kot mu je pravila markiza v letih, ko ga je imela najrajši)...

za vas smo prečitali althusserjevo knjigo za marxa
v vrtu, kjer se steze prepletajo
prenočili smo na podu
utrujeni

s stavkom je udaril po njegovi glavi
ko je spal, davi
pa je v avtobusu smrdel
niso samo stvari tuje
vse se je zavrtelo okoli oktobrske revolucije
dvajseto stoletje pa najbolj

nisem samo družbeno bitje
ampak tudi sovražnik suverenov
štajerski sindrom
rompompom rompompom
ne gre za kastracijo
ampak gre za razredno pozicijo

toda generali že pripravljajo antologije
uredniki z nožem zgodovine režejo ušesa zgodovini
zgodovina se spreha po mestu
in zavestno ukrade vse kar more
rompompom rompompom
rompompom rompompom
sedeci bivol biti brezrazreden
kakor bilka trave, kakor jesen
žuboreti kakor spet stara glas potok

izrezali so mu otroka iz trebuha
iztrgati oči temu še nerojenemu
gre in skače po gorah
kokoš skače po gorah
režiser filmov wajda pa je skočil sedem metrov
z rakom na vrvici

gladka
stebila
mirno

ukriviljena
v enakomernem
vetru

Z zamolklim brenčanjem
se težka žuželka
dviga
nad drobno rastlino,
ki v zmeraj krajših nihajih
ziblje
bleščeč, okrogel
cvet.

ni vzroka, da bi otrok vriskal od veselja, če vidi svojega očeta golega.

Nek pisatelj, kateremu ne vemo več imena, je za seboj pustil naslednji spis. Glede na to, da naš namen, ne glede na to, da je že ves izpričan s svetom, v katerem govorimo o dnevu in o nočeh, v tem trenutku ni več razviden, se torej zadovoljimo z zgodbo, ki nam jo je brati prvič. Veliko je naše neutemeljeno zaupanje. V tem nas priganja ničevost dolgoletnih izkušenj. Vemo, se bo izjalovilo, kar bo morebiti strivnostno planilo v cvet. Stati v sledi presenetljivega dogodka. To se ne zdi verjetno, toda kljub temu vsiljivemu brezupju, kar govori v prid naši stvari. Nekje smo že zapisali svojo pripadnost. Tako le gre: Tema in večnost prežemata pisavo s starodavnostjo in patosom. Vendar — berimo!:

Odlikujejo me mnogotere pomanjkljivosti, toda tu hočem pisati o dveh, ki s svojo nasprotnostjo določata tudi mojo stavo. Namreč nisem niti učen, niti moder. Moj študij prehitro podleže vdoru tretjega, razneslo je zapeljivo hišo znanja. Kar pa se tiče modrosti, stanu pretanjene discipline, ki vzdržuje stike v besedi iz nedosegljivim, po čemer pa sebe imenuje eno, v svojo ničevost je treba razkriti resnobi določujočega vprašanja. In vendar si pisave nikoli nisem začrtal drugače. Stati v križišču, ki se izmakne imenu med imeni. V naporu izzivati molk, v katerem plane smeh, ali še boljše krohot iz svoje špilje in preplavi stisko, izvano z odgovornim ukvarjanjem pisave. Pot, ki je čas potrgal naličnike, skril za ime, porušil dom, pot, na kateri je omahnila v smrt pripoved. Trošenje, ki je z darom treščilo na mejah svoje revščine. Tu ni iskati brezštevilnih možnosti. Resnično lahko zapišem, da je že v naprej popolnoma znano, da se morebitni konec pisave ne more izteči v uspeh. V polju slovničnega časa, ta danes; izglede nas prepričuje, da je s črkami vedno slabše; zavržene črke. V čem je torej smisel mojega početja, saj je povsem jasno, da je pomanjkanje vseobsežno. Zapisal bi še, da je v tem vrtu manjka na delu sumljiva erotika, toliko bolj, ker jo tolmachim v zarisu ambicije po najvišjem porazu. In vendar mi tu ni do zmagovalja pisave. Skozi ta vrata ne bo stopilo nič. Resnično, ljubezen, ki z mojstrsko večino podpira preziranjia vreden narod, njegovo nesmrtnost in svetost. Drhti, da do potankosti obdari svet, ki mu pripada. Pisava. Teh pet črk vklesanih v kamen. Nič ne bo preživel, razen črk vklesanih v kamen. Vedeti to in vedeti še več kot to. Sled semena. To pomeni hišo sveta. Knjigo nesmrtnosti. Zapisati vse v sago, v knjigo sveta, ne znova, ampak do njenega dokončnega poraza. In nato skozi razvidno poč vstopiti v drugi krog pozornosti, ki se izmakne sumničavemu vedenju. On, ves na preži, mimo njega se lenobno plazí blatni jezik, tisti, ki je izginil, pa ničesar ne ve o tem. Morda je tod meja nesmrtnosti. Toda ugotavljanje me vzburja do kozlanja. Tu že buta hreščeče ripsanje pisave. Neuničljiva je. V trošenju raste. Dar, strgan, nabit, obraz je le zrcalo, ki ga vsa vspostavljena zrcala v stalnospreminjanjem križišču projicirajo. Kup razpočenih zrcal. Sled. V njeni nara-vi je, da se izmika odgovornosti in določenosti. Vse je šele na tistem, ki je na sledi. Šele sledečemu je sled. Tema in večnost, te skrivne radosti heretičnih mistikov. Eter krađe izpod peresa zgodbo. Niti njena razvidnost in niti njena temotnost me ne premotita. Navajam neko usodno sporočilo, dar čudne nesmrtnosti: Med temo in večnostjo ali svetlobo in umrljivostjo se je človek brez pomisleka odločil za to dru-

go. Ta stavek uvaja vsako študijo o Baudelairu in o Parmenidu. Eros, razkrinkan v retoriki, ki si je za najvišjo potešitev volil smrt. S kakšno lahkoto se nizajo črke v granitu na bregu starodavne reke. Črke v kamnu in reka...

Črnolasec po imenu Jacques Derrida je prihajal v Khandahar šest let zapored. Khandahar, mesto kamelje dlake, hašiša in sredi gorate puščave pozabljene starodavnosti v turbanih. Ostajal je vedno dalj. Šesto leto se je odločil, da ostane za vedno, ali vsaj, da se nikoli več ne vrne v kraje, ki se odlikujejo po svoji temačni in moreči naglici. Ta kraj imenujem zdaj svoj dom. Kar dobro se je znašel, Jacques Derrida. Pomagal je lastniku ribje restavracije pri poslu s pomivanjem posode. Toda razen tega ne vemo o njem ničesar.

Zimske noči v Khandaharju so znane po strupenem mrazu in po ostrem vetru, ki privzdiguje kaftane in se prav dobro razume s človeškimi kostmi. Tretjega dne leta prerokovega 1367 pristopi po končanem poslu k bosonogemu Jacquesu Derridaju starec v težkem kameljevinastem plašču. Na glavi je nosil turban iz surove bele svile. Zvezde na mrazu še posebno jasno in čisto migotajo. Ko sta molče stopala po ulicah iz zamrznjenega blata in zaledenelega prahu, je bilo nebo nad Khandaharjem razbeljeno z zvezdami do bolesti. Prispela sta do hiše, ki bi jo kdaj pozneje nikoli več ne našel. To je hiša Sheika Alija Farmadhija, ki te je pozval na večerjo. Preko dvorišča, na katerem je klavirno cvilil premražen pes, sta stopila v notranje prostore. Ti so se odlikovali po razkošnem udobju in toploti, ki jo je širil okoli sebe plapolajoč ogenj na ognjišču. Starec je odložil svoj težki kameljevinast plašč v roke zamaskirane deklice. Jacques Derrida se je za kratek hip zagledal v njene oči.

Nizka miza, dovolj široka, a pogrnjena le za dva. Sheik Ali Farmadhi je brezizrazno klečal na nasprotnem koncu. Govorilo se ni; tu je bilo marsikaj jasno. Ko je Jacques Derrida pokleknil na blazino, pripravljeno zanj, so zakrita dekleta obložila mizo z bogato gostijo, ki je tu ne bi opisovali. Ko so se umaknila skozi vrata v kuhinjske prostore, so njihova ogrinjala tiho pošumevala.

Po obedu so molčeči možje s črnimi očmi prinesli čaja in prižgali pipo, da sta gosta srebala vroč čaj in poslušajoč zamolklo klotokanje v buči kadila. Jacquesu Derridaju je v kosti zlezlo dremotno ugodje.

Po čaju in pipi vstopijo v sobo štirje krepki možje z golimi sabljami v rokah. To je bilo morda poslednje, česar se je tujec še lahko spominjal. Nato so mu odsekali glavo.

To je zgodba, ki mi jo je prinesel in povedal hotelir Ali, s katerim sva ob kajenju hašiša skupaj preživela neko zimsko noč v Herathu. Ker sem v njej videl nekakšno sliko, ki govori o človeškem trpljenju, sem se pozneje v Khandaharju pozanimal za tega Sheika Alija Farmadhija. Ve se, da v zgodbo niti za hip nisem podvomil. Sheik Ali Farmadhi je Deseti Sheik in Učitelj Khwajagan Učiteljev, znanih tudi pod nazivom: Red Nagshbandi. Pripisujejo mu nauk o vseobsegajočem nevidnem svetu, ki v vseh časih na različnih mestih prežema običajno stvarnost. Znan je tudi pod imenom Človek, ki je Razklal/odprl Zeleno Pošast in Spil njeno Kri. To ime zaznamuje zgodba, ki jo tu navajam, kakor mi jo je uspelo sestaviti iz drobcev, ki sem jih zbral na različnih koncih. Takole gre:

Malo dalje je skupina mož strahoma zalezovala veliko lubenico. Nikoli še nismo videli česa takega. Ta reč utegne zrasti in nas vse pobiti.«

»Naj vam o tej stvari povem par reči,« besede, ki jih navajajo po modrem starcu.

»Ne bodi norec.« Tak je bil odgovor. Zakolji to reč, mi pa te bomo nagradili. Toda o njej ne govori ničesar!«

Dejanje, ki mu je prineslo ime, je torej v tem, da »... je vzel nož, razklal lubenico in jo začel jesti!«

Toda — tako se zaključi zgodba njegovega življenja — oni, ki se trudijo na sledi Tistega, ki je na svojem potovanju skozi Deželo Norcev Razsul svoje Kosti in Vdrl na Studenec Modrosti, reproducirajo njegovo zgodbo in nikoli ne uspejo.

In dalje, vrstice, ki sledijo:

»Jaz sem, Eulaliya! Glej, vrnil sem se po vsem tem času s trgovskega potovanja! Kot nekdam, vidim, živiš v tej podrtiji, pokriti s

trstiko; to je grozljivo!« Ona prepozna njegov glas in mu nemudoma odpre / vsa črna, pokrita s pajčevinami in z umazanijo, z vnetimi očmi, z zvezanimi lasmi, ki so ji padali na upognjen hrbet; ni mogel verjeti, da je to njegova nekdanja žena.

Spis se konča z odlomkom, ki mu ne moremo zgrešiti izvora:

Že od rane mladosti sem se posvečal književnosti, toda ker si nisem ustvaril imena s predanostjo obči stvari, nesposoben da se povsem prepustim domačim vrednotam, sem brez koristi tako na nebu kot na zemlji.

Tu nimamo več kaj reči!

Na drobcih
peska,
pomešanih
s čiki,
papirčki
in suhimi
listi,
je vrabec,
ki zoblje
pohojeno
češnjo.

Iz jeder cvetic
poganja sonce
prozorna krila
kristalnih živali
v jarke večerne
svetlobe.

Med divje
brstečo
ravnino
in majhnim
prosojnim
oblakom
se v komaj
zaznavnem
premiku
obrača
golobje
pero.

V tem, kar spomladi raste, noče sprave
oko, ki v soncu sebe prepozna.
Za Emily je zrak skrivnost menjave.
Za Issa so ravni pokrov pekla.

In v trenutku, ko se začne rušiti gora pomenov, besed, ki sicer lebdijo v brezčasju in brezprostorju, v trenutku, ko se le te kondenzirajo okoli kraja, ki ga je presveti Frančišek tako rad in ponavadi imenoval glava, se zatemni in zakrije vsak možni uvid prihodnosti, kot le-ta ni zatemnjen že v normalnem stanju. Vsekakor postaja teža vse težja, iz trenutka v trenutek dobiva môra vse večjo težo na tehtnici zgodovine. Kot že tolikokrat poprej padajo glave, ali pa se vsaj klanjajo pred tributom Ideje, ki pa si pri vsej tej kolobociji pridno umiva roke. Situacija se v vsakem primeru lahko meri z neponovljivimi verzi znane Aškercove pesmi: »I, kam bi del«, ki je bila sicer objavljena mnogo za tem, ko je omenjena Ideja že davno presegla nezrelost svojih zgodnjih del, je pa povsem empirično verficirano, da Aškerc nikoli ni dobro prenašal poraza in bi bil to lahko dober poduk tudi prihodnjim generacijam. Prav tako tudi ni zanemariti še dveh znamenitih Aškercovih verzov, ki pa bodo na tem mestu zamolčani. Kakor koli že, v središču pozornosti še vedno

ostaja tisti odločilni trenutek kondenzacije pomenov in besed, v katerem se vsakemu ustvarjalcu nujno zarosijo oči, kar si on sam seveda napačno tolmači z razsvetljevanjem Ideje, ki pa si še vedno enako pridno umiva roke. Posledice so vsem znane in nujne. Realnost razpade v dva ali več kosov, pri tem pa ni žive duše, ki bi skrbela za natančno izvajanje procesa; ali pa, kar je še pogostejše, takih duš je preveč, to pa ni bilo povsedeži že presvetlemu Frančišku, kaj šele realnosti. Trenutek je torej resen, vsekakor vreden pozornosti. Resen zato, ker se giblje v tistih vodah, kjer odkrita beseda naleti na rešetke, neodkrita pa se kotrlja kot Sizifova skala po hribovskih gor in dol, medtem ko je Sizif nad svojim delom že davno obupal in zdaj uživa zaslužen pokoj v kraljestvu svobode. Rešitve problema z njegove strani torej ni pričakovati, kar potrjuje, da se je le nekaj naučil iz zgodovine, čeprav nek modri mož, ki ga na tem mestu ne bi rad spravil v slabo družbo, govori, da se zgodovina ni ničesar naučila. Tej vsekakor izredno pronicljivi misli ni dodati ničesar, razen da je morala imeti izredno slabega vzgojitelja in pa da mora biti vzgojitelj tudi sam vzgajan. To niti ne bi bilo tako nevarno, če se ne bi v istem trenutku pojavilo na prizorišču pet odposlancev bližnje zbornice in ne bi na ves glas izjavili, da je Frančišek krivoverec in to po sklepu nekega koncila, ki, doduše, ...². Nekateri prisotni so dogodek primerjali s kopernikanskim obratom. Ostane pa, da je od onih petih odposlancev ostal v poklicu samo eden, medtem ko Ideja še vedno pobira obresti svojih tributov. Pravijo, da ni dobro hoditi sosedu v zelje, ter še mnogo podobnih pametnih reči, kar pa vse samo še pospešuje kondenzacijo in uboge glave letajo skozi prave monsunске oblake, ostajajoč vedno na primerni višini. Pravijo: »Nekaj bo.« in »Nekaj se pripravljaj«. Pri tem pa vse preveč mislijo. Kajti dejansko ničesar ni in se nič ne pripravljaj. Prihodnost je glede na preteklost samo še bolj zasuta z gnojem, za kar obstaja v zgodovini primeren korelat v trojanski vojni, ki jo vsak dan riše s kreda na nek most in jo vsak dan znova zbriše dež. Trenutno stanje:

Nek mladenič, ki je že pri devetih letih izgubil starše v prometni nesreči, je vsak večer hodil na most, ki je povezoval stari del mesta z novim. Njegovo početje so si razlagali na najrazličnejše načine, a so se kmalu naveličali. Nekega večera je na mostu srečal dekle in se zapletel v dolg pomenek. Dogovorila sta se, da se naslednjega dne dobita na istem mestu ob isti uri. Mladenič je prišel, a jo je čakal zaman. Ker je bil prepričan, da dekle ni lažnivka, je začel verjeti, da se je prejšnji večer pogovarjal s prividom. To si je razlagal s svojo neizmerno osamljenostjo in željo, da bi si našel primerno dekle. Žalostno je gledal v vodo, ki je tekla pod mostom. Resnica pa je bila, da je dekle prišlo na dogovorjeni zmenek, samo da si je mladenič zatiskal oči. Mladenič tudi po tem ni opustil svoje stare navade. Še vedno je vsak večer prihajal na most, le da ga je zdaj vsak večer spremljala misel nanjo. Tako mu je deveti dan po srečanju padlo na pamet, kako da mu ni ona, če je že prišla na dogovorjeni zmenek in ga je torej morala opaziti, razkrila oči.

V drugem delu se območje referenc širi ad infinitum. Medtem pa se kondenzans le mukoma prazni. Situacijo še najbolj ilustrira znamenita rečenica, spočeta iz Arhimeda, slavnega Grka in še slavnjšega Katalonca ust, ko je v kopalni kadi ravno spuščal ladjice: »Esse est percipi.« Viri, ki omenjajo ta dogodek, so poleg Diogena Laertskega tudi nekatere ponikalnice, ki ohranjajo staro antično tradicijo. Človeško rečeno, avtorju se pomensko območje razširi v neskončnost, (G. W. F. H.: »slaba neskončnost«³ in zato v evforični naglici izvaja apartheidovske redukcije v okoli njega lebdečem besednem gradivu. Preostanek je žalosten, kot je žalostno tudi njegovo srce. Hladna noč mu nato hladi razbeljeno čelo in korak votlo odmeva po zapuščenih ulicah. Nesrečnik zdaj preklinja Idejo, ne vedoč, da si ta znova umiva roke. Potem pa se tolaži, da belina papirja ne more biti opravičilo za nedolžnost misli in podobne packarije. Nek podoben, a v bistvu popolnoma nasproten princip, se najde v fizikalni vedi pod geslom: hologram, holografija.⁴ Trik sploh ni tako poceni, saj stanejo najosnovnejša sredstva toliko, da se jih ne da izplačati niti med brati. Dobesedno, beremo naslednje: »Izplačati na roko, nakar postaviti L.A.S.E.R. ter ga skozi polpropustno šipo na objekt spustiti. Okoli objekta še natanko dva špegla postaviti vsled

odboja žarkov na objekt. Ta špegla postaviti tako, da luč tam zadaj neke interferirati, kjer lahko en film na snemanje postaviti. Slika rata v deset sekund in nič več. Film na snemanje treba spet v L.A.-S.E.R. spustiti in v zraku nastati tridimenzionalna slika. Odprto od 17 do 18 ure.« Ni naključje, da so besede naletale v zgodovini na najrazličnejše odmeve, pa vse do naših dni. Prvi, ki se je dal na omenjeni način ovekovečiti, je bil robustni David malo po zmagi nad Goljatom. Žal tedaj slika ni uspela, ohranilo pa se je o tem dogodku nekaj vrstic v Svetem pismu.⁵ Sicer pa tedaj tridimenzionalne slike ne bi niti razumeli, da, niti perspektive še niso iznašli. A propoz, omenjeno iznajdbo zgodovinarji pripisujejo nekemu Hieronimu Doschu, katerega slavnejše nasledstvo se danes pojavlja v Boschovem kornu. Kasneje se je stvar izgubila v valu manjših iznajdb in odkritij, ki pa so vsa služila zgolj sebičnemu človeškemu interesu. Največji holografist in holoferik pa je vsekakor pesnik slovenskega rodu, Anton Aškerc. Sicer revnega rodu se je kmalu spoprijateljil s presvetim Frančiškom, za kar je bil kasneje izdavljen kot krivoverec in antihrist. Največji holografisti in holoferiki pa so vsekakor pisarniški ustvarjalci, ki z izredno natančnimi interferencami terajo Idejo v blaznost in nečistovanje s svojimi nečistimi rokami, kajti brzina njihove hitrosti izpiranja se lahko meri le sama s sabo in Ideja zato komajda zadovoljuje to tri in večdimenzionalno pohoto odprto navzven in navznoter, kjer da bi si ob tem še umivala roke ali celo pobirala tribute in celo prihodnost se skriva za preteklost zdaj le bednim odsevom nekih orošenih oči navsezadnje le obešeni.

OPOMBE:

¹ Slovenski pesnik, omenjen v mnogih govorih in pogovorih.

² O tem lahko beremo tudi:

padeš v vodo in opaziš, da so naplavine
zavlačujejo z odhodom
in ti jih zadržuješ
ostanejo podolgovati kamni
skočiš čez, a trdo padeš
s prodom zabrišejo ostrino
padeš v vodo in opaziš, da je vihar
splezaš ven in jih pogostiš
postane ti slabo
pristanejo dolgokrila letala z labodjim vratom
stečeš za grm, a ni senc
z vetrom zabrišejo sled
padeš v vodo in se utopiš
odidejo, znakaženi narcisi
opaziš, da je brez smisla in zadržiš dih
v zračnih mehurčkih odlikavajo svet
hladneš, a si brez zob
s smrtjo zabrišejo življenje

³ Tudi:

prehod v različne oblike
od živalnega stroja do nosoroga
(in narobe)
sprehod z deklico
od tod do večnosti
(in nazaj)
sprevod črnih možicljav
po sv. Luki viđenih
(in drugih treh)
prevod prvih besed
izrečenih v onstranstvu
(in foreign language)

⁴ V 17. in 18. stoletju so nekateri umetniki množično opuščali svojo osnovno dejavnost in se po dvorih vdinjali kot matadorji. Na višku je bil njihov odliv/priliv tolikšen, da je na en dvor prišlo 7,8 matadorja in samo 1,3 umetnika.

⁵ Sedmo neodposlano pismo Korintčanom, Stara zaveza C 184:

ogromna žareča krogla nam grozi
asfaltne baze izparevajo strah
v kravjih vimenih se siri mleko
albert einstein je rekel: konec!
revolucije govore: tako bo!
luči na policijskih vozilih utripajo hitreje
podgane zapuščajo ladjo
kitajska se odpira proti zahodu
prave nevarnosti se pričenjajo šele 7000 m nad morjem
povem vam: ljudje norijo!
tudi v očeh mojih deklic žari

Se nadaljuje.

PRED ŠIROKO ODPRTIMI VRATI

Prvi mali dokument, poslan ljubljanskemu Delu 17. XII. 1978.

V letošnjem kulturnem življenju na Slovenskem je bilo najbolj porazno, da se še ni oteslo usmeritve k ždanovstvu, ki je bila značilna za zadnjih šest let; da je politika še dajala podporo Vidmarjevim in Javorškovim reakcionarnim stališčem; da je bilo Društvo slovenskih pisateljev privatistično vodeno; da je bila politično napadena Šeligova *Čarovnica iz Zgornje Davče*; da je bilo politično ovirano — zadrževano — *Skopje*, ki niti ni najboljša Jovanovičeva drama; da še zmerom niso izšli Zupanovi pomembni spomini na povojni zapor, *Levitan*, niti pretresljivi Hofmanov roman *Noč do jutra* na isto temo, čeprav je že natisnjen, niti Balantičeve pesmi, čeprav so tudi že — vrsto let — natisnjene; da je bil že tretje leto zapovrstjo odklonjen natis prve slovenske monografije o Cankarjevi dramatik; da je kulturna rubrika *Dela* nadaljevala s sintetiziranjem malomeščanstva in stalinizma.

Najbolj spodbudna pa so znamenja, da se kulturna politika na Slovenskem nemalo spreminja; da se začenja uveljavljati pluralizem samoupravnih interesov; da se izboljšuje revialni položaj; da se začenjajo spodbujati kulturne polemike in debate; da politika spet dopušča različnost kulturno idejnih smeri; da je izšlo nekaj odličnih knjig, Zajčev *Voranc*, Šeligova *Lepa Vida*, Jančarjev *Galjot*, Mrakove *Igre sveta*, Detelovi *Zemljevidi* — posebno zadnji, še neoce-njeni, kažejo slovenski poeziji pot naprej. Očarala me je tudi Šedlbauerjeva režija Lorcove *Donje Rosite*.

Drugi mali dokument, poslan Ljubljanskemu Delu januarja 1979.

Tovariš urednik,

osebno — zanosno — ste me povabili, naj sodelujem v novoletni anketi *Dela*. Odgovor sem Vam pravočasno poslal, a ni bil objavljen; edinega med dospelimi ste izločili — vendar si tega niste upali javno povedati. Niti se mi niste opravičili in mi razložili, zakaj ste naročeni tekst zavrnili. Obnašanje nezadostno. Vendar mi tokrat ne gre za Vašo slabo vzgojo.

Zadnje čase smo v *Delu* večkrat prebirali vroče pozive k diskusiji o položaju kulture v slovenski družbi; nepoučenemu se je porajal vtis, kot da se nekaj premika, kot da morda mislite resno, kot da slovenska kulturna politika nehuje biti »sektaška« (Mikelnov izraz), vistomerjajoča, enoglavna, česar vsega se je navzela v zadnjega pol desetletja.

Bojim se, in hudo mi je, da so ti medeni klici bodisi brezsradne fraze in pesek v oči naivnim, ali pa so fraze za urednike *Dela*. Če Vas je strah objaviti moj prispevek zgolj zato, ker je — upravičeno — kritičen do kulturne politike *Dela*, pomeni, da je treba Vaše sprenevedavo vabljenje h kritiki in polemiki razumeti na en sam — kar se da preprost — način: pisatelji, kritizirajte pojave, ki se zdijo negativni uredništvu *Dela*, udrihajte po njih, pa čeprav z »grdimi besedami«; kritizirati njega, ki je *Delu* povšeči ali celo delovni časnik sam, pa ni dopuščeno, uradna ustanova je nedotakljiva in ima, ker je ustanova, zmerom in že vnaprej prav.

Kakšna je torej kritika, ki jo gojite in nameravate gojiti? Natančno takšna, kakršna je bila in za kakršno sem jo označil v svojem odgovoru: »v letošnjem kulturnem življenju na Slovenskem je bilo najbolj porazno« med drugim tudi to, »da je kulturna rubrika *Dela* nadaljevala s sintetiziranjem malomeščanstva in stalinizma«. Se pravi, da je onemogočala — zapirala — glas drugačermislečih.

Dokler ne boste zmožni odstopiti vsaj delčka prostora tudi nekomu, ki se z Vami, dragi urednik(i), ne strinja in ki je do Vašega — nemalo paglavskega — ravnanja razpoložen kritično, boste ostali malomeščanski stalinisti, pa vabite s še tako lisičjim glasom; vsak šolar ve, da se ravno stalinizem oblači v nadvse demokratično retoriko. Slovenska kultura pa je retorike sita; ne pitajte je več z neslanimi gesli! Slovenska kultura si želi nekaj realnega, konkretnega; institucionalnih možnosti za miselno soočanje različnih kulturnih stališč; hrepeni po tem, da bi smela govoriti brez uzd, zavor in prepovedi.

Naj vam zaupam: samo tako bo dobil pluralizem samoupravnih interesov v kulturi vsebino; brez soočanja različnomislečnih bo odložen, do nadaljnjega, na led.

Vem, da bo za Vas težko, vendar Vam prijateljsko svetujem: učite se peti večglasno; morda še ni prepozno. Dopustite, da se formira več zborov. Marši iz enega zvočnika kulturi ne teknejo.

Taras Kermauner
Drulovka pri Kranju

Tretji mali dokument, objavljen v ljubljanskem Delu 8. II. 1979; ta je izpod peresa redakcije Književnih listov.

Tolikšno število povabljenih (na okroglo mizo o Javorškovi knjigi Nevarna razmerja — opomba T.K.) in tako skromen odziv kaže, da na neko mentaliteto, ki bi rada vzbudila vtis zapostavljenosti tudi tedaj, ko ni niti najmanjšega razloga za tako počutje. Se pravi, določno se zdi, da nekateri v naši kulturi hudo ropočejo in se delajo, kot da bi stali pred zaprtimi vrati, čeprav so ta vrata kar široko odprta.

Kratek komentar, izpod ne-delovskega peresa

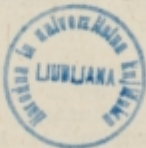
Se res delam, kot da stojim pred zaprtimi vrati?

Delo je, posebno zadnje čase, neprijetno polno svečanih neobveznih, dimnih — izjav o odprtosti. Sprašujem se, kaj jim, odprtim delovcem, ta beseda pomeni?

Ne objavljajo naročenih sestavkov, če so ti z njegovo kulturno politiko nezadovoljni. Ne objavljajo pisem bravcev, če le-ta hinavsko kulturno politiko razkrinkujejo. Ko organizirajo okrogle mize, iz tolikšnega števila povabljenih izločijo tiste, ki si jih že vnaprej vzamejo za tarčo svojega monotonega zmerjanja. Ko razpravljajo o *Nevarnih razmerjih*, pozabijo v pogovor pritegniti tiste, ki jih ta knjiga osira; veseli so, da lahko pod plaščem javnosti in neutrudne skrbi za slovensko kulturo mlatijo po izločenih, zraven pa točijo krokodilje solze, češ da nepovabljenih ni. Se je že kdaj plazilo po Slovenskem toliko nemarnega cinizma? Se je že kdaj kdo tako pobalinsko posmehoval javnosti?

Gre mar za privatno farso *Dela*, kakršne uganja ta časnik že desetletja? Ali pa ima opisani neljubi pojav širše razsežnosti, globlje vzroke, pomembnejše zaledje? Se da to dognati? Imam pravico to doganjati? Se sme o tem javno govoriti?

Ali pa je za vse, ki se ne skladajo in kar se ne sklada z interesom klike, zapovedan molk? Mar tisti, ki ne sodijo v kliko (to je v zasebniško grupo z določeno kulturno politično oblastjo), nimajo pravice prebivati v slovenski kulturi in so izgnani celo iz javnosti?

PISARNA ALEPH

personal:

Vera Pejovič
Andrej Drapal
Mavricij Blančo
Sergej Kapus
Sergej Valerij
Primož Piskernik
Žiga Saksida
Jure Detela
Andrej Rozman
Tone Dalara
Marko Luštek
Janez Saksida
Tone Škrjanc
Dr. Sergej Lev
Iztok Osojnik
Borut Hlupič
Emil Filipčič
Sašo Kos
Iztok Saksida—Jakac

zunanji sodelavci:

Georges Bataille
Henri Michaux
Papa Kinjal Bend
Hosai Osaki

PISARNA ALEPH

VPELJAVA PSIHOANALIZE

Nerojenemu otroku bedeče matere
O bledem K.-ju
K.-jeva soba
Obred krutosti
Armenski tiger
Zgodba o Jacquesu Lacanu

LES LARMES D'EROS

Postopanja in požvižgavanja
3 x 3 svet (zapiski evropocentrika)
a rose is a rose is a rose is a rose ...

NAŠI NAJMLAJŠI

Samo to
Distančni stimulus sveta
Drvenje, drvenje, neskončno drvenje
V tihi glasbi se sklanja vame
V mojih mislih se vrte
Mama, kako se osečajo mrtvaci?
Rojstvo noža
Kralji
Križanje
they take me for their parola e liberta
telebnil v te ure, ko je treba

PRISPEVKI O KONCEPTUALIZACIJI ZGODOVINE UMETNOSTI IN LITERATURE

O nekaterih pogojih za iluzijo v slikarstvu Sergeja Kapusa
Če srečaš Iztoka Saksida—Jakca, ga ubij!
Sinja sapa iz pesmi Iztoka Osojnika

PREVODI

Abbe C.; drugi del: pripoved Charlesa C. (II., Stolp)
Mon roi
Preprosto Papa Kinjal Bend
Na otoku Shodô

KRITIKA

Ulna — laktenica

POROČILA

Les vases uncommunicants
Za vas smo prebrali althusserjevo knjigo za marxa
Gladka
Vzlet
Novela o krokarju Jakobu
Na drobcih
Iz jeder cvetic
Med divje
V tem, kar spomladi raste, noče sprave
Fragment iz nedokončane pripovedi, ki bo do temeljev zrevolucionirala
poetiko ustvarjanja

PROBLEMI